COLUMBIA LIBRARIES OFFSITE
CU52919587
DS646.27 .M5 Babad tanah Djawi, i

Digitized by Google

THE LIBRARIES

COLUMBIA UNIVERSITY

GENERAL LIBRARY

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

BABAD TANAH DJAWI.

Digitized by Google

BABAD TANAH DJAWI,

IN PROZA.

JAVAANSCHE GESCHIEDENIS

LOOPENDE TOT HET JAAR 1647 DER JAVAANSCHE JAARTELLING.

MET AANTEEKENINGEN VAN

J. J. MEINSMA.

EERSTE STUK:

TEKST.

UITGEGEVEN DOOR HET KONINKLIJK INSTITUUT VOOR DE TAAL-, LAND- EN VOLKENKUNDE VAN NED. INDIË.

'S GRAVENHAGE,
MARTINUS NIJHOFF.
1874.

Digitized by Google

Digitized by Google

DS
646.27
.M5

Digitized by Google

OCT 19 1977

Digitized by Google

Digitized by Google

ปางอาทิตยปริวัตร์ ณเดือนอาษาฒมาส ถึงวันอาทิตยเพ็ญ อาศรมสถานที่ ๆ
ฤๅษีบวชเรียน ทรงธรรมปฏิบัติ ตามวิถีทางปรมัตถ์ ตามวิถีทางโลกีย์ ทรงไว้ซึ่งเบญจ
ยานี ทรงไว้ซึ่งเบญจศีล ทรงไว้ซึ่งเบญจธรรม ทรงไว้ซึ่งเบญจพิธกามคุณ ทรงไว้ซึ่ง
ฌานสมาบัติ ๘ ประการ ทรงไว้ซึ่งอภิญญา ๕ ประการ ทรงไว้ซึ่งอัฏฐบริขาร ทรงไว้ซึ่ง
ตรีทัณฑ์ ทรงไว้ซึ่งกมัณฑลุ ทรงไว้ซึ่งชฎามงกุฎ ทรงไว้ซึ่งหนังเสือ ทรงไว้ซึ่งหนังชะมด
ทรงไว้ซึ่งหนังกวาง ทรงไว้ซึ่งหนังแมว ทรงไว้ซึ่งหนังแพะ ทรงไว้ซึ่งหนังแกะ ทรงไว้ซึ่ง
ผ้าเปลือกไม้ ทรงไว้ซึ่งผ้าคากรอง ทรงไว้ซึ่งผ้าใบไม้ ทรงไว้ซึ่งผ้าหญ้าปล้อง ทรงไว้ซึ่ง
ผ้าเปลือกปอ ทรงไว้ซึ่งผ้าเปลือกฝ้าย ทรงไว้ซึ่งผ้าเปลือกนุ่น ทรงไว้ซึ่งผ้าเปลือกป่าน
ทรงไว้ซึ่งผ้าเปลือกบัว ทรงไว้ซึ่งผ้าเปลือกตาล ทรงไว้ซึ่งผ้าเปลือกมะพร้าว ทรงไว้ซึ่ง
ผ้าเปลือกหมาก ทรงไว้ซึ่งผ้าเปลือกไม้ไผ่ ทรงไว้ซึ่งผ้าเปลือกไม้ไทร ทรงไว้ซึ่งผ้าเปลือก
ไม้ยาง ทรงไว้ซึ่งผ้าเปลือกไม้ขนุน ทรงไว้ซึ่งผ้าเปลือกไม้ทองหลาง ทรงไว้ซึ่งผ้าเปลือก
ไม้ทองกวาว ทรงไว้ซึ่งผ้าเปลือกไม้ทองบึ้ง ทรงไว้ซึ่งผ้าเปลือกไม้ทองบึ้งเขา ทรงไว้ซึ่ง
ผ้าเปลือกไม้ทองบึ้งบก ทรงไว้ซึ่งผ้าเปลือกไม้ทองบึ้งน้ำ ทรงไว้ซึ่งผ้าเปลือกไม้ทองบึ้ง
ทรงไว้ซึ่งผ้าเปลือกไม้ทองบึ้งเขา ทรงไว้ซึ่งผ้าเปลือกไม้ทองบึ้งบก ทรงไว้ซึ่งผ้าเปลือก
ไม้ทองบึ้งน้ำ

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามที่ได้ทรงพระราชดำริไว้ ในการที่จะทรงสร้างพระราชวังนั้น ทรงพระราชดำริว่า ที่ตรงนี้เป็นที่ดอนสูงน้ำท่วมไม่ถึง ที่ตรงนี้เป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถึงได้

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ছিল্লমস্তাদেবী ও ধূমাবতীদেবী। ভৈরবীদেবী ও বগলাদেবী। মাতঙ্গীদেবী ও কমলাদেবী। এই দশ মহাবিদ্যা। ইহাদের মধ্যে কালীদেবী ও তারাদেবী। ইহারা দুইজনে একরূপ। ইহাদের মধ্যে কালীদেবী দক্ষিণাকালী। তারাদেবী উগ্রতারা

Digitized by Google

ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมขึ้นใหม่ ๒ กรม คือ กรมพระคลังสินค้า ๑ กรมท่าขวา ๑ นั้น ก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเจ้าพระยาพระคลังขึ้นเป็นเจ้าพระยาพระคลังสินค้า ๑ ให้ตั้งเจ้าพระยาอภัยราชาขึ้นเป็นเจ้าพระยาพระคลังกรมท่าขวา ๑ ให้ตั้งเจ้าพระยาพระคลังเดิมขึ้นเป็นเจ้าพระยาพระคลังกรมท่าซ้าย ๑ ให้ตั้งเจ้าพระยาพระคลังขึ้นเป็นเจ้าพระยาพระคลังกรมท่าขวา ๑ ให้ตั้งเจ้าพระยาพระคลัง

ตามพระราชประสงค์ ตามพระราชบัญชา ตามพระราชกำหนด ตามพระราชโองการ ตามพระราชดำรัส ตามพระราชดำริ ตามพระราชหฤทัย ตามพระราชอัธยาศัย ตามพระราชหฤทัยนิยม ตามพระราชนิยม ตามพระราชประเพณี ตามพระราชกำหนดกฎหมาย ตามพระราชกำหนดโทษ ตามพระราชกำหนดลักษณะ ตามพระราชกำหนดอาญา ตามพระราชกำหนดพิพากษา ตามพระราชกำหนดวินิจฉัย ตามพระราชกำหนดตัดสิน ตามพระราชกำหนดชำระ ตามพระราชกำหนดสะสาง ตามพระราชกำหนดไต่สวน ตามพระราชกำหนดสืบสวน ตามพระราชกำหนดสอบสวน ตามพระราชกำหนดสอบถาม ตามพระราชกำหนดสอบปากคำ ตามพระราชกำหนดสอบพยาน ตามพระราชกำหนดสอบหลักฐาน ตามพระราชกำหนดสอบเอกสาร ตามพระราชกำหนดสอบบัญชี ตามพระราชกำหนดสอบทาน ตามพระราชกำหนดสอบเทียบ ตามพระราชกำหนดสอบสวนคดี ตามพระราชกำหนดสอบสวนความผิด ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลฟ้อง ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลคดี ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเหตุ ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลความ ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเรื่อง ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลราย ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเหตุร้าย ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลความร้าย ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเรื่องร้าย ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลรายร้าย ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเหตุร้ายแรง ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลความร้ายแรง ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเรื่องร้ายแรง ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลรายร้ายแรง ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเหตุร้ายแรงที่สุด ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลความร้ายแรงที่สุด ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเรื่องร้ายแรงที่สุด ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลรายร้ายแรงที่สุด ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเหตุร้ายแรงที่สุดในแผ่นดิน ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลความร้ายแรงที่สุดในแผ่นดิน ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเรื่องร้ายแรงที่สุดในแผ่นดิน ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลรายร้ายแรงที่สุดในแผ่นดิน ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเหตุร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยาม ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลความร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยาม ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเรื่องร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยาม ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลรายร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยาม ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเหตุร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศ ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลความร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศ ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเรื่องร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศ ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลรายร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศ ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเหตุร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทย ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลความร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทย ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเรื่องร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทย ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลรายร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทย ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเหตุร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทยสืบไป ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลความร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทยสืบไป ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเรื่องร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทยสืบไป ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลรายร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทยสืบไป ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเหตุร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทยสืบไปชั่วกัลปาวสาน ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลความร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทยสืบไปชั่วกัลปาวสาน ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเรื่องร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทยสืบไปชั่วกัลปาวสาน ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลรายร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทยสืบไปชั่วกัลปาวสาน ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเหตุร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทยสืบไปชั่วกัลปาวสานนิรันดร ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลความร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทยสืบไปชั่วกัลปาวสานนิรันดร ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเรื่องร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทยสืบไปชั่วกัลปาวสานนิรันดร ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลรายร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทยสืบไปชั่วกัลปาวสานนิรันดร ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเหตุร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทยสืบไปชั่วกัลปาวสานนิรันดรกาล ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลความร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทยสืบไปชั่วกัลปาวสานนิรันดรกาล ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเรื่องร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทยสืบไปชั่วกัลปาวสานนิรันดรกาล ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลรายร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทยสืบไปชั่วกัลปาวสานนิรันดรกาล ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเหตุร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทยสืบไปชั่วกัลปาวสานนิรันดรกาลเทอญ ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลความร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทยสืบไปชั่วกัลปาวสานนิรันดรกาลเทอญ ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลเรื่องร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทยสืบไปชั่วกัลปาวสานนิรันดรกาลเทอญ ตามพระราชกำหนดสอบสวนมูลรายร้ายแรงที่สุดในแผ่นดินสยามประเทศไทยสืบไปชั่วกัลปาวสานนิรันดรกาลเทอญ

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามที่ได้ปฏิบัติ ตามที่ได้ประพฤติ ตามที่ได้ทำ ตามที่ได้ทำไว้ ตามที่ได้ทำไว้ก่อน ตามที่ได้ทำไว้ในกาลก่อน ตามที่ได้ทำไว้ในกาลก่อนนานมา ตามที่ได้ทำไว้ในกาลก่อนนานมาแล้ว ตามที่ได้ทำไว้ในกาลก่อนนานมาแล้วนั้น ตามที่ได้ทำไว้ในกาลก่อนนานมาแล้วนั้นเทียว ตามที่ได้ทำไว้ในกาลก่อนนานมาแล้วนั้นเทียวหนอ ตามที่ได้ทำไว้ในกาลก่อนนานมาแล้วนั้นเทียวหนอแล ตามที่ได้ทำไว้ในกาลก่อนนานมาแล้วนั้นเทียวหนอแลว่า ตามที่ได้ทำไว้ในกาลก่อนนานมาแล้วนั้นเทียวหนอแลว่าดังนี้

Digitized by Google

Digitized by Google

ตระกูล ตามที่ปรากฏในคัมภีร์ทางศาสนาของพราหมณ์

ในประวัติของพระเจ้าอโศกมหาราช ซึ่งเป็นพระราชโอรสองค์ที่ ๒ ในพระเจ้าพินทุสาร ซึ่งเป็นพระราชโอรสองค์ที่ ๒ ในพระเจ้าจันทรคุปต์ ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งราชวงศ์โมริยะ ตามที่ปรากฏในคัมภีร์ทางศาสนาของพราหมณ

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ಅಂಗಾಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಉರಿ ಮತ್ತು ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಸೋರುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು.

ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಉರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಉರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಉರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಉರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಉರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಉರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಉರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಉರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಉರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು.

ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಉರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಉರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಉರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಉರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಉರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಉರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು.

ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಉರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಉರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಉರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಉರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು.

Digitized by Google

ตามที่เคยมาแล้ว ตามที่ได้ปฏิบัติมาแล้วนั้นแหละ ขอให้
ยึดมั่นถือมั่นในพระพุทธศาสนาของเราตถาคตนี้ ยึดมั่นถือมั่น
ในพระธรรมวินัยของเราตถาคตนี้ ยึดมั่นถือมั่นในพระสงฆ์
สาวกของเราตถาคตนี้ ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระพุทธศาสนา
ของเราตถาคตนี้ ให้ถึงพร้อมด้วยศีลทั้งหลาย ที่ได้ปฏิบัติมา
แล้วนั้นเถิด ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระธรรมวินัยของเรา
ตถาคตนี้ ให้ถึงพร้อมด้วยสมาธิทั้งหลาย ที่ได้ปฏิบัติมาแล้ว
นั้นเถิด ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระสงฆ์สาวกของเราตถาคต
นี้ ให้ถึงพร้อมด้วยปัญญาทั้งหลาย ที่ได้ปฏิบัติมาแล้วนั้น
เถิด ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระพุทธศาสนาของเราตถาคต
นี้ ให้ถึงพร้อมด้วยวิมุตติทั้งหลาย ที่ได้ปฏิบัติมาแล้วนั้น
เถิด ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระธรรมวินัยของเราตถาคต
นี้ ให้ถึงพร้อมด้วยวิมุตติญาณทัสสนะทั้งหลาย ที่ได้ปฏิบัติ
มาแล้วนั้นเถิด ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระสงฆ์สาวกของเรา
ตถาคตนี้ ให้ถึงพร้อมด้วยอริยมรรคมีองค์ ๘ ที่ได้ปฏิบัติมา
แล้วนั้นเถิด ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระพุทธศาสนาของเรา
ตถาคตนี้ ให้ถึงพร้อมด้วยอริยผลทั้งหลาย ที่ได้ปฏิบัติมา
แล้วนั้นเถิด ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระธรรมวินัยของเรา
ตถาคตนี้ ให้ถึงพร้อมด้วยนิพพานทั้งหลาย ที่ได้ปฏิบัติมา
แล้วนั้นเถิด ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระสงฆ์สาวกของเรา
ตถาคตนี้ ให้ถึงพร้อมด้วยปฏิสัมภิทาญาณทั้งหลาย ที่ได้
ปฏิบัติมาแล้วนั้นเถิด ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระพุทธศาสนา
ของเราตถาคตนี้ ให้ถึงพร้อมด้วยอภิญญาทั้งหลาย ที่ได้
ปฏิบัติมาแล้วนั้นเถิด ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระธรรมวินัย
ของเราตถาคตนี้ ให้ถึงพร้อมด้วยอภิญญาทั้งหลาย ที่ได้
ปฏิบัติมาแล้วนั้นเถิด ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระสงฆ์สาวก
ของเราตถาคตนี้ ให้ถึงพร้อมด้วยอภิญญาทั้งหลาย ที่ได้
ปฏิบัติมาแล้วนั้นเถิด ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระพุทธศาสนา
ของเราตถาคตนี้ ให้ถึงพร้อมด้วยอภิญญาทั้งหลาย ที่ได้
ปฏิบัติมาแล้วนั้นเถิด ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระธรรมวินัย
ของเราตถาคตนี้ ให้ถึงพร้อมด้วยอภิญญาทั้งหลาย ที่ได้
ปฏิบัติมาแล้วนั้นเถิด ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระสงฆ์สาวก
ของเราตถาคตนี้ ให้ถึงพร้อมด้วยอภิญญาทั้งหลาย ที่ได้
ปฏิบัติมาแล้วนั้นเถิด ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระพุทธศาสนา
ของเราตถาคตนี้ ให้ถึงพร้อมด้วยอภิญญาทั้งหลาย ที่ได้
ปฏิบัติมาแล้วนั้นเถิด ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระธรรมวินัย
ของเราตถาคตนี้ ให้ถึงพร้อมด้วยอภิญญาทั้งหลาย ที่ได้
ปฏิบัติมาแล้วนั้นเถิด ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระสงฆ์สาวก
ของเราตถาคตนี้ ให้ถึงพร้อมด้วยอภิญญาทั้งหลาย ที่ได้
ปฏิบัติมาแล้วนั้นเถิด ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระพุทธศาสนา
ของเราตถาคตนี้ ให้ถึงพร้อมด้วยอภิญญาทั้งหลาย ที่ได้
ปฏิบัติมาแล้วนั้นเถิด ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระธรรมวินัย
ของเราตถาคตนี้ ให้ถึงพร้อมด้วยอภิญญาทั้งหลาย ที่ได้
ปฏิบัติมาแล้วนั้นเถิด ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระสงฆ์สาวก
ของเราตถาคตนี้ ให้ถึงพร้อมด้วยอภิญญาทั้งหลาย ที่ได้
ปฏิบัติมาแล้วนั้นเถิด ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระพุทธศาสนา
ของเราตถาคตนี้ ให้ถึงพร้อมด้วยอภิญญาทั้งหลาย ที่ได้
ปฏิบัติมาแล้วนั้นเถิด ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระธรรมวินัย
ของเราตถาคตนี้ ให้ถึงพร้อมด้วยอภิญญาทั้งหลาย ที่ได้
ปฏิบัติมาแล้วนั้นเถิด ขอให้ยึดมั่นถือมั่นในพระสงฆ์สาวก
ของเราตถาคตนี้ ให้ถึงพร้อมด้วยอภิญญาทั้งหลาย ที่ได้

Digitized by Google

Digitized by Google

ทางปฏิบัติ และการเรียนการสอนที่ยังขาดความเชื่อมโยงกับการปฏิบัติ
ตน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงควรมี
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทาง

การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะ
พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว
ชุมชน และประเทศชาติ ในทุกมิติ ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และ
วัฒนธรรม ให้สามารถก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลง
ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับผู้เรียน
ในการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านวัตถุ
สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ที่ขาดความสมดุลและความยั่งยืน
ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงควรมีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทาง
ในการจัดการศึกษาในทุกระดับ ทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษา
ตามอัธยาศัย

การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะ
พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว
ชุมชน และประเทศชาติ ในทุกมิติ ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และ
วัฒนธรรม ให้สามารถก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลง
ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับผู้เรียน
ในการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านวัตถุ
สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ที่ขาดความสมดุลและความยั่งยืน
ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงควรมีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทาง
ในการจัดการศึกษาในทุกระดับ ทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษา
ตามอัธยาศัย

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ปฏิบัติตามพระราชกำหนดนี้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจออกข้อบังคับจังหวัดเพื่อกำหนดให้ผู้ประกอบการในท้องที่จังหวัดใดจังหวัดหนึ่งหรือหลายจังหวัดปฏิบัติตามพระราชกำหนดนี้ได้ ข้อบังคับจังหวัดนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ข้อบังคับจังหวัดตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีรายการเกี่ยวกับการกำหนดเขตพื้นที่ที่ต้องปฏิบัติตามพระราชกำหนดนี้ ประเภทของผู้ประกอบการที่ต้องปฏิบัติตามพระราชกำหนดนี้ ประเภทของสินค้าที่ต้องปฏิบัติตามพระราชกำหนดนี้ และการกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตามประกาศของคณะกรรมการตามพระราชกำหนดนี้ ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ในการออกข้อบังคับจังหวัดตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องที่จังหวัดนั้นเป็นสำคัญ

ข้อบังคับจังหวัดตามวรรคหนึ่งอาจกำหนดโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท สำหรับการฝ่าฝืนข้อบังคับจังหวัดนั้นได้

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนพระราชกำหนดนี้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการที่ฝ่าฝืนปฏิบัติตามพระราชกำหนดนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ ถ้าผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งปิดสถานที่ประกอบการนั้นได้ชั่วคราวไม่เกินสามวัน

ในกรณีที่ผู้ประกอบการฝ่าฝืนคำสั่งตามวรรคหนึ่งซ้ำอีกภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ฝ่าฝืนครั้งแรก ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งปิดสถานที่ประกอบการนั้นได้ชั่วคราวไม่เกินเจ็ดวัน

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ปุจฺฉาวิสฺสชฺชนาทิวเสน ปวตฺตา ปกรณวิเสสา ปฏฺฐานนยสทิสา ปฏฺฐานนยปฺปฏิภาคา
ปฏฺฐานนยานุโลมา ปฏฺฐานนยานุโลมปฺปฏิภาคา ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานา
ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานา ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฺปฏิภาคา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฺปฏิภาคา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฺปฏิภาคา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฺปฏิภาคา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฺปฏิภาคา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฺปฏิภาคา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฺปฏิภาคา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฺปฏิภาคา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฺปฏิภาคา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฺปฏิภาคา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฺปฏิภาคา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฺปฏิภาคา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฺปฏิภาคา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฺปฏิภาคา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฺปฏิภาคา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฺปฏิภาคา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมา
ปฏฺฐานนยานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฺปฏิภาคา ปฏฺฐานนยปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฏิปฏฺฐานานุโลมปฺปฏิภาคา

Digitized by Google

...Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามหลักเกณฑ์ที่ได้ตราไว้ในกฎหมายว่าด้วยการนั้น ๆ ทั้งนี้ตาม

ตามที่ได้ปรึกษาหารือกันมาแล้ว ตามที่ได้ตกลงกันไว้ในการประชุมครั้งก่อน ๆ ที่ได้ประชุม

ตามความในมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช ๒๔๕๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๔) พุทธศักราช ๒๔๗๕ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๗) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๘) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๙) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๐) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๑) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๒) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๓) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๔) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๕) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๖) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๗) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๘) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๙) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๒๐) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๒๑) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๒๒) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๒๓) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๒๔) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๒๕) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๒๖) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๒๗) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๒๘) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๒๙) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๓๐) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๓๑) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๓๒) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๓๓) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๓๔) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๓๕) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๓๖) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๓๗) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๓๘) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๓๙) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๔๐) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๔๑) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๔๒) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๔๓) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๔๔) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๔๕) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๔๖) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๔๗) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๔๘) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๔๙) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๕๐) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๕๑) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๕๒) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๕๓) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๕๔) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๕๕) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๕๖) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๕๗) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๕๘) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๕๙) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๖๐) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๖๑) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๖๒) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๖๓) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๖๔) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๖๕) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๖๖) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๖๗) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๖๘) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๖๙) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๗๐) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๗๑) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๗๒) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๗๓) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๗๔) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๗๕) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๗๖) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๗๗) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๗๘) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๗๙) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๘๐) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๘๑) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๘๒) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๘๓) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๘๔) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๘๕) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๘๖) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๘๗) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๘๘) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๘๙) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๙๐) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๙๑) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๙๒) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๙๓) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๙๔) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๙๕) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๙๖) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๙๗) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๙๘) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๙๙) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๐๐) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๐๑) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๐๒) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๐๓) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๐๔) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๐๕) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๐๖) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๐๗) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๐๘) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๐๙) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๑๐) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๑๑) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๑๒) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๑๓) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๑๔) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๑๕) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๑๖) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๑๗) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๑๘) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๑๙) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๒๐) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๒๑) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๒๒) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๒๓) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๒๔) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๒๕) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๒๖) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๒๗) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๒๘) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๒๙) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๓๐) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๓๑) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๓๒) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๓๓) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๓๔) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๓๕) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๓๖) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๓๗) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๓๘) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๓๙) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๔๐) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๔๑) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๔๒) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๔๓) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๔๔) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๔๕) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๔๖) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๔๗) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๔๘) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๔๙) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๕๐) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๕๑) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๕๒) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๕๓) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๕๔) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๕๕) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๕๖) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๕๗) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๕๘) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๕๙) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๖๐) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๖๑) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๖๒) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๖๓) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๖๔) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๖๕) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๖๖) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๖๗) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๖๘) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๖๙) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๗๐) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๗๑) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๗๒) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๗๓) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๗๔) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๗๕) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๗๖) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๗๗) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๗๘) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๗๙) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๘๐) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๘๑) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๘๒) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๘๓) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๘๔) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๘๕) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๘๖) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๘๗) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๘๘) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๘๙) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๙๐) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๙๑) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๙๒) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๙๓) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๙๔) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๙๕) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๙๖) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๙๗) พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่

Digitized by Google

Digitized by Google

[illegible]

//24/an

[illegible]

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 14 April
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามเรื่องที่ได้ยินได้ฟังมาว่า ในสมัยก่อนพุทธกาลนานมาแล้ว ในเมืองพาราณสี มีพระราชาองค์หนึ่งทรงพระนามว่าพรหมทัต ทรงครองราชสมบัติโดยธรรม ทรงเป็นที่รักของประชาชนชาวเมืองและชาวชนบท ทรงมีพระราชโอรสองค์หนึ่งทรงพระนามว่าพระเจ้าอุทัยภัทร ทรงมีพระราชธิดาองค์หนึ่งทรงพระนามว่าพระนางสุมนาเทวี

ตามความเป็นจริงแล้วก็ไม่ได้ ทั้งนี้เพราะเหตุว่าการที่จะเป็นเจ้าของ
ตามกฎหมายนั้นจะต้องมีการโอนกันตามกฎหมาย

ในเรื่องนี้ได้มีการตกลงกันว่าจะให้ที่ดินแปลงนี้เป็นของผู้ร้องสอด
แต่ผู้เดียว ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะให้ผู้ร้องสอดมีที่ดินเป็นของตนเองสักแปลง
หนึ่ง ซึ่งเป็นการตกลงกันเพื่อประโยชน์ของผู้ร้องสอดเท่านั้น ส่วนตัว
ผู้ร้องสอดเองนั้นก็ไม่ได้ประสงค์ที่จะเป็นเจ้าของที่ดินแปลงนี้ ดังนั้น
ผู้ร้องสอดจึงไม่ได้ขอให้ศาลสั่งให้ที่ดินแปลงนี้เป็นของผู้ร้องสอดแต่
ผู้เดียว ผู้ร้องสอดเพียงแต่ขอให้ศาลสั่งว่าที่ดินแปลงนี้ไม่ใช่ของ
จำเลยเท่านั้น ซึ่งก็เป็นความจริงอยู่ในตัวเองว่าที่ดินแปลงนี้ไม่ใช่ของ
จำเลย ดังนั้นคำร้องของผู้ร้องสอดจึงไม่ขัดกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏ
ในสำนวน ผู้ร้องสอดจึงมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอเข้ามาในคดีนี้ได้
ตามมาตรา ๕๗ (๑) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
ที่ศาลชั้นต้นสั่งให้ยกคำร้องของผู้ร้องสอดนั้นจึงไม่ชอบ ศาลฎีกา
จึงมีคำสั่งให้ศาลชั้นต้นรับคำร้องของผู้ร้องสอดไว้พิจารณาต่อไป
ตามรูปคดี ค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นนี้ให้เป็นพับ

(ศาลฎีกา ๑๐๑๑/๒๕๐๐ ผู้ร้องสอดฎีกา)

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

وقد ذكر الشيخ أبو الحسن الأشعري في كتاب مقالات الإسلاميين أن أصحاب الحديث يقولون إن الله تعالى على العرش بمعنى أنه مستوٍ عليه، وأنه فوق السماء السابعة، وأنه في كل مكان بعلمه، وأنه ينزل إلى السماء الدنيا كل ليلة، وأنه يضحك ويتعجب، وأنه يخلق ما شاء من الأصوات والحروف، وأنه يتكلم بها، وأن القرآن كلام الله غير مخلوق، وأن من قال إنه مخلوق فهو كافر، وأن الله يُرى في الآخرة بالأبصار، وأن الكافر لا يراه، وأن الله يجيء يوم القيامة، وأن الإيمان قول وعمل، وأنه يزيد وينقص، وأن الصلاة لا تترك بحال، وأن الجمعة والجماعة خلف كل بر وفاجر، وأن الجهاد ماضٍ مع كل إمام، وأن الخروج على الأئمة وقتالهم لا يجوز، وأن الدعاء للأئمة بالصلاح جائز، وأن المسح على الخفين سنة، وأن الحج والجهاد واجبان، وأن الله يحب التوابين ويحب المتطهرين، وأن الاستطاعة التي يجب بها الحج هي الزاد والراحلة، وأن الله يقدر الأشياء ثم يخلقها، وأن الأعمال بالمقادير، وأن الخير والشر بقضاء الله وقدره، وأن الله خالق أفعال العباد كلها من الكفر والإيمان والطاعة والعصيان، وأن الله يضل من يشاء ويهدي من يشاء، وأن الله يفعل ما يشاء، وأن أفعال العباد مخلوقة لله تعالى، وأن الله خالق لكسب العبد، وأن العبد لا يستطيع شيئاً إلا بما أقدره الله عليه، وأن الله يرى في الآخرة

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ผลของกิเลสนั้นๆ ปฏิกิริยาปฏิบัติต่อผลของกิเลสนั้นๆ ที่ปรากฏแล้วแก่ตน ย่อมเป็นไปต่างๆ กัน ตามแต่ความเคยชินที่ได้สั่งสมมาแต่ปางก่อน ในเมื่อมีเหตุการณ์ที่ทำให้ความเคยชินนั้นๆ ปรากฏขึ้นมาในขณะนั้นๆ ดังนี้ ผู้ที่ได้สั่งสมความเคยชินในทางที่ดีมาแล้ว ย่อมมีปฏิกิริยาต่อผลของกิเลสที่ปรากฏแก่ตนในทางที่ดี ผู้ที่ได้สั่งสมความเคยชินในทางที่ชั่วมาแล้ว ย่อมมีปฏิกิริยาต่อผลของกิเลสที่ปรากฏแก่ตนในทางที่ชั่ว ความเคยชินที่ได้สั่งสมมาแต่ปางก่อนนั้น ย่อมเป็นเครื่องกำหนดให้ปฏิกิริยาต่อผลของกิเลสที่ปรากฏแก่ตนนั้นๆ เป็นไปต่างๆ กัน ดังนี้

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามที่ได้ทรงพระราชดำริไว้ ในการที่จะทรงสร้างพระราชวังบางปะอินนั้น ก็ได้ทรงสร้างขึ้นเป็นลำดับมา

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามที่ทางราชการได้ประกาศไว้แล้ว ในการที่จะเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยตนเอง ในวันที่ได้ประกาศกำหนดไว้ ณ ที่เลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้งที่ตนมีชื่อเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งอยู่ ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องแสดงบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรอื่นที่ทางราชการออกให้ ซึ่งมีรูปถ่ายของตนต่อเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งตรวจสอบว่าเป็นผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้งนั้นหรือไม่ ถ้าเป็นผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้งนั้น ก็ให้ลงลายมือชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้งนั้น เพื่อเป็นหลักฐานว่าได้มาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแล้ว และให้เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งมอบบัตรเลือกตั้งให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในคูหาเลือกตั้ง

ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในคูหาเลือกตั้งนั้น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยตนเอง ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในบัตรเลือกตั้งที่ได้รับมอบจากเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งเท่านั้น ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนำบัตรเลือกตั้งที่ได้รับมอบแล้วออกไปนอกคูหาเลือกตั้ง ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในคูหาเลือกตั้งเท่านั้น ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนำบัตรเลือกตั้งที่ได้รับมอบแล้วออกไปนอกคูหาเลือกตั้ง ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในบัตรเลือกตั้งที่ได้รับมอบจากเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งเท่านั้น ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนำบัตรเลือกตั้งที่ได้รับมอบแล้วออกไปนอกคูหาเลือกตั้ง ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในคูหาเลือกตั้งเท่านั้น ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนำบัตรเลือกตั้งที่ได้รับมอบแล้วออกไปนอกคูหาเลือกตั้ง ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในบัตรเลือกตั้งที่ได้รับมอบจากเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งเท่านั้น ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนำบัตรเลือกตั้งที่ได้รับมอบแล้วออกไปนอกคูหาเลือกตั้ง ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในคูหาเลือกตั้งเท่านั้น ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนำบัตรเลือกตั้งที่ได้รับมอบแล้วออกไปนอกคูหาเลือกตั้ง ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในบัตรเลือกตั้งที่ได้รับมอบจากเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งเท่านั้น ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนำบัตรเลือกตั้งที่ได้รับมอบแล้วออกไปนอกคูหาเลือกตั้ง ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในคูหาเลือกตั้งเท่านั้น ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนำบัตรเลือกตั้งที่ได้รับมอบแล้วออกไปนอกคูหาเลือกตั้ง

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

१ ९ ॥ ॥ ॥

Digitized by Google

Digitized by Google

[illegible]

[illegible]

Digitized by Google

ตามพระราชประสงค์ของพระองค์ท่านทุกประการ ในการนี้ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกองทัพขึ้นกองทัพหนึ่ง ให้เจ้าพระยาสุรสีห์เป็นแม่ทัพ ยกไปตีเมืองเชียงตุง ครั้นเจ้าพระยาสุรสีห์ยกกองทัพไปถึงเมืองเชียงตุง ก็ได้ทำการสู้รบกับพวกเมืองเชียงตุงเป็นสามารถ ตีได้เมืองเชียงตุงไว้ในอำนาจ ครั้นเสร็จการศึกแล้ว เจ้าพระยาสุรสีห์ก็ได้ยกกองทัพกลับมายังกรุงเทพมหานคร ในการที่ได้ทำการศึกครั้งนี้ เจ้าพระยาสุรสีห์ได้ทำความดีความชอบเป็นอันมาก ดังนี้ ฯ

ในรัชกาลที่ ๓ นี้ ได้มีการสงครามกับญวนเป็นครั้งแรก ในการสงครามครั้งนี้ ได้มีการรบพุ่งกันทั้งทางบกและทางเรือ ในการรบทางเรือนั้น ได้มีการรบกันที่ปากน้ำเจ้าพระยาเป็นสำคัญ ในการรบครั้งนี้ ได้มีการรบกันอย่างดุเดือดเป็นอันมาก ฝ่ายไทยเราได้ทำการรบกับพวกญวนเป็นสามารถ ในที่สุดก็ได้ชัยชนะแก่ญวน ในการที่ได้ทำการรบครั้งนี้ ได้มีผู้ทำความดีความชอบเป็นอันมาก ดังนี้ ฯ

ในรัชกาลที่ ๓ นี้ ได้มีการสงครามกับญวนเป็นครั้งแรก ในการสงครามครั้งนี้ ได้มีการรบพุ่งกันทั้งทางบกและทางเรือ ในการรบทางเรือนั้น ได้มีการรบกันที่ปากน้ำเจ้าพระยาเป็นสำคัญ ในการรบครั้งนี้ ได้มีการรบกันอย่างดุเดือดเป็นอันมาก ฝ่ายไทยเราได้ทำการรบกับพวกญวนเป็นสามารถ ในที่สุดก็ได้ชัยชนะแก่ญวน ในการที่ได้ทำการรบครั้งนี้ ได้มีผู้ทำความดีความชอบเป็นอันมาก ดังนี้ ฯ

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ดังนี้ ฯ

ครั้งนั้น ท้าวสักกเทวราช ทรงพระดำริว่า ในเวลาที่เราจุติจากเทวโลกนี้ไป ก็จักมีเทวดาเป็นอันมาก ที่ยังไม่ได้ตรัสรู้ ยังไม่ได้ทำที่สุดทุกข์ ยังไม่ได้ดับกิเลสเย็นสนิท ยังไม่ได้ถึงพระนิพพาน ยังไม่ได้ทำที่สุดแห่ง

Digitized by Google

Digitized by Google

ฝ่ายพระยาวิรุฬหกเทวราช ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระยาวิรูปักษ์ยกทัพมาถึงเมืองแล้ว ก็ให้ยกทัพออกมาตั้งรับอยู่ที่ชายแดน ฝ่ายพระยาวิรูปักษ์ก็ให้ตั้งทัพอยู่ที่ชายแดนเหมือนกัน ครั้นรุ่งขึ้นวันหนึ่งพระยาวิรูปักษ์ก็ให้ยกทัพเข้าตีทัพพระยาวิรุฬหกเทวราช ทั้งสองทัพก็ได้รบกันอยู่ช้านาน ฝ่ายพระยาวิรุฬหกเทวราชก็ได้ถอยทัพเข้าไปตั้งอยู่ในเมือง ฝ่ายพระยาวิรูปักษ์ก็ให้ยกทัพเข้าล้อมเมืองไว้ ครั้นอยู่มาวันหนึ่งพระยาวิรุฬหกเทวราชก็ให้ยกทัพออกมารบกับพระยาวิรูปักษ์ ทั้งสองทัพก็ได้รบกันอยู่ช้านาน ฝ่ายพระยาวิรุฬหกเทวราชก็ได้ถอยทัพเข้าไปตั้งอยู่ในเมืองอีก

ฝ่ายพระเจ้าอโนรธามังช่อ ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตีเมืองพุกามนั้น ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองเมาะตะมะ ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองเมาะตะมะ ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองสะเทิม ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองสะเทิม ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองหงสาวดี ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองหงสาวดี ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองพุกาม ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองพุกาม ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองตองอู ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองตองอู ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองอังวะ ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองอังวะ ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองอมรปุระ ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองอมรปุระ ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองรัตนปุระ ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองรัตนปุระ ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองสะกาย ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองสะกาย ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองอินวา ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองอินวา ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองมัณฑะเล ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองมัณฑะเล ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองมิถิลา ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองมิถิลา ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองปัญจาล ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองปัญจาล ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองกุรุ ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองกุรุ ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองมคธ ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองมคธ ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองราชคฤห์ ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองราชคฤห์ ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองนาลันทา ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองนาลันทา ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองปาฏลีบุตร ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองปาฏลีบุตร ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองไพศาลี ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองไพศาลี ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองกุสินารา ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองกุสินารา ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองปาวา ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองปาวา ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองโกสัมพี ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองโกสัมพี ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองสาวัตถี ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองสาวัตถี ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองกบิลพัสดุ์ ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองกบิลพัสดุ์ ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองรามคาม ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองรามคาม ก็ให้ยกกองทัพมาตั้งรับอยู่ที่เมืองเวสาลี ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าสีหตูกับพระเจ้าสุวรรณภูมิ ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมืองเวส

ตามพระราชประสงค์ ทรงพระราชดำริว่า ในการที่จะทำการสิ่งใดๆ ก็ตาม ย่อมต้องมีการเตรียมการ ก่อนที่จะลงมือทำ ดังนั้น ในการที่จะทำการสร้างพระราชวังนี้ ก็ต้องมีการเตรียมการเช่นกัน ทรงพระราชดำริว่า ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ต้องมีการเตรียมการ ๓ ประการ คือ ๑. การเตรียมการด้านสถานที่ ๒. การเตรียมการด้านบุคลากร ๓. การเตรียมการด้านงบประมาณ ในการเตรียมการด้านสถานที่ ทรงพระราชดำริว่า ต้องเลือกสถานที่ที่เหมาะสม ทั้งในด้านภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ และสิ่งแวดล้อม ในการเตรียมการด้านบุคลากร ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการก่อสร้าง ในการเตรียมการด้านงบประมาณ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการประมาณการค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างอย่างรอบคอบ และต้องมีการควบคุมค่าใช้จ่ายให้อยู่ในกรอบที่กำหนดไว้ ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการออกแบบที่สวยงาม และมีความแข็งแรงทนทาน ในการออกแบบ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการนำเอาศิลปะไทยมาประยุกต์ใช้ ในการก่อสร้าง ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการใช้วัสดุที่มีคุณภาพดี และต้องมีการควบคุมการก่อสร้างอย่างใกล้ชิด ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างสวนและน้ำพุ ในการสร้างสวน ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการปลูกต้นไม้ที่มีความสวยงาม และมีความร่มรื่น ในการสร้างน้ำพุ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างน้ำพุที่มีความสวยงาม และมีความเย็นสบาย ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างที่พักอาศัยสำหรับข้าราชบริพาร ในการสร้างที่พักอาศัย ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างที่พักอาศัยที่มีความสะดวกสบาย และมีความปลอดภัย ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงครัว ในการสร้างโรงครัว ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงครัวที่มีความสะอาด และมีความถูกสุขลักษณะ ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บของ ในการสร้างโรงเก็บของ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บของที่มีความมั่นคงแข็งแรง และมีความปลอดภัย ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างคอกม้า ในการสร้างคอกม้า ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างคอกม้าที่มีความสะอาด และมีความถูกสุขลักษณะ ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงช้าง ในการสร้างโรงช้าง ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงช้างที่มีความมั่นคงแข็งแรง และมีความปลอดภัย ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงรถ ในการสร้างโรงรถ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงรถที่มีความมั่นคงแข็งแรง และมีความปลอดภัย ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเรือ ในการสร้างโรงเรือ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเรือที่มีความมั่นคงแข็งแรง และมีความปลอดภัย ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บเครื่องบิน ในการสร้างโรงเก็บเครื่องบิน ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บเครื่องบินที่มีความมั่นคงแข็งแรง และมีความปลอดภัย ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บรถยนต์ ในการสร้างโรงเก็บรถยนต์ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บรถยนต์ที่มีความมั่นคงแข็งแรง และมีความปลอดภัย ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บรถจักรยานยนต์ ในการสร้างโรงเก็บรถจักรยานยนต์ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บรถจักรยานยนต์ที่มีความมั่นคงแข็งแรง และมีความปลอดภัย ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บรถจักรยาน ในการสร้างโรงเก็บรถจักรยาน ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บรถจักรยานที่มีความมั่นคงแข็งแรง และมีความปลอดภัย ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บรถเข็น ในการสร้างโรงเก็บรถเข็น ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บรถเข็นที่มีความมั่นคงแข็งแรง และมีความปลอดภัย ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บรถลาก ในการสร้างโรงเก็บรถลาก ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บรถลากที่มีความมั่นคงแข็งแรง และมีความปลอดภัย ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บรถเข็นผู้ป่วย ในการสร้างโรงเก็บรถเข็นผู้ป่วย ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บรถเข็นผู้ป่วยที่มีความมั่นคงแข็งแรง และมีความปลอดภัย ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บรถเข็นเด็ก ในการสร้างโรงเก็บรถเข็นเด็ก ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บรถเข็นเด็กที่มีความมั่นคงแข็งแรง และมีความปลอดภัย ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บรถเข็นคนพิการ ในการสร้างโรงเก็บรถเข็นคนพิการ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บรถเข็นคนพิการที่มีความมั่นคงแข็งแรง และมีความปลอดภัย ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บรถเข็นผู้สูงอายุ ในการสร้างโรงเก็บรถเข็นผู้สูงอายุ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บรถเข็นผู้สูงอายุที่มีความมั่นคงแข็งแรง และมีความปลอดภัย ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บรถเข็นผู้ป่วยโรคเรื้อน ในการสร้างโรงเก็บรถเข็นผู้ป่วยโรคเรื้อน ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บรถเข็นผู้ป่วยโรคเรื้อนที่มีความมั่นคงแข็งแรง และมีความปลอดภัย ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ทรงพระราชดำริว่า ต้องมีการสร้างโรงเก็บรถเข็นผู้ป่วยโรคเรื้อนที่มีความมั่นคงแข็งแรง และมีความปลอดภัย

Digitized by Google

ปาฏิหาริยานิ ทสฺเสตฺวา ปุน ตถาคตสฺส ปาทมูเล นิปชฺชิตฺวา ‘‘ภนฺเต ภควา มยฺหมฺปิ

ปลงปิดปากกันอยู่ ๆ ตามตามอยู่ตามเมืองทั้งนั้น ที่ตามตาม
ผู้ตามปลงตามตามที่ทำตามตามตามเมืองตามนี้ตามตามนั้น ๆ
ตามตามตามตามตามนี้ทำ ตามตามนี้ตามตามตามตามตาม
ตามตามตามตามตามตามตามตามตามตาม

ปกิรณกฺขาเนน ปกาสิตตฺตา ปกาสนียตฺตา ปกาสนียตฺตา ปกาสนีย

ตามตำรับตำราของพระอาจารย์ทั้งหลาย ที่ได้ประพฤติปฏิบัติมาแต่ครั้งพุทธกาล ตามที่ได้ปรากฏในพระไตรปิฎก และอรรถกถาฎีกา

Digitized by Google

Digitized by Google

ปีกาฬ ตรงกับปีมะเมีย อัฐศก ตรงกับปีมะแม นพศก ตรงกับปีวอก สัปตศก ตรงกับปีระกา ฉศก ตรงกับปีจอ ปัญจศก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๒๐๐ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทุติยศก ตรงกับปีขาล ตรีศก ตรงกับปีเถาะ จัตวาศก ตรงกับปีมะโรง เบญจศก ตรงกับปีมะเส็ง ฉศก ตรงกับปีมะเมีย สัปตศก ตรงกับปีมะแม อัฐศก ตรงกับปีวอก นพศก ตรงกับปีระกา ทสศก ตรงกับปีจอ เอกาทศก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๒๑๐ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาทศก ตรงกับปีขาล เตรสก ตรงกับปีเถาะ จตุทสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจทสก ตรงกับปีมะเส็ง โสฬสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตรสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐารสก ตรงกับปีวอก เอกูนวีสติก ตรงกับปีระกา วีสติก ตรงกับปีจอ เอกวีสติก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๒๒๐ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาวีสติก ตรงกับปีขาล เตวีสติก ตรงกับปีเถาะ จตุวีสติก ตรงกับปีมะโรง ปัญจวีสติก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัพพีสติก ตรงกับปีมะเมีย สัตตวีสติก ตรงกับปีมะแม อัฏฐวีสติก ตรงกับปีวอก เอกูนตึงสก ตรงกับปีระกา ตึงสก ตรงกับปีจอ เอกตึงสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๒๓๐ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาตึงสก ตรงกับปีขาล เตตึงสก ตรงกับปีเถาะ จตุตึงสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจตึงสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัตตึงสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตตึงสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐตึงสก ตรงกับปีวอก เอกูนจัตตาลีสก ตรงกับปีระกา จัตตาลีสก ตรงกับปีจอ เอกจัตตาลีสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๒๔๐ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาจัตตาลีสก ตรงกับปีขาล เตจัตตาลีสก ตรงกับปีเถาะ จตุจัตตาลีสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจจัตตาลีสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัจจัตตาลีสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตจัตตาลีสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐจัตตาลีสก ตรงกับปีวอก เอกูนปัญญาสก ตรงกับปีระกา ปัญญาสก ตรงกับปีจอ เอกปัญญาสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๒๕๐ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาปัญญาสก ตรงกับปีขาล เตปัญญาสก ตรงกับปีเถาะ จตุปัญญาสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจปัญญาสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัพพัญญาสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตปัญญาสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐปัญญาสก ตรงกับปีวอก เอกูนสัฏฐิก ตรงกับปีระกา สัฏฐิก ตรงกับปีจอ เอกสัฏฐิก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๒๖๐ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาสัฏฐิก ตรงกับปีขาล เตสัฏฐิก ตรงกับปีเถาะ จตุสัฏฐิก ตรงกับปีมะโรง ปัญจสัฏฐิก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัสสัฏฐิก ตรงกับปีมะเมีย สัตตสัฏฐิก ตรงกับปีมะแม อัฏฐสัฏฐิก ตรงกับปีวอก เอกูนสัตตติก ตรงกับปีระกา สัตตติก ตรงกับปีจอ เอกสัตตติก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๒๗๐ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาสัตตติก ตรงกับปีขาล เตสัตตติก ตรงกับปีเถาะ จตุสัตตติก ตรงกับปีมะโรง ปัญจสัตตติก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัสสัตตติก ตรงกับปีมะเมีย สัตตสัตตติก ตรงกับปีมะแม อัฏฐสัตตติก ตรงกับปีวอก เอกูนอสีติก ตรงกับปีระกา อสีติก ตรงกับปีจอ เอกอสีติก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๒๘๐ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาอสีติก ตรงกับปีขาล เตอสีติก ตรงกับปีเถาะ จตุอสีติก ตรงกับปีมะโรง ปัญจอสีติก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัพพัญญาสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตอสีติก ตรงกับปีมะแม อัฏฐอสีติก ตรงกับปีวอก เอกูนนวุติก ตรงกับปีระกา นวุติก ตรงกับปีจอ เอกนวุติก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๒๙๐ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวานวุติก ตรงกับปีขาล เตนวุติก ตรงกับปีเถาะ จตุนวุติก ตรงกับปีมะโรง ปัญจนวุติก ตรงกับปีมะเส็ง ฉันนวุติก ตรงกับปีมะเมีย สัตตนวุติก ตรงกับปีมะแม อัฏฐนวุติก ตรงกับปีวอก เอกูนสตก ตรงกับปีระกา สตก ตรงกับปีจอ เอกสตก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๐๐ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาสตก ตรงกับปีขาล เตสตก ตรงกับปีเถาะ จตุสตก ตรงกับปีมะโรง ปัญจสตก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัสสตก ตรงกับปีมะเมีย สัตตสตก ตรงกับปีมะแม อัฏฐสตก ตรงกับปีวอก เอกูนอัฏฐสตก ตรงกับปีระกา อัฏฐสตก ตรงกับปีจอ เอกอัฏฐสตก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๐๑ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาอัฏฐสตก ตรงกับปีขาล เตอัฏฐสตก ตรงกับปีเถาะ จตุอัฏฐสตก ตรงกับปีมะโรง ปัญจอัฏฐสตก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัพพัญญาสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตอัฏฐสตก ตรงกับปีมะแม อัฏฐอัฏฐสตก ตรงกับปีวอก เอกูนนวสตก ตรงกับปีระกา นวสตก ตรงกับปีจอ เอกนวสตก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๐๒ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวานวสตก ตรงกับปีขาล เตนวสตก ตรงกับปีเถาะ จตุนวสตก ตรงกับปีมะโรง ปัญจนวสตก ตรงกับปีมะเส็ง ฉันนวสตก ตรงกับปีมะเมีย สัตตนวสตก ตรงกับปีมะแม อัฏฐนวสตก ตรงกับปีวอก เอกูนสหัสสก ตรงกับปีระกา สหัสสก ตรงกับปีจอ เอกสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๐๓ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาสหัสสก ตรงกับปีขาล เตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัสสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนอัฏฐสหัสสก ตรงกับปีระกา อัฏฐสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกอัฏฐสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๐๔ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาอัฏฐสหัสสก ตรงกับปีขาล เตอัฏฐสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุอัฏฐสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจอัฏฐสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัพพัญญาสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตอัฏฐสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐอัฏฐสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนนวสหัสสก ตรงกับปีระกา นวสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกนวสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๐๕ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวานวสหัสสก ตรงกับปีขาล เตนวสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุนวสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจนวสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉันนวสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตนวสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐนวสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนทสสหัสสก ตรงกับปีระกา ทสสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกทสสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๐๖ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาทสสหัสสก ตรงกับปีขาล เตทสสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุทสสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจทสสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัทสสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตทสสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐทสสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนสตสหัสสก ตรงกับปีระกา สตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๐๗ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัสสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนอัฏฐสตสหัสสก ตรงกับปีระกา อัฏฐสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกอัฏฐสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๐๘ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาอัฏฐสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตอัฏฐสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุอัฏฐสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจอัฏฐสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัพพัญญาสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตอัฏฐสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐอัฏฐสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนนวสตสหัสสก ตรงกับปีระกา นวสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกนวสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๐๙ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวานวสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตนวสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุนวสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจนวสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉันนวสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตนวสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐนวสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนทสสตสหัสสก ตรงกับปีระกา ทสสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกทสสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๑๐ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาทสสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตทสสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุทสสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจทสสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัทสสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตทสสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐทสสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา สตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๑๑ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา อัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๑๒ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัพพัญญาสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา นวสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๑๓ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวานวสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉันนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา ทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๑๔ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา สตสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๑๕ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา อัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๑๖ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัพพัญญาสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา นวสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๑๗ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวานวสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉันนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา ทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๑๘ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา สตสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๑๙ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา อัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๒๐ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัพพัญญาสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา นวสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๒๑ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวานวสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉันนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา ทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๒๒ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา สตสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๒๓ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา อัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๒๔ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัพพัญญาสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา นวสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๒๕ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวานวสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉันนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา ทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๒๖ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา สตสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๒๗ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา อัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๒๘ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัพพัญญาสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา นวสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๒๙ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวานวสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉันนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา ทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๓๐ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา สตสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๓๑ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา อัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๓๒ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัพพัญญาสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา นวสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๓๓ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวานวสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉันนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา ทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๓๔ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา สตสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๓๕ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา อัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๓๖ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัพพัญญาสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา นวสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๓๗ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวานวสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉันนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา ทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๓๘ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา สตสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๓๙ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา อัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๔๐ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัพพัญญาสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐอัฏฐสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา นวสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๔๑ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวานวสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉันนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐนวสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา ทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๔๒ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโรง ปัญจทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเส็ง ฉัทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะเมีย สัตตทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะแม อัฏฐทสสตสตสหัสสก ตรงกับปีวอก เอกูนสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีระกา สตสตสตสหัสสก ตรงกับปีจอ เอกสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๓๔๓ ปีชวด ตรงกับปีฉลู ทวาสตสตสตสหัสสก ตรงกับปีขาล เตสตสตสหัสสก ตรงกับปีเถาะ จตุสตสตสหัสสก ตรงกับปีมะโ

Digitized by Google

Digitized by Google

ทั้งหลาย ครั้นเสด็จถึงแล้ว ก็ประทับนั่งเหนือบัลลังก์ที่ปูลาดไว้ในที่นั้น ๆ ทรงเปล่งพระรัศมีเป็นอันมาก ๆ ประการ ๆ ต่าง ๆ กัน

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามพระราชประสงค์ ขอพระราชทานพระราชวินิจฉัยว่าจะทรงเลือกเสด็จไปประทับที่ใด ถ้าทรงเลือกเสด็จไปประทับที่ใดแล้ว ก็ขอพระราชทานพระราชวินิจฉัยว่าจะทรงเลือกเสด็จไปประทับที่ใดต่อไปอีก

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการนั้น ๆ ในกรณีที่ไม่มีกฎหมายว่าด้วยการนั้นกำหนดไว้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งให้ผู้ที่ได้รับอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับใบสำคัญแสดงการจดแจ้งตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตามมาตรา ๑๐ (๑) ได้ ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ผู้ที่ได้รับอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับใบสำคัญแสดงการจดแจ้งตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตามมาตรา ๑๐ (๑) ตามวรรคสาม

Digitized by Google

ساد ق ن ا : ساد ق ن ا : ساد ق ن ا :

ที่ ๆ ทีที่ทำอยู่ทำที่ที่ ๆ ทำที่ทำอยู่ทำที่ทำที่ที่ทำที่ทำที่ทำ

ตามคำบัญชาของพระเจ้าอยู่หัว ตามพระราชกำหนดกฎหมายเก่าและใหม่ ตามพระราชกำหนดกฎหมายเก่าและใหม่ ที่ได้ตรวจชำระแล้วนี้

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ཡིག་ཆའི་ཐོག་ལ་ཡིག་ཆུང་ངུ་ཞིག་ཏུ་ཡོད། ཁས་ལེན་ཡིག་ཆ་ཡིན་ཏེ། ཁོ་ཚོས་ཁྱེད་ཚོའི་ཡིག་ཆ་ཐོབ་ཅིང་ཁྱེད་ཚོ་ཡིག་ཆ་ཐོབ་ཀྱི་ཡོད་པ་ཡིན། ཁོ་ཚོས་ཁྱེད་ཚོའི

ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมขึ้นใหม่ ๒ กรม คือ กรมพระราชวังบวรสถานมงคล ๑ กรมพระราชวังหลัง ๑ นั้น ก็

๓๓๔๓๓๓

Digitized by Google

ฮ๊ะ ๆ๊ะ ๆ๊ะ ๆ

Digitized by Google

Digitized by Google

๑

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ฝ่ายพระยาปราบสงครามก็ยกพลมาถึง ครั้นรู้ว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ก็ยกพลเข้าล้อมเมืองไว้ ฝ่ายพระยาสุรินทรราชาเห็นเหลือกำลังที่จะต่อสู้ ก็ยอมแพ้ พระยาปราบสงครามก็ให้ตั้งค่ายคอยอยู่ ณ ที่นั้น แล้วให้ส่งหนังสือบอกเข้ามายังกรุงเทพมหานคร ว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ข้าพเจ้าได้ยกพลมาถึงก่อน ได้ล้อมเมืองไว้ พระยาสุรินทรราชาเห็นเหลือกำลังที่จะต่อสู้ ก็ยอมแพ้ ข้าพเจ้าได้ตั้งค่ายคอยอยู่ ณ ที่นั้น ขอพระราชทานพระบรมราชโองการมาประการใดจะได้กระทำตาม ครั้นรับหนังสือบอกแล้ว ก็ให้ตั้งการพิจารณาว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นพิจารณาได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการปรึกษาว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นปรึกษาได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการตัดสินว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นตัดสินได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการลงโทษว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นลงโทษได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการประหารชีวิตว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นประหารชีวิตได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการฝังศพว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นฝังศพได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการสวดมนต์ว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นสวดมนต์ได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการเผาศพว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นเผาศพได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการเก็บอัฐิว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นเก็บอัฐิได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการลอยอังคารว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นลอยอังคารได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการสร้างเจดีย์ว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นสร้างเจดีย์ได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการสร้างวัดว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นสร้างวัดได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการสร้างโรงทานว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นสร้างโรงทานได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการสร้างศาลาว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นสร้างศาลาได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการสร้างสะพานว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นสร้างสะพานได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการสร้างถนนว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นสร้างถนนได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการสร้างบ่อน้ำว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นสร้างบ่อน้ำได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการสร้างสวนว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นสร้างสวนได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการสร้างไร่นาว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นสร้างไร่นาได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการสร้างโรงสีว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นสร้างโรงสีได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการสร้างโรงเลื่อยว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นสร้างโรงเลื่อยได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการสร้างโรงงานว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นสร้างโรงงานได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการสร้างโรงพักว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นสร้างโรงพักได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการสร้างโรงไฟว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นสร้างโรงไฟได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการสร้างโรงน้ำว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นสร้างโรงน้ำได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการสร้างโรงเรียนว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นสร้างโรงเรียนได้ความเป็นสัตย์แล้ว ก็ให้ตั้งการสร้างโรงพยาบาลว่าพระยาสุรินทรราชาเป็นกบฏ ยกพลมาตีเมืองนครราชสีมา ครั้นสร้างโรงพยาบาล

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามที่ได้ทรงพระราชดำริไว้ ในการที่จะทรงสร้างพระราชวังนี้ ทรงพระราชดำริว่า ที่ตรงนี้เป็นที่ดอนสูงกว่าที่ตรงอื่นๆ ในกรุงเทพมหานคร ที่ตรงนี้ก็เป็นที่ที่ได้ทรงพระราชดำริไว้ว่า ที่ตรงนี้

ฝ่ายข้างพระเจ้าอังวะ ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกองทัพยกมาตีเมืองเชียงใหม่ ครั้งนั้นเจ้าเมืองเชียงใหม่ ก็ได้ทราบข่าวว่าพม่ายกมาตีเมืองเชียงใหม่ ก็ได้ให้ตั้งกองทัพยกออกไปรับพม่าที่ตำบลแม่ปิง ครั้นพม่ายกมาถึงตำบลแม่ปิง ก็ได้ตั้งค่ายรบกันกับกองทัพเชียงใหม่ ครั้นรบกันได้ประมาณ ๓ วัน ๔ วัน ฝ่ายกองทัพเชียงใหม่ก็แตกพ่ายหนีกลับมาเมืองเชียงใหม่ ฝ่ายกองทัพพม่าก็ยกติดตามมาถึงเมืองเชียงใหม่ ก็ได้ตั้งค่ายล้อมเมืองเชียงใหม่ไว้ ครั้นล้อมเมืองเชียงใหม่ได้ประมาณ ๓ เดือน ๔ เดือน ฝ่ายเจ้าเมืองเชียงใหม่ก็ได้ให้ขุนนางถือหนังสือออกมาขอสวามิภักดิ์ต่อพม่า ฝ่ายแม่ทัพพม่าก็ได้ให้ขุนนางถือหนังสือเข้าไปในเมืองเชียงใหม่ ครั้นขุนนางถือหนังสือเข้าไปถึงเจ้าเมืองเชียงใหม่ ก็ได้ให้ขุนนางถือหนังสือออกมาถึงแม่ทัพพม่า ว่าเจ้าเมืองเชียงใหม่ขอสวามิภักดิ์ต่อพม่า ครั้นแม่ทัพพม่าได้หนังสือเจ้าเมืองเชียงใหม่

Digitized by Google

Digitized by Google

ปฏิ ฯ ปฏิสนฺธิยา ปฏิสนฺธิยา ปฏิสนฺธิยา

ทา ๑ ๑๓๓๓

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามเรื่องที่ได้ปรึกษาหารือกันมาแล้วนั้น ขอให้ทุกคนจงตั้งใจฟังให้ดี ๆ ให้ทุกคนจงตั้งใจฟังให้ดี ๆ ให้ทุกคนจงตั้งใจฟังให้ดี ๆ

ภาคมีกัณฑ์เป็นต้นมีอาทิว่าปฐมสงฺคายนาทิโต ปฏฺฐาย ดังนี้เป็นอาทิ
ในคัมภีร์ทั้งหลายมีคัมภีร์ปฐมสังคายนาเป็นต้นนั้นมีอาทิว่าปฐมสังคายนาเป็นต้นมีกัณฑ์
ภาคมีอาทิว่าปฐมสงฺคายนาทิโต ปฏฺฐาย ดังนี้เป็นอาทิ ในคัมภีร์ทั้งหลายมีคัมภีร์ปฐม
สังคายนาเป็นต้นนั้นมีอาทิว่าปฐมสังคายนาเป็นต้นมีกัณฑ์ภาคมีอาทิว่าปฐมสงฺคายนาทิโต
ปฏฺฐาย ดังนี้เป็นอาทิ ในคัมภีร์ทั้งหลายมีคัมภีร์ปฐมสังคายนาเป็นต้นนั้นมีอาทิว่าปฐม
สังคายนาเป็นต้นมีกัณฑ์ภาคมีอาทิว่าปฐมสงฺคายนาทิโต ปฏฺฐาย ดังนี้เป็นอาทิ ในคัมภีร์
ทั้งหลายมีคัมภีร์ปฐมสังคายนาเป็นต้นนั้นมีอาทิว่าปฐมสังคายนาเป็นต้นมีกัณฑ์ภาคมีอาทิว่า
ปฐมสงฺคายนาทิโต ปฏฺฐาย ดังนี้เป็นอาทิ ในคัมภีร์ทั้งหลายมีคัมภีร์ปฐมสังคายนาเป็นต้น
นั้นมีอาทิว่าปฐมสังคายนาเป็นต้นมีกัณฑ์ภาคมีอาทิว่าปฐมสงฺคายนาทิโต ปฏฺฐาย ดังนี้เป็น
อาทิ ในคัมภีร์ทั้งหลายมีคัมภีร์ปฐมสังคายนาเป็นต้นนั้นมีอาทิว่าปฐมสังคายนาเป็นต้นมี
กัณฑ์ภาคมีอาทิว่าปฐมสงฺคายนาทิโต ปฏฺฐาย ดังนี้เป็นอาทิ ในคัมภีร์ทั้งหลายมีคัมภีร์
ปฐมสังคายนาเป็นต้นนั้นมีอาทิว่าปฐมสังคายนาเป็นต้นมีกัณฑ์ภาคมีอาทิว่าปฐมสงฺคายนา
ทิโต ปฏฺฐาย ดังนี้เป็นอาทิ ในคัมภีร์ทั้งหลายมีคัมภีร์ปฐมสังคายนาเป็นต้นนั้นมีอาทิว่า
ปฐมส

ग्रन्थ ग्रन्थ ग्रन्थ

Digitized by Google

Digitized by Google

ทางตะวันตกเฉียงใต้ ถึงที่ตรงกับปากน้ำเจ้าพระยา ที่ตำบลบางปู
ตรงนี้ก็เป็นอาณาเขตทางทิศใต้ ไปตามชายทะเลทางทิศตะวันตกเฉียงใต้
ทิศ ตามชายทะเลนั้นไปถึงที่ตรงกับปากน้ำแม่กลอง ตรงนี้ก็เป็นอาณา
เขตทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ตามลำน้ำแม่กลองขึ้นไปทางทิศเหนือ ถึงที่ตำบล
บางยางใหญ่ ตรงนี้ก็เป็นอาณาเขตทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ตามลำน้ำแม่กลอง
ขึ้นไปทางทิศเหนือ ถึงที่ตำบลบางยางน้อย ตรงนี้ก็เป็นอาณาเขตทางทิศ
ตะวันตกเฉียงใต้ ตามลำน้ำแม่กลองขึ้นไปทางทิศเหนือ ถึงที่ตำบลบางยาง
ใหญ่ ตรงนี้ก็เป็นอาณาเขตทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ตามลำน้ำแม่กลองขึ้นไป
ทางทิศเหนือ ถึงที่ตำบลบางยางน้อย ตรงนี้ก็เป็นอาณาเขตทางทิศตะวันตก
เฉียงใต้ ตามลำน้ำแม่กลองขึ้นไปทางทิศเหนือ ถึงที่ตำบลบางยางใหญ่ ตรง
นี้ก็เป็นอาณาเขตทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ตามลำน้ำแม่กลองขึ้นไปทางทิศ
เหนือ ถึงที่ตำบลบางยางน้อย ตรงนี้ก็เป็นอาณาเขตทางทิศตะวันตกเฉียง
ใต้ ตามลำน้ำแม่กลองขึ้นไปทางทิศเหนือ ถึงที่ตำบลบางยางใหญ่ ตรงนี้ก็
เป็นอาณาเขตทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ตามลำน้ำแม่กลองขึ้นไปทางทิศเหนือ
ถึงที่ตำบลบางยางน้อย ตรงนี้ก็เป็นอาณาเขตทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ตาม
ลำน้ำแม่กลองขึ้นไปทางทิศเหนือ ถึงที่ตำบลบางยางใหญ่ ตรงนี้ก็เป็นอา
ณาเขตทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ตามลำน้ำแม่กลองขึ้นไปทางทิศเหนือ ถึง
ที่ตำบลบางยางน้อย ตรงนี้ก็เป็นอาณาเขตทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ตามลำ
น้ำแม่กลองขึ้นไปทางทิศเหนือ ถึงที่ตำบลบางยางใหญ่ ตรงนี้ก็เป็นอาณา
เขตทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ตามลำน้ำแม่กลองขึ้นไปทางทิศเหนือ ถึงที่
ตำบลบางยางน้อย ตรงนี้ก็เป็นอาณาเขตทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ตามลำน้ำ
แม่กลองขึ้นไปทางทิศเหนือ ถึงที่ตำบลบางยางใหญ่ ตรงนี้ก็เป็นอาณาเขต
ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ตามลำน้ำแม่กลองขึ้นไปทางทิศเหนือ ถึงที่ตำบล
บางยางน้อย ตรงนี้ก็เป็นอาณาเขตทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ตามลำน้ำแม่

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ที่ไหน ๆ ก็ตาม ย่อมมีความรู้สึกนึกคิดเป็นอย่างเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นคนชาติใดภาษาใด ก็ย่อมมีความรู้สึกนึกคิดเป็นอย่างเดียวกันทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นคนป่าคนดง หรือคนที่ได้รับความเจริญทางวิชาการแล้วก็ตาม ก็ย่อมมีความรู้สึกนึกคิดเป็นอย่างเดียวกันทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็น

ตามที่ปรากฏในคัมภีร์ ๆ ดังกล่าวมานี้ ย่อมเป็นที่เข้าใจได้ว่า ที่ท่านเรียกว่าเป็นเทวดาชั้นสูงนั้น ก็เพราะเหตุว่าท่านเป็นผู้ที่ได้ทำความดีไว้มาก ได้ทำบุญไว้มาก ได้ทำกุศลไว้มาก ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนามาก ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมาก ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมาย ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการ ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ด้วยการสร้างวิหาร ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ด้วยการสร้างวิหาร ด้วยการสร้างอุโบสถ ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ด้วยการสร้างวิหาร ด้วยการสร้างอุโบสถ ด้วยการสร้างศาลาการเปรียญ ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ด้วยการสร้างวิหาร ด้วยการสร้างอุโบสถ ด้วยการสร้างศาลาการเปรียญ ด้วยการสร้างหอฉัน ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ด้วยการสร้างวิหาร ด้วยการสร้างอุโบสถ ด้วยการสร้างศาลาการเปรียญ ด้วยการสร้างหอฉัน ด้วยการสร้างหอระฆัง ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ด้วยการสร้างวิหาร ด้วยการสร้างอุโบสถ ด้วยการสร้างศาลาการเปรียญ ด้วยการสร้างหอฉัน ด้วยการสร้างหอระฆัง ด้วยการสร้างกำแพงแก้ว ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ด้วยการสร้างวิหาร ด้วยการสร้างอุโบสถ ด้วยการสร้างศาลาการเปรียญ ด้วยการสร้างหอฉัน ด้วยการสร้างหอระฆัง ด้วยการสร้างกำแพงแก้ว ด้วยการสร้างซุ้มประตู ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ด้วยการสร้างวิหาร ด้วยการสร้างอุโบสถ ด้วยการสร้างศาลาการเปรียญ ด้วยการสร้างหอฉัน ด้วยการสร้างหอระฆัง ด้วยการสร้างกำแพงแก้ว ด้วยการสร้างซุ้มประตู ด้วยการสร้างพระเจดีย์ ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ด้วยการสร้างวิหาร ด้วยการสร้างอุโบสถ ด้วยการสร้างศาลาการเปรียญ ด้วยการสร้างหอฉัน ด้วยการสร้างหอระฆัง ด้วยการสร้างกำแพงแก้ว ด้วยการสร้างซุ้มประตู ด้วยการสร้างพระเจดีย์ ด้วยการสร้างพระพุทธรูป ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ด้วยการสร้างวิหาร ด้วยการสร้างอุโบสถ ด้วยการสร้างศาลาการเปรียญ ด้วยการสร้างหอฉัน ด้วยการสร้างหอระฆัง ด้วยการสร้างกำแพงแก้ว ด้วยการสร้างซุ้มประตู ด้วยการสร้างพระเจดีย์ ด้วยการสร้างพระพุทธรูป ด้วยการสร้างพระพุทธบาท ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ด้วยการสร้างวิหาร ด้วยการสร้างอุโบสถ ด้วยการสร้างศาลาการเปรียญ ด้วยการสร้างหอฉัน ด้วยการสร้างหอระฆัง ด้วยการสร้างกำแพงแก้ว ด้วยการสร้างซุ้มประตู ด้วยการสร้างพระเจดีย์ ด้วยการสร้างพระพุทธรูป ด้วยการสร้างพระพุทธบาท ด้วยการสร้างพระสถูป ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ด้วยการสร้างวิหาร ด้วยการสร้างอุโบสถ ด้วยการสร้างศาลาการเปรียญ ด้วยการสร้างหอฉัน ด้วยการสร้างหอระฆัง ด้วยการสร้างกำแพงแก้ว ด้วยการสร้างซุ้มประตู ด้วยการสร้างพระเจดีย์ ด้วยการสร้างพระพุทธรูป ด้วยการสร้างพระพุทธบาท ด้วยการสร้างพระสถูป ด้วยการสร้างพระมหาธาตุ ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ด้วยการสร้างวิหาร ด้วยการสร้างอุโบสถ ด้วยการสร้างศาลาการเปรียญ ด้วยการสร้างหอฉัน ด้วยการสร้างหอระฆัง ด้วยการสร้างกำแพงแก้ว ด้วยการสร้างซุ้มประตู ด้วยการสร้างพระเจดีย์ ด้วยการสร้างพระพุทธรูป ด้วยการสร้างพระพุทธบาท ด้วยการสร้างพระสถูป ด้วยการสร้างพระมหาธาตุ ด้วยการสร้างพระมหาเจดีย์ ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ด้วยการสร้างวิหาร ด้วยการสร้างอุโบสถ ด้วยการสร้างศาลาการเปรียญ ด้วยการสร้างหอฉัน ด้วยการสร้างหอระฆัง ด้วยการสร้างกำแพงแก้ว ด้วยการสร้างซุ้มประตู ด้วยการสร้างพระเจดีย์ ด้วยการสร้างพระพุทธรูป ด้วยการสร้างพระพุทธบาท ด้วยการสร้างพระสถูป ด้วยการสร้างพระมหาธาตุ ด้วยการสร้างพระมหาเจดีย์ ด้วยการสร้างพระมหาสถูป ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ด้วยการสร้างวิหาร ด้วยการสร้างอุโบสถ ด้วยการสร้างศาลาการเปรียญ ด้วยการสร้างหอฉัน ด้วยการสร้างหอระฆัง ด้วยการสร้างกำแพงแก้ว ด้วยการสร้างซุ้มประตู ด้วยการสร้างพระเจดีย์ ด้วยการสร้างพระพุทธรูป ด้วยการสร้างพระพุทธบาท ด้วยการสร้างพระสถูป ด้วยการสร้างพระมหาธาตุ ด้วยการสร้างพระมหาเจดีย์ ด้วยการสร้างพระมหาสถูป ด้วยการสร้างพระมหาพุทธรูป ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ด้วยการสร้างวิหาร ด้วยการสร้างอุโบสถ ด้วยการสร้างศาลาการเปรียญ ด้วยการสร้างหอฉัน ด้วยการสร้างหอระฆัง ด้วยการสร้างกำแพงแก้ว ด้วยการสร้างซุ้มประตู ด้วยการสร้างพระเจดีย์ ด้วยการสร้างพระพุทธรูป ด้วยการสร้างพระพุทธบาท ด้วยการสร้างพระสถูป ด้วยการสร้างพระมหาธาตุ ด้วยการสร้างพระมหาเจดีย์ ด้วยการสร้างพระมหาสถูป ด้วยการสร้างพระมหาพุทธรูป ด้วยการสร้างพระมหาพุทธบาท ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ด้วยการสร้างวิหาร ด้วยการสร้างอุโบสถ ด้วยการสร้างศาลาการเปรียญ ด้วยการสร้างหอฉัน ด้วยการสร้างหอระฆัง ด้วยการสร้างกำแพงแก้ว ด้วยการสร้างซุ้มประตู ด้วยการสร้างพระเจดีย์ ด้วยการสร้างพระพุทธรูป ด้วยการสร้างพระพุทธบาท ด้วยการสร้างพระสถูป ด้วยการสร้างพระมหาธาตุ ด้วยการสร้างพระมหาเจดีย์ ด้วยการสร้างพระมหาสถูป ด้วยการสร้างพระมหาพุทธรูป ด้วยการสร้างพระมหาพุทธบาท ด้วยการสร้างพระมหาสถูป ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ด้วยการสร้างวิหาร ด้วยการสร้างอุโบสถ ด้วยการสร้างศาลาการเปรียญ ด้วยการสร้างหอฉัน ด้วยการสร้างหอระฆัง ด้วยการสร้างกำแพงแก้ว ด้วยการสร้างซุ้มประตู ด้วยการสร้างพระเจดีย์ ด้วยการสร้างพระพุทธรูป ด้วยการสร้างพระพุทธบาท ด้วยการสร้างพระสถูป ด้วยการสร้างพระมหาธาตุ ด้วยการสร้างพระมหาเจดีย์ ด้วยการสร้างพระมหาสถูป ด้วยการสร้างพระมหาพุทธรูป ด้วยการสร้างพระมหาพุทธบาท ด้วยการสร้างพระมหาสถูป ด้วยการสร้างพระมหาธาตุ ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ด้วยการสร้างวิหาร ด้วยการสร้างอุโบสถ ด้วยการสร้างศาลาการเปรียญ ด้วยการสร้างหอฉัน ด้วยการสร้างหอระฆัง ด้วยการสร้างกำแพงแก้ว ด้วยการสร้างซุ้มประตู ด้วยการสร้างพระเจดีย์ ด้วยการสร้างพระพุทธรูป ด้วยการสร้างพระพุทธบาท ด้วยการสร้างพระสถูป ด้วยการสร้างพระมหาธาตุ ด้วยการสร้างพระมหาเจดีย์ ด้วยการสร้างพระมหาสถูป ด้วยการสร้างพระมหาพุทธรูป ด้วยการสร้างพระมหาพุทธบาท ด้วยการสร้างพระมหาสถูป ด้วยการสร้างพระมหาธาตุ ด้วยการสร้างพระมหาเจดีย์ ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ด้วยการสร้างวิหาร ด้วยการสร้างอุโบสถ ด้วยการสร้างศาลาการเปรียญ ด้วยการสร้างหอฉัน ด้วยการสร้างหอระฆัง ด้วยการสร้างกำแพงแก้ว ด้วยการสร้างซุ้มประตู ด้วยการสร้างพระเจดีย์ ด้วยการสร้างพระพุทธรูป ด้วยการสร้างพระพุทธบาท ด้วยการสร้างพระสถูป ด้วยการสร้างพระมหาธาตุ ด้วยการสร้างพระมหาเจดีย์ ด้วยการสร้างพระมหาสถูป ด้วยการสร้างพระมหาพุทธรูป ด้วยการสร้างพระมหาพุทธบาท ด้วยการสร้างพระมหาสถูป ด้วยการสร้างพระมหาธาตุ ด้วยการสร้างพระมหาเจดีย์ ด้วยการสร้างพระมหาสถูป ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ด้วยการสร้างวิหาร ด้วยการสร้างอุโบสถ ด้วยการสร้างศาลาการเปรียญ ด้วยการสร้างหอฉัน ด้วยการสร้างหอระฆัง ด้วยการสร้างกำแพงแก้ว ด้วยการสร้างซุ้มประตู ด้วยการสร้างพระเจดีย์ ด้วยการสร้างพระพุทธรูป ด้วยการสร้างพระพุทธบาท ด้วยการสร้างพระสถูป ด้วยการสร้างพระมหาธาตุ ด้วยการสร้างพระมหาเจดีย์ ด้วยการสร้างพระมหาสถูป ด้วยการสร้างพระมหาพุทธรูป ด้วยการสร้างพระมหาพุทธบาท ด้วยการสร้างพระมหาสถูป ด้วยการสร้างพระมหาธาตุ ด้วยการสร้างพระมหาเจดีย์ ด้วยการสร้างพระมหาสถูป ด้วยการสร้างพระมหาพุทธรูป ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ด้วยการสร้างวิหาร ด้วยการสร้างอุโบสถ ด้วยการสร้างศาลาการเปรียญ ด้วยการสร้างหอฉัน ด้วยการสร้างหอระฆัง ด้วยการสร้างกำแพงแก้ว ด้วยการสร้างซุ้มประตู ด้วยการสร้างพระเจดีย์ ด้วยการสร้างพระพุทธรูป ด้วยการสร้างพระพุทธบาท ด้วยการสร้างพระสถูป ด้วยการสร้างพระมหาธาตุ ด้วยการสร้างพระมหาเจดีย์ ด้วยการสร้างพระมหาสถูป ด้วยการสร้างพระมหาพุทธรูป ด้วยการสร้างพระมหาพุทธบาท ด้วยการสร้างพระมหาสถูป ด้วยการสร้างพระมหาธาตุ ด้วยการสร้างพระมหาเจดีย์ ด้วยการสร้างพระมหาสถูป ด้วยการสร้างพระมหาพุทธรูป ด้วยการสร้างพระมหาพุทธบาท ได้ทำความดีไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมายหลายประการด้วยกาย วาจา ใจ ด้วยทาน ศีล ภาวนา ด้วยการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป สร้างเจดีย์ ด้วยการสร้างโรงทาน สร้างศาลาที่พักร้อน ด้วยการสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุ ด้วยการสร้างกุฏิ ด้วยการสร้างวิหาร ด้วยการสร้างอุโบสถ ด้วยการสร้างศาลาการเปรียญ ด้วยการสร้างหอฉัน ด้วยการสร้างหอระฆัง ด้วยการสร้างกำแพงแก้ว ด้วยการสร้างซุ้มประตู ด้วยการสร้างพระเจดีย์ ด้วยการสร้างพระพุทธรูป ด้วยการสร้างพระพุทธบาท ด้วยการสร้างพระสถูป ด้วยการสร้างพระมหาธาตุ ด้วยการสร้างพระมหาเจดีย์ ด้วยการสร้างพระมหาสถูป ด้วยการสร้างพระมหาพุทธรูป ด้วยการสร้างพระมหาพุทธบาท ด้วยการสร้างพระมหาสถูป ด้วยการสร้างพระมหาธาตุ ด้วยการสร้างพระมหาเจดีย์ ด้วยการสร้างพระมหาสถูป ด้วยการสร้างพระมหาพุทธรูป ด้วยการสร้างพระมหาพุทธบาท ด้วยการสร้างพระมหาสถ

Digitized by Google

ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมขึ้นใหม่ ๒ กรม คือ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ๑ กรมพระยาเดชาดิศร ๑ นั้น ก็

ของที่ลงมาจากเรือนั้นก็ดี ของที่ลงมาจากเรือนั้นก็ดี ของที่ลงมาจากเรือนั้นก็ดี

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Digitized by Google

ตรง เป็นเครื่องหมายว่าเป็นที่ตั้งของเมืองนั้นๆ ในสมัยนั้น ส่วนเมืองที่ไม่ได้ตั้งอยู่ในที่ราบ ก็ตั้งอยู่ในที่ใกล้ๆ ที่ราบ ซึ่งเป็นที่ที่ผู้คนสามารถเดินทางไปมาหาสู่กันได้สะดวก ในที่ราบนั้นมีแม่น้ำลำคลองไหลผ่านหลายสาย ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูก ชาวเมืองจึงมีอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังมีการค้าขายกับเมืองอื่นๆ ที่อยู่ห่างไกลออกไป ทั้งทางบกและทางน้ำ ทำให้เมืองมีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ ผู้คนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีเครื่องใช้ไม้สอยและเครื่องประดับที่สวยงาม ในเมืองมีวัดวาอารามและสถานที่สำคัญทางศาสนาตั้งอยู่หลายแห่ง ผู้คนนับถือพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ มีการทำบุญตักบาตรและประเพณีต่างๆ ตามคติความเชื่อของพุทธศาสนา

ในสมัยนั้นมีการปกครองแบบราชาธิปไตย พระมหากษัตริย์ทรงมีอำนาจสูงสุดในการปกครองบ้านเมือง พระองค์ทรงมีพระราชวังและข้าราชบริพารคอยถวายงานรับใช้ มีการแบ่งชนชั้นวรรณะอย่างชัดเจน ผู้ที่เกิดในตระกูลกษัตริย์หรือขุนนางย่อมมีฐานะสูงกว่าผู้ที่เกิดในตระกูลสามัญชน ผู้ที่มีฐานะสูงจะได้รับการศึกษาเล่าเรียนและมีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานได้ง่ายกว่า ส่วนผู้ที่มีฐานะต่ำต้อยก็ต้องทำงานหนักและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ลำบากกว่า ในเมืองมีกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ที่ใช้ในการปกครองและตัดสินคดีความ ผู้ที่ทำผิดกฎหมายจะได้รับโทษตามความหนักเบาของความผิด ซึ่งมีตั้งแต่การปรับไหมไปจนถึงการประหารชีวิต ในสมัยนั้นยังมีการทำสงครามกับเมืองอื่นๆ เพื่อแย่งชิงดินแดนและทรัพยากร ทหารจึงเป็นอาชีพที่สำคัญและได้รับการยกย่องนับถือ

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ꠇꠍꠞꠞ ꠇ

ꠇꠍꠞꠞ ꠇ

ꠇꠍꠞꠞ ꠇ

ทางปักกิ่งจะมีการเจรจาเรื่องนี้ ทางญี่ปุ่นจะส่งนายกรัฐมนตรีไปเจรจาด้วย ทางจีนก็ได้ส่งนายกรัฐมนตรีไปเจรจาด้วย ทางญี่ปุ่นได้

ตามเรื่องนี้ ก็ได้ความว่าเมื่อเดือนมกราคม ร.ศ. ๑๑๒ ได้มีเรือรบฝรั่งเศสเข้ามาในแม่น้ำเจ้าพระยา ๒ ลำ ลำหนึ่งชื่อแองกองสตังต์ ลำหนึ่งชื่อโคแมต์ ได้ทอดสมอที่หน้าวัดประแดง ในเวลาเช้าวันที่ ๑๓ มกราคม ครั้นเวลาบ่ายได้ยกกำลังขึ้นบกที่ป้อมวัดประแดง ๒ กองๆ ละ ๑๐๐ คน ยกเข้าตีป้อมวัดประแดงทั้งสองด้าน ฝ่ายข้างไทยได้ยิงต่อสู้ป้องกันป้อมวัดประแดงเป็นสามารถ ฝรั่งเศสยกเข้าตีป้อมไม่ได้ ต้องถอยกลับลงเรือไป ในการที่ฝรั่งเศสยกเข้าตีป้อมวัดประแดงครั้งนี้ ฝ่ายไทยได้ทหารตายในป้อม ๑๐ คน ได้รับบาดเจ็บ ๑๔ คน ฝรั่งเศสตายในที่รบ ๓ คน ได้รับบาดเจ็บ ๑๐ คน ตายในเรือ ๑ คน ได้รับบาดเจ็บ ๑๐ คน ตายในน้ำ ๑ คน ได้รับบาดเจ็บ ๑ คน ตายในป่า ๑ คน ได้รับบาดเจ็บ ๑ คน ตายในที่ต่างๆ ๑ คน ได้รับบาดเจ็บ ๑ คน ตายในโรงพยาบาล

Digitized by Google

ตามที่ได้ทราบแล้วนั้น

ในการที่จะพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ควรหรือไม่ควรนั้น ก็ต้องอาศัยหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นเป็นเครื่องวินิจฉัย ถ้าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ไม่ขัดต่อหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สิ่งนั้นก็เป็นสิ่งที่ควร ถ้าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สิ่งนั้นก็เป็นสิ่งที่ไม่ควร ในการที่จะพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ควรหรือไม่ควรนั้น ก็ต้องอาศัยหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นเป็นเครื่องวินิจฉัย ถ้าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ไม่ขัดต่อหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สิ่งนั้นก็เป็นสิ่งที่ควร ถ้าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สิ่งนั้นก็เป็นสิ่งที่ไม่ควร ในการที่จะพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ควรหรือไม่ควรนั้น ก็ต้องอาศัยหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นเป็นเครื่องวินิจฉัย ถ้าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ไม่ขัดต่อหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สิ่งนั้นก็เป็นสิ่งที่ควร ถ้าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สิ่งนั้นก็เป็นสิ่งที่ไม่ควร

ในการที่จะพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ควรหรือไม่ควรนั้น ก็ต้องอาศัยหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นเป็นเครื่องวินิจฉัย ถ้าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ไม่ขัดต่อหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สิ่งนั้นก็เป็นสิ่งที่ควร ถ้าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สิ่งนั้นก็เป็นสิ่งที่ไม่ควร

Digitized by Google

ಬಲವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯ ಹಾಗೂ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಕಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಅದರ ಕಿವಿಗಳು ಅಗಲವಾಗಿಯೂ ಉದ್ದವಾಗಿಯೂ ಇರುವುವು. ಅದರ ಕಾಲುಗಳು ಸಣ್ಣವಾಗಿಯೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವುವು. ಅದರ ಬಾಲವು ಉದ್ದವಾಗಿಯೂ ಕೂದಲಿನಿಂದ ಕೂಡಿಯೂ ಇರುವುದು.

ಇದು ಬಹಳ ಜಾಣತನವುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿರುವುದು. ಇದು ಮನುಷ್ಯರ ಹಾಗೆ ಕೈಗಳಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು. ಇದು ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಎರಡು ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದು ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಮಾತನಾಡುವುದು. ಇದು ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಅಳುವುದು. ಇದು ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ನಗುವುದು. ಇದು ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದು ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಸಂತೋಷಪಡುವುದು. ಇದು ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಅಸೂಯೆಪಡುವುದು. ಇದು ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡುವುದು. ಇದು ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಇದು ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಕಲಿಯ

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Digitized by Google

ปฏิญญาณปุ๋ยหาญฐิยเลิกเกิดรุงหาญเสาะรุงหาญเสาะรุงหาญ
ฐานฐิยเกิดเกิดเกิด

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามที่ได้ทรงพระราชดำริไว้ ก็ทรงพระราชดำริต่อไปว่า ในการที่จะทำการ
ปกครองบ้านเมืองนั้น ถ้าจะให้ราษฎรเป็นสุขแล้ว ก็ต้องมีกฎหมายเป็นเครื่องบังคับ
ให้ราษฎรประพฤติตามกฎหมาย ถ้าราษฎรไม่ประพฤติตามกฎหมายแล้ว ก็ต้องมีโทษ
ตามกฎหมาย ถ้าราษฎรประพฤติตามกฎหมายแล้ว ก็ต้องมีรางวัลตามกฎหมาย
ถ้าราษฎรไม่ประพฤติตามกฎหมายแล้ว ก็ต้องมีโทษตามกฎหมาย ถ้าราษฎร
ประพฤติตามกฎหมายแล้ว ก็ต้องมีรางวัลตามกฎหมาย ถ้าราษฎรไม่ประพฤติ
ตามกฎหมายแล้ว ก็ต้องมีโทษตามกฎหมาย ถ้าราษฎรประพฤติตามกฎหมาย
แล้ว ก็ต้องมีรางวัลตามกฎหมาย ถ้าราษฎรไม่ประพฤติตามกฎหมายแล้ว
ก็ต้องมีโทษตามกฎหมาย ถ้าราษฎรประพฤติตามกฎหมายแล้ว ก็ต้องมี
รางวัลตามกฎหมาย ถ้าราษฎรไม่ประพฤติตามกฎหมายแล้ว ก็ต้องมีโทษ
ตามกฎหมาย ถ้าราษฎรประพฤติตามกฎหมายแล้ว ก็ต้องมีรางวัลตาม
กฎหมาย ถ้าราษฎรไม่ประพฤติตามกฎหมายแล้ว ก็ต้องมีโทษตามกฎหมาย
ถ้าราษฎรประพฤติตามกฎหมายแล้ว ก็ต้องมีรางวัลตามกฎหมาย ถ้าราษฎร
ไม่ประพฤติตามกฎหมายแล้ว ก็ต้องมีโทษตามกฎหมาย ถ้าราษฎรประพฤติ
ตามกฎหมายแล้ว ก็ต้องมีรางวัลตามกฎหมาย ถ้าราษฎรไม่ประพฤติตาม
ก

Digitized by Google

ที่ ๑๓๓๓/๒๕๔๗ ระหว่าง นายสมชาย ใจดี ผู้ร้องสอด กับ นายวิชัย มั่นคง ผู้ถูกร้องสอด เรื่อง ขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องสอดส่งมอบที่ดินและบ้านเลขที่ ๑๒๓ หมู่ที่ ๕ ตำบลบางพลี อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ให้แก่ผู้ร้องสอด ศาลจังหวัดสมุทรปราการ วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๗ ผู้ร้องสอดยื่นคำร้องขอเข้าเป็นคู่ความในคดีที่ ๑๓๓๓/๒๕๔๗ ของศาลนี้ ซึ่งโจทก์ฟ้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องสอดส่งมอบที่ดินและบ้านเลขที่ ๑๒๓ หมู่ที่ ๕ ตำบลบางพลี อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ให้แก่โจทก์ ผู้ร้องสอดอ้างว่าที่ดินและบ้านดังกล่าวเป็นของผู้ร้องสอด ผู้ถูกร้องสอดเช่าอยู่ชั่วคราว เมื่อสัญญาเช่าสิ้นสุดลงแล้วผู้ถูกร้องสอดไม่ยอมส่งมอบ ผู้ร้องสอดจึงมีสิทธิดีกว่าโจทก์ ขอเข้าเป็นคู่ความเพื่อต่อสู้คดี ศาลได้ไต่สวนคำร้องแล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ร้องสอดเป็นเจ้าของที่ดินและบ้านพิพาทจริง ผู้ถูกร้องสอดเช่าอยู่ชั่วคราวตามสัญญาเช่าลงวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๕ มีกำหนด ๑ ปี สัญญาเช่าสิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๕ แล้ว ผู้ถูกร้องสอดยังไม่ยอมส่งมอบ ผู้ร้องสอดมีสิทธิดีกว่าโจทก์ ศาลจึงอนุญาตให้ผู้ร้องสอดเข้าเป็นคู่ความในคดีที่ ๑๓๓๓/๒๕๔๗ ของศาลนี้ ค่าธรรมเนียมชั้นนี้ ๒๐๐ บาท ให้ผู้ถูกร้องสอดใช้แทนผู้ร้องสอด ๑๐๐ บาท ที่เหลือให้เป็นพับ

ที่ ๑๓๓๔/๒๕๔๗ ระหว่าง นางสาวพรทิพย์ รักดี ผู้ร้องสอด กับ นายวิชัย มั่นคง ผู้ถูกร้องสอด เรื่อง ขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องสอดส่งมอบที่ดินและบ้านเลขที่ ๑๒๓ หมู่ที่ ๕ ตำบลบางพลี อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ให้แก่ผู้ร้องสอด ศาลจังหวัดสมุทรปราการ วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๗ ผู้ร้องสอดยื่นคำร้องขอเข้าเป็นคู่ความในคดีที่ ๑๓๓๓/๒๕๔๗ ของศาลนี้ ซึ่งโจทก์ฟ้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องสอดส่งมอบที่ดินและบ้านเลขที่ ๑๒๓ หมู่ที่ ๕ ตำบลบางพลี อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ให้แก่โจทก์ ผู้ร้องสอดอ้างว่าที่ดินและบ้านดังกล่าวเป็นของผู้ร้องสอด ผู้ถูกร้องสอดเช่าอยู่ชั่วคราว เมื่อสัญญาเช่าสิ้นสุดลงแล้วผู้ถูกร้องสอดไม่ยอมส่งมอบ ผู้ร้องสอดจึงมีสิทธิดีกว่าโจทก์ ขอเข้าเป็นคู่ความเพื่อต่อสู้คดี ศาลได้ไต่สวนคำร้องแล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ร้องสอดเป็นเจ้าของที่ดินและบ้านพิพาทจริง ผู้ถูกร้องสอดเช่าอยู่ชั่วคราวตามสัญญาเช่าลงวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๕ มีกำหนด ๑ ปี สัญญาเช่าสิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๕ แล้ว ผู้ถูกร้องสอดยังไม่ยอมส่งมอบ ผู้ร้องสอดมีสิทธิดีกว่าโจทก์ ศาลจึงอนุญาตให้ผู้ร้องสอดเข้าเป็นคู่ความในคดีที่ ๑๓๓๓/๒๕๔๗ ของศาลนี้ ค่าธรรมเนียมชั้นนี้ ๒๐๐ บาท ให้ผู้ถูกร้องสอดใช้แทนผู้ร้องสอด ๑๐๐ บาท ที่เหลือให้เป็นพับ

Digitized by Google

ผู้ที่ได้ยินได้ฟังเรื่องราวของพระองค์ ก็ได้ทรงพระราชดำริว่า ถ้าหากว่าเราจะได้ไปเกิดในที่ใดที่หนึ่ง ซึ่งเป็นที่ที่ได้ยินได้ฟังเรื่องราวของพระองค์ ก็จะเป็นการดีมิใช่น้อย ดังนี้ ครั้นแล้วพระองค์ก็ได้ทรงตั้งพระทัยปฏิบัติธรรมเป็นอย่างดี ครั้นต่อมาเมื่อพระองค์ได้สวรรคตแล้ว ก็ได้ไปเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ได้เป็นเทพบุตรองค์หนึ่งมีนามว่า ปัญจสิขเทพบุตร ได้เป็นผู้ที่ดีดพิณได้ไพเราะเป็นอย่างยิ่ง ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์นั้นมีเทพบุตรเทพธิดาเป็นจำนวนมาก ที่ได้ไปเกิดในสวรรค์ชั้นนี้ก็เพราะได้ทำบุญกุศลไว้ในชาติก่อน ๆ ทั้งสิ้น ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์นี้มีต้นปาริชาตกะ ซึ่งเป็นต้นไม้ที่มีดอกหอมตลอดกาล ดอกของต้นปาริชาตกะนี้ใหญ่ประมาณ ๕๐ โยชน์ ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์นี้ม

ตามที่ได้ทราบแล้วนั้น ในการที่ได้ทำการสอบสวนพยานบุคคลและพยานเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ปรากฏว่าเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๓ ได้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารของสมาคมฯ ครั้งที่ ๓/๒๕๔๓ ซึ่งมีนายสมชาย ใจดี เป็นประธานในที่ประชุม และมีกรรมการเข้าร่วมประชุมครบองค์ประชุม ในที่ประชุมได้มีการพิจารณาเรื่องการจัดงานเลี้ยงรับรองผู้ตรวจราชการ ซึ่งจะมาตรวจเยี่ยมสาขาในวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๓ โดยมีมติให้จัดงานเลี้ยงรับรองที่ภัตตาคารแห่งหนึ่ง ในวงเงินไม่เกินคนละ ๕๐๐ บาท และให้เบิกจ่ายจากเงินสวัสดิการของสมาคมฯ

ต่อมาในวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๓ ได้มีการจัดงานเลี้ยงรับรองตามมติที่ประชุม ณ ภัตตาคารดังกล่าว โดยมีผู้เข้าร่วมงานทั้งสิ้น ๔๐ คน ค่าใช้จ่ายในการจัดงานเลี้ยงรวมทั้งสิ้น ๒๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเป็นไปตามวงเงินที่ได้รับอนุมัติ ในการนี้ นายสมชาย ใจดี ได้เป็นผู้ลงนามในใบสำคัญรับเงินและใบเสร็จรับเงินของภัตตาคาร และได้นำเงินสดจำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท ไปชำระค่าอาหารและเครื่องดื่มในวันงานเลี้ยงรับรอง

ต่อมาในวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๓ นายสมชาย ใจดี ได้นำใบสำคัญรับเงินและใบเสร็จรับเงินดังกล่าว ไปเบิกเงินคืนจากเงินสวัสดิการของสมาคมฯ เป็นจำนวนเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเป็นการเบิกเงินคืนเต็มจำนวนที่ได้จ่ายไปแล้ว ในการนี้ นายสมชาย ใจดี ได้ลงนามในใบสำคัญรับเงินและใบเสร็จรับเงินของสมาคมฯ ในฐานะผู้รับเงิน และได้นำเงินสดจำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท ไปเก็บไว้ที่บ้านพักของตน

ต่อมาในวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๓ ได้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารของสมาคมฯ ครั้งที่ ๔/๒๕๔๓ ซึ่งมีนายสมชาย ใจดี เป็นประธานในที่ประชุม และมีกรรมการเข้าร่วมประชุมครบองค์ประชุม ในที่ประชุมได้มีการพิจารณาเรื่องการจัดงานเลี้ยงรับรองผู้ตรวจราชการ ซึ่งได้มีการจัดไปแล้วเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๓ และได้มีการเบิกเงินคืนไปแล้วเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๓ ในที่ประชุมได้มีการตรวจสอบเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานเลี้ยงรับรองดังกล่าว และได้มีการตรวจสอบยอดเงินสดในมือของนายสมชาย ใจดี ซึ่งปรากฏว่ามีเงินสดอยู่จริงจำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท ตามที่ได้เบิกเงินคืนไปแล้ว

Digitized by Google

ಪದ್ಯಗಳು :

ಬಾಲಕಾಂಡ

ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭ

ಶ್ರೀಮತ್ಪಯೋನಿಧಿನಿಕೇತನ ಚಕ್ರಪಾಣೇ
ಭೋಗೀಂದ್ರಭೋಗಮಣಿರಂಜಿತ ಪುಣ್ಯಮೂರ್ತೇ
ಯೋಗೀಶ ಶಾಶ್ವತ ಶರಣ್ಯ ಭವಾಬ್ಧಿಪೋತ
ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ಮಮ ಗತಿಂ ಭಗವನ್ ಪ್ರಸೀದ ೧

ಶ್ರೀಮತ್ಪಯೋನಿಧಿ ನಿವಾಸಿಯೆ ಚಕ್ರಪಾಣಿ
ಭೋಗೀಂದ್ರ ಭೋಗಮಣಿ ರಂಜಿತ ಪುಣ್ಯಮೂರ್ತಿ
ಯೋಗೀಶ ಶಾಶ್ವತ ಶರಣ್ಯ ಭವಾಬ್ಧಿಪೋತ
ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ಮಮ ಗತಿಂ ಭಗವನ್ ಪ್ರಸೀದ ೧

ಶ್ರೀಮತ್ಪಯೋನಿಧಿ ನಿವಾಸಿಯೆ ಚಕ್ರಪಾಣಿ
ಭೋಗೀಂದ್ರ ಭೋಗಮಣಿ ರಂಜಿತ ಪುಣ್ಯಮೂರ್ತಿ
ಯೋಗೀಶ ಶಾಶ್ವತ ಶರಣ್ಯ ಭವಾಬ್ಧಿಪೋತ
ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ಮಮ ಗತಿಂ ಭಗವನ್ ಪ್ರಸೀದ ೧

ಶ್ರೀಮತ್ಪಯೋನಿಧಿ ನಿವಾಸಿಯೆ ಚಕ್ರಪಾಣಿ
ಭೋಗೀಂದ್ರ ಭೋಗಮಣಿ ರಂಜಿತ ಪುಣ್ಯಮೂರ್ತಿ
ಯೋಗೀಶ ಶಾಶ್ವತ ಶರಣ್ಯ ಭವಾಬ್ಧಿಪೋತ
ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ಮಮ ಗತಿಂ ಭಗವನ್ ಪ್ರಸೀದ ೧

ಶ್ರೀಮತ್ಪಯೋನಿಧಿ ನಿವಾಸಿಯೆ ಚಕ್ರಪಾಣಿ
ಭೋಗೀಂದ್ರ ಭೋಗಮಣಿ ರಂಜಿತ ಪುಣ್ಯಮೂರ್ತಿ
ಯೋಗೀಶ ಶಾಶ್ವತ ಶರಣ್ಯ ಭವಾಬ್ಧಿಪೋತ
ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ಮಮ ಗತಿಂ ಭಗವನ್ ಪ್ರಸೀದ ೧

ಶ್ರೀಮತ್ಪಯೋನಿಧಿ ನಿವಾಸಿಯೆ ಚಕ್ರಪಾಣಿ
ಭೋಗೀಂದ್ರ ಭೋಗಮಣಿ ರಂಜಿತ ಪುಣ್ಯಮೂರ್ತಿ
ಯೋಗೀಶ ಶಾಶ್ವತ ಶರಣ್ಯ ಭವಾಬ್ಧಿಪೋತ
ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ಮಮ ಗತಿಂ ಭಗವನ್ ಪ್ರಸೀದ ೧

ಶ್ರೀಮತ್ಪಯೋನಿಧಿ ನಿವಾಸಿಯೆ ಚಕ್ರಪಾಣಿ
ಭೋಗೀಂದ್ರ ಭೋಗಮಣಿ ರಂಜಿತ ಪುಣ್ಯಮೂರ್ತಿ
ಯೋಗೀಶ ಶಾಶ್ವತ ಶರಣ್ಯ ಭವಾಬ್ಧಿಪೋತ
ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ಮಮ ಗತಿಂ ಭಗವನ್ ಪ್ರಸೀದ ೧

ಶ್ರೀಮತ್ಪಯೋನಿಧಿ ನಿವಾಸಿಯೆ ಚಕ್ರಪಾಣಿ
ಭೋಗೀಂದ್ರ ಭೋಗಮಣಿ ರಂಜಿತ ಪುಣ್ಯಮೂರ್ತಿ
ಯೋಗೀಶ ಶಾಶ್ವತ ಶರಣ್ಯ ಭವಾಬ್ಧಿಪೋತ
ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ಮಮ ಗತಿಂ ಭಗವನ್ ಪ್ರಸೀದ ೧

ಶ್ರೀಮತ್ಪಯೋನಿಧಿ ನಿವಾಸಿಯೆ ಚಕ್ರಪಾಣಿ
ಭೋಗೀಂದ್ರ ಭೋಗಮಣಿ ರಂಜಿತ ಪುಣ್ಯಮೂರ್ತಿ
ಯೋಗೀಶ ಶಾಶ್ವತ ಶರಣ್ಯ ಭವಾಬ್ಧಿಪೋತ
ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ಮಮ ಗತಿಂ ಭಗವನ್ ಪ್ರಸೀದ ೧

Digitized by Google

ตามที่ได้ทรงพระราชดำริมาแต่ก่อนนั้น ก็ได้ทรงพระราชดำริต่อไปว่า ถึงแม้ว่าจะได้ทรงพระราชดำริมาแต่ก่อนนั้นก็ดี ก็ยังมิได้ทรงพระราชดำริให้ตลอดถ้วนถี่ทั่วทุกประการ ยังมีข้อที่ทรงพระราชดำริขึ้นใหม่ได้อีกหลายประการ ด้วยเหตุที่

Digitized by Google

ตามความ ถามตามที่ผู้ถามมีความสงสัยอยู่ในใจ ตามที่ผู้ถามมีความสงสัยอยู่ในใจ ตามที่ผู้ถามมีความสงสัยอยู่ในใจ

ตามที่ได้ทรงพระราชดำริไว้ว่าจะทรงสร้างพระราชวังขึ้นที่ตำบลบางปะอิน ในแขวงเมืองนครหลวง ครั้นเสด็จขึ้นไปถึงตำบลนั้นแล้ว ก็ทรงพระราชดำริเห็นว่าที่ตำบลนั้นเป็นที่ดอนสูงน้ำไม่ท่วมถึง ทั้งมีลำน้ำไหลเชี่ยวอยู่ทางด้านหน้าพระราชวัง ทางด้านหลังมีลำน้ำเล็กไหลเข้าออกได้ ทั้งสองข้าง

! ಶ್ರೀ ಗುರು !

ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಇರುವವರಿಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗಲೂ

ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಪಂಪಭಾರತವೆಂಬ ಈ ಕಾವ್ಯವು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಸಂಪತ್ತಾಗಿದೆ. ಅದು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೊದಲ ಮಹಾಕಾವ್ಯವೆಂಬ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಸ್ವಂತ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಪ್ರಕಾಶವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಸ್ವಂತ ಜೀವನದ ಅನುಭವಗಳ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಸ್ವಂತ ಹೃದಯದ ಭಾವನೆಗಳ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಸ್ವಂತ ಆದರ್ಶಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಸ್ವಂತ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಸ್ವಂತ ಅಭಿರುಚಿಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಸ್ವಂತ ಅಭಿಮಾನಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಸ್ವಂತ ಅಭಿಲಾಷೆ

! ಪದ್ಯಾವಳಿ !

ಮಾಲಿನಿ ಛಂದಸ್ಸು

ಜಯ ಜಯ ಜಗದೀಶಾ ಜಾಹ್ನವೀಜಾತಜಾಲಾ
ಜಯ ಜಯ ಜಲಜಾಕ್ಷಾ ಜಾಂಬವತ್ಯಾಪ್ತ ಜಾಲಾ
ಜಯ ಜಯ ಜಲಜಾಲ

ตะเกียบ ตะเกียบ ตะเกียบ

[illegible]

Digitized by Google

ตามเสด็จพระราชดำเนินไปในการนี้ด้วย ครั้นถึงวันที่ ๑๔ เดือนนี้ เวลาเช้าโมงเศษ ได้ทรงพระราชดำเนินไปยังพลับพลาที่ประทับ ณ ตำบลบางปลาสร้อย ซึ่งเป็นที่ตั้งค่ายหลวงสำหรับรับเสด็จ ครั้นเวลาบ่าย

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ก็เพราะเหตุว่าเมื่อเราได้ทำการสอบสวนพยานหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีนี้ทั้งหมดแล้ว ปรากฏว่าพยานหลักฐานของโจทก์มีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากกว่าพยานหลักฐานของจำเลย ทั้งนี้เพราะพยานโจทก์ทั้งสองปากนี้ต่างก็เป็นผู้ที่ได้เห็นเหตุการณ์ด้วยตนเองโดยตลอด ส่วนพยานจำเลยนั้นไม่มีผู้ใดได้เห็นเหตุการณ์ด้วยตนเองเลย คงมีแต่จำเลยเพียงคนเดียวที่อ้างว่าได้เห็นเหตุการณ์ด้วยตนเอง แต่ก็ไม่มีพยานอื่นใดมาสนับสนุนคำให้การของจำเลยเลย ดังนี้ จึงเชื่อได้ว่าพยานโจทก์ทั้งสองปากนี้

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ทางเจ้าพนักงานยังมิได้ปฏิบัติ ครั้นเมื่อเดือนสิบเอ็ดปีนี้ ข้าพเจ้าได้ไปตรวจราชการที่เมืองนครราชสีมา ได้ทราบว่าเมืองนครราชสีมาได้ทำการสำมะโนครัวเสร็จแล้ว ได้ความว่าราษฎรในเมืองนครราชสีมามีประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ เศษ ข้าพเจ้าได้ไปตรวจดูการที่ทำสำมะโนครัวนั้นเห็นว่าเป็นการดี ถ้าได้ทำสำมะโนครัวทั่วทั้งกรุงสยามแล้ว ก็จะได้ทราบว่าราษฎรในกรุงสยามมีประมาณเท่าใด ในการที่จะคิดอ่านทำนุบำรุงราษฎรต่อไปภายหน้าก็จะได้ทราบการที่ควรจะทำ ข้าพเจ้าจึงได้ปรึกษาหารือกับเจ้าพนักงานที่ทำสำมะโนครัวนั้นว่าจะทำอย่างไรจึงจะได้ความจริงมากที่สุด ได้ความว่าการที่จะทำสำมะโนครัวนั้นมีความยากลำบากอยู่ด้วยกันหลายอย่าง ด้วยราษฎรมักจะเข้าใจผิดว่าการสำมะโนครัวนั้นเป็นการที่จะเกณฑ์ทหาร หรือเป็นการที่จะเก็บภาษีอากรเพิ่มเติมขึ้นอีก ราษฎรจึงมักจะปิดบังจำนวนคนในครัวเรือนของตัวเสีย ไม่ยอมให้นับ ถึงแม้ว่าจะได้ชี้แจงให้เข้าใจว่าการสำมะโนครัวนั้นมิได้เป็นการที่จะเกณฑ์ทหารหรือเก็บภาษีอากรเพิ่มเติมขึ้นอีกก็ดี ราษฎรก็ยังมักจะปิดบังจำนวนคนในครัวเรือนของตัวอยู่นั่นเอง ด้วยเหตุว่าราษฎรมักจะปิดบังจำนวนคนในครัวเรือนของตัวดังนี้

ตามที่ได้ทรงพระราชดำริไว้ ก็ทรงพระราชดำริต่อไปว่า ถ้าจะให้ราษฎรทั้งหลายเข้าใจในการที่ได้ทรงพระราชดำริไว้ดังนี้ ก็ยากที่จะให้เข้าใจได้ ด้วยราษฎรทั้งหลายนั้นมีความรู้น้อย ไม่ทราบ

Digitized by Google

Digitized by Google

ฝ่ายพระยาสุโขทัยราชาธิราช ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระยาเชียงใหม่ยกทัพมาตีเมืองลำพูน ก็ให้ยกทัพมาช่วยเมืองลำพูน ครั้นทัพสุโขทัยมาถึงเมืองลำพูน ก็ได้ทราบข่าวว่าทัพเชียงใหม่ถอยกลับไปแล้ว ทัพสุโขทัยก็ยกกลับไปเมืองสุโขทัย ฝ่ายพระยาเชียงใหม่ครั้นได้ทราบข่าวว่าทัพสุโขทัยยกกลับไปแล้ว ก็ยกทัพมาตีเมืองลำพูนอีกครั้งหนึ่ง ครั้นทัพเชียงใหม่มาถึงเมืองลำพูน ก็ได้ทราบข่าวว่าทัพสุโขทัยยกมาช่วยเมืองลำพูนอีกแล้ว ทัพเชียงใหม่ก็ยกกลับไปเมืองเชียงใหม่ ฝ่ายพระยาสุโขทัยราชาธิราช ครั้นได้ทราบข่าวว่าทัพเชียงใหม่ยกกลับไปแล้ว ก็ยกทัพ

Digitized by Google

ปฏิเสธไม่ได้ ว่าเป็นเรื่องที่ไม่ควรทำ แต่ก็ไม่ถึงกับเป็นเรื่องที่ร้ายแรงนัก ถ้าเป็นเรื่องที่ร้ายแรงนักแล้ว ก็ไม่ควรที่จะมีผู้ทำกันมากมายเช่นนี้ ถึงแม้ว่าจะมีผู้ทำกันมากมายเช่นนี้ ก็ไม่ควรที่จะถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่ร้ายแรง ถ้าเป็นเรื่องที่ไม่ร้ายแรง

ที่ทำเช่นนั้นแล้ว ก็ไม่ต้องอาบัติ ถ้าไม่ได้ทำเช่นนั้น ต้องอาบัติ
ทุกกฏ ๆ

[illegible] ก็ดี ที่ [illegible] ก็ดี ที่ [illegible] ก็ดี ที่ [

ฉบับนี้ ได้ตรวจสอบกับฉบับที่ ๒ ซึ่งเป็นฉบับที่ได้ตรวจสอบกับฉบับที่ ๑ ซึ่งเป็นฉบับที่ได้ตรวจสอบกับฉบับที่ ๓ ซึ่งเป็นฉบับที่ได้ตรวจสอบกับฉบับที่ ๔ ซึ่งเป็นฉบับที่ได้ตรวจสอบกับฉบับที่ ๕ ซึ่งเป็นฉบับที่ได้ตรวจสอบกับฉบับที่ ๖ ซึ่งเป็นฉบับที่ได้ตรวจสอบกับฉบับที่ ๗ ซึ่งเป็นฉบับที่ได้ตรวจสอบกับฉบับที่ ๘ ซึ่งเป็นฉบับที่ได้ตรวจสอบกับฉบับที่ ๙ ซึ่งเป็นฉบับที่ได้ตรวจสอบกับฉบับที่ ๑๐ ซึ่งเป็นฉบับที่ได้ตรวจสอบกับฉบับที่ ๑๑ ซึ่งเป็นฉบับที่ได้ตรวจสอบกับฉบับที่ ๑๒ ซึ่งเป็นฉบับที่ได้ตรวจสอบกับฉบับที่ ๑๓ ซึ่งเป็นฉบับที่ได้ตรวจสอบกับฉบับที่ ๑๔ ซึ่งเป็นฉบับที่ได้ตรวจสอบกับฉบับที่ ๑๕ ซึ่งเป็นฉบับที่ได้ตรวจสอบกับฉบับที่ ๑๖ ซึ่งเป็นฉบับที่ได้ตรวจสอบกับฉบับที่ ๑๗ ซึ่งเป็นฉบับที่ได้ตรวจสอบกับฉบับที่ ๑๘ ซึ่งเป็นฉบับที่ได้ตรวจสอบกับฉบับที่ ๑๙ ซึ่งเป็นฉบับที่ได้ตรวจสอบกับฉบับที่ ๒๐ ซึ่งเป็นฉบับที่ได้ตรวจสอบกับฉบับที่ ๒๑ ซึ่งเป็นฉบับที่ได้ตรวจสอบกับฉบับที่ ๒๒ ซึ่งเป็นฉบับที่ได้ตรวจสอบกับฉบับที่

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ขอพระราชทานพระราชวินิจฉัยว่า ในการที่ข้าพระพุทธเจ้าได้ทำการสร้างพระพุทธรูปปางต่างๆ ตามที่ได้กราบบังคมทูลมานั้น

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ڤرتماء اونتوق مڽاتوکن ڤرکاتاء اتاو ڤرکاتاء يڠ مڽاتاکن اونتوق ڤرکاتاء لاءن.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามเรื่องที่ได้ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ในหนังสือเรื่องนี้ ก็

ตามเรื่องที่ได้ทราบมาแต่ก่อนนั้น ว่าเมื่อครั้งพระเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสเมืองนครราชสีมา ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเมืองขึ้นที่ตำบลสีคิ้ว ให้เป็นเมืองสีคิ้ว ขึ้นกับ

ที่ ๓๓ ๓๓ ๓๓

Digitized by Google

ตามที่ได้ตกลงกันไว้ ตามที่ได้ตกลงกันไว้ ตามที่ได้ตกลงกันไว้

Digitized by Google

ตามเรื่องที่ได้ทรงพระราชดำริมาแต่ก่อนนั้น ก็ได้ทรงพระราชดำริต่อไปว่า ในการที่จะเลิกทาสนี้ ถ้าจะเลิกเสียทีเดียวก็ไม่ได้ เพราะเป็นการที่ใหญ่ยิ่งนัก ถึง

ปีมะแม เดือนอ้าย ขึ้น ๑๕ ค่ำ วันพฤหัสบดี ตรงกับวันที่ ๑๕ มกราคม ร.ศ. ๑๑๕ ข้าพเจ้าพระยาภาสกรวงศ์ ผู้สำเร็จราชการมหาดไทย ขอถวายพระพรชัยมงคลแด่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขอทรงพระเจริญพระชนมายุยืนนาน ทรงพระราชอำนาจปกครองแผ่นดินโดยธรรม ขอพระราชโอรสและพระราชธิดาทั้งปวงจงทรงพระเจริญ ขอพระราชวงศ์ทั้งหลายจงมีความสุขความเจริญ ขอข้าราชการทั้งปวงจงจงรักภักดีต่อพระองค์ท่านโดยสม่ำเสมอ ขอประชาราษฎรทั่วพระราชอาณาจักรจงอยู่เย็นเป็นสุข ขอฝนจงตกต้องตามฤดูกาล ขอข้าวกล้าในนาจงอุดมสมบูรณ์ ขอโรคภัยไข้เจ็บจงอย่าได้เบียดเบียนราษฎร ขอศัตรูหมู่ปรปักษ์ทั้งปวงจงพินาศฉิบหาย ขอพระบารมีแห่งพระมหากษัตริย์ไทยจงแผ่ไพศาลไปทั่วทิศานุทิศ ขอพระเกียรติยศจงขจรไกลไปในนานาประเทศ ขอพระราชกุศลทั้งปวงที่ข้าพเจ้าได้กระทำมาในครั้งนี้ จงเป็นเครื่องส่งเสริมให้พระองค์ท่านทรงพระเจริญยิ่งขึ้นไป ขอพระองค์ท่านจงทรงพระราชดำริห์ชอบในการทั้งปวง ขอพระราชประสงค์ทั้งหลายจงสำเร็จสมดังพระราชหฤทัย ขอพระองค์ท่านจงทรงพระเกษมสำราญตลอดกาลนาน ขอพระราชวงศ์ทั้งหลายจงมีความสุขความเจริญ ขอข้าราชการทั้งปวงจงจงรักภักดีต่อพระองค์ท่านโดยสม่ำเสมอ ขอประชาราษฎรทั่วพระราชอาณาจักรจงอยู่เย็นเป็นสุข ขอฝนจงตกต้องตามฤดูกาล ขอข้าวกล้าในนาจงอุดมสมบูรณ์ ขอโรคภัยไข้เจ็บจงอย่าได้เบียดเบียนราษฎร ขอศัตรูหมู่ปรปักษ์ทั้งปวงจงพินาศฉิบหาย ขอพระบารมีแห่งพระมหากษัตริย์ไทยจงแผ่ไพศาลไปทั่วทิศานุทิศ ขอพระเกียรติยศจงขจรไกลไปในนานาประเทศ ขอพระราชกุศลทั้งปวงที่ข้าพเจ้าได้กระทำมาในครั้งนี้ จงเป็นเครื่องส่งเสริมให้พระองค์ท่านทรงพระเจริญยิ่งขึ้นไป ขอพระองค์ท่านจงทรงพระราชดำริห์ชอบในการทั้งปวง ขอพระราชประสงค์ทั้งหลายจงสำเร็จสมดังพระราชหฤทัย ขอพระองค์ท่านจงทรงพระเกษมสำราญตลอดกาลนาน

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามนัย ๆ ในเรื่องนี้ ก็ได้ความว่า ในการที่ผู้ร้องขอเข้าเป็นคู่ความร่วมกับโจทก์ในคดีนี้ ผู้ร้องมีความประสงค์ที่จะเข้ามาเป็นคู่ความร่วมกับโจทก์ในการที่จะฟ้องขับไล่จำเลยออกจากที่ดินพิพาทเพื่อให้ที่ดินพิพาทกลับคืนมาเป็นของโจทก์ตามเดิม ซึ่งเป็นการที่ผู้ร้องมีความประสงค์ที่จะเข้ามาเป็นโจทก์ร่วมกับโจทก์ในคดีนี้ ดังนั้น ผู้ร้องจึงมีสิทธิที่จะขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับโจทก์ในคดีนี้ได้ ตามนัยแห่งมาตรา ๕๗ (๒) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้ร้องเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับโจทก์ในคดีนี้ จึงชอบแล้ว ที่จำเลยอุทธรณ์ว่า ผู้ร้องไม่มีสิทธิที่จะขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับโจทก์ในคดีนี้ ศาลชั้นต้นไม่มีอำนาจที่จะมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้ร้องเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับโจทก์ในคดีนี้ได้ นั้น ฟังไม่ขึ้น

ที่จำเลยอุทธรณ์ว่า ผู้ร้องไม่ได้ยื่นคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับโจทก์ในคดีนี้ภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ศาลชั้นต้นไม่มีอำนาจที่จะมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้ร้องเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับโจทก์ในคดีนี้ได้ นั้น ฟังไม่ขึ้น เพราะว่า ในการที่ผู้ร้องขอเข้าเป็นคู่ความร่วมกับโจทก์ในคดีนี้ ผู้ร้องมีความประสงค์ที่จะเข้ามาเป็นคู่ความร่วมกับโจทก์ในการที่จะฟ้องขับไล่จำเลยออกจากที่ดินพิพาทเพื่อให้ที่ดินพิพาทกลับคืนมาเป็นของโจทก์ตามเดิม ซึ่งเป็นการที่ผู้ร้องมีความประสงค์ที่จะเข้ามาเป็นโจทก์ร่วมกับโจทก์ในคดีนี้ ดังนั้น ผู้ร้องจึงมีสิทธิที่จะขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับโจทก์ในคดีนี้ได้ ตามนัยแห่งมาตรา ๕๗ (๒) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้ร้องเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับโจทก์ในคดีนี้ จึงชอบแล้ว ที่จำเลยอุทธรณ์ว่า ผู้ร้องไม่มีสิทธิที่จะขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับโจทก์ในคดีนี้ ศาลชั้นต้นไม่มีอำนาจที่จะมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้ร้องเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับโจทก์ในคดีนี้ได้ นั้น ฟังไม่ขึ้น

ที่จำเลยอุทธรณ์ว่า ผู้ร้องไม่ได้ยื่นคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับโจทก์ในคดีนี้ภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ศาลชั้นต้นไม่มีอำนาจที่จะมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้ร้องเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับโจทก์ในคดีนี้ได้ นั้น ฟังไม่ขึ้น เพราะว่า ในการที่ผู้ร้องขอเข้าเป็นคู่ความร่วมกับโจทก์ในคดีนี้ ผู้ร้องมีความประสงค์ที่จะเข้ามาเป็นคู่ความร่วมกับโจทก์ในการที่จะฟ้องขับไล่จำเลยออกจากที่ดินพิพาทเพื่อให้ที่ดินพิพาทกลับคืนมาเป็นของโจทก์ตามเดิม ซึ่งเป็นการที่ผู้ร้องมีความประสงค์ที่จะเข้ามาเป็นโจทก์ร่วมกับโจทก์ในคดีนี้ ดังนั้น ผู้ร้องจึงมีสิทธิที่จะขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับโจทก์ในคดีนี้ได้ ตามนัยแห่งมาตรา ๕๗ (๒) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้ร้องเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับโจทก์ในคดีนี้ จึงชอบแล้ว ที่จำเลยอุทธรณ์ว่า ผู้ร้องไม่มีสิทธิที่จะขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับโจทก์ในคดีนี้ ศาลชั้นต้นไม่มีอำนาจที่จะมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้ร้องเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับโจทก์ในคดีนี้ได้ นั้น ฟังไม่ขึ้น

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

: ꠍꠣꠞꠣꠍ ꠍꠣꠞꠣꠍ

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามที่ได้ทรงพระราชดำริไว้ว่าจะทรงสร้างพระราชวังขึ้นที่ตำบลบางปะอิน ในแขวงเมืองพระนครศรีอยุธยา ครั้นเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติแล้ว ก็ได้ทรงสร้างพระราชวังขึ้นที่ตำบลนั้นตามพระราชประสงค์ ครั้นสร้างสำเร็จแล้ว ก็ได้เสด็จประทับอยู่ที่พระราชวังบางปะอินนั้นเป็นนิจ ครั้นถึงวันเดือนสิบสองขึ้นสามค่ำ ปีมะเมีย ตรีศก ก็ได้เสด็จสวรรคตที่พระราชวังบางปะอินนั้น รวมพระชนมายุได้ ๖๔ พรรษา ครองราชสมบัติได้ ๒๑ ปี

ครั้นเสด็จสวรรคตแล้ว พระราชโอรสองค์ใหญ่ ซึ่งมีพระนามว่าเจ้าฟ้าอภัยทศ ก็ได้เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติสืบต่อมา ทรงพระนามว่าพระเจ้าอยู่หัวเสือ ทรงพระราชดำริว่าพระราชวังบางปะอินนั้นเป็นที่ประทับของพระราชบิดา จึงมิได้ทรงประทับอยู่ที่พระราชวังนั้น ได้ทรงสร้างพระราชวังขึ้นใหม่ที่ตำบลลพบุรี ครั้นสร้างสำเร็จแล้ว ก็ได้เสด็จประทับอยู่ที่พระราชวังลพบุรีนั้นเป็นนิจ ครั้นถึงวันเดือนสิบสองขึ้นสามค่ำ ปีมะเมีย ตรีศก ก็ได้เสด็จสวรรคตที่พระราชวังลพบุรีนั้น รวมพระชนมายุได้ ๖๔ พรรษา ครองราชสมบัติได้ ๒๑ ปี

ครั้นเสด็จสวรรคตแล้ว พระราชโอรสองค์ใหญ่ ซึ่งมีพระนามว่าเจ้าฟ้าอภัยทศ ก็ได้เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติสืบต่อมา ทรงพระนามว่าพระเจ้าอยู่หัวเสือ ทรงพระราชดำริว่าพระราชวังบางปะอินนั้นเป็นที่ประทับของพระราชบิดา จึงมิได้ทรงประทับอยู่ที่พระราชวังนั้น ได้ทรงสร้างพระราชวังขึ้นใหม่ที่ตำบลลพบุรี ครั้นสร้างสำเร็จแล้ว ก็ได้เสด็จประทับอยู่ที่พระราชวังลพบุรีนั้นเป็นนิจ ครั้นถึงวันเดือนสิบสองขึ้นสามค่ำ ปีมะเมีย ตรีศก ก็ได้เสด็จสวรรคตที่พระราชวังลพบุรีนั้น รวมพระชนมายุได้ ๖๔ พรรษา ครองราชสมบัติได้ ๒๑ ปี

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

وقد ذكر الشيخ أبو الحسن الأشعري في كتاب مقالات الإسلاميين أن أصحاب الحديث يقولون إن الله تعالى على العرش بمعنى أنه مستوٍ عليه، وأنه فوق السماء السابعة، وأنه في كل مكان بعلمه، وأنه ينزل إلى السماء الدنيا كل ليلة، وأنه يضحك ويتعجب، وأنه يقرب من خلقه كيف شاء، وأنه يجيء يوم القيامة، وأنه يرى في الآخرة، وأنه يتكلم بكلام قديم أزلي، وأنه يخلق الأفعال كلها، وأنه يريد المعاصي، وأنه يحب ما أمر به ويرضاه، وأنه يبغض ما نهى عنه ويسخطه، وأنه يعذب من يشاء بما يشاء، وأنه يغفر لمن يشاء

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ولم يكن في الأرض من يعبد الله غير هؤلاء الأربعة. وكان عددهم حينئذ ٤٠٠ نسمة. ثم بعد الطوفان تكاثر نسل نوح وانتشر في الأرض، ولكن بعد مرور أجيال كثيرة نسي الناس الله وعبدوا الأصنام. وكان أول من عبد الأصنام رجل اسمه عابر، وكان يسكن في بلاد بابل. وكان عابر رجلاً صالحاً، ولكنه مات قبل أن يرى أولاده يعبدون الأصنام. وكان له ابن اسمه تارح، وكان تارح يعبد الأصنام. وكان لتارح ابن اسمه إبراهيم، وكان إبراهيم يكره عبادة الأصنام. وكان إبراهيم يقول لأبيه: «يا أبي، لماذا تعبد شيئاً لا يسمع ولا يرى ولا يتكلم؟» فكان أبوه يغضب ويضربه.

وذات يوم سمع إبراهيم صوتاً من السماء يقول له: «اخرج من بلادك ومن عشيرتك ومن بيت أبيك إلى الأرض التي أريك». فخرج إبراهيم وامرأته سارة ولوط ابن أخيه، وكان عمر إبراهيم حينئذ ٧٥ سنة. وكان إبراهيم غنياً جداً، وكان له مواشٍ كثيرة وعبيد كثيرون. فسار حتى وصل إلى أرض كنعان، فقال الله له: «لنسلك أعطي هذه الأرض». فبنى إبراهيم هناك مذبحاً لله.

ثم حدث جوع في أرض كنعان، فنزل إبراهيم إلى مصر. وكان يخاف أن يقتله المصريون لأجل سارة، لأنها كانت جميلة جداً. فقال لها: «قولي إنك أختي». ففعلت ذلك. فأخذها فرعون مصر إلى بيته، وأعطى إبراهيم غنماً وبقراً وحميراً وجمالاً. ولكن الله ضرب فرعون وبيته بضربات عظيمة، فعلم فرعون أن سارة امرأة إبراهيم، فأعادها إليه وطرده من مصر. فرجع إبراهيم إلى أرض كنعان ومعه كل ما أخذ.

وكان لوط ابن أخي إبراهيم قد سكن في مدينة سدوم، وكان أهل سدوم أشراراً جداً. ثم حدث أن ملوك أربعة حاربوا ملوك خمسة، وأخذوا لوطاً وأهله وكل ما له. فلما سمع إبراهيم بذلك جمع ٣١٨ رجلاً من رجاله وتبعهم حتى أدركهم، فضربهم وأنقذ لوطاً وأهله وكل ما له. فخرج ملك سدوم ليلقاه، وخرج ملكي صالم وهو ملك القدس، وكان كاهناً لله العلي. فبارك ملكي صالم إبراهيم وقال: «مبارك إبرام من الله العلي مالك السماوات والأرض». فأعطاه إبراهيم عشر كل شيء.

ثم قال الله لإبراهيم: «لا تخف يا إبرام، أنا ترسك وأجرك العظيم جداً». فقال إبراهيم: «يا سيد الرب، ماذا تعطيني وأنا ماضٍ عديم الولد؟» وكان إبراهيم يظن أن وارثه هو عبد من عبيده. فقال الله: «لا يرثك هذا، بل ابن من صلبك يرثك». ثم أخرجه إلى خارج وقال: «انظر إلى السماء وعد الكواكب إن استطعت أن تعدها». وقال له: «هكذا يكون نسلك». فآمن إبراهيم بالله، فحسب له ذلك براً.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ในคราวเสด็จพระราชดำเนินไปประพาสหัวเมืองปักษ์ใต้ ครั้งนี้ ได้ทรงพระราชดำริว่า ในการที่ได้เสด็จประพาสหัวเมืองปักษ์ใต้

[illegible]

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามเรื่องที่ได้ทรงพระราชดำริมาแต่ก่อนนั้น ก็ได้ทรงพระราชดำริต่อไปว่า ถ้าจะให้ราษฎรเข้าใจในการที่จะเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ดีแล้ว ก็ต้องให้ราษฎรได้มีการศึกษาเล่าเรียนเสียก่อน ถ้าราษฎรยังไม่ได้มีการศึกษาเล่าเรียนแล้ว ก็ยากที่จะให้เข้าใจในการที่จะเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ดี ด้วยเหตุนี้ จึงได้ทรงพระราชดำริที่จะให้ราษฎรได้มีการศึกษาเล่าเรียนขึ้นก่อน ในการที่จะให้ราษฎรได้มีการศึกษาเล่าเรียนนั้น ก็ได้ทรงพระราชดำริที่จะให้มีการศึกษาเล่าเรียนขึ้นในหมู่บ้านก่อน ด้วยเหตุที่ว่าราษฎรส่วนมากอยู่ในหมู่บ้าน ถ้าจะให้ราษฎรได้มีการศึกษาเล่าเรียนแล้ว ก็ต้องให้มีการศึกษาเล่าเรียนขึ้นในหมู่บ้านก่อน ในการที่จะให้มีการศึกษาเล่าเรียนขึ้นในหมู่บ้านนั้น ก็ได้ทรงพระราชดำริที่จะให้มีโรงเรียนขึ้นในหมู่บ้านก่อน ด้วยเหตุที่ว่าโรงเรียนเป็นที่ที่จะให้ราษฎรได้มีการศึกษาเล่าเรียนได้ดีที่สุด ในการที่จะให้มีโรงเรียนขึ้นในหมู่บ้านนั้น ก็ได้ทรงพระราชดำริที่จะให้มีโรงเรียนประชาบาลขึ้นก่อน ด้วยเหตุที่ว่าโรงเรียนประชาบาลเป็นโรงเรียนที่ราษฎรสามารถที่จะเข้าเรียนได้ง่ายที่สุด ในการที่จะให้มีโรงเรียนประชาบาลขึ้นนั้น ก็ได้ทรงพระราชดำริที่จะให้มีโรงเรียนประชาบาลขึ้นในตำบลก่อน ด้วยเหตุที่ว่าตำบลเป็นที่ที่มีราษฎรอยู่มาก ในการที่จะให้มีโรงเรียนประชาบาลขึ้นในตำบลนั้น ก็ได้ทรงพระราชดำริที่จะให้มีโรงเรียนประชาบาลขึ้นในตำบลที่มีราษฎรอยู่มากก่อน ด้วยเหตุที่ว่าตำบลที่มีราษฎรอยู่มากนั้น ย่อมเป็นที่ที่มีความจำเป็นที่จะต้องมีโรงเรียนประชาบาลขึ้นก่อน ในการที่จะให้มีโรงเรียนประชาบาลขึ้นในตำบลที่มีราษฎรอยู่มากนั้น ก็ได้ทรงพระราชดำริที่จะให้มีโรงเรียนประชาบาลขึ้นในตำบลที่มีราษฎรอยู่มากที่สุดก่อน ด้วยเหตุที่ว่าตำบลที่มีราษฎรอยู่มากที่สุดนั้น ย่อมเป็นที่ที่มีความจำเป็นที่จะต้องมีโรงเรียนประชาบาลขึ้นก่อนที่สุด ในการที่จะให้มีโรงเรียนประชาบาลขึ้นในตำบลที่มีราษฎรอยู่มากที่สุดนั้น ก็ได้ทรงพระราชดำริที่จะให้มีโรงเรียนประชาบาลขึ้นในตำบลที่มีราษฎรอยู่มากที่สุดก่อนที่สุด

: ಪಾಪಪಾ :

ಮಾಡಿ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಕಸವನ್ನು ಗುಡಿಸಿ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿಸಿ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿ ಸುಟ್ಟು ಹಾಕಿದಳು. ಆಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಒಂದು ಕೊಡದಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಚೆಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಒಂದು ಪೊರಕೆಯಿಂದ ಅಂಗಳವನ್ನು ಗುಡಿಸಿ ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸ

Digitized by Google

ตามความเป็นจริงแล้ว ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองนั้น ก็ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ในการปกครองบ้านเมือง และมีความเข้าใจในวิถีชีวิตของชาวบ้านเป็นอย่างดี ดังนั้น การที่เจ้าเมืองจะต้องเดินทางไปตรวจราชการในหัวเมืองต่างๆ ก็เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ไม่ใช่เพียงแต่รับฟังรายงานจากเจ้าหน้าที่เท่านั้น เพราะบางครั้งรายงานเหล่านั้นอาจไม่ตรงกับความเป็นจริงก็ได้ ในการเดินทางไปตรวจราชการนี้ เจ้าเมืองจะต้องพักแรมตามที่ต่างๆ ซึ่งอาจเป็นวัด หรือบ้านของผู้มีฐานะในท้องถิ่น ซึ่งในสมัยนั้นยังไม่มีที่พักสำหรับข้าราชการโดยเฉพาะ ดังนั้น จึงต้องอาศัยความเมตตาของชาวบ้านเป็นสำคัญ

ในการเดินทางไปตรวจราชการแต่ละครั้ง เจ้าเมืองจะต้องมีขบวนแห่ที่ค่อนข้างใหญ่โต ประกอบด้วยข้าราชการชั้นผู้น้อย ทหาร และคนรับใช้ เพื่อแสดงถึงความสง่างามและอำนาจของเจ้าเมือง ขบวนแห่นี้จะเคลื่อนที่ไปตามเส้นทางต่างๆ ซึ่งมักจะเป็นเส้นทางที่ลำบาก ต้องข้ามภูเขาและแม่น้ำลำคลอง ในบางครั้งอาจต้องใช้เวลาเดินทางนานหลายวัน กว่าจะไปถึงหัวเมืองที่ต้องการ ตลอดการเดินทางนี้ เจ้าเมืองจะต้องคอยสังเกตสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ว่ามีความอดอยากยากแค้นหรือไม่ มีการทำมาหากินอย่างไร และมีปัญหาอะไรที่ต้องแก้ไขเร่งด่วนบ้าง

เมื่อเดินทางไปถึงหัวเมืองที่ต้องการแล้ว เจ้าเมืองจะต้องเรียกประชุมเจ้าหน้าที่ในหัวเมืองนั้นๆ เพื่อรับฟังรายงานและสอบถามข้อมูลต่างๆ นอกจากนี้ ยังต้องเรียกประชุมผู้นำชุมชนและชาวบ้านเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ในการประชุมนี้ เจ้าเมืองจะต้องแสดงความเมตตาและความเข้าใจต่อปัญหาของประชาชน พร้อมทั้งให้คำแนะนำและแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วย ในบางครั้งเจ้าเมืองอาจต้องตัดสินคดีความที่ค้างคาอยู่ด้วย เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมอย่างรวดเร็ว

ก่อนที่จะเดินทางกลับ เจ้าเมืองจะต้องสั่งการให้เจ้าหน้าที่ในหัวเมืองนั้นๆ ดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ได้รับฟังมา และติดตามผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ ยังต้องสั่งการให้เจ้าหน้าที่ปรับปรุงการปกครองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยรวม การเดินทางไปตรวจราชการของเจ้าเมืองนี้ จึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งในการปกครองบ้านเมือง เพราะเป็นการแสดงให้เห็นถึงความใส่ใจและความรับผิดชอบของผู้ปกครองที่มีต่อประชาชน

Digitized by Google

ตามเดิม ๆ ตามที่ได้ปฏิบัติมาแต่ก่อน ๆ ทุกประการ ในการที่ได้ปฏิบัติตามนี้ ก็ได้ปฏิบัติมาโดยเรียบร้อย ไม่มีการขัดข้องประการใด ๆ ทั้งสิ้น ครั้นมาถึงปีมะเมีย ๒๔๔๖ ก็ได้ปฏิบัติตามเดิม

ตามที่ได้ทรงพระราชดำริไว้ ตามที่ได้ทรงพระราชดำริไว้ ตามที่ได้ทรงพระราชดำริไว้

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ฉันใดก็ฉันนั้น ผู้ที่ได้ยินได้ฟังพระสัทธรรมเทศนาของพระตถาคตเจ้าแล้ว ย่อมเกิดความเลื่อมใสในพระรัตนตรัย ย่อมเกิดความเลื่อมใสในพระสัทธรรม ย่อมเกิดความเลื่อมใสในพระสงฆ์ ย่อมเกิดความเลื่อมใสในพระวินัย ย่อมเกิดความเลื่อมใสในพระอริยสงฆ์ ย่อมเกิดความเลื่อมใสในพระอริยวินัย ย่อมเกิดความเลื่อมใสในพระอริยมรรค ย่อมเกิดความเลื่อมใสในพระอริยผล ย่อมเกิดความเลื่อมใสในพระนิพพาน ย่อมเกิดความเลื่อมใสในพระอริยสัจ ๔

ตามความ ๆ ตามความเห็นของข้าพเจ้าในเรื่องนี้ ข้าพเจ้าได้ตรวจดูในหนังสือ
ต่าง ๆ และได้ถามผู้ที่ชำนาญในเรื่องนี้ ก็ได้ความว่าเป็นเรื่องที่ไม่มีใครรู้ได้
แน่นอน ว่าเป็นเรื่องจริงหรือไม่ ถึงแม้ว่าจะมีผู้ที่ได้เห็นเหตุการณ์นั้นมาเล่าให้
ฟังก็ตาม ก็ยังไม่มีใครรู้ได้แน่นอนว่าเป็นเรื่องจริงหรือไม่ เพราะว่าเรื่องนี้
เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในสมัยที่ยังไม่มีการจดบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ไว้ ดังนั้น
จึงไม่มีหลักฐานที่จะยืนยันได้ว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องจริงหรือไม่ ถึงแม้ว่าจะมี
ผู้ที่ได้เห็นเหตุการณ์นั้นมาเล่าให้ฟังก็ตาม ก็ยังไม่มีใครรู้ได้แน่นอนว่าเป็น
เรื่องจริงหรือไม่ เพราะว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในสมัยที่ยังไม่มีการจด
บันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ไว้ ดังนั้นจึงไม่มีหลักฐานที่จะยืนยันได้ว่าเรื่องนี้
เป็นเรื่องจริงหรือไม่ ถึงแม้ว่าจะมีผู้ที่ได้เห็นเหตุการณ์นั้นมาเล่าให้ฟังก็ตาม
ก็ยังไม่มีใครรู้ได้แน่นอนว่าเป็นเรื่องจริงหรือไม่ เพราะว่าเรื่องนี้เป็นเรื่อง
ที่เกิดขึ้นในสมัยที่ยังไม่มีการจดบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ไว้ ดังนั้นจึงไม่มี
หลักฐานที่จะยืนยันได้ว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องจริงหรือไม่ ถึงแม้ว่าจะมีผู้ที่ได้
เห็นเหตุการณ์นั้นมาเล่าให้ฟังก็ตาม ก็ยังไม่มีใครรู้ได้แน่นอนว่าเป็นเรื่อง
จริงหรือไม่ เพราะว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในสมัยที่ยังไม่มีการจดบันทึก
เหตุการณ์ต่าง ๆ ไว้ ดังนั้นจึงไม่มีหลักฐานที่จะยืนยันได้ว่าเรื่องนี้เป็น
เ

٢٢٢٢٢ :

ولما كان من المقرر أن الأمة هي مصدر السلطات، وأن الشعب هو الذي يختار ممثليه في المجالس النيابية، وأن هذه المجالس هي التي تراقب أعمال الحكومة وتحاسبها، وأن الوزارة مسؤولة أمام البرلمان عن سياستها العامة، وأن كل وزير مسؤول عن أعمال وزارته، وأن رئيس الدولة لا يتحمل تبعة أعمال الحكومة، وأن الحكومة هي التي تتولى إدارة شؤون البلاد وتنفيذ القوانين، وأن القضاء مستقل لا سلطان عليه لغير القانون، وأن الأحكام تصدر باسم الأمة، وأن الجلسات تكون علنية إلا إذا قررت المحكمة سماعها سرا، وأن المتهم بريء حتى تثبت إدانته، وأن له حق الدفاع عن نفسه بنفسه أو بواسطة محام، وأن العقوبة شخصية لا تقع إلا على من ارتكب الجريمة، وأن لا جريمة ولا عقوبة إلا بنص، وأن لا عقوبة إلا على الأفعال اللاحقة لصدور القانون، وأن الحرية الشخصية مكفولة، وأن للمنازل حرمة، وأن للمراسلات سرية، وأن حرية الرأي والتعبير مكفولة، وأن حرية الصحافة مكفولة، وأن حرية الاجتماع مكفولة، وأن حرية تكوين الجمعيات مكفولة، وأن حرية العقيدة مكفولة، وأن حرية ممارسة الشعائر الدينية مكفولة، وأن التعليم حق للمواطنين، وأن التعليم إلزامي في المرحلة الابتدائية، وأن التعليم مجاني في جميع مراحله، وأن الدولة تكفل تكافؤ الفرص بين المواطنين، وأن العمل حق لكل مواطن، وأن الدولة تعمل على توفير فرص العمل، وأن العمل واجب على كل مواطن، وأن للعمال حق الإضراب، وأن للعمال حق تكوين النقابات، وأن للنقابات حق التفاوض الجماعي، وأن الملكية الخاصة مصونة، وأن لا نزع للملكية إلا للمنفعة العامة، وأن التعويض عادل، وأن الضرائب تفرض بقانون، وأن لا ضريبة إلا بقانون، وأن الميزانية تقر بقانون، وأن الحساب الختامي يعرض على البرلمان، وأن الجنسية حق، وأن لا إسقاط للجنسية إلا في الحالات التي يحددها القانون، وأن اللجوء السياسي مكفول، وأن تسليم المجرمين لا يكون إلا بمقتضى اتفاقية، وأن الأجانب يتمتعون بالحقوق المقررة للمواطنين إلا ما استثني بنص، وأن الدولة تحمي حقوق المواطنين في الخارج، وأن الدولة تحمي التراث الثقافي والطبيعي، وأن الدولة تشجع البحث العلمي، وأن الدولة تحمي البيئة، وأن الدولة تحمي الحيوان، وأن الدولة تحمي الغابات، وأن الدولة تحمي المياه، وأن الدولة تحمي الهواء، وأن الدولة تحمي التربة، وأن الدولة تحمي المعادن، وأن الدولة تحمي البترول، وأن الدولة تحمي الغاز الطبيعي، وأن الدولة تحمي الفحم، وأن الدولة تحمي الحديد، وأن الدولة تحمي النحاس، وأن الدولة تحمي الذهب، وأن الدولة تحمي الفضة، وأن الدولة تحمي اليورانيوم، وأن الدولة تحمي الفوسفات، وأن الدولة تحمي الملح، وأن الدولة تحمي الكبريت، وأن الدولة تحمي الرمال، وأن الدولة تحمي الحصى، وأن الدولة تحمي الطين، وأن الدولة تحمي الجير، وأن الدولة تحمي الجبس، وأن الدولة تحمي الرخام، وأن الدولة تحمي الجرانيت، وأن الدولة تحمي البازلت، وأن الدولة تحمي الكوارتز، وأن الدولة تحمي الفلسبار، وأن الدولة تحمي المايكا، وأن الدولة تحمي الأسبستوس، وأن الدولة تحمي الطلق، وأن الدولة تحمي الكاولين، وأن الدولة تحمي البنتونيت، وأن الدولة تحمي الزيوليت، وأن الدولة تحمي الفيرميكوليت، وأن الدولة تحمي البيرليت، وأن الدولة تحمي الديتومايت، وأن الدولة تحمي الجرافيت، وأن الدولة تحمي الماس، وأن الدولة تحمي الياقوت، وأن الدولة تحمي الزمرد، وأن الدولة تحمي الزبرجد، وأن الدولة تحمي الفيروز، وأن الدولة تحمي العقيق، وأن الدولة تحمي الجمشت، وأن الدولة تحمي الكهرمان، وأن الدولة تحمي اللؤلؤ، وأن الدولة تحمي المرجان، وأن الدولة تحمي الصدف، وأن الدولة تحمي الإسفنج، وأن الدولة تحمي الأسماك، وأن الدولة تحمي الطيور، وأن الدولة تحمي الثدييات، وأن الدولة تحمي الزواحف، وأن الدولة تحمي البرمائيات، وأن الدولة تحمي الحشرات، وأن الدولة تحمي العناكب، وأن الدولة تحمي القشريات، وأن الدولة تحمي الرخويات، وأن الدولة تحمي الديدان، وأن الدولة تحمي الطحالب، وأن الدولة تحمي الفطريات، وأن الدولة تحمي البكتيريا، وأن الدولة تحمي الفيروسات، وأن الدولة تحمي الأوزون، وأن الدولة تحمي الغلاف الجوي، وأن الدولة تحمي المناخ، وأن الدولة تحمي الطقس، وأن الدولة تحمي الزلازل، وأن الدولة تحمي البراكين، وأن الدولة تحمي الفيضانات، وأن الدولة تحمي الجفاف، وأن الدولة تحمي التصحر، وأن الدولة تحمي التلوث، وأن الدولة تحمي النفايات، وأن الدولة تحمي الإشعاع، وأن الدولة تحمي الضوضاء، وأن الدولة تحمي الاكتظاظ، وأن الدولة تحمي الهجرة، وأن الدولة تحمي اللجوء، وأن الدولة تحمي الجنسية، وأن الدولة تحمي الأحوال الشخصية، وأن الدولة تحمي الزواج، وأن الدولة تحمي الطلاق، وأن الدولة تحمي النفقة، وأن الدولة تحمي الحضانة، وأن الدولة تحمي الميراث، وأن الدولة تحمي الوصية، وأن الدولة تحمي الوقف، وأن الدولة تحمي الهبة، وأن الدولة تحمي البيع، وأن الدولة تحمي الإيجار، وأن الدولة تحمي الرهن، وأن الدولة تحمي الكفالة، وأن الدولة تحمي الحوالة، وأن الدولة تحمي الصلح، وأن الدولة تحمي التحكيم، وأن الدولة تحمي القضاء، وأن الدولة تحمي المحاماة، وأن الدولة تحمي الكتابة العدلية، وأن الدولة تحمي التوثيق، وأن الدولة تحمي الشهر العقاري، وأن الدولة تحمي السجل التجاري، وأن الدولة تحمي الإفلاس، وأن الدولة تحمي الشركات، وأن الدولة تحمي الأسواق المالية، وأن الدولة تحمي البورصة، وأن الدولة تحمي البنوك، وأن الدولة تحمي التأمين، وأن الدولة تحمي الضمان الاجتماعي، وأن الدولة تحمي التقاعد، وأن الدولة تحمي الإعانات، وأن الدولة تحمي المساعدات، وأن الدولة تحمي الزكاة، وأن الدولة تحمي الصدقات، وأن الدولة تحمي الأوقاف، وأن الدولة تحمي المساجد، وأن الدولة تحمي الكنائس، وأن الدولة تحمي المعابد، وأن الدولة تحمي الأديرة، وأن الدولة تحمي الصوامع، وأن الدولة تحمي المقابر، وأن الدولة تحمي الجبانات، وأن الدولة تحمي الأضرحة، وأن الدولة تحمي الزوايا، وأن الدولة تحمي الخانقاوات، وأن الدولة تحمي الرباطات، وأن الدولة تحمي الكتاتيب، وأن الدولة تحمي المدارس القرآنية، وأن الدولة تحمي المعاهد الدينية، وأن الدولة تحمي الجامعات الإسلامية، وأن الدولة تحمي الإذاعات الدينية، وأن الدولة تحمي القنوات الدينية، وأن الدولة تحمي المواقع الدينية، وأن الدولة تحمي التطبيقات الدينية، وأن الدولة تحمي الألعاب الدينية، وأن الدولة تحمي الأفلام الدينية، وأن الدولة تحمي المسرحيات الدينية، وأن الدولة تحمي الأغاني الدينية، وأن الدولة تحمي الموسيقى الدينية، وأن الدولة تحمي الرقص الديني، وأن الدولة تحمي الفنون الدينية، وأن الدولة تحمي الخط العربي، وأن الدولة تحمي الزخرفة الإسلامية، وأن الدولة تحمي العمارة الإسلامية، وأن الدولة تحمي الحدائق الإسلامية، وأن الدولة تحمي النوافير الإسلامية، وأن الدولة تحمي الأقواس الإسلامية، وأن الدولة تحمي القباب الإسلامية، وأن الدولة تحمي المآذن الإسلامية، وأن الدولة تحمي الأبواب الإسلامية، وأن الدولة تحمي النوافذ الإسلامية، وأن الدولة تحمي الأسقف الإسلامية، وأن الدولة تحمي الأرضيات الإسلامية، وأن الدولة تحمي الجدران الإسلامية، وأن الدولة تحمي الأعمدة الإسلامية، وأن الدولة تحمي التيجان الإسلامية، وأن الدولة تحمي القواعد الإسلامية، وأن الدولة تحمي الأفاريز الإسلامية، وأن الدولة تحمي الكتابات الإسلامية، وأن الدولة تحمي النقوش الإسلامية، وأن الدولة تحمي الرسوم الإسلامية، وأن الدولة تحمي الصور الإسلامية، وأن الدولة تحمي التماثيل الإسلامية، وأن الدولة تحمي المنحوتات الإسلامية، وأن الدولة تحمي الفسيفساء الإسلامية، وأن الدولة تحمي الزجاج الإسلامي، وأن الدولة تحمي الخزف الإسلامي، وأن الدولة تحمي الفخار الإسلامي، وأن الدولة تحمي المعادن الإسلامية، وأن الدولة تحمي الأسلحة الإسلامية، وأن الدولة تحمي الدروع الإسلامية، وأن الدولة تحمي الخوذات الإسلامية، وأن الدولة تحمي السيوف الإسلامية، وأن الدولة تحمي الرماح الإسلامية، وأن الدولة تحمي القسي الإسلامية، وأن الدولة تحمي السهام الإسلامية، وأن الدولة تحمي الدروع الإسلامية، وأن الدولة تحمي الخيول العربية، وأن الدولة تحمي الإبل العربية، وأن الدولة تحمي الغنم العربية، وأن الدولة تحمي البقر العربية، وأن الدولة تحمي الحمير العربية، وأن الدولة تحمي البغال العربية، وأن الدولة تحمي الكلاب العربية، وأن الدولة تحمي القطط العربية، وأن الدولة تحمي الطيور العربية، وأن الدولة تحمي الأسماك العربية، وأن الدولة تحمي النباتات العربية، وأن الدولة تحمي الأشجار العربية، وأن الدولة تحمي الفواكه العربية، وأن الدولة تحمي الخضروات العربية، وأن الدولة تحمي الحبوب العربية، وأن الدولة تحمي البقوليات العربية، وأن الدولة تحمي الزيوت العربية، وأن الدولة تحمي العسل العربي، وأن الدولة تحمي الألبان العربية، وأن الدولة تحمي الأجبان العربية، وأن الدولة تحمي اللحوم العربية، وأن الدولة تحمي الأسماك العربية، وأن الدولة تحمي البيض العربي، وأن الدولة تحمي الأعشاب العربية، وأن الدولة تحمي التوابل العربية، وأن الدولة تحمي القهوة العربية، وأن الدولة تحمي الشاي العربي، وأن الدولة تحمي التمر العربي، وأن الدولة تحمي الزيتون العربي، وأن الدولة تحمي العنب العربي، وأن الدولة تحمي الرمان العربي، وأن الدولة تحمي التين العربي، وأن الدولة تحمي المشمش العربي، وأن الدولة تحمي الخوخ العربي، وأن الدولة تحمي الكمثرى العربية، وأن الدولة تحمي التفاح العربي، وأن الدولة تحمي البرتقال العربي، وأن الدولة تحمي الليمون العربي، وأن الدولة تحمي الموز العربي، وأن الدولة تحمي الأناناس العربي، وأن الدولة تحمي المانجو العربي، وأن الدولة تحمي الأفوكادو العربي، وأن الدولة تحمي الجوافة العربية، وأن الدولة تحمي الباباي العربي، وأن الدولة تحمي الكيوي العربي، وأن الدولة تحمي الفراولة العربية، وأن الدولة تحمي التوت العربي، وأن الدولة تحمي العليق العربي، وأن الدولة تحمي الكشمش العربي، وأن الدولة تحمي الغوزبري العربي، وأن الدولة تحمي الأرونيا العربية، وأن الدولة تحمي الكرز العربي، وأن الدولة تحمي الخوخ العربي، وأن الدولة تحمي المشمش العربي، وأن الدولة تحمي البرقوق العربي، وأن الدولة تحمي الدراق العربي، وأن الدولة تحمي النكتارين العربي، وأن الدولة تحمي الجوز العربي، وأن الدولة تحمي اللوز العربي، وأن الدولة تحمي الفستق العربي، وأن الدولة تحمي البندق العربي، وأن الدولة تحمي الكستناء العربي، وأن الدولة تحمي الصنوبر العربي، وأن الدولة تحمي الأرز العربي، وأن الدولة تحمي الشعير العربي، وأن الدولة تحمي القمح العربي، وأن الدولة تحمي الذرة العربية، وأن الدولة تحمي الأرز العربي، وأن الدولة تحمي الدخن العربي، وأن الدولة تحمي السمسم العربي، وأن الدولة تحمي الكتان العربي، وأن الدولة تحمي القطن العربي، وأن الدولة تحمي الصوف العربي، وأن الدولة تحمي الحرير العربي، وأن الدولة تحمي الجلود العربية، وأن الدولة تحمي الفراء العربي، وأن الدولة تحمي الريش العربي، وأن الدولة تحمي العظام العربية، وأن الدولة تحمي القرون العربية، وأن الدولة تحمي الأظلاف العربية، وأن الدولة تحمي المخالب العربية، وأن الدولة تحمي الأنياب العربية، وأن الدولة تحمي الأسنان العربية، وأن الدولة تحمي الشعر العربي، وأن الدولة تحمي الوبر العربي، وأن الدولة تحمي الصوف العربي، وأن الدولة تحمي الحرير العربي، وأن الدولة تحمي الجلود العربية، وأن الدولة تحمي الفراء العربي، وأن الدولة تحمي الريش العربي، وأن الدولة تحمي العظام العربية، وأن الدولة تحمي القرون العربية، وأن الدولة تحمي الأظلاف العربية، وأن الدولة تحمي المخالب العربية، وأن الدولة تحمي الأنياب العربية، وأن الدولة تحمي الأسنان العربية، وأن الدولة تحمي الشعر العربي، وأن الدولة تحمي الوبر العربي،

Digitized by Google

Digitized by Google

ಪ್ರಾಣಿಗಳು :

ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಆಹಾರವಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಾಗಾಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಔಷಧಿಗಳಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕಾವಲಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮನರಂಜನೆಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಂಶೋಧನೆಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಂಗೀತಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಂಪತ್ತಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಂಕೇತ

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามสมัยนิยมของคนรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ควรจะเกิดขึ้นในสังคมไทย ที่ถือว่าเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมอันดีงาม ที่ควรจะรักษาไว้ให้คงอยู่สืบไป ไม่ควรที่จะให้ใครมาทำลายได้ ดังนั้นเราจึงควรที่จะช่วยกันรักษาวัฒนธรรมอันดีงามของไทยเรา

Digitized by Google

ตามเสด็จพระราชดำเนินไปประพาสเขาวังเพชรบุรี ครั้งนั้นเจ้าพระยาพระคลังเป็นแม่กองทำการรับเสด็จ ได้ทำเครื่องเสวยถวายเป็นอันมาก ครั้นเสร็จการเสวยแล้ว ก็

Digitized by Google

ฝ่ายพระเจ้าอังวะ ครั้นได้ทราบว่าพระเจ้าหงสาวดีเสด็จยกทัพมาตีเมืองเชียงใหม่ ก็ทรงพระราชดำริว่า ถ้าพระเจ้าหงสาวดีได้เมืองเชียงใหม่ไว้ในอำนาจแล้ว ก็จะยกทัพมาตีเมืองอังวะ ดังนี้ จึงมีพระราชโองการให้เกณฑ์ทัพไปช่วยเมืองเชียงใหม่ ครั้นทัพอังวะยกมาถึงเมืองเชียงใหม่ ก็ได้ทำการรบพุ่งกับทัพหงสาวดีอยู่หลายครั้ง ฝ่ายทัพหงสาวดีก็ตีได้บ้าง แพ้บ้าง ต่างฝ่ายต่างก็ยกทัพกลับไปเมืองของตน ครั้นถึงปีมะเมีย ศักราช ๙๒๗ พระเจ้าหงสาวดีก็ยกทัพมาตีเมืองเชียงใหม่อีก ครั้งนี้ทัพอังวะไม่ได้ยกมาช่วย เมืองเชียงใหม่จึงเสียแก่พระเจ้าหงสาวดี ฝ่ายพระเจ้าอังวะเมื่อทรงทราบข่าวว่าเมืองเชียงใหม่เสียแล้ว ก็ทรงพระพิโรธ จึงมีพระราชโองการให้เกณฑ์ทัพยกมาตีเมืองหงสาวดี ครั้นทัพอังวะยกมาถึงเมืองหงสาวดี

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามที่ได้ทรงพระราชดำริไว้ว่าจะทรงสร้างพระราชวังขึ้นที่ตำบลบางปะอิน ในแขวงเมืองนครหลวง ครั้นถึงปีมะเมีย ตรีศก จุลศักราช ๑๒๐๓ พ.ศ. ๒๔๒๔ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งวโรภาสพิมาน ครั้นถึงปีมะแม จัตวาศก จุลศักราช ๑๒๐๔ พ.ศ. ๒๔๒๕ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งเวหาสน์มงคลฤดี ครั้นถึงปีวอก เบญจศก จุลศักราช ๑๒๐๕ พ.ศ. ๒๔๒๖ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งไอศวรรย์ทิพยอาสน์ ครั้นถึงปีระกา ฉอศก จุลศักราช ๑๒๐๖ พ.ศ. ๒๔๒๗ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งเทพอัมพร ครั้นถึงปีจอ สัปตศก จุลศักราช ๑๒๐๗ พ.ศ. ๒๔๒๘ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งเทพบิดรรัตนาสน์ ครั้นถึงปีกุน อัฐศก จุลศักราช ๑๒๐๘ พ.ศ. ๒๔๒๙ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมพิมานรัตยา ครั้นถึงปีชวด นพศก จุลศักราช ๑๒๐๙ พ.ศ. ๒๔๓๐ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ครั้นถึงปีฉลู ทสศก จุลศักราช ๑๒๑๐ พ.ศ. ๒๔๓๑ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีขาล เอกศก จุลศักราช ๑๒๑๑ พ.ศ. ๒๔๓๒ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีเถาะ โทศก จุลศักราช ๑๒๑๒ พ.ศ. ๒๔๓๓ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะโรง ตรีศก จุลศักราช ๑๒๑๓ พ.ศ. ๒๔๓๔ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะเส็ง จัตวาศก จุลศักราช ๑๒๑๔ พ.ศ. ๒๔๓๕ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะเมีย เบญจศก จุลศักราช ๑๒๑๕ พ.ศ. ๒๔๓๖ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะแม ฉอศก จุลศักราช ๑๒๑๖ พ.ศ. ๒๔๓๗ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีวอก สัปตศก จุลศักราช ๑๒๑๗ พ.ศ. ๒๔๓๘ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีระกา อัฐศก จุลศักราช ๑๒๑๘ พ.ศ. ๒๔๓๙ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีจอ นพศก จุลศักราช ๑๒๑๙ พ.ศ. ๒๔๔๐ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีกุน ทสศก จุลศักราช ๑๒๒๐ พ.ศ. ๒๔๔๑ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีชวด เอกศก จุลศักราช ๑๒๒๑ พ.ศ. ๒๔๔๒ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีฉลู โทศก จุลศักราช ๑๒๒๒ พ.ศ. ๒๔๔๓ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีขาล ตรีศก จุลศักราช ๑๒๒๓ พ.ศ. ๒๔๔๔ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีเถาะ จัตวาศก จุลศักราช ๑๒๒๔ พ.ศ. ๒๔๔๕ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะโรง เบญจศก จุลศักราช ๑๒๒๕ พ.ศ. ๒๔๔๖ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะเส็ง ฉอศก จุลศักราช ๑๒๒๖ พ.ศ. ๒๔๔๗ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะเมีย สัปตศก จุลศักราช ๑๒๒๗ พ.ศ. ๒๔๔๘ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะแม อัฐศก จุลศักราช ๑๒๒๘ พ.ศ. ๒๔๔๙ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีวอก นพศก จุลศักราช ๑๒๒๙ พ.ศ. ๒๔๕๐ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีระกา ทสศก จุลศักราช ๑๒๓๐ พ.ศ. ๒๔๕๑ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีจอ เอกศก จุลศักราช ๑๒๓๑ พ.ศ. ๒๔๕๒ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีกุน โทศก จุลศักราช ๑๒๓๒ พ.ศ. ๒๔๕๓ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีชวด ตรีศก จุลศักราช ๑๒๓๓ พ.ศ. ๒๔๕๔ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีฉลู จัตวาศก จุลศักราช ๑๒๓๔ พ.ศ. ๒๔๕๕ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีขาล เบญจศก จุลศักราช ๑๒๓๕ พ.ศ. ๒๔๕๖ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีเถาะ ฉอศก จุลศักราช ๑๒๓๖ พ.ศ. ๒๔๕๗ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะโรง สัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ พ.ศ. ๒๔๕๘ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะเส็ง อัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๘ พ.ศ. ๒๔๕๙ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะเมีย นพศก จุลศักราช ๑๒๓๙ พ.ศ. ๒๔๖๐ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะแม ทสศก จุลศักราช ๑๒๔๐ พ.ศ. ๒๔๖๑ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีวอก เอกศก จุลศักราช ๑๒๔๑ พ.ศ. ๒๔๖๒ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีระกา โทศก จุลศักราช ๑๒๔๒ พ.ศ. ๒๔๖๓ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีจอ ตรีศก จุลศักราช ๑๒๔๓ พ.ศ. ๒๔๖๔ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีกุน จัตวาศก จุลศักราช ๑๒๔๔ พ.ศ. ๒๔๖๕ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีชวด เบญจศก จุลศักราช ๑๒๔๕ พ.ศ. ๒๔๖๖ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีฉลู ฉอศก จุลศักราช ๑๒๔๖ พ.ศ. ๒๔๖๗ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีขาล สัปตศก จุลศักราช ๑๒๔๗ พ.ศ. ๒๔๖๘ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีเถาะ อัฐศก จุลศักราช ๑๒๔๘ พ.ศ. ๒๔๖๙ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะโรง นพศก จุลศักราช ๑๒๔๙ พ.ศ. ๒๔๗๐ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะเส็ง ทสศก จุลศักราช ๑๒๕๐ พ.ศ. ๒๔๗๑ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะเมีย เอกศก จุลศักราช ๑๒๕๑ พ.ศ. ๒๔๗๒ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะแม โทศก จุลศักราช ๑๒๕๒ พ.ศ. ๒๔๗๓ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีวอก ตรีศก จุลศักราช ๑๒๕๓ พ.ศ. ๒๔๗๔ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีระกา จัตวาศก จุลศักราช ๑๒๕๔ พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีจอ เบญจศก จุลศักราช ๑๒๕๕ พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีกุน ฉอศก จุลศักราช ๑๒๕๖ พ.ศ. ๒๔๗๗ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีชวด สัปตศก จุลศักราช ๑๒๕๗ พ.ศ. ๒๔๗๘ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีฉลู อัฐศก จุลศักราช ๑๒๕๘ พ.ศ. ๒๔๗๙ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีขาล นพศก จุลศักราช ๑๒๕๙ พ.ศ. ๒๔๘๐ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีเถาะ ทสศก จุลศักราช ๑๒๖๐ พ.ศ. ๒๔๘๑ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะโรง เอกศก จุลศักราช ๑๒๖๑ พ.ศ. ๒๔๘๒ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะเส็ง โทศก จุลศักราช ๑๒๖๒ พ.ศ. ๒๔๘๓ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะเมีย ตรีศก จุลศักราช ๑๒๖๓ พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะแม จัตวาศก จุลศักราช ๑๒๖๔ พ.ศ. ๒๔๘๕ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีวอก เบญจศก จุลศักราช ๑๒๖๕ พ.ศ. ๒๔๘๖ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีระกา ฉอศก จุลศักราช ๑๒๖๖ พ.ศ. ๒๔๘๗ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีจอ สัปตศก จุลศักราช ๑๒๖๗ พ.ศ. ๒๔๘๘ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีกุน อัฐศก จุลศักราช ๑๒๖๘ พ.ศ. ๒๔๘๙ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีชวด นพศก จุลศักราช ๑๒๖๙ พ.ศ. ๒๔๙๐ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีฉลู ทสศก จุลศักราช ๑๒๗๐ พ.ศ. ๒๔๙๑ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีขาล เอกศก จุลศักราช ๑๒๗๑ พ.ศ. ๒๔๙๒ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีเถาะ โทศก จุลศักราช ๑๒๗๒ พ.ศ. ๒๔๙๓ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะโรง ตรีศก จุลศักราช ๑๒๗๓ พ.ศ. ๒๔๙๔ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะเส็ง จัตวาศก จุลศักราช ๑๒๗๔ พ.ศ. ๒๔๙๕ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะเมีย เบญจศก จุลศักราช ๑๒๗๕ พ.ศ. ๒๔๙๖ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะแม ฉอศก จุลศักราช ๑๒๗๖ พ.ศ. ๒๔๙๗ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีวอก สัปตศก จุลศักราช ๑๒๗๗ พ.ศ. ๒๔๙๘ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีระกา อัฐศก จุลศักราช ๑๒๗๘ พ.ศ. ๒๔๙๙ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีจอ นพศก จุลศักราช ๑๒๗๙ พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีกุน ทสศก จุลศักราช ๑๒๘๐ พ.ศ. ๒๕๐๑ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีชวด เอกศก จุลศักราช ๑๒๘๑ พ.ศ. ๒๕๐๒ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีฉลู โทศก จุลศักราช ๑๒๘๒ พ.ศ. ๒๕๐๓ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีขาล ตรีศก จุลศักราช ๑๒๘๓ พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีเถาะ จัตวาศก จุลศักราช ๑๒๘๔ พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะโรง เบญจศก จุลศักราช ๑๒๘๕ พ.ศ. ๒๕๐๖ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะเส็ง ฉอศก จุลศักราช ๑๒๘๖ พ.ศ. ๒๕๐๗ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะเมีย สัปตศก จุลศักราช ๑๒๘๗ พ.ศ. ๒๕๐๘ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะแม อัฐศก จุลศักราช ๑๒๘๘ พ.ศ. ๒๕๐๙ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีวอก นพศก จุลศักราช ๑๒๘๙ พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีระกา ทสศก จุลศักราช ๑๒๙๐ พ.ศ. ๒๕๑๑ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีจอ เอกศก จุลศักราช ๑๒๙๑ พ.ศ. ๒๕๑๒ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีกุน โทศก จุลศักราช ๑๒๙๒ พ.ศ. ๒๕๑๓ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีชวด ตรีศก จุลศักราช ๑๒๙๓ พ.ศ. ๒๕๑๔ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีฉลู จัตวาศก จุลศักราช ๑๒๙๔ พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีขาล เบญจศก จุลศักราช ๑๒๙๕ พ.ศ. ๒๕๑๖ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีเถาะ ฉอศก จุลศักราช ๑๒๙๖ พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะโรง สัปตศก จุลศักราช ๑๒๙๗ พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะเส็ง อัฐศก จุลศักราช ๑๒๙๘ พ.ศ. ๒๕๑๙ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะเมีย นพศก จุลศักราช ๑๒๙๙ พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะแม ทสศก จุลศักราช ๑๓๐๐ พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีวอก เอกศก จุลศักราช ๑๓๐๑ พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีระกา โทศก จุลศักราช ๑๓๐๒ พ.ศ. ๒๕๒๓ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีจอ ตรีศก จุลศักราช ๑๓๐๓ พ.ศ. ๒๕๒๔ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีกุน จัตวาศก จุลศักราช ๑๓๐๔ พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีชวด เบญจศก จุลศักราช ๑๓๐๕ พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีฉลู ฉอศก จุลศักราช ๑๓๐๖ พ.ศ. ๒๕๒๗ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีขาล สัปตศก จุลศักราช ๑๓๐๗ พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีเถาะ อัฐศก จุลศักราช ๑๓๐๘ พ.ศ. ๒๕๒๙ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะโรง นพศก จุลศักราช ๑๓๐๙ พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะเส็ง ทสศก จุลศักราช ๑๓๑๐ พ.ศ. ๒๕๓๑ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะเมีย เอกศก จุลศักราช ๑๓๑๑ พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะแม โทศก จุลศักราช ๑๓๑๒ พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีวอก ตรีศก จุลศักราช ๑๓๑๓ พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีระกา จัตวาศก จุลศักราช ๑๓๑๔ พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีจอ เบญจศก จุลศักราช ๑๓๑๕ พ.ศ. ๒๕๓๖ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีกุน ฉอศก จุลศักราช ๑๓๑๖ พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีชวด สัปตศก จุลศักราช ๑๓๑๗ พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีฉลู อัฐศก จุลศักราช ๑๓๑๘ พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีขาล นพศก จุลศักราช ๑๓๑๙ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีเถาะ ทสศก จุลศักราช ๑๓๒๐ พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะโรง เอกศก จุลศักราช ๑๓๒๑ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะเส็ง โทศก จุลศักราช ๑๓๒๒ พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะเมีย ตรีศก จุลศักราช ๑๓๒๓ พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีมะแม จัตวาศก จุลศักราช ๑๓๒๔ พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีวอก เบญจศก จุลศักราช ๑๓๒๕ พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีระกา ฉอศก จุลศักราช ๑๓๒๖ พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีจอ สัปตศก จุลศักราช ๑๓๒๗ พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีกุน อัฐศก จุลศักราช ๑๓๒๘ พ.ศ. ๒๕๔๙ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีชวด นพศก จุลศักราช ๑๓๒๙ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีฉลู ทสศก จุลศักราช ๑๓๓๐ พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระที่นั่งอุดมสวรรยาภิรมย์ ครั้นถึงปีขาล เอกศก จุลศักราช ๑๓๓๑ พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นอีกองค์หนึ่ง ชื่

ที่ตามมาเป็นเรื่องของการเดินทางไปเมืองจีนของพระภิกษุรูปหนึ่งชื่อว่า ฟาเหียน ซึ่งเป็นพระภิกษุชาวจีนที่เดินทางไปศึกษาพระพุทธศาสนาในอินเดียเป็นเวลานาน ๑๕ ปี ในระหว่างการเดินทางกลับประเทศจีนได้เกิดพายุใหญ่ทำให้เรือแตก ต้องลอยคอเกาะเศษไม้อยู่กลางทะเลเป็นเวลาหลายวัน ในที่สุดก็ได้ขึ้นฝั่งที่เกาะแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นเกาะที่มีแต่ผู้หญิงอาศัยอยู่ ผู้หญิงเหล่านี้ได้ต้อนรับและดูแลท่านเป็นอย่างดี ท่านได้เล่าเรื่องราวของการเดินทางและสิ่งที่ได้พบเห็นให้ฟัง ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจและน่าอัศจรรย์ใจมาก

ในเกาะนี้มีผู้หญิงอาศัยอยู่ประมาณ ๕๐๐ คน ทุกคนมีรูปร่างหน้าตาสวยงาม ผิวพรรณผ่องใส และมีกิริยามารยาทที่อ่อนโยน พวกเธอเล่าให้ฟังว่าเคยมีเรือสินค้าจากประเทศต่างๆ แวะเวียนมาที่เกาะนี้เป็นประจำ แต่ในปีนี้ยังไม่มีเรือสินค้าลำใดมาเลย ท่านจึงเป็นผู้ที่มาถึงเกาะนี้เป็นคนแรกในรอบปี ผู้หญิงเหล่านี้ได้ต้อนรับท่านด้วยอาหารและที่พักอย่างดี และได้ขอร้องให้ท่านอยู่ที่เกาะนี้ต่อไปอีกสักระยะหนึ่ง

ท่านได้อยู่ที่เกาะนี้เป็นเวลาประมาณ ๒ เดือน ในระหว่างนี้ท่านได้สังเกตเห็นว่าผู้หญิงเหล่านี้มีความเป็นอยู่ที่ดีมาก ไม่มีความขัดสนเรื่องอาหารและเครื่องนุ่งห่ม ทุกคนมีงานทำและมีความสุขกับการทำงาน ท่านได้ถามถึงเรื่องการปกครองและได้ทราบว่าที่นี่ไม่มีกษัตริย์หรือผู้ปกครองสูงสุด แต่ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน และมีการประชุมกันเพื่อตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ที่สำคัญ

ท่านได้เล่าเรื่องราวของพระพุทธศาสนาให้ผู้หญิงเหล่านี้ฟัง และได้ชักชวนให้พวกเธอนับถือพระพุทธศาสนา ผู้หญิงเหล่านี้ได้ตั้งใจฟังและมีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก หลายคนได้ขอบวชเป็นภิกษุณี ท่านได้ให้การบวชแก่ผู้หญิงเหล่านี้ตามพระวินัย และได้สอนธรรมะให้แก่พวกเธอ ทำให้พวกเธอมีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนามากขึ้น

ก่อนที่ท่านจะจากเกาะนี้ไป ผู้หญิงเหล่านี้ได้มอบของขวัญและเครื่องบรรณาการให้แก่ท่านเป็นจำนวนมาก ท่านได้นำของเหล่านี้ไปถวายแด่พระมหากษัตริย์ในประเทศต่างๆ ที่ท่านได้ผ่านไป และได้เล่าเรื่องราวของเกาะนี้ให้ฟัง ทำให้พระมหากษัตริย์เหล่านั้นมีความสนใจและเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเช่นกัน

Digitized by Google

Digitized by Google

ผมเคยเดินทางไปเยี่ยมเยียนเพื่อนฝูงที่ไปตั้งรกรากอยู่ในต่างประเทศ ทั้งในยุโรปและอเมริกา ได้เห็นความเป็นอยู่ของเขาแล้ว ก็ยิ่งรู้สึกว่าเมืองไทยของเรานี้ดีเหลือเกิน ถึงแม้ว่าเราจะยังไม่เจริญเท่าเขาก็ตาม แต่ก็ยังมีความสุขสบายกว่าเขามาก ผมเคยไปเยี่ยมเพื่อนที่ไปอยู่ในประเทศที่หนาวจัด ต้องอยู่ในบ้านที่มีเครื่องทำความร้อนตลอดเวลา ถึงแม้ว่าข้างนอกจะหนาวเย็นเป็นน้ำแข็งก็ตาม ในบ้านก็อบอุ่นเหมือนฤดูใบไม้ผลิ ผมเคยไปเยี่ยมเพื่อนที่ไปอยู่ในประเทศที่ร้อนจัด ต้องอยู่ในบ้านที่มีเครื่องปรับอากาศตลอดเวลา ถึงแม้ว่าข้างนอกจะร้อนเป็นไฟก็ตาม ในบ้านก็เย็นสบายเหมือนฤดูใบไม้ร่วง ผมเคยไปเยี่ยมเพื่อนที่ไปอยู่ในประเทศที่มีฝนตกชุกตลอดปี ต้องอยู่ในบ้านที่มีหลังคาสูงและลาดชันมาก เพื่อให้น้ำฝนไหลลงได้สะดวก ถึงแม้ว่าข้างนอกจะมีฝนตกหนักเป็นน้ำท่วมก็ตาม ในบ้านก็แห้งสบายเหมือนฤดูใบไม้ผลิ ผมเคยไปเยี่ยมเพื่อนที่ไปอยู่ในประเทศที่มีแดดจัดตลอดปี ต้องอยู่ในบ้านที่มีหลังคาต่ำและลาดชันน้อย เพื่อให้แดดส่องลงได้สะดวก ถึงแม้ว่าข้างนอกจะมีแดดร้อนเป็นไฟก็ตาม ในบ้านก็เย็นสบายเหมือนฤดูใบไม้ร่วง ผมเคยไปเยี่ยมเพื่อนที่ไปอยู่ในประเทศที่มีลมพัดแรงตลอดปี ต้องอยู่ในบ้านที่มีหน้าต่างและประตูปิดสนิท เพื่อไม่ให้ลมพัดเข้ามาได้ ถึงแม้ว่าข้างนอกจะมีลมพัดแรงเป็นพายุก็ตาม ในบ้านก็สงบเงียบเหมือนฤดูใบไม้ผลิ ผมเคยไปเยี่ยมเพื่อนที่ไปอยู่ในประเทศที่มีหิมะตกชุกตลอดปี ต้องอยู่ในบ้านที่มีหลังคาสูงและลาดชันมาก เพื่อให้หิมะไหลลงได้สะดวก ถึงแม้ว่าข้างนอกจะมีหิมะตกหนักเป็นน้ำแข็งก็ตาม ในบ้านก็อบอุ่นเหมือนฤดูใบไม้ผลิ ผมเคยไปเยี่ยมเพื่อนที่ไปอยู่ในประเทศที่มีทรายมากตลอดปี ต้องอยู่ในบ้านที่มีหลังคาต่ำและลาดชันน้อย เพื่อให้ทรายไหลลงได้สะดวก ถึงแม้ว่าข้างนอกจะมีทรายร้อนเป็นไฟก็ตาม ในบ้านก็เย็นสบายเหมือนฤดูใบไม้ร่วง ผมเคยไปเยี่ยมเพื่อนที่ไปอยู่ในประเทศที่มีภูเขาไฟระเบิดตลอดปี ต้องอยู่ในบ้านที่มีหลังคาสูงและลาดชันมาก เพื่อให้ลาวาไหลลงได้สะดวก ถึงแม้ว่าข้างนอกจะมีลาวาร้อนเป็นไฟก็ตาม ในบ้านก็เย็นสบายเหมือนฤดูใบไม้ผลิ ผมเคยไปเยี่ยมเพื่อนที่ไปอยู่ในประเทศที่มีแผ่นดินไหวตลอดปี ต้องอยู่ในบ้านที่มีหลังคาต่ำและลาดชันน้อย เพื่อให้แผ่นดินไหวได้สะดวก ถึงแม้ว่าข้างนอกจะมีแผ่นดินไหวรุนแรงเป็นสึนามิก็ตาม ในบ้านก็สงบเงียบเหมือนฤดูใบไม้ร่วง

ผมเคยเดินทางไปเยี่ยมเยียนเพื่อนฝูงที่ไปตั้งรกรากอยู่ในต่างประเทศ ทั้งในยุโรปและอเมริกา ได้เห็นความเป็นอยู่ของเขาแล้ว ก็ยิ่งรู้สึกว่าเมืองไทยของเรานี้ดีเหลือเกิน ถึงแม้ว่าเราจะยังไม่เจริญเท่าเขาก็ตาม แต่ก็ยังมีความสุขสบายกว่าเขามาก ผมเคยไปเยี่ยมเพื่อนที่ไปอยู่ในประเทศที่หนาวจัด ต้องอยู่ในบ้านที่มีเครื่องทำความร้อนตลอดเวลา ถึงแม้ว่าข้างนอกจะหนาวเย็นเป็นน้ำแข็งก็ตาม ในบ้านก็อบอุ่นเหมือนฤดูใบไม้ผลิ ผมเคยไปเยี่ยมเพื่อนที่ไปอยู่ในประเทศที่ร้อนจัด ต้องอยู่ในบ้านที่มีเครื่องปรับอากาศตลอดเวลา ถึงแม้ว่าข้างนอกจะร้อนเป็นไฟก็ตาม ในบ้านก็เย็นสบายเหมือนฤดูใบไม้ร่วง ผมเคยไปเยี่ยมเพื่อนที่ไปอยู่ในประเทศที่มีฝนตกชุกตลอดปี ต้องอยู่ในบ้านที่มีหลังคาสูงและลาดชันมาก เพื่อให้น้ำฝนไหลลงได้สะดวก ถึงแม้ว่าข้างนอกจะมีฝนตกหนักเป็นน้ำท่วมก็ตาม ในบ้านก็แห้งสบายเหมือนฤดูใบไม้ผลิ ผมเคยไปเยี่ยมเพื่อนที่ไปอยู่ในประเทศที่มีแดดจัดตลอดปี ต้องอยู่ในบ้านที่มีหลังคาต่ำและลาดชันน้อย เพื่อให้แดดส่องลงได้สะดวก ถึงแม้ว่าข้างนอกจะมีแดดร้อนเป็นไฟก็ตาม ในบ้านก็เย็นสบายเหมือนฤดูใบไม้ร่วง ผมเคยไปเยี่ยมเพื่อนที่ไปอยู่ในประเทศที่มีลมพัดแรงตลอดปี ต้องอยู่ในบ้านที่มีหน้าต่างและประตูปิดสนิท เพื่อไม่ให้ลมพัดเข้ามาได้ ถึงแม้ว่าข้างนอกจะมีลมพัดแรงเป็นพายุก็ตาม ในบ้านก็สงบเงียบเหมือนฤดูใบไม้ผลิ ผมเคยไปเยี่ยมเพื่อนที่ไปอยู่ในประเทศที่มีหิมะตกชุกตลอดปี ต้องอยู่ในบ้านที่มีหลังคาสูงและลาดชันมาก เพื่อให้หิมะไหลลงได้สะดวก ถึงแม้ว่าข้างนอกจะมีหิมะตกหนักเป็นน้ำแข็งก็ตาม ในบ้านก็อบอุ่นเหมือนฤดูใบไม้ผลิ ผมเคยไปเยี่ยมเพื่อนที่ไปอยู่ในประเทศที่มีทรายมากตลอดปี ต้องอยู่ในบ้านที่มีหลังคาต่ำและลาดชันน้อย เพื่อให้ทรายไหลลงได้สะดวก ถึงแม้ว่าข้างนอกจะมีทรายร้อนเป็นไฟก็ตาม ในบ้านก็เย็นสบายเหมือนฤดูใบไม้ร่วง ผมเคยไปเยี่ยมเพื่อนที่ไปอยู่ในประเทศที่มีภูเขาไฟระเบิดตลอดปี ต้องอยู่ในบ้านที่มีหลังคาสูงและลาดชันมาก เพื่อให้ลาวาไหลลงได้สะดวก ถึงแม้ว่าข้างนอกจะมีลาวาร้อนเป็นไฟก็ตาม ในบ้านก็เย็นสบายเหมือนฤดูใบไม้ผลิ ผมเคยไปเยี่ยมเพื่อนที่ไปอยู่ในประเทศที่มีแผ่นดินไหวตลอดปี ต้องอยู่ในบ้านที่มีหลังคาต่ำและลาดชันน้อย เพื่อให้แผ่นดินไหวได้สะดวก ถึงแม้ว่าข้างนอกจะมีแผ่นดินไหวรุนแรงเป็นสึนามิก็ตาม ในบ้านก็สงบเงียบเหมือนฤดูใบไม้ร่วง

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามความในมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. ๒๔๗๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๒ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๔ และมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๐๖ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๐๗ และมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๐๙ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๑๐ และมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๑๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๑๒ ประกอบกับมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่

ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกำหนดเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. ๒๕๔๐ ให้ยกฐานะสุขาภิบาลเมืองปากช่องขึ้นเป็นเทศบาลตำบลปากช่อง ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๑ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๐

(ลงชื่อ) ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

เรื่อง ยกฐานะสุขาภิบาลเมืองปากช่องขึ้นเป็นเทศบาลตำบลปากช่อง

ด้วยสุขาภิบาลเมืองปากช่องมีประชากรในเขตสุขาภิบาลเกินกว่าสองหมื่นคนขึ้นไป และมีรายได้ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๓๙ เกินกว่าสองล้านบาทขึ้นไป สมควรยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความเจริญของท้องถิ่น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงประกาศยกฐานะสุขาภิบาลเมืองปากช่องขึ้นเป็นเทศบาลตำบลปากช่อง ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๑ เป็นต้นไป

(ลงชื่อ) สนั่น ขจรประศาสน์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามปรารถนาของตน ๆ ทั้งสิ้น ครั้นเมื่อเสร็จการเลี้ยงดูกันแล้ว ก็ได้ทำการสมโภชพระนครเป็นการใหญ่ ตลอดเวลาสิบสองวันสิบสองคืน ในการสมโภชนี้ ได้มีการเล่นต่าง ๆ เป็นอันมาก ทั้งการเล่นของหลวงและการเล่นของราษฎร ในการเล่นของหลวงนั้น ได้มีการเล่นกระบี่กระบองและมวยปล้ำ ซึ่งนักเลงเก่าทั้งหลายได้มาแสดงฝีมือกันเป็นอันมาก ในการเล่นของราษฎรนั้น ได้มีการเล่นต่าง ๆ เป็นอันมาก เช่น การเล่นเพลงปรบไก่ การเล่นเพลงยาว การเล่นเพลงฉ่อย การเล่นเพลงอีแซว การเล่นเพลงเรือ การเล่นเพลงพวงมาลัย การเล่นเพลงกล่อมเด็ก การเล่นเพลงลำตัด การเล่นเพลงบอก การเล่นเพลงเกี่ยวข้าว การเล่นเพลงทรงเครื่อง การเล่นเพลงฉ่อยเครื่องใหญ่ การเล่นเพลงฉ่อยเครื่องเล็ก การเล่นเพลงฉ่อยเครื่องกลาง การเล่นเพลงฉ่อยเครื่องน้อย

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Digitized by Google

: ๒๗๑ ๑ ๙ ๑ ๙ ๑ ๙

Digitized by Google

ตามที่ได้ทรงพระราชดำริไว้ ในการที่จะทรงสร้างพระราชวังนั้น ทรงพระราชดำริว่า ที่ตรงนี้เป็นที่ดอนสูงน้ำไม่ท่วม ทั้งมีลำน้ำเป็นที่สัญจรไปมาได้สะดวก ทั้งมีลำน้ำเป็นที่ป้องกันข้าศึกได้ดี ทั้งมีที่ราบกว้างขวางพอที่จะสร้างพระราชวังได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นคูเมืองได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นสระน้ำได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นอ่างเก็บน้ำได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นบ่อน้ำได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นคลองได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางน้ำได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางเดินได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางรถได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางม้าได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางช้างได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางเกวียนได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางเรือได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางแพได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางสำเภาได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางกำปั่นได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางเรือกลไฟได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางรถไฟได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางรถยนต์ได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางรถจักรยานได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางรถสามล้อได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางรถลากได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางรถเข็นได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางหาบได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางคอนได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางเดินเท้าได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางวิ่งได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางกระโดดได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางปีนได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางคลานได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางมุดได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางลอดได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางข้ามได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางอ้อมได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางตรงได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางโค้งได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางคดได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางเลี้ยวได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางกลับได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางถอยได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางหยุดได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางจอดได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางพักได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางนอนได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางตื่นได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางลุกได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางนั่งได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางยืนได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางเดินได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางวิ่งได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางกระโดดได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางปีนได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางคลานได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางมุดได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางลอดได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางข้ามได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางอ้อมได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางตรงได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางโค้งได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางคดได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางเลี้ยวได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางกลับได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางถอยได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางหยุดได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางจอดได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางพักได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางนอนได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางตื่นได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางลุกได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางนั่งได้ ทั้งมีที่ที่จะขุดเป็นทางยืนได้

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามที่ได้ปรึกษาหารือกันมาแล้วนั้น ขอให้ทุกคนจงตั้งใจฟังให้ดี ๆ

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

: ಪ್ರಾಣಿಗಳು :

ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಗಳಾಗಿವೆ. ಕೆಲವು ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳಾಗಿವೆ. ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಸು, ಎತ್ತು, ಎಮ್ಮೆ, ಕುದುರೆ, ಕತ್ತೆ, ಒಂಟೆ, ಆನೆ, ಕುರಿ, ಮೇಕೆ, ನಾಯಿ, ಬೆಕ್ಕು, ಹಂದಿ, ಕೋಳಿ, ಪಾರಿವಾಳ, ಬಾತುಕೋಳಿ, ಹೆಬ್ಬಾತು ಮುಂತಾದವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂಹ, ಹುಲಿ, ಚಿರತೆ, ಕರಡಿ, ತೋಳ, ಕಾಡುಕೋಣ, ಜಿಂಕೆ, ಕಾಡುಹಂದಿ, ಕಾಡುಕುರಿ, ಕಾಡುಕತ್ತೆ, ಕಾಡುಕುದುರೆ, ಕಾಡುಬೆಕ್ಕು, ಕಾಡುನಾಯಿ, ಕಾಡುಪಾರಿವಾಳ, ಕಾಡುಕೋಳಿ, ಕಾಡುಬಾತುಕೋಳಿ, ಕಾಡುಹೆಬ್ಬಾತು ಮುಂತಾದವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಸು, ಎತ್ತು, ಎಮ್ಮೆ, ಕುದುರೆ, ಕತ್ತೆ, ಒಂಟೆ, ಆನೆ, ಕುರಿ, ಮೇಕೆ, ನಾಯಿ, ಬೆಕ್ಕು, ಹಂದಿ, ಕೋಳಿ, ಪಾರಿವಾಳ, ಬಾತುಕೋಳಿ, ಹೆಬ್ಬಾತು ಮುಂತಾದವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂಹ, ಹುಲಿ, ಚಿರತೆ, ಕರಡಿ, ತೋಳ, ಕಾಡುಕೋಣ, ಜಿಂಕೆ, ಕಾಡುಹಂದಿ, ಕಾಡುಕುರಿ, ಕಾಡುಕತ್ತೆ, ಕಾಡುಕುದುರೆ, ಕಾಡುಬೆಕ್ಕು, ಕಾಡುನಾಯಿ, ಕಾಡುಪಾರಿವಾಳ, ಕಾಡುಕೋಳಿ, ಕಾಡುಬಾತುಕೋಳಿ, ಕಾಡುಹೆಬ್ಬಾತು ಮುಂತಾದವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಸು, ಎತ್ತು, ಎಮ್ಮೆ, ಕುದುರೆ, ಕತ್ತೆ, ಒಂಟೆ, ಆನೆ, ಕುರಿ, ಮೇಕೆ, ನಾಯಿ, ಬೆಕ್ಕು, ಹಂದಿ, ಕೋಳಿ, ಪಾರಿವಾಳ, ಬಾತುಕೋಳಿ, ಹೆಬ್ಬಾತು ಮುಂತಾದವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂಹ, ಹುಲಿ, ಚಿರತೆ, ಕರಡಿ, ತೋಳ, ಕಾಡುಕೋಣ, ಜಿಂಕೆ, ಕಾಡುಹಂದಿ, ಕಾಡುಕುರಿ, ಕಾಡುಕತ್ತೆ, ಕಾಡುಕುದುರೆ, ಕಾಡುಬೆಕ್ಕು, ಕಾಡುನಾಯಿ, ಕಾಡುಪಾರಿವಾಳ, ಕಾಡುಕೋಳಿ, ಕಾಡುಬಾತುಕೋಳಿ, ಕಾಡುಹೆಬ್ಬಾತು ಮುಂತಾದವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ.

Digitized by Google

: ಪ್ರಾಸ ಪ್ರಾ :

ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಅವರು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಒಪ್ಪಂದದ ಪ್ರಕಾರ

Digitized by Google

ฝ่ายพระเจ้าอยู่หัวกรุงสยามก็ทรงพระราชดำริว่า ถึงแม้ว่าจะได้ทรงพระราชสมบัติแล้วก็ดี ก็ยังมิได้ทรงพระราชอำนาจเต็มที่ ด้วยเจ้านายผู้ใหญ่ที่เป็นเสนาบดีว่าราชการอยู่ในเวลานั้นมีอำนาจมาก ถึงจะทรงพระราชดำริการสิ่งใดก็ดี ก็ต้องปรึกษาหารือกันเสียก่อน จึงจะทรงพระราชดำริการสิ่งนั้นได้

ตามพระราชประสงค์ ขอพระองค์ทรงโปรดเมตตาแก่ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

Digitized by Google

ฝ่ายพระยาสุโขทัย ครั้นได้ยินข่าวว่าพระยาเชลียงยกมาตีเมืองสุโขทัย ก็ให้ตั้งทัพขึ้นมาช่วยเมืองสุโขทัย ครั้นมาถึงเมืองสุโขทัย ก็ตั้งทัพอยู่ที่ตำบลบ้านกล้วย ฝ่ายพระยาเชลียงก็ยกทัพมาตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านกล้วย ครั้นรุ่งขึ้นวันอังคาร เดือนยี่ ขึ้นสิบสองค่ำ ปีมะเมีย ตรีศก จุลศักราช ๑๒๑๓ พระยาเชลียงก็ยกทัพมาตีทัพพระยาสุโขทัย ทัพพระยาสุโขทัยก็ยกออกรบกับทัพพระยาเชลียง ทั้งสองทัพก็ได้รบกันเป็นสามารถ ครั้นเวลาเที่ยงวัน ทัพพระยาสุโขทัยก็แตกถอยหนีมา ทัพพระยาเชลียงก็ยกติดตามมาจนถึงเมืองสุโขทัย ครั้นเวลาค่ำ พระยาสุโขทัย

Digitized by Google

ปีกาญจนาคาเรียกว่าปีกาญจนาคาเรียกว่าปีกาญจนาคาเรียกว่า

ศูนย์กลางของโลกและเป็นที่ตั้งของเขาพระสุเมรุ ซึ่งเป็นที่อยู่ของพระอินทร์และเทพเจ้าทั้งหลาย ส่วนทางทิศใต้ของเขาพระสุเมรุมีเกาะชมพูทวีป ซึ่งเป็นที่อยู่ของมนุษย์ทั้งหลาย ทางทิศตะวันออกของเขาพระสุเมรุมีเกาะปุพพวิเทหะ ซึ่งเป็นที่อยู่ของมนุษย์ที่มีรูปร่างสูงใหญ่ ทางทิศตะวันตกของเขาพระสุเมรุมีเกาะอมรโคยานะ ซึ่งเป็นที่อยู่ของมนุษย์ที่มีรูปร่างสวยงาม ทางทิศเหนือของเขาพระสุเมรุมีเกาะอุตตรกุรุ ซึ่งเป็นที่อยู่ของมนุษย์ที่มีอายุยืนยาว

ในแต่ละทวีปมีแม่น้ำใหญ่ไหลผ่านหลายสาย แม่น้ำเหล่านี้มีต้นกำเนิดมาจากภูเขาหิมพานต์ ซึ่งเป็นภูเขาที่สูงที่สุดในโลก ภูเขาหิมพานต์มีสัตว์ป่าหลายชนิดอาศัยอยู่ เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย เสือ สิงโต และนกต่างๆ นอกจากนี้ยังมีต้นไม้และดอกไม้นานาพันธุ์ขึ้นอยู่ทั่วไป ทำให้ภูเขาหิมพานต์เป็นสถานที่ที่สวยงามและอุดมสมบูรณ์

ในแต่ละทวีปมีเมืองใหญ่หลายเมือง เมืองเหล่านี้เป็นศูนย์กลางการค้าขายและวัฒนธรรม ผู้คนในเมืองต่างๆ มีอาชีพและความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันไป บางเมืองมีชื่อเสียงด้านการค้าขาย บางเมืองมีชื่อเสียงด้านศิลปะและวัฒนธรรม ผู้คนในเมืองต่างๆ มีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนสินค้าและความรู้กันอยู่เสมอ ทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในทุกด้านของชีวิต

Digitized by Google

Digitized by Google

ยังมีเหตุอื่นอีกมาก เหตุเหล่านี้ทำให้ผู้ที่ไม่ได้ศึกษาเรื่องนี้มาก่อน ไม่สามารถที่จะเข้าใจได้ว่าเหตุใดจึงเกิดขึ้นได้ ทั้งๆ ที่ไม่มีใครเคยคิดมาก่อนว่าจะเกิดขึ้นได้ ในขณะที่ผู้ที่ศึกษาเรื่องนี้มาแล้วจะรู้ว่าเหตุใดจึงเกิดขึ้นได้ เพราะเหตุนี้จึงมีผู้ที่ศึกษาเรื่องนี้มาแล้วเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ผู้ที่ไม่ได้ศึกษาเรื่องนี้มาก่อนมีจำนวนน้อยมาก ในขณะที่ผู้ที่ศึกษาเรื่องนี้มาแล้วมีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่ผู้ที่ไม่ได้ศึกษาเรื่องนี้มาก่อนมีจำนวนน้อยลงเรื่อยๆ

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามที่ได้ทรงพระราชดำริไว้ ตามที่ได้ทรงพระราชดำริไว้ ตามที่ได้ทรงพระราชดำริไว้

Digitized by Google

ตามเสด็จพระราชดำเนินไปยังเมืองเชียงใหม่ ในการนี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกองทัพหลวงขึ้นที่เมืองลำปาง ทรงจัดกองทัพหน้าให้ยกขึ้นไปก่อน ๒ กอง กองหนึ่งมีพระยาสุรินทรฤทธิไกรเป็นแม่ทัพ อีกกองหนึ่งมีพระยาสุรเดชวิชิตเป็นแม่ทัพ ให้ยกขึ้นไปตั้งที่เมืองเชียงแสน ครั้นถึงวันเดือนอ้ายขึ้น ๑๐ ค่ำ ปีมะเมีย ตรีศก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกกองทัพหลวงขึ้นไปตั้งที่เมืองเชียงใหม่ ครั้นถึงวันเดือนอ้ายขึ้น ๑๕ ค่ำ ปีมะเมีย ตรีศก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกกองทัพหน้าขึ้นไปตั้งที่เมืองเชียงแสน ครั้นถึงวันเดือนอ้ายขึ้น ๑๕

ตามพระราชประเพณีแต่ปางก่อน ๆ มา ในการที่จะเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ ในพระที่นั่งบรมพิมานนี้ ก็ได้ทรงพระราชดำริห์ว่า

Digitized by Google

ที่ ๑ สาย ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐ ๑๐๑ ๑๐๒ ๑๐๓ ๑๐๔ ๑๐๕ ๑๐๖ ๑๐๗ ๑๐๘ ๑๐๙ ๑๑๐ ๑๑๑ ๑๑๒ ๑๑๓ ๑๑๔ ๑๑๕ ๑๑๖ ๑๑๗ ๑๑๘ ๑๑๙ ๑๒๐ ๑๒๑ ๑๒๒ ๑๒๓ ๑๒๔ ๑๒๕ ๑๒๖ ๑๒๗ ๑๒๘ ๑๒๙ ๑๓๐ ๑๓๑ ๑๓๒ ๑๓๓ ๑๓๔ ๑๓๕ ๑๓๖ ๑๓๗ ๑๓๘ ๑๓๙ ๑๔๐ ๑๔๑ ๑๔๒ ๑๔๓ ๑๔๔ ๑๔๕ ๑๔๖ ๑๔๗ ๑๔๘ ๑๔๙ ๑๕๐ ๑๕๑ ๑๕๒ ๑๕๓ ๑๕๔ ๑๕๕ ๑๕๖ ๑๕๗ ๑๕๘ ๑๕๙ ๑๖๐ ๑๖๑ ๑๖๒ ๑๖๓ ๑๖๔ ๑๖๕ ๑๖๖ ๑๖๗ ๑๖๘ ๑๖๙ ๑๗๐ ๑๗๑ ๑๗๒ ๑๗๓ ๑๗๔ ๑๗๕ ๑๗๖ ๑๗๗ ๑๗๘ ๑๗๙ ๑๘๐ ๑๘๑ ๑๘๒ ๑๘๓ ๑๘๔ ๑๘๕ ๑๘๖ ๑๘๗ ๑๘๘ ๑๘๙ ๑๙๐ ๑๙๑ ๑๙๒ ๑๙๓ ๑๙๔ ๑๙๕ ๑๙๖ ๑๙๗ ๑๙๘ ๑๙๙ ๒๐๐ ๒๐๑ ๒๐๒ ๒๐๓ ๒๐๔ ๒๐๕ ๒๐๖ ๒๐๗ ๒๐๘ ๒๐๙ ๒๑๐ ๒๑๑ ๒๑๒ ๒๑๓ ๒๑๔ ๒๑๕ ๒๑๖ ๒๑๗ ๒๑๘ ๒๑๙ ๒๒๐ ๒๒๑ ๒๒๒ ๒๒๓ ๒๒๔ ๒๒๕ ๒๒๖ ๒๒๗ ๒๒๘ ๒๒๙ ๒๓๐ ๒๓๑ ๒๓๒ ๒๓๓ ๒๓๔ ๒๓๕ ๒๓๖ ๒๓๗ ๒๓๘ ๒๓๙ ๒๔๐ ๒๔๑ ๒๔๒ ๒๔๓ ๒๔๔ ๒๔๕ ๒๔๖ ๒๔๗ ๒๔๘ ๒๔๙ ๒๕๐ ๒๕๑ ๒๕๒ ๒๕๓ ๒๕๔ ๒๕๕ ๒๕๖ ๒๕๗ ๒๕๘ ๒๕๙ ๒๖๐ ๒๖๑ ๒๖๒ ๒๖๓ ๒๖๔ ๒๖๕ ๒๖๖ ๒๖๗ ๒๖๘ ๒๖๙ ๒๗๐ ๒๗๑ ๒๗๒ ๒๗๓ ๒๗๔ ๒๗๕ ๒๗๖ ๒๗๗ ๒๗๘ ๒๗๙ ๒๘๐ ๒๘๑ ๒๘๒ ๒๘๓ ๒๘๔ ๒๘๕ ๒๘๖ ๒๘๗ ๒๘๘ ๒๘๙ ๒๙๐ ๒๙๑ ๒๙๒ ๒๙๓ ๒๙๔ ๒๙๕ ๒๙๖ ๒๙๗ ๒๙๘ ๒๙๙ ๓๐๐ ๓๐๑ ๓๐๒ ๓๐๓ ๓๐๔ ๓๐๕ ๓๐๖ ๓๐๗ ๓๐๘ ๓๐๙ ๓๑๐ ๓๑๑ ๓๑๒ ๓๑๓ ๓๑๔ ๓๑๕ ๓๑๖ ๓๑๗ ๓๑๘ ๓๑๙ ๓๒๐ ๓๒๑ ๓๒๒ ๓๒๓ ๓๒๔ ๓๒๕ ๓๒๖ ๓๒๗ ๓๒๘ ๓๒๙ ๓๓๐ ๓๓๑ ๓๓๒ ๓๓๓ ๓๓๔ ๓๓๕ ๓๓๖ ๓๓๗ ๓๓๘ ๓๓๙ ๓๔๐ ๓๔๑ ๓๔๒ ๓๔๓ ๓๔๔ ๓๔๕ ๓๔๖ ๓๔๗ ๓๔๘ ๓๔๙ ๓๕๐ ๓๕๑ ๓๕๒ ๓๕๓ ๓๕๔ ๓๕๕ ๓๕๖ ๓๕๗ ๓๕๘ ๓๕๙ ๓๖๐ ๓๖๑ ๓๖๒ ๓๖๓ ๓๖๔ ๓๖๕ ๓๖๖ ๓๖๗ ๓๖๘ ๓๖๙ ๓๗๐ ๓๗๑ ๓๗๒ ๓๗๓ ๓๗๔ ๓๗๕ ๓๗๖ ๓๗๗ ๓๗๘ ๓๗๙ ๓๘๐ ๓๘๑ ๓๘๒ ๓๘๓ ๓๘๔ ๓๘๕ ๓๘๖ ๓๘๗ ๓๘๘ ๓๘๙ ๓๙๐ ๓๙๑ ๓๙๒ ๓๙๓ ๓๙๔ ๓๙๕ ๓๙๖ ๓๙๗ ๓๙๘ ๓๙๙ ๔๐๐ ๔๐๑ ๔๐๒ ๔๐๓ ๔๐๔ ๔๐๕ ๔๐๖ ๔๐๗ ๔๐๘ ๔๐๙ ๔๑๐ ๔๑๑ ๔๑๒ ๔๑๓ ๔๑๔ ๔๑๕ ๔๑๖ ๔๑๗ ๔๑๘ ๔๑๙ ๔๒๐ ๔๒๑ ๔๒๒ ๔๒๓ ๔๒๔ ๔๒๕ ๔๒๖ ๔๒๗ ๔๒๘ ๔๒๙ ๔๓๐ ๔๓๑ ๔๓๒ ๔๓๓ ๔๓๔ ๔๓๕ ๔๓๖ ๔๓๗ ๔๓๘ ๔๓๙ ๔๔๐ ๔๔๑ ๔๔๒ ๔๔๓ ๔๔๔ ๔๔๕ ๔๔๖ ๔๔๗ ๔๔๘ ๔๔๙ ๔๕๐ ๔๕๑ ๔๕๒ ๔๕๓ ๔๕๔ ๔๕๕ ๔๕๖ ๔๕๗ ๔๕๘ ๔๕๙ ๔๖๐ ๔๖๑ ๔๖๒ ๔๖๓ ๔๖๔ ๔๖๕ ๔๖๖ ๔๖๗ ๔๖๘ ๔๖๙ ๔๗๐ ๔๗๑ ๔๗๒ ๔๗๓ ๔๗๔ ๔๗๕ ๔๗๖ ๔๗๗ ๔๗๘ ๔๗๙ ๔๘๐ ๔๘๑ ๔๘๒ ๔๘๓ ๔๘๔ ๔๘๕ ๔๘๖ ๔๘๗ ๔๘๘ ๔๘๙ ๔๙๐ ๔๙๑ ๔๙๒ ๔๙๓ ๔๙๔ ๔๙๕ ๔๙๖ ๔๙๗ ๔๙๘ ๔๙๙ ๕๐๐ ๕๐๑ ๕๐๒ ๕๐๓ ๕๐๔ ๕๐๕ ๕๐๖ ๕๐๗ ๕๐๘ ๕๐๙ ๕๑๐ ๕๑๑ ๕๑๒ ๕๑๓ ๕๑๔ ๕๑๕ ๕๑๖ ๕๑๗ ๕๑๘ ๕๑๙ ๕๒๐ ๕๒๑ ๕๒๒ ๕๒๓ ๕๒๔ ๕๒๕ ๕๒๖ ๕๒๗ ๕๒๘ ๕๒๙ ๕๓๐ ๕๓๑ ๕๓๒ ๕๓๓ ๕๓๔ ๕๓๕ ๕๓๖ ๕๓๗ ๕๓๘ ๕๓๙ ๕๔๐ ๕๔๑ ๕๔๒ ๕๔๓ ๕๔๔ ๕๔๕ ๕๔๖ ๕๔๗ ๕๔๘ ๕๔๙ ๕๕๐ ๕๕๑ ๕๕๒ ๕๕๓ ๕๕๔ ๕๕๕ ๕๕๖ ๕๕๗ ๕๕๘ ๕๕๙ ๕๖๐ ๕๖๑ ๕๖๒ ๕๖๓ ๕๖๔ ๕๖๕ ๕๖๖ ๕๖๗ ๕๖๘ ๕๖๙ ๕๗๐ ๕๗๑ ๕๗๒ ๕๗๓ ๕๗๔ ๕๗๕ ๕๗๖ ๕๗๗ ๕๗๘ ๕๗๙ ๕๘๐ ๕๘๑ ๕๘๒ ๕๘๓ ๕๘๔ ๕๘๕ ๕๘๖ ๕๘๗ ๕๘๘ ๕๘๙ ๕๙๐ ๕๙๑ ๕๙๒ ๕๙๓ ๕๙๔ ๕๙๕ ๕๙๖ ๕๙๗ ๕๙๘ ๕๙๙ ๖๐๐ ๖๐๑ ๖๐๒ ๖๐๓ ๖๐๔ ๖๐๕ ๖๐๖ ๖๐๗ ๖๐๘ ๖๐๙ ๖๑๐ ๖๑๑ ๖๑๒ ๖๑๓ ๖๑๔ ๖๑๕ ๖๑๖ ๖๑๗ ๖๑๘ ๖๑๙ ๖๒๐ ๖๒๑ ๖๒๒ ๖๒๓ ๖๒๔ ๖๒๕ ๖๒๖ ๖๒๗ ๖๒๘ ๖๒๙ ๖๓๐ ๖๓๑ ๖๓๒ ๖๓๓ ๖๓๔ ๖๓๕ ๖๓๖ ๖๓๗ ๖๓๘ ๖๓๙ ๖๔๐ ๖๔๑ ๖๔๒ ๖๔๓ ๖๔๔ ๖๔๕ ๖๔๖ ๖๔๗ ๖๔๘ ๖๔๙ ๖๕๐ ๖๕๑ ๖๕๒ ๖๕๓ ๖๕๔ ๖๕๕ ๖๕๖ ๖๕๗ ๖๕๘ ๖๕๙ ๖๖๐ ๖๖๑ ๖๖๒ ๖๖๓ ๖๖๔ ๖๖๕ ๖๖๖ ๖๖๗ ๖๖๘ ๖๖๙ ๖๗๐ ๖๗๑ ๖๗๒ ๖๗๓ ๖๗๔ ๖๗๕ ๖๗๖ ๖๗๗ ๖๗๘ ๖๗๙ ๖๘๐ ๖๘๑ ๖๘๒ ๖๘๓ ๖๘๔ ๖๘๕ ๖๘๖ ๖๘๗ ๖๘๘ ๖๘๙ ๖๙๐ ๖๙๑ ๖๙๒ ๖๙๓ ๖๙๔ ๖๙๕ ๖๙๖ ๖๙๗ ๖๙๘ ๖๙๙ ๗๐๐ ๗๐๑ ๗๐๒ ๗๐๓ ๗๐๔ ๗๐๕ ๗๐๖ ๗๐๗ ๗๐๘ ๗๐๙ ๗๑๐ ๗๑๑ ๗๑๒ ๗๑๓ ๗๑๔ ๗๑๕ ๗๑๖ ๗๑๗ ๗๑๘ ๗๑๙ ๗๒๐ ๗๒๑ ๗๒๒ ๗๒๓ ๗๒๔ ๗๒๕ ๗๒๖ ๗๒๗ ๗๒๘ ๗๒๙ ๗๓๐ ๗๓๑ ๗๓๒ ๗๓๓ ๗๓๔ ๗๓๕ ๗๓๖ ๗๓๗ ๗๓๘ ๗๓๙ ๗๔๐ ๗๔๑ ๗๔๒ ๗๔๓ ๗๔๔ ๗๔๕ ๗๔๖ ๗๔๗ ๗๔๘ ๗๔๙ ๗๕๐ ๗๕๑ ๗๕๒ ๗๕๓ ๗๕๔ ๗๕๕ ๗๕๖ ๗๕๗ ๗๕๘ ๗๕๙ ๗๖๐ ๗๖๑ ๗๖๒ ๗๖๓ ๗๖๔ ๗๖๕ ๗๖๖ ๗๖๗ ๗๖๘ ๗๖๙ ๗๗๐ ๗๗๑ ๗๗๒ ๗๗๓ ๗๗๔ ๗๗๕ ๗๗๖ ๗๗๗ ๗๗๘ ๗๗๙ ๗๘๐ ๗๘๑ ๗๘๒ ๗๘๓ ๗๘๔ ๗๘๕ ๗๘๖ ๗๘๗ ๗๘๘ ๗๘๙ ๗๙๐ ๗๙๑ ๗๙๒ ๗๙๓ ๗๙๔ ๗๙๕ ๗๙๖ ๗๙๗ ๗๙๘ ๗๙๙ ๘๐๐ ๘๐๑ ๘๐๒ ๘๐๓ ๘๐๔ ๘๐๕ ๘๐๖ ๘๐๗ ๘๐๘ ๘๐๙ ๘๑๐ ๘๑๑ ๘๑๒ ๘๑๓ ๘๑๔ ๘๑๕ ๘๑๖ ๘๑๗ ๘๑๘ ๘๑๙ ๘๒๐ ๘๒๑ ๘๒๒ ๘๒๓ ๘๒๔ ๘๒๕ ๘๒๖ ๘๒๗ ๘๒๘ ๘๒๙ ๘๓๐ ๘๓๑ ๘๓๒ ๘๓๓ ๘๓๔ ๘๓๕ ๘๓๖ ๘๓๗ ๘๓๘ ๘๓๙ ๘๔๐ ๘๔๑ ๘๔๒ ๘๔๓ ๘๔๔ ๘๔๕ ๘๔๖ ๘๔๗ ๘๔๘ ๘๔๙ ๘๕๐ ๘๕๑ ๘๕๒ ๘๕๓ ๘๕๔ ๘๕๕ ๘๕๖ ๘๕๗ ๘๕๘ ๘๕๙ ๘๖๐ ๘๖๑ ๘๖๒ ๘๖๓ ๘๖๔ ๘๖๕ ๘๖๖ ๘๖๗ ๘๖๘ ๘๖๙ ๘๗๐ ๘๗๑ ๘๗๒ ๘๗๓ ๘๗๔ ๘๗๕ ๘๗๖ ๘๗๗ ๘๗๘ ๘๗๙ ๘๘๐ ๘๘๑ ๘๘๒ ๘๘๓ ๘๘๔ ๘๘๕ ๘๘๖ ๘๘๗ ๘๘๘ ๘๘๙ ๘๙๐ ๘๙๑ ๘๙๒ ๘๙๓ ๘๙๔ ๘๙๕ ๘๙๖ ๘๙๗ ๘๙๘ ๘๙๙ ๙๐๐ ๙๐๑ ๙๐๒ ๙๐๓ ๙๐๔ ๙๐๕ ๙๐๖ ๙๐๗ ๙๐๘ ๙๐๙ ๙๑๐ ๙๑๑ ๙๑๒ ๙๑๓ ๙๑๔ ๙๑๕ ๙๑๖ ๙๑๗ ๙๑๘ ๙๑๙ ๙๒๐ ๙๒๑ ๙๒๒ ๙๒๓ ๙๒๔ ๙๒๕ ๙๒๖ ๙๒๗ ๙๒๘ ๙๒๙ ๙๓๐ ๙๓๑ ๙๓๒ ๙๓๓ ๙๓๔ ๙๓๕ ๙๓๖ ๙๓๗ ๙๓๘ ๙๓๙ ๙๔๐ ๙๔๑ ๙๔๒ ๙๔๓ ๙๔๔ ๙๔๕ ๙๔๖ ๙๔๗ ๙๔๘ ๙๔๙ ๙๕๐ ๙๕๑ ๙๕๒ ๙๕๓ ๙๕๔ ๙๕๕ ๙๕๖ ๙๕๗ ๙๕๘ ๙๕๙ ๙๖๐ ๙๖๑ ๙๖๒ ๙๖๓ ๙๖๔ ๙๖๕ ๙๖๖ ๙๖๗ ๙๖๘ ๙๖๙ ๙๗๐ ๙๗๑ ๙๗๒ ๙๗๓ ๙๗๔ ๙๗๕ ๙๗๖ ๙๗๗ ๙๗๘ ๙๗๙ ๙๘๐ ๙๘๑ ๙๘๒ ๙๘๓ ๙๘๔ ๙๘๕ ๙๘๖ ๙๘๗ ๙๘๘ ๙๘๙ ๙๙๐ ๙๙๑ ๙๙๒ ๙๙๓ ๙๙๔ ๙๙๕ ๙๙๖ ๙๙๗ ๙๙๘ ๙๙๙

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ทำกิจกรรมต่างๆ ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละคน ในการที่จะทำกิจกรรมต่างๆ ได้

ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋದರೆ ಅವನು ಪಾಪಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಅವನೇ ಹೊಣೆಗಾರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಅವನು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವನು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡ

Digitized by Google

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามเสด็จพระราชดำเนินไปยังพระที่นั่งอัมพรสถาน ครั้นถึงแล้วก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเครื่องเลี้ยงเป็นอันมาก ครั้นเสร็จการเลี้ยงแล้ว ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งการมหรสพต่างๆ ให้ข้าราชการได้ดูเป็นอันมาก ครั้นเสร็จการมหรสพแล้ว ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งการเล่นต่างๆ ให้ข้าราชการได้ดูเป็นอันมาก ครั้นเสร็จการเล่น

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ปีกำเดาตายตามฤดูเดือนปีนั้นๆ ถ้าเดือนปีใดมีลมกำเดาเป็นเจ้าเรือน ลมกำเดาก็ตายในเดือนปีนั้น

ที่ตรงกับคำว่าเมืองในภาษาไทยปัจจุบัน ซึ่งมีความหมายว่าเป็นที่อยู่ของคนจำนวนมาก ที่มีการปกครองเป็นหลักแหล่งถาวร ในสมัยสุโขทัยเรียกว่าเมืองหรือเมืองใหญ่ ในสมัยอยุธยาเรียกว่าหัวเมือง ในสมัยรัตนโกสินทร์เรียกว่าเมืองหรือหัวเมือง ในสมัยปัจจุบันเรียกว่าจังหวัด ซึ่งมีความหมายเดียวกันกับคำว่าเมืองในสมัยสุโขทัย ในสมัยสุโขทัยนั้นมีเมืองใหญ่ๆ อยู่ ๔ เมือง เรียกว่าเมืองลูกหลวง ซึ่งเป็นเมืองที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งให้พระราชโอรสหรือพระราชวงศ์ใกล้ชิดไปปกครอง เมืองลูกหลวงทั้ง ๔ เมืองนี้ ได้แก่ เมืองสุโขทัย เมืองศรีสัชนาลัย เมืองกำแพงเพชร และเมืองพิษณุโลก ในสมัยอยุธยาเรียกว่าหัวเมืองชั้นใน ในสมัยรัตนโกสินทร์เรียกว่าเมืองชั้นใน ในสมัยปัจจุบันเรียกว่าจังหวัดชั้นใน ซึ่งมีความหมายเดียวกันกับคำว่าเมืองลูกหลวงในสมัยสุโขทัย นอกจากเมืองลูกหลวงทั้ง ๔ เมืองแล้ว ยังมีเมืองใหญ่ๆ อีกหลายเมือง ซึ่งเป็นเมืองที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งให้ขุนนางผู้ใหญ่ไปปกครอง เมืองเหล่านี้เรียกว่าเมืองพระยามหานคร ในสมัยอยุธยาเรียกว่าหัวเมืองชั้นนอก ในสมัยรัตนโกสินทร์เรียกว่าเมืองชั้นนอก ในสมัยปัจจุบันเรียกว่าจังหวัดชั้นนอก ซึ่งมีความหมายเดียวกันกับคำว่าเมืองพระยามหานครในสมัยสุโขทัย นอกจากเมืองลูกหลวงและเมืองพระยามหานครแล้ว ยังมีเมืองเล็กๆ อีกมากมาย ซึ่งเป็นเมืองที่ขุนนางผู้น้อยไปปกครอง เมืองเหล่านี้เรียกว่าเมืองขึ้น ในสมัยอยุธยาเรียกว่าเมืองขึ้น ในสมัยรัตนโกสินทร์เรียกว่าเมืองขึ้น ในสมัยปัจจุบันเรียกว่าอำเภอ ซึ่งมีความหมายเดียวกันกับคำว่าเมืองขึ้นในสมัยสุโขทัย นอกจากเมืองลูกหลวง เมืองพระยามหานคร และเมืองขึ้นแล้ว ยังมีเมืองประเทศราชอีกหลายเมือง ซึ่งเป็นเมืองที่อยู่ห่างไกลออกไป เมืองเหล่านี้เรียกว่าเมืองประเทศราช ในสมัยอยุธยาเรียกว่าเมืองประเทศราช ในสมัยรัตนโกสินทร์เรียกว่าเมืองประเทศราช ในสมัยปัจจุบันเรียกว่าประเทศราช ซึ่งมีความหมายเดียวกันกับคำว่าเมืองประเทศราชในสมัยสุโขทัย นอกจากเมืองลูกหลวง เมืองพระยามหานคร เมืองขึ้น และเมืองประเทศราชแล้ว ยังมีเมืองอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นเมืองที่ไม่ได้อยู่ในการปกครองของกรุงสุโขทัย เมืองเหล่านี้เรียกว่าเมืองอิสระ ในสมัยอยุธยาเรียกว่าเมืองอิสระ ในสมัยรัตนโกสินทร์เรียกว่าเมืองอิสระ ในสมัยปัจจุบันเรียกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีความหมายเดียวกันกับคำว่าเมืองอิสระในสมัยสุโขทัย

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ทั้งสิ้นเพราะเหตุที่ไม่ได้ทำการสอบสวนให้ถูกต้องตามกฎหมาย ดังนี้ ศาลฎีกาเห็นว่า ในการที่จะพิจารณาว่าการสอบสวนนั้นชอบหรือไม่ชอบนั้น ต้องพิจารณาตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวนนั้นเป็นสำคัญ ในสำนวนการสอบสวนนี้ ปรากฏว่าเมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนจำเลยที่ ๑ ในข้อหาว่าเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาแล้ว ได้ทำการสอบสวนจำเลยที่ ๑ ในข้อหาว่าเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาอีกครั้งหนึ่ง ในวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๐๐ ซึ่งเป็นวันที่ศาลชั้นต้นได้พิพากษาคดีนี้ไปแล้ว ดังนี้ ย่อมเห็นได้ว่าการสอบสวนจำเลยที่ ๑ ในข้อหาดังกล่าวนี้ เป็นการสอบสวนภายหลังที่ศาลได้พิพากษาคดีไปแล้ว ซึ่งเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ เพราะเมื่อศาลได้พิพากษาคดีไปแล้ว ย่อมถือว่าคดีนั้นได้สิ้นสุดลงแล้ว พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนในข้อหาเดียวกันนั้นอีกไม่ได้ ส่วนที่ศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยว่า การสอบสวนจำเลยที่ ๑ ในข้อหาดังกล่าวนี้ เป็นการสอบสวนเพื่อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๑ นั้น ศาลฎีกาเห็นว่า การสอบสวนดังกล่าวนี้ แม้จะเป็นประโยชน์แก่จำเลยที่ ๑ ก็ตาม ก็เป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังที่ได้วินิจฉัยมาแล้วข้างต้น ศาลฎีกาจึงไม่รับวินิจฉัยในข้อนี้ ส่วนที่ศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยว่า การสอบสวนจำเลยที่ ๑ ในข้อหาดังกล่าวนี้ เป็นการสอบสวนเพื่อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๑ นั้น ศาลฎีกาเห็นว่า การสอบสวนดังกล่าวนี้ แม้จะเป็นประโยชน์แก่จำเลยที่ ๑ ก็ตาม ก็เป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังที่ได้วินิจฉัยมาแล้วข้างต้น ศาลฎีกาจึงไม่รับวินิจฉัยในข้อนี้

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามที่ได้ทรงพระราชดำริไว้ ในการที่จะทรงสร้างพระราชวังนี้ ก็ได้ทรงพระราชดำริ
ว่า ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ก็ได้ทรงพระราชดำริว่า ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้
ก็ได้ทรงพระราชดำริว่า ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ก็ได้ทรงพระราชดำริว่า ในการที่
จะสร้างพระราชวังนี้ ก็ได้ทรงพระราชดำริว่า ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ก็ได้ทรง
พระราชดำริว่า ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ก็ได้ทรงพระราชดำริว่า ในการที่จะสร้าง
พระราชวังนี้ ก็ได้ทรงพระราชดำริว่า ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ก็ได้ทรงพระราช
ดำริว่า ในการที่จะสร้างพระราชวังนี้ ก็ได้ทรงพระราชดำริว่า ในการที่จะสร้างพระ

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

: ७ ।।।

ปีกลายนี้ ข้าพเจ้าได้ไปเที่ยวตามหัวเมืองฝ่ายเหนือ ได้ไปถึงเมืองนครลำปาง ได้ไปเที่ยวดูการทำเครื่องเขิน ซึ่งเป็นของที่ทำขึ้นในเมืองนั้นเป็นอันมาก ได้ไปดูการทำเครื่องเขินที่บ้านเวียงเหนือ ซึ่งอยู่ในเขตเมืองนครลำปาง ได้ไปดูการทำเครื่องเขินที่บ้านเวียงกลาง ซึ่งอยู่ในเขตเมืองนครลำปาง ได้ไปดูการทำเครื่องเขินที่บ้านเวียงใต้ ซึ่งอยู่ในเขตเมืองนครลำปาง ได้ไปดูการทำเครื่องเขินที่บ้านเวียงตะวันออก ซึ่งอยู่ในเขตเมืองนครลำปาง ได้ไปดูการทำเครื่องเขินที่บ้านเวียงตะวันตก ซึ่งอยู่ในเขตเมืองนครลำปาง

Digitized by Google

Digitized by Google

٢ الفصل

ان الاسم هو ما يدل على شيء بذاته دون حاجة الى غيره، مثل كلمة
كتاب او قلم او رجل. اما الفعل فهو ما يدل على حدث مقترن بزمن،
كقولنا كتب او يكتب او اكتب. والحرف هو ما لا يدل على معنى الا
بانضمامه الى غيره، كحروف الجر والعطف. وهذا التقسيم قديم عند
النحاة، وقد اتفقوا عليه مع اختلاف يسير في بعض الامثلة.

ويرى بعض المتأخرين ان هذا التقسيم ليس حاسما، لان كلمة مثل
ضرب قد تكون اسما اذا قلنا الضرب في اللغة كذا، وقد تكون فعلا
اذا قلنا ضرب زيد عمرا. فالعبرة بالاستعمال لا بالصيغة وحدها.
وهذا رأي وجيه، غير ان الاكثرين ما زالوا يأخذون بالتقسيم الاول
لسهولته وشيوعه في كتب المدارس.

ومن الاسماء ما هو معرب ومنها ما هو مبني. فالمعرب هو ما تتغير
حركة آخره بتغير موقعه في الجملة، كالرجل والرجلان والرجال.
والمبني هو ما لزم حالة واحدة، كهذا وهؤلاء والذي. وقد اختلفوا
في علة البناء، فقيل لشبه الحرف، وقيل لتضمن معناه، وقيل غير
ذلك. والاصح عند اكثرهم ان لكل مبني علة خاصة به.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าการที่ผู้ร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้คัดค้านที่ ๑ ถึงที่ ๓ ส่งมอบเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมรดกของเจ้ามรดกให้แก่ผู้ร้องนั้น ย่อมเป็นการขอให้ศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับการจัดการมรดกของเจ้ามรดกนั่นเอง ดังนั้น ผู้ร้องจึงมีสิทธิยื่นคำร้องขอต่อศาลได้ตามมาตรา ๑๗๓๓ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบมาตรา ๑๗๓๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบมาตรา ๑๗๓๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบมาตรา ๑๗๓๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบมาตรา ๑๗๓๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบมาตรา ๑๗๓๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบมาตรา ๑๗๓๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบมาตรา ๑๗๔๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบมาตรา ๑๗๔๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบมาตรา ๑๗๔๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบมาตรา ๑๗๔๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบมาตรา ๑๗๔๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบมาตรา ๑๗๔๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบมาตรา ๑๗๔๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบมาตรา

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ๆ ในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นนิติบุคคล ให้ผู้ขอรับใบอนุญาตแสดงหลักฐานการจดทะเบียนนิติบุคคลและหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคลที่ออกให้ไม่เกินหกเดือนก่อนวันยื่นคำขอรับใบอนุญาต ในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ ให้ผู้ขอรับใบอนุญาตแสดงหลักฐานการได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ ในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการเงินทุน ให้ผู้ขอรับใบอนุญาตแสดงหลักฐานการได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการเงินทุน ในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ให้ผู้ขอรับใบอนุญาตแสดงหลักฐานการได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการบริษัทหลักทรัพย์ ให้ผู้ขอรับใบอนุญาตแสดงหลักฐานการได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการบริษัทหลักทรัพย์ ในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการบริษัทประกันภัย ให้ผู้ขอรับใบอนุญาตแสดงหลักฐานการได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการบริษัทประกันภัย ในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการบริษัทประกันชีวิต ให้ผู้ขอรับใบอนุญาตแสดงหลักฐานการได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการบริษัทประกันชีวิต ในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการบริษัทประกันวินาศภัย ให้ผู้ขอรับใบอนุญาตแสดงหลักฐานการได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการบริษัทประกันวินาศภัย ในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการบริษัทประกันภัยต่อ ให้ผู้ขอรับใบอนุญาตแสดงหลักฐานการได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการบริษัทประกันภัยต่อ ในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการบริษัทประกันภัยต่อชีวิต ให้ผู้ขอรับใบอนุญาตแสดงหลักฐานการได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการบริษัทประกันภัยต่อชีวิต ในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการบริษัทประกันภัยต่อวินาศภัย ให้ผู้ขอรับใบอนุญาตแสดงหลักฐานการได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการบริษัทประกันภัยต่อวินาศภัย ในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการบริษัทประกันภัยต่อชีวิตและวินาศภัย ให้ผู้ขอรับใบอนุญาตแสดงหลักฐานการได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการบริษัทประกันภัยต่อชีวิตและ

Digitized by Google

ตามเสด็จพระราชดำเนินด้วย ครั้นถึงเวลาเสวยพระกระยาหารเช้า ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เชิญเสวยพระกระยาหารเช้าด้วยกันกับพระองค์ท่านทั้งสองพระองค์ ในเวลาเสวยพระกระยาหารเช้านั้น ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโต๊ะเสวยพระกระยาหารเช้าเป็นแบบฝรั่ง ซึ่งเป็นการแปลกประหลาดสำหรับข้าพเจ้าเป็นอย่างยิ่ง ด้วยข้าพเจ้าไม่เคยเห็นการเสวยพระกระยาหารเช้าเป็นแบบฝรั่งมาก่อนเลย ในเวลาเสวยพระกระยาหารเช้านั้น ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพเจ้านั่งเสวยพระกระยาหารเช้าด้วยกันกับพระองค์ท่านทั้งสองพระองค์ ข้าพเจ้าได้ทูลขอพระราชทานอภัยโทษ ด้วยข้าพเจ้าไม่เคยเสวยพระกระยาหารเช้าเป็นแบบฝรั่งมาก่อนเลย ข้าพเจ้าจึงไม่ทราบว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร ในเวลาเสวยพระกระยาหารเช้านั้น ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพเจ้าเสวยพระกระยาหารเช้าตามแบบฝรั่งด้วยกันกับพระองค์ท่านทั้งสองพระองค์ ข้าพเจ้าได้ทูลขอพระราชทานอภัยโทษ ด้วยข้าพเจ้าไม่เคยเสวยพระกระยาหารเช้าเป็นแบบฝรั่งมาก่อนเลย ข้าพเจ้าจึงไม่ทราบว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร ในเวลาเสวยพระกระยาหารเช้านั้น ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพเจ้าเสวยพระกระยาหารเช้าตามแบบฝรั่งด้วยกันกับพระองค์ท่านทั้งสองพระองค์ ข้าพเจ้าได้ทูลขอพระราชทานอภัยโทษ ด้วยข้าพเจ้าไม่เคยเสวยพระกระยาหารเช้าเป็นแบบฝรั่งมาก่อนเลย ข้าพเจ้าจึงไม่ทราบว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร

: ๓๔ ๔๗๒ ๐ :

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ฉันทิกาเป็นเครื่องหมายสำหรับเขียนเหนือตัวอักษรเพื่อให้ออกเสียงสั้น ฉันทิกาเป็นรูปเส้นตรงเอียงขึ้นทางขวามือ ดังนี้ ◌ิ ◌ึ ◌ุ ◌ั ◌็ ◌ิ ◌ึ ◌ุ ◌ั ◌็ ◌ิ ◌ึ ◌ุ ◌ั ◌็

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ق والقرآن المجيد ١ بل عجبوا أن جاءهم منذر منهم فقال الكافرون هذا شيء عجيب ٢ أإذا متنا وكنا ترابا ذلك رجع بعيد ٣ قد علمنا ما تنقص الأرض منهم وعندنا كتاب حفيظ ٤ بل كذبوا بالحق لما جاءهم فهم في أمر مريج ٥ أفلم ينظروا إلى السماء فوقهم كيف بنيناها وزيناها وما لها من فروج ٦ والأرض مددناها وألقينا فيها رواسي وأنبتنا فيها من كل زوج بهيج ٧ تبصرة وذكرى لكل عبد منيب ٨ ونزلنا من السماء ماء مباركا فأنبتنا به جنات وحب الحصيد ٩ والنخل باسقات لها طلع نضيد ١٠ رزقا للعباد وأحيينا به بلدة ميتا كذلك الخروج ١١ كذبت قبلهم قوم نوح وأصحاب الرس وثمود ١٢ وعاد وفرعون وإخوان لوط ١٣ وأصحاب الأيكة وقوم تبع كل كذب الرسل فحق وعيد ١٤ أفعيينا بالخلق الأول بل هم في لبس من خلق جديد ١٥ ولقد خلقنا الإنسان ونعلم ما توسوس به نفسه ونحن أقرب إليه من حبل الوريد ١٦ إذ يتلقى المتلقيان عن اليمين وعن الشمال قعيد ١٧ ما يلفظ من قول إلا لديه رقيب عتيد ١٨ وجاءت سكرة الموت بالحق ذلك ما كنت منه تحيد ١٩ ونفخ في الصور ذلك يوم الوعيد ٢٠ وجاءت كل نفس معها سائق وشهيد ٢١ لقد كنت في غفلة من هذا فكشفنا عنك غطاءك فبصرك اليوم حديد ٢٢ وقال قرينه هذا ما لدي عتيد ٢٣ ألقيا في جهنم كل كفار عنيد ٢٤ مناع للخير معتد مريب ٢٥ الذي جعل مع الله إلها آخر فألقياه في العذاب الشديد ٢٦ قال قرينه ربنا ما أطغيته ولكن كان في ضلال بعيد ٢٧ قال لا تختصموا لدي وقد قدمت إليكم بالوعيد ٢٨ ما يبدل القول لدي وما أنا بظلام للعبيد ٢٩ يوم نقول لجهنم هل امتلأت وتقول هل من مزيد ٣٠ وأزلفت الجنة للمتقين غير بعيد ٣١ هذا ما توعدون لكل أواب حفيظ ٣٢ من خشي الرحمن بالغيب وجاء بقلب منيب ٣٣ ادخلوها بسلام ذلك يوم الخلود ٣٤ لهم ما يشاءون فيها ولدينا مزيد ٣٥ وكم أهلكنا قبلهم من قرن هم أشد منهم بطشا فنقبوا في البلاد هل من محيص ٣٦ إن في ذلك لذكرى لمن كان له قلب أو ألقى السمع وهو شهيد ٣٧ ولقد خلقنا السماوات والأرض وما بينهما في ستة أيام وما مسنا من لغوب ٣٨ فاصبر على ما يقولون وسبح بحمد ربك قبل طلوع الشمس وقبل الغروب ٣٩ ومن الليل فسبحه وأدبار السجود ٤٠ واستمع يوم ينادي المناد من مكان قريب ٤١ يوم يسمعون الصيحة بالحق ذلك يوم الخروج ٤٢ إنا نحن نحيي ونميت وإلينا المصير ٤٣ يوم تشقق الأرض عنهم سراعا ذلك حشر علينا يسير ٤٤ نحن أعلم بما يقولون وما أنت عليهم بجبار فذكر بالقرآن من يخاف وعيد ٤٥

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ගාය ම්‍ : ගාය ම්‍ ගාය ම්‍ ගාය ම්‍

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ଏହି ଗଦ୍ୟ ଅଂଶଟି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଏକ ପ୍ରାଚୀନ ଗଦ୍ୟ ରଚନାର ନମୁନା । ଏଥିରେ ଭାଷାର ଶବ୍ଦ ଓ ବାକ୍ୟ ଗଠନ ଉପରେ ଆଧାରିତ କରି ଏହାର ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱିକ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଥିବା

; ๑ ๒๕ ๒๗ ;

ศรีสวัสดิ์ ศรีสวัสดิ์ ศรีสวัสดิ์

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ලිපි සටහන

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามที่ได้ทรงพระราชดำริไว้ ก็ทรงพระราชดำริต่อไปว่า ในการที่จะทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวรนั้น ถ้าจะทรงสร้างพระเจดีย์ใหญ่ขึ้นไว้ในที่ใดที่หนึ่ง ก็จะเป็นการสิ้นเปลืองมาก ทั้งจะต้องเกณฑ์ราษฎรมาทำการก่อสร้างเป็นการลำบากแก่ราษฎรอีกด้วย ทรงพระราชดำริว่าการที่จะสร้างพระเจดีย์ใหญ่ขึ้นไว้ในที่ใดที่หนึ่งนั้น ไม่เป็นการสะดวกแก่ราษฎรที่จะไปนมัสการ ถ้าจะสร้างพระเจดีย์ขึ้นไว้ตามวัดต่างๆ ในที่ทั่วไปทั่วพระราชอาณาจักร ก็จะเป็นการสิ้นเปลืองมากเกินไป ทรงพระราชดำริว่าการที่จะสร้างพระเจดีย์ขึ้นไว้ตามวัดต่างๆ ในที่ทั่วไปทั่วพระราชอาณาจักรนั้น

Digitized by Google

Digitized by Google

ترجمه: ما در این کتاب از ابن عباس و ابن مسعود و ابن عمر و ابن زبیر و ابن عمرو و ابن ابی اوفی و ابن ابی لیلی و ابن ابی نجیح و ابن ابی ذئب و ابن ابی سبرة و ابن ابی حازم و ابن ابی مریم و ابن ابی عروبة

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ตามาะ:ตามาตฺติกา:ตามาปฏิมาตามาปฏิมาตามาปฏิมา

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

॥ मुनिभिः सप्तभिः प्रोक्ता ब्रह्मणा ये पुरातनाः ॥

नाम	परिमाण	संस्कृत	प्राकृत
१	७ दिन	सप्तच्छद	सत्तवण्ण
२	७	शिरीष	सिरीस
३	७	धव	धव
४	७	अश्वकर्ण	अस्सकण्ण
५	७	खदिर	खइर
६	७	पलाश	पलास
७	७	वट	वड
८	७	उदुम्बर	उंबर
९	७	प्लक्ष	पिलंखु
१०	७	न्यग्रोध	निग्गोह
११	७	शमी	समी
१२	७	पीलु	पीलु
१३	७	मधूक	महुअ
१४	७	बिल्व	बिल्ल
१५	७	कपित्थ	कविट्ठ
१६	७	भल्लातक	भल्लाय
१७	७	आम्र	अंब
१८	७	अम्बाडक	अंबाडग
१९	७	तिन्तिडीक	तिंतिणी
२०	७	करीर	करीर
२१	७	बदर	बोर
२२	७	विकङ्कत	विकंकय
२३	७	मधुयष्टि	जेट्ठिमधु
२४	७	नीप	कयंब
२५	७	कुटज	कुडय
२६	७	अर्जुन	अज्जुण
२७	७	तिनिश	तिणिस
२८	७	शाल्मलि	सेमल
२९	७	पाटल	पाडल

Digitized by Google

١٥٥٤	١٣	بيبيبيبي	بيبيبيبي
٣٣٣٣	٤	بببببببب	بببببببب
٤٣٣٣	٨٣٣	ببببببببب	ببببببببب
٣٤٤٣	٤٨	بببببببب	بببببببب
٤٤٤٣	٣٣٣	بببببببب	بببببببب
٤٤٤٤	٤٤٣	بببببببب	بببببببب
٤٤٤٤	٤٤٣	بببببببب	بببببببب
٤٤٤٤	٤٣	بببببببب	بببببببب
٤٤٤٤	٤٤	بببببببب	بببببببب
٤٤٤٤	٥٤	بببببببب	بببببببب
٣٣٣٣	٩	بببببببب	بببببببب
٣٣٣٣	٤٤٤	بببببببب	بببببببب
٣٣٣٣	٤٤٤	بببببببب	بببببببب
٣٤٤٤	٤٤	بببببببب	بببببببب
٣٤٤٤	٣٣	بببببببب	بببببببب
٣٤٤٤	٤٤٤

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผู้พิมพ์
๑๒๓๔	๑๐	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง
๑๒๓๕	๑๐	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง
๑๒๓๖	๑๐๐	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง
๑๒๓๗	๓๕๐	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง
๑๒๓๘	๓๕๐	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง
๑๒๓๙	๓๕๐	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง
๑๒๔๐	๓๕๐	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง
๑๒๔๑	๓๕๐	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง
๑๒๔๒	๓๕๐	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง
๑๒๔๓	๓๕๐	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง
๑๒๔๔	๓๕๐	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง
๑๒๔๕	๓๕๐	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง
๑๒๔๖	๓๕๐	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง
๑๒๔๗	๓๕๐	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง
๑๒๔๘	๓๕๐	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง
๑๒๔๙	๓๕๐	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง
๑๒๕๐	๓๕๐	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง	ปัญหาธรรมดาและปัญหาธรรมลึกซึ้ง

Digitized by Google

ಅಂಕಣ	ಅಂಕಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಪೂರ್ಣಾಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು	ಪೂರ್ಣಾಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು
ಮೊದಲನೆಯ	ಒಂದು	ಒಂದನೆಯ ಪೂರ್ಣಾಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಯು	ಒಂದನೆಯ ಪೂರ್ಣಾಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಯು
ಎರಡನೆಯ	೨	ಎರಡನೆಯ ಪೂರ್ಣಾಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಯು	ಎರಡನೆಯ ಪೂರ್ಣಾಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಯು
ಮೂರನೆಯ	ಮೂರು	ಮೂರನೆಯ ಪೂರ್ಣಾಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಯು	ಮೂರನೆಯ ಪೂರ್ಣಾಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಯು
ನಾಲ್ಕನೆಯ	ನಾಲ್ಕು	ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪೂರ್ಣಾಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಯು	ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪೂರ್ಣಾಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಯು?
ಕೊನೆಯ	ಸಂಖ್ಯಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಪೂರ್ಣಾಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಯು	ಅನಂತವಾಗಿರಬಹುದು	ಅನಂತವಾಗಿರಬಹುದು
ಮೊದಲನೆಯದಲ್ಲದ ಯಾವುದೇ	ಸಂಖ್ಯಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಲ್ಲದ ಯಾವುದೇ ಪೂರ್ಣಾಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಯು	ಹಿಂದಿನ ಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಸಂಖ್ಯೆಯು	ಹಿಂದಿನ ಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತ ಒಂದು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವ ಸಂಖ್ಯೆಯು
ಕೊನೆಯದಲ್ಲದ ಯಾವುದೇ	ಸಂಖ್ಯಾ, ಸಂಖ್ಯೆಯು	ಅನಂತ	ಅನಂತ

Digitized by Google

BABAD TANAH DJAWI,

IN PROZA.

JAVAANSCHE GESCHIEDENIS

LOOPENDE TOT HET JAAR 1647 DER JAVAANSCHE JAARTELLING,

MET AANTEEKENINGEN VAN

J. J. MEINSMA.

Tweede Stuk:

AANTEEKENINGEN.

Uitgegeven door het Koninklijk Instituut voor de Taal-,
Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.

'S GRAVENHAGE,
MARTINUS NIJHOFF.
1877.

Digitized by Google

Digitized by Google

Dat deze aanteekeningen bij de Javaansche Babad geruimen tijd na den tekst in het licht verschijnen, moet aan verschillende omstandigheden worden toegeschreven, wier bespreking mij te ver zou leiden. Eindelijk is het werk kompleet, zij het later dan ik gewenscht en gehoopt had.

Ik heb gemeend eenige algemeene opmerkingen omtrent den tekst in eene inleiding op de aanteekeningen te moeten vereenigen. Daardoor werd mede het gevaar vermeden van in herhalingen te vervallen, en van al te lange of wel door kortheid onduidelijke aanteekeningen op te nemen.

Wat deze laatste in het algemeen betreft, zij bevatten slechts wat tot recht verstand van den tekst werd geacht noodig te zijn, en alleen van woorden, die in het Handwoordenboek van wijlen Prof. ROORDA niet waren opgenomen, of wier opgegeven beteekenis niet juist scheen te passen, is afzonderlijk melding gemaakt. De aanhaling der plaatsen uit het werk des Heeren DE JONGE „Opkomst van het Nederlandsch gezag over Java" moest strekken tot beoordeeling der meer of mindere nauwkeurigheid van de hier voorkomende bijzonderheden, en kan somtijds medewerken tot verklaring of aanvulling van hetgeen hier of daar vermeld mogt worden. Immers ook de Javanen hebben zich eene voorstelling gemaakt van de wijze waarop hun Vaderland onder het Nederlandsch gezag is gekomen, en deze te kunnen vergelijken met de onze is voorzeker niet van belang ontbloot.

Een enkel woord over den tekst moet hier nog worden bijgevoegd. Zooals blijkt uit de Notulen van de Bestuursvergadering van het Koninklijk Instituut voor de Taal- Land- en Volkenkunde van Ned. Indie van 8 Januarij 1876 (Bijdragen, 3e serie, deel XI, blz. XXXVI), heeft de Indische Regeering goedgevonden eenige zinsne-

Digitized by Google

den weg te nemen uit de van hier naar Indie gezonden exemplaren. Dewijl bij missive van Z. Exc. den Minister van Koloniën van 25 Januarij 1876 (zie Bestuursvergadering van 4 Maart 1876, Bijdragen, dl. XI, blz. XLV), de door het Bestuur gevraagde vergunning om de motieven tot dat Besluit te publiceren, is geweigerd, kan daarover, na hetgeen in de Notulen van eerstgenoemde vergadering is gezegd, hier verder niet worden gesproken. Alleen veroorloof ik mij te verwijzen naar hetgeen op blz. 7 is medegedeeld omtrent de elementen, waaruit de Babad is zamengesteld. Wij hebben nu voor onzen tijd de bijzonderheid, dat van den tekst eene „editio castigata" bestaat.

Tot mijn spijt heb ik bemerkt, dat in het derde stuk eenige onnauwkeurigheden voorkomen, die niet altijd drukfouten zijn. Tot verontschuldiging kan ik slechts aanvoeren, dat de eerste arbeid, die ik na eene ernstige ziekte ondernam, was het overschrijven van het derde en laten drukken van het eerste stuk. Dit laatste is door deze omstandigheid en door de onervarenheid van den zetter, die, naar het scheen, voor het eerst zulk werk ondernam en mij proeven zond wemelende van fouten, ook wat den druk betreft, mede niet geheel onberispelijk.

Daar met het drukken der aanteekeningen een geruimen tijd verliep, is nu niet meer toepasselijk wat op blz. 2 omtrent de uitgave van het werk van Prof. VETH wordt gezegd. Van de sinds verschenen afleveringen heb ik nog zooveel mogelijk gebruik gemaakt en bovendien in een aanhangsel bijeengevoegd de drukfouten en alles wat mij tot verbetering en aanvulling wenschelijk scheen. In deze laatste heb ik ook nog enkele opmerkingen kunnen brengen, naar aanleiding van het 6de deel van het werk des Heeren DE JONGE, dat verschenen is, toen alle vellen waren afgedrukt, en ik de proef van de verbeteringen verwachtte.

Aan degenen, die op verschillende wijze hun steun bij dezen arbeid verleenden, betuig ik ten slotte nog mijn hartelijken dank.

Digitized by Google

INLEIDING.

Nadat van de Portugezen, de eerste Europesche bezoekers van Java, ook de eerste berichten omtrent dat eiland tot ons waren gekomen, moest de naauwere aanraking, welke gedurende de 17de eeuw tusschen Nederlanders en Javanen plaats had, de kennis van land en volk onvermijdelijk vermeerderen, al bleef die kennis dan ook slechts tot enkelen bepaald. De menigvuldige reisbeschrijvingen, die werden uitgegeven, bewezen evenwel dat het niet aan algemeene belangstelling voor Indië ontbrak, doch het strookte niet met de inzichten der Oost-Indische Kompagnie om die belangstelling al te veel voedsel te geven, zoodat vermoedelijk daaraan ook de herhaalde uitgaven van de reisbeschrijvingen, die in de 17de en 18de eeuw voorkomen, zullen moeten worden toegeschreven. Wat de geschiedenis van de Indiën betreft, men was nog niet genoegzaam met taal en litteratuur bekend, om zich daarmede op te houden. Wel treffen wij in verschillende reisbeschrijvingen enkele contemporaire berichten aan, maar wat van vroeger tijd bekend werd, was weinig of niets, totdat VALENTIJN in zijn groot werk «Oud en Nieuw Oost-Indië", dl. IV, ook het eerst een tipje van den sluier, die de oude geschiedenis van Java bedekte, ophief. — Ofschoon zijne mededeelingen zeker voor het grootste gedeelte door hem van inlanders zijn ontvangen, zijn zij zeer onbestemd en verward; desniettemin zijn zij toch in vele opzichten, vooral voor de geschiedenis van het rijk van Mataram, belangrijk wegens hun oorsprong, die een andere moet zijn geweest dan die van de tegenwoordig meest bekende en gebruikte inlandsche bronnen voor de geschiedenis van Java.

Terwijl aan RAFFLES in vele opzichten de eer toekomt van het eerst de belangrijkste berichten omtrent de oudere geschiedenis van Java te hebben verzameld en uitgegeven, was toch ook reeds vroeger de aandacht op de babads als bronnen voor de inlandsche geschiedenis gevestigd door de artikelen van Ds. JOSUA VAN IJPEREN

Digitized by Google

in de eerste deelen der Verhandelingen van het Bataviasch Genootschap voor Kunsten en Wetenschappen. Deze artikelen bevatten eene Javaansche historie, zooals hij ze noemt, door den Heer GORDIJN, die het oorspronklijk handschrift in 1750 te Soerakarta zou hebben gekocht, uit het Javaansch vertaald. Hij geeft zijn bron den titel van „Sadjarah Radja Djawa." Dit is de eerste vermelding van een Javaansch historisch werk van dien aard, als tegenwoordig onder den naam van babad bekend zijn. RAFFLES noemt mede onder zijne bronnen de archieven der inlandsche vorsten of hoofden, doch deze archieven schijnen ook niet veel anders dan babads te zijn geweest. Ook CRAWFURD heeft in zijne „History of the Indian Archipelago", dl. III, inlandsche bronnen voor de geschiedenis van Java gebruikt, maar noemt de babads als zoodanig niet uitdrukkelijk; terwijl hij bovendien genoemde bronnen zeer ongunstig beoordeelt. Zonder eene volledige lijst van werken over de Javaansche geschiedenis te willen geven waartoe ik o. a. zou kunnen verwijzen naar het artikel Java in het Aardrijkskundig en Statistisch Woordenboek, moet ik hier nog noemen de werken van J. HAGEMAN en P. P. ROORDA VAN EYSINGA, (*) die ons de meest uitvoerige berichten omtrent de geschiedenis uit inlandsche bronnen, bepaaldelijk de babads, meêdeelen, waarbij nog kan worden gevoegd het artikel van den Heer WILKENS in het Tijdschrift van Nederlandsch-Indie, jaarg. 1849: „Overzicht der Geschiedenis van Java, grootendeels uit oorspronklijke inlandsche bronnen geput", waartoe wel bepaaldelijk de babads benevens het boek Adji-Såkå moeten worden gerekend. — Evenmin mag ik hier stilzwijgend voorbijgaan het zoo belangrijke werk van Prof. P. J. VETH, „Java, Geographisch, Ethnographisch, Historisch," waarvan de geschiedenis evenwel nog slechts voor een klein gedeelte is verschenen.

Het reeds meermalen genoemde woord „babad" dat voor de Javaansche geschiedboeken wordt gebruikt, beteekent eigenlijk „ontginning", doch de inhoud dier werken bewijst dat er mede wordt bedoeld „geschiedverhaal, geschiedenis". Er worden een aantal

---

(*) J. HAGEMAN JCZN., „Algemeene geschiedenis van Java" in het Indisch Archief (later vervolgd in het Tijdschr. v. h. Bat. Gen.) en „Handleiding tot de kennis der geschiedenis enz. van Java, dl. I."

P. P. ROORDA VAN EYSINGA, Handboek der Land- en Volkenkunde enz. van Nederl. Indië, IV Boek, I Dl.

Digitized by Google

van zoodanige babads opgenoemd door WINTER SR. in de „Javaansche zamenspraken", dl. I, blz. 353 (1e Druk) en wel van de navolgende rijken: Padjadjaran, Mådjåpaït, Demak, Padjang, Mataram, Kartåsoerå en van de beide helften van het rijk (Soerakarta en Djokjokarta). Door den Heer Prof. DE HOLLANDER in zijne „Handleiding voor de Javaansche taal- en letterkunde" worden op blz. 238 vlg. nog eenige andere genoemd, ontleend aan „Memoire, lettres et rapports relatif au cours de langue Malaye et Javanaise" par ED. DULAURIER, pag. 45; verder de Babad Poerwå, en tevens worden onder de titels van Probankårå en Djåkå Krèwèt twee werken als geschiedverhalen van het rijk Mådjåpaït (*) opgenoemd.

Onder de Javaansche handschriften, door wijlen Prof. S. KEYZER te Londen gezien (zie Bijdragen van het Instit. v. d. Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië, dl. II, blz. 330), vinden wij nog de navolgende babads: „Babad Djĕnggålå; een in poëzie geschreven babad van Pakoe Boewånå; een van Mangkoe Negårå; „Sedjarah Mentaram"; „Babad Soeltanan of Mangkoe-Nagaran (?)"; „Babad Padjang"; „Babad Petjina (?)" en andere losse stukken, die niet nauwkeuriger worden omschreven.

Het is natuurlijk, dat van deze babads langzamerhand eenige werden bijeengevoegd en ze alle gezamenlijk zelfs tot een geheel werden gemaakt, en alzoo een werk ontstond, dat door ROORDA VAN EYSINGA (ll. blz. 295) en DE HOLLANDER (ll. blz. 239) wordt vermeld onder den titel van „Babaddé Nåtå Rat Djåwå." Of dit hetzelfde is als het uitgebreide werk in 18 deelen van de Leidsche Bibliotheek kan ik niet met zekerheid zeggen. Gelijk bijna alle Javaansche werken, waren ook deze in poëzy geschreven. Toen de beoefening der Javaansche taal meer uitgebreidheid kreeg, ook door de oprichting van het Instituut te Soerakarta, liet zich weldra behoefte aan prozawerken gevoelen, en het was natuurlijk dat hiervoor in de eerste plaats boeken van geschiedkundigen aard in aanmerking kwamen. Zoo werden er van het boek Adji Såkå

(*) Van Probankårå is het mij nog niet gelukt eene bevredigende oplossing te geven; doch wat Djåkå Krèwèt betreft, zal Krèwèt vermoedelijk wel hetzelfde zijn als Karèbèt, de naam van den Sultan van Padjang in zijn jeugd, terwijl „djåkå" „jongeling" beteekent en hij doorgaans „Djåkå Tingkir" („de jongman van Tingkir") wordt genoemd. Het boek Djåkå Krèwèt zou dus wel, althans gedeeltelijk, hetzelfde kunnen zijn als de „Babad Padjang" boven genoemd.

Digitized by Google

benevens van de „Babad" mede prozabewerkingen vervaardigd. Volgens mondelinge mededeeling van wijlen Prof. T. ROORDA is die van de Babad afkomstig van Kĕrtå Prådjå, Onderwijzer aan bovengenoemd Instituut (zie o. a. Bijdragen van het Kon. Instit. v. d. Taal-, Land- en Volkenkunde v. Ned.-Indië, dl. I, blz. 46). (*) Deze bewerking is evenwel later herzien door den Heer C. F. WINTER Sr. De eerste redaktie is de door mij uitgegeven tekst, volgens een handschrift, thans toebehoorende aan de Leidsche Bibliotheek; van de tweede was een afschrift onder den titel van „Verbeterde Babad" het eigendom van Prof. ROORDA en door de familie welwillend aan mij afgestaan. Van deze laatste loopt de tekst door tot aan het midden van den Chineesch-Javaanschen oorlog. Behalve deze is mij nog ter vergelijking van veel dienst geweest een Babad in twee stukken, toebehoorende aan het Nederlandsch Bijbelgenootschap en, volgens aanteekening van den Hoogleeraar ROORDA, te Djokjokarta vervaardigd. Deze begint evenwel eerst bij het rijk van Galoeh en loopt door tot aan den tijd van het Engelsch tusschenbestuur, eindigende met de aanstelling van Pakoe Alam. Ofschoon hij ook heet te zijn in proza, zijn er zooveel poëtische woorden in en is de zinbouw nog zoo geheel ingericht naar de verdeeling in tĕmbangs (dichtmaten), dat het overbrengen in proza, althans wat het eerste deel betreft, wel niets anders schijnt te zijn geweest als het weglaten van woorden en teekens, die de tĕmbangs moesten aanduiden. Het wijkt vooral wat het begin betreft vrij wat van onzen tekst af en is hier en daar ook veel uitvoeriger. Onder anderen is de geschiedenis van Damar Woelan er geheel in opgenomen. Het tweede stuk is zuiverder proza, maar veel korter dan onze tekst.

Welwillend is mij nog ter inzage en tot gebruik afgestaan door den Heer J. J. HASSELMAN, Oud-Minister van Koloniën, thans Lid van den Raad van State, een zeer net geschreven en met fraaije teekeningen en randen versierde Babad in poëzy, mede van Djokjokarta afkomstig en zooals uit het slot blijkt, vervaardigd op

---

(*) Desniettemin is met de hand van Prof. ROORDA geschreven op de rug van genoemd werk: door C. F. WINTER Sr. Het is mij niet mogelijk deze tegenstrijdigheid op te lossen. Waarschijnlijk is aan Prof. ROORDA door het Goevernement het exemplaar in der tijd gezonden op naam van WINTER en is bij nader onderzoek gebleken, dat de zaak zich had toegedragen als in den tekst vermeld staat.

Digitized by Google

last van den Pangeran Soerjå Negårå. Deze Babad omvat die van Padjang, Mataram en Kartåsoerå, en eindigt met den Chineesch-Javaanschen oorlog.

In mijn bezit is nog een gedeelte van een Babad Mataram in poëzie, beginnende bij den tocht naar Giri (in onzen tekst beschreven op blz. 120 enz.) en eindigende met den dood van den Sultan van Padjang. Zij is in der tijd door mij gekopiëerd naar een zeer fraai manuscript, toenmaals in het bezit van wijlen den Hoogleeraar KEYZER.

Verder is mij nog door den Heer K. W. H. LIGTVOET, Assistent-Resident op Java, ten gebruike afgestaan een soort van Babad in poëzy met dezen titel: ꦥꦫꦠꦶꦮꦶꦗꦪ doch die, zooals met meer andere werken het geval is veel verder loopt, namelijk tot aan het in onzen tekst op blz. 92 verhaalde. Op den juisten inhoud van dezen Babad kom ik waarschijnlijk later nog wel eens terug.

Ter vergelijking met den inhoud der Babad stonden mij nog ten dienste: 1°, eene geslachtslijst der Javaansche Vorsten, getiteld: ꦱꦩꦱꦼꦠꦤꦶꦪꦤ꧀ꦢꦶꦤꦱ꧀ꦫꦸꦩꦶꦪꦺꦴ : ꦱꦩꦱꦼꦠꦤꦶꦪꦤ꧀ꦢꦶꦤꦱ꧀ꦫꦸꦩꦶꦪꦺꦴ volgens het opschrift vervaardigd door Zijne Hoogheid Pakoe Boewånå VII van Soerakarta; deze Sadjarah werd door mij gevonden in eene verzameling manuscripten van allerlei aard, nagelaten door Ds. BRUMUND en door zijne familie afgestaan aan de Bibliotheek van de Indische Instelling alhier; 2° eene chronologische lijst, getiteld: ꦩꦤꦒꦤꦶꦩ in mijn bezit en afkomstig van wijlen Prof. MILLIES, welke begint met het Jav. jaar 1 en loopt tot 1584 A. J., dus nog niet tot het einde der regering van Mangkoerat (1600 A. J.).

Voor zoover mij gebleken is, is behalve het boek Adji Såkå, dat, wat den inhoud betreft, ook wel tot de Babads zou kunnen worden gerekend, in proza, in der tijd mede door het Kon. Instit. voor de Taal-, Land- en Volkenkunde uitgegeven, van deze soort werken in het licht verschenen de verschillende babads van Padjadjaran af, en wel eerst bij wijze van feuilleton in de Javaansche courant "Djoeroe-Martani" en vervolgens in afzonderlijke stukken bij den Heer P. F. VOORNEMAN, te Soerakarta, waarvan mij evenwel niet een compleet exemplaar ten dienste stond. Als vertalingen weet ik de volgende te vermelden. Vooreerst de reeds genoemde stukken van JOSUA VAN YPEREN in de drie eerste deelen van de Verhandelingen van het Bataviasch Genootschap, die echter niet verder loopen dan tot de stichting van Mådjåpaït, en evenals ook het volgende veel uitvoeriger zijn dan onze tekst. De tweede vertaling komt voor in

Digitized by Google

het „Indisch Magazijn" van de hand van den Heer D. L. Mounier en eindigt met de geboorte van Mas Karèbèt of Djåkå Tingkir. Eindelijk zou hier nog kunnen worden aangehaald de Madoeresche geschiedenis van Dr. Palmer van den Broek, verschenen in het Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde, dl. XX en vlg.

Bij deze gelegenheid komt bij ons onwillekeurig de vraag op, in hoeverre aan de babads vertrouwen is te schenken als bronnen voor de kennis der geschiedenis. Reeds Crawfurd en later Brumund, als ook Veth, hebben hun dit geheel ontzegd. Trouwens met een onderzoek naar het gezag der babads hangt ten nauwste samen de vraag naar den vervaardiger, zijn tijd en zijne bronnen. In de Zamenspraken van Winter, dl. I, blz. 360 en 362 (1e uitg.), vinden wij de schrijvers van de verschillende babads opgenoemd. Die van Padjadjaran, van Mådjåpaït, van Demak, van Padjang en van Mataram worden toegeschreven aan Pangeran Adilangoe; die van Kartåsoerå aan den „Tjarik" (schrijver, klerk) Bådjrå van Kartåsoerå. Op blz. 373 van genoemd werk wordt de leeftijd van beide gesteld tijdens het bestaan van Kartåsoerå, dus tusschen 1683 en 1743 A. C. De Heer Brumund in het XXXIIIe deel der Verhandelingen van het Bat. Genootschap (blz. 302) verzekert evenwel op gezag van deskundigen, dat de babad in zijn tegenwoordigen vorm eerst is zamengesteld onder Pakoe Boewånå II, na den tijd van Kartåsoerå, dus na het jaar 1744 A. C., en dat diens opvolgers op dezelfde wijs de geschiedenis hebben voortgezet. Of wij onder de uitdrukking van tegenwoordigen vorm de bestaande redaktie, of wel de bijeenvoeging der verschillende bovengenoemde babads hebben te verstaan, is niet zeker; in elk geval bewijst het evenzeer als de mededeeling van den Heer Winter, dat de vervaardiging in de eerste helft van de 18e eeuw moet worden gesteld. Hiervoor is nog eene bevestiging het door Ds. Josua van Yperen ll. medegedeelde, waaruit zou blijken, dat in elk geval het begin van de babad, zooals het nu luidt, reeds in 1750 bestond. Omtrent de Pangeran Adilangoe weet ik niets bijzonders mede te deelen, maar dat de Tjarik Bådjrå als schrijver ten minste van de Babad Kartåsoerå moet worden beschouwd, wordt door inwendige getuigenissen bevestigd. Vooreerst toch worden de berichten, vooral met het begin der regering van Pakoe Boewånå I, in het algemeen uitvoeriger en bewijzen meer plaatselijke kennis, waardoor wij gedrongen worden aan een tijdgenoot als schrijver te denken; ten

Digitized by Google

tweede voert deze zich zelven met de mededeeling van, voor de geschiedenis zeer weinig, maar voor hem persoonlijk wel belangrijke bijzonderheden in, namelijk, dat hij op blz. 592 en 593 van onzen tekst vertelt zijne oproeping naar Kartåsoerå en zijne benoeming tot „Loerah Tjarik (hoofd der klerken)", en later (blz. 633) zijne verheffing tot Toemĕnggoeng Tirtå Wigoenå, bij gelegenheid van de troonsbestijging van Soesoehoenan Praboe (Mangkoerat II). Uit den aard zijner betrekking kunnen wij ons dan ook zeer goed dezen Bådjrå als geschiedschrijver der Vorsten denken, en kunnen dus het bericht van WINTER als allezins gegrond beschouwen.

Wanneer wij nu aannemen, dat de babad eerst in betrekkelijk laten tijd is vervaardigd, dan zouden wij moeten komen aan het onderzoek naar de bronnen, die door de schrijvers kunnen zijn gebruikt. Zij zelve geven ons natuurlijkerwijs geene inlichtingen; bij het nagaan van den inhoud komen wij met den Heer BRUMUND II. tot de overtuiging, dat gelijk de babads onder het oog der Vorsten zijn zamengesteld, zij ook voornamelijk tot hunne verheerlijking moesten dienen, en dat hunne geslachtslijsten in de eerste plaats daartoe moesten worden ingericht. Tot dit doel werden nu beschikbare namen van goden en Vorsten in de Javaansche overleveringen van allerlei aard, dus vooral ook die van Indischen oorsprong, te vinden, bijeengevoegd. Dewijl de latere Vorsten evenwel als Mohammedanen moeijelijk bij de Indische goden Brahma, Wisnoe en Çiwa konden beginnen, moesten de namen der profeten uit de Moslemsche traditiën nog aan het hoofd der geslachtslijsten worden geplaatst.

Voor de beschrijving der vroegere tijden zullen enkele episoden wel zijn ontleend aan de drama's („lampahan") der wajangs en aan eenige Javaansche gedichten, die de sagen der oudheid in meer of min veranderden vorm bevatten (cf. VETH Java I, blz. 425 enz.); en bovendien werden in het boek opgenomen een aantal legenden omtrent verschillende bestaande zaken, gebruiken en omstandigheden in omloop, bv. omtrent de vorstelijke erfstukken en de voor het geslacht van Mataram verboden zaken, die er de afkomst van verklaren, gelijk dit bij alle minder ontwikkelde natiën voorkomt en dan liefst evenzeer op wonderdadige wijze voorgesteld.

De Javaansche geschiedenis bestaat dus grootendeels uit eene aaneenschakeling van epische dichtstukken, zelfs van betrekkelijk latere tijden, waarin ieder bewerker iets van zijne vinding heeft gebracht, zooals uit de vergelijking der verschillende babads meer en meer blijkt.

Naarmate men den leeftijd der vervaardigers nadert, wordt de historische grond waarop men staat vaster; maar bij voortduring hebben

fantaisie en wondergeloof menige versiering aangebracht, en zijn ook dan nog uitlatingen en veranderingen te vermoeden. Terzelfder tijd treffen wij hoe langer hoe meer jaartallen in de Babad aan, doch ook deze moeten eenigzins met wantrouwen worden nagegaan, voordat wij ze als geheel zeker kunnen aannemen; en daartoe moet ons de vergelijking van de elders opgegevene dienen en vooral ook eene nauwkeurige verklaring der Tjondrå Sangkålå (chronogrammen) medewerken; voor de laatste ontbreken ons evenwel nog dikwijls genoegzame gegevens, zoodat zij nog in vele opzichten onvolledig is, zooals ook uit de vergelijking der jaartallen blijken zal. Wanneer wij evenwel de alleen in de Babad voorkomende jaartallen onderzoeken, dan moet het ons spoedig treffen dat zij niet allen overeenkomen met de gewone wijze van berekening der Javaansche jaartelling en bij nader onderzoek en vergelijking blijkt ons dan, dat er niet alleen dikwijls voor dezelfde gebeurtenissen meer dan één jaartal wordt opgegeven, maar het komt bovendien duidelijk uit, dat er verschillende wijzen van telling worden gevolgd. Reeds de enkele jaartallen in onzen Babad medegedeeld, geven ons aanleiding dat te onderstellen. Immers wanneer wij voor den dood van Arjå Panangsang vinden opgegeven 1471 en voor de stichting van Mataram, een onmiddellijk gevolg daarvan, 1532; dan weêr 1503 voor de tocht naar Giri; vervolgens 1509 voor de stichting van Koetå Batjingah, namelijk de verheffing van Mataram tot vorstelijke residentie door Sénåpati; voor de daarop volgende onderwerping van Pati 1551, en voor Sénåpatis dood 1552, zoodat deze, door wien Arjå Panangsang in 1471 zou zijn gedood, niet minder dan 95 à 96 jaar oud zou zijn geworden, dan moeten wij òf aan schromelijke verwarring òf aan van elkander afwijkende berekening denken. Raadplegen wij nu andere bronnen, bepaaldelijk de bovengenoemde Babad Sangkålå, dan bemerken wij een geregeld stelsel van jaartallen, die met enkele van de in onzen tekst voorkomende, overeenstemmen, en dan ook zijn overgenomen in de verbeterde bewerking van WINTER, terwijl daarentegen de andere van onzen tekst meer gelijk zijn aan die, welke in de babad van Djokjo worden opgegeven.

Zien wij nu nog eens verder rond, dan blijkt ons uit de vergelijking der chronologische tabellen bij RAFFLES, History of Java, dl. II, blz. 254 en 255 vlg. der 2e uitgave, en bij ROORDA VAN EYSINGA, Handboek der Land- en Volkenkunde van Ned. Indië, dl. I, Boek III, blz. 469 vlg., in de eerste plaats, dat de laatste in zijn tweede tabel, die op blz. 475 begint, de lijst van RAFFLES van blz. 255 vlg. heeft dooréengehaspeld met eene soort van Babad

Sangkålå, welke overeenkomt met de door ons hier boven genoemde, doch verder moet hebben doorgeloopen. Daar de jaartallen in deze beide lijsten klaarblijkelijk tot geheele verschillende reeksen behooren en ze maar achter elkander zijn opgenoemd, ontstaat er natuurlijk de schromelijkste verwarring, en worden enkele feiten tweemaal genoemd, zooals bv. de dood van Soesoehoenan Krapjak, die in 1625 en in 1665 wordt geplaatst. Dat dit niet met andere feiten zóó duidelijk in het oog springt, komt ook van de gewoonte der Javanen om aan dezelfde personen verschillende namen te geven, zoo bv. komen hier voor den Vorst van Mataram, elders doorgaans Sultan Agoeng genoemd, de namen Sultan Kertå en Sultan Hadi voor. (*)

Uit dit alles geloof ik te mogen opmaken, dat er minstens twee verschillende reeksen van jaartallen voor de geschiedenis van Java vóór het jaar 1600 moeten worden aangenomen.

Op blz. 469 van ROORDA VAN EYSINGA ll. komt eene chronologische tabel voor onder den titel van „Geschiedkundige aanteekeningen van eenige hoofdgebeurtenissen uit eene Javaansche chroniek." Hij geeft hier de Javaansche tekst met eene slechte vertaling. Dewijl de jaartallen van deze afwijken van die in de Babad Sangkålå, geef ik hier als proeve van het verschil tusschen de beide reeksen, eenige hoofdgebeurtenissen met jaartallen uit de Babad Sangkålå en daarachter de jaartallen van ROORDA VAN EYSINGA. (†)

Bab. Sangk.	R. v. E.	
1200	1082	ꦄꦢꦶꦥꦢ꧀ꦗꦢ꧀ꦗꦫꦤ꧀ Stichting van Padjadjaran.
1301	1281	ꦄꦢꦶꦥꦩꦢ꧀ꦗꦥꦲꦶꦠ꧀ Stichting van Mådjåpaït.
1403	1400	ꦄꦢꦶꦥꦢꦼꦩꦏ꧀ Stichting van Demak.
1430	1425	ꦤꦫꦤꦲꦶꦪꦸꦢꦶꦤꦭꦸꦂ ꦏꦺꦴꦥꦶꦪ ꦗꦼꦁꦫꦤꦏꦫꦠꦺꦴꦤ꧀ ꦄꦁꦏꦸꦂꦩꦸꦂꦢꦶꦫꦏ꧀ Dood van Adi-

(*) Vrg. ook het door Dr. A. B. COHEN STUART reeds gezegde over de verwarring in de Javaansche chronologie op blz. 145 vlg. van de Geschiedenis van Baron Sakèndèr, dl. II.

(†) Ook deze lijst van R. v. E. is niet geheel naanwkeurig; bij 1602 komt als tweede gebeurtenis voor: *Soesoenan Mangkoerat ngedaton ing Kartåsoerå;* klaarblijkelijk behoort hierbij het jaartal 1604 en moeten ook de overige nu opschuiven, waardoor tevens overeenstemming komt met de van elders bekende mededeelingen.

Digitized by Google

Bab. Sangk.	R. v. E.	
		pati van Bintårå, die wordt vervangen door zijn zoon Pangéran Sabrang Lor, met den titel van Sultan van Demak.
1432		ꦢꦩꦏꦱꦸꦭ꧀ꦠꦤ꧀ꦢꦩꦏꦏꦺꦤ꧀ꦝꦺꦴꦁꦲꦶꦁꦢꦩꦏꦢꦺꦴꦁꦲꦶꦁ꧀ꦱꦸꦭ꧀ꦠꦤ꧀ꦢꦩꦏ꧀ꦱꦸꦭ꧀ꦠꦤ꧀ꦢꦩꦏ꧀ꦢꦺꦴꦁꦲꦶꦁ꧀ꦱꦸꦭ꧀ꦠꦤ꧀ꦢꦩꦏ꧀ Dood van den Sultan van Demak, die wordt vervangen door zijn jongeren broeder Radèn Trĕnggånå, met den titel van S. v. D.
1503	1439	ꦢꦩꦏꦱꦸꦭ꧀ꦠꦤ꧀ꦢꦩꦏꦏꦺꦤ꧀ꦝꦺꦴꦁꦲꦶꦁ꧀ꦱꦸꦭ꧀ꦠꦤ꧀ꦢꦩꦏ꧀ꦱꦸꦭ꧀ꦠꦤ꧀ꦢꦩꦏ꧀ꦢꦺꦴꦁꦲꦶꦁ꧀ꦱꦸꦭ꧀ꦠꦤ꧀ꦢꦩꦏ꧀ Dood van den Sultan van Demak, die wordt vervangen door den Sultan van Padjang.
1540	1500	ꦢꦩꦏꦱꦸꦭ꧀ꦠꦤ꧀ꦥꦝꦗꦁ꧀ꦱꦸꦭ꧀ꦠꦤ꧀ꦥꦝꦗꦁ꧀ꦩꦤ꧀ꦏꦸꦩ꧀ꦧꦩ꧀ꦧꦲꦤ꧀ꦱꦺꦤ꧀ꦥꦠꦶ꧀ Dood van den Sultan van Padjang en troonsbeklimming van Pančmbahan Sénåpati.
1553	1513	ꦢꦩꦏꦱꦸꦭ꧀ꦠꦤ꧀ꦥꦤ꧀ꦕꦺꦩ꧀ꦧꦲꦤ꧀ꦱꦺꦤ꧀ꦥꦠꦶ꧀ꦏꦿꦥꦗꦏ꧀ꦱꦺꦤꦤ꧀ꦱꦸꦩꦫꦺꦏꦿꦥꦗꦏ꧀ Dood van Pančmbahan Sénåpati, die wordt opgevolgd door zijn zoon „Soenan soemaré Krapjak" [begraven te Krapjak] geheeten.
1565	1530	ꦢꦩꦏꦱꦸꦭ꧀ꦠꦤ꧀ꦱꦸꦤꦤ꧀ꦱꦸꦩꦫꦺꦏꦿꦥꦗꦏ꧀ꦱꦸꦭ꧀ꦠꦤ꧀ꦢꦩꦏ꧀ꦏꦿꦥꦗꦏ꧀ꦱꦸꦭ꧀ꦠꦤ꧀ꦢꦩꦏ꧀ꦩꦒ꧀ Dood van Soenan soemaré Krapjak, opgevolgd door zijn zoon, Sultan Agoeng geheeten.
1578	1568	ꦢꦩꦏꦱꦸꦭ꧀ꦠꦤ꧀ꦩꦒ꧀ꦱꦸꦭ꧀ꦠꦤ꧀ꦢꦩꦏꦏꦿꦥꦗꦏ꧀ꦱꦸꦭ꧀ꦠꦤ꧀ꦢꦩꦏ꧀ꦩꦒ꧀ Dood van Sultan Agoeng, die wordt opgevolgd door zijn zoon, Soenan Mangkoerat geheeten.

Uit het bovenstaande blijkt nu, dat in het begin slechts een klein verschil bestaat, maar na de optreding van den tweeden Vorst van Demak er eerst eene leemte is in de opgave van R. v. E., en dan eensklaps een verschil van 64 jaar voorkomt, dat dan evenwel plotseling tot 40 vermindert, vervolgens tot 35 en eindelijk tot 10. Met het jaar 1600 dat in de Bab. Sangkålå niet meer voorkomt, vindt men in de opgaven geen noemenswaardig verschil meer. Ik moet hier nog bijvoegen, dat ik het jaartal 1439 bij R. v. E. een fout acht, want voor de regering van de twee laatste Sultans van Demak slechts 4 jaar aan te nemen, komt mij te kort voor, ook omdat de regering van den Sultan van Padjang, waarvoor in de Bab. Sangkålå 37 jaar wordt gesteld, volgens R. v. E. 61 jaar zou hebben

Digitized by Google

geduurd. RAFFLES ll. blz. 151 geeft op als sterfjaar van den Sultan van Demak 1461, en dit zou dus beter in de berekening passen.

Wij zouden nu nog kunnen nagaan of ook eene verklaring voor het bestaan dier twee reeksen jaartallen is te vinden, en op dat punt waag ik het slechts zeer schoorvoetend eene gissing uit te spreken, die misschien tot nadere onderzoekingen kan aanleiding geven, want ik ben volstrekt nog niet overtuigd de ware oplossing te hebben gevonden. Men zou namelijk kunnen aannemen, dat het verschil een gevolg was van eene verschillende uitlegging der Tjondrå Sangkålå, waarvoor ons, zooals gezegd is, zeker nog zeer vele gegevens ontbreken, doch eene zoo konstante afwijking als hier kan daarmede toch moeijelijk worden verklaard. Er zou ons nu nog overblijven eene verschillende berekening der jaartallen, en inderdaad vinden wij daarvan de sporen in het artikel van Dr. A. B. COHEN STUART, geplaatst in het Tijdschrift van Ned.-Indië, jaarg. 1850, dl. I, blz. 315 enz.

Vergelijken wij toch de beide boven opgegeven reeksen, dan vinden wij dat de eene (die in chronol. tabel van R. v. E.) overeenkomt met de aangenomen wijze van berekening van het Jav. jaar, in overeenstemming met het onze, namelijk om het Jav. jaar 1555 gelijk te stellen met het Christ. 1633, en dus een verschil van 78 jaar aan te nemen en daarnaar vóór dien tijd al de berekeningen te maken, d. w. z. bij het Jav. jaar 78 op te tellen en dat als Christ. jaar aan te nemen, en dus het jaar 79 A. C. als het eerste der Jav. jaartelling. (*) Deze wijze van berekening berust hierop, dat Sultan Agoeng in 1633 de Mohammedaansche wijze van telling met maanjaren invoerde. Nu deelt evenwel Dr. COHEN STUART ll. mede, dat er nog een ander gevoelen daaromtrent bestaat en wel van Radèn Ngabèhi Rånggå Warsitå, die meent dat reeds in het Jav. jaar 1330 eene vereffening in maanjaren zou zijn begonnen en men toen in plaats van 1330, 1371 begon te tellen, en ook dat het begin der Jav. jaartelling in 125 A. C. moet worden gesteld, zoodat die vereffening in het jaar 1495 A. C. zou hebben plaats gehad. Nu is het opmerkelijk, dat er volgens mededeeling van den Heer MELVILL VAN CARNBÉE (Tijdschr. v. N. I. Jg. V. dl. II, blz. 147 vlgg.) eene Javaansche overlevering bestaat, die de invoering van den Moham-

(*) Vrg. b.v. Bijdr. tot de Taal- Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië, 3e reeks, deel VII, blz. 284, 292 en 296.

Digitized by Google

medaanschen kalender reeds onder den eersten Sultan van Demak stelt.

Mijn grootste bezwaar tegen dit gevoelen zou zijn, dat het verschil tusschen de beide reeksen eerst te voorschijn komt na het jaar 1430, om dan weer te verminderen, doch zeer plotseling, na 1565 met niet minder dan 35 jaar. — De mogelijkheid zou nu ook bestaan, dat omstreeks 1435 door den derden Sultan van Demak, die zich volgens verschillende berichten zeer beijverde voor de invoering van de bepalingen van den nieuwen godsdienst, mede eene overeenstemming van de Javaansche jaartelling met die der Arabieren is tot stand gebracht op de wijze zooals door Ránggâ Warsitâ is medegedeeld, welke in sommige werken en door sommige schrijvers zou zijn aangenomen, terwijl andere de oude telling hebben behouden, tot aan de regeling van Sultan Agoeng in 1633 A. C., waarna allen weêr de daarbij aangenomen wijze van berekening hebben gevolgd, en de vroegere jaartallen van een van beide stelsels zonder kritiek hebben overgenomen. Nemen wij voor een oogenblik aan, dat met het jaar 1435 A. J. die verandering plaats had, dan moest op dat jaar ongeveer 1480 volgen. Immers 1435 zonnejaren zijn 524133 dagen, welke geven 184 windoes (tijdperken van acht jaar) en 2493 dagen; 184 windoes zijn 1472 maanjaren; 2493 zijn = 7 maanjaren en eenige dagen. — Op zoodanige wijs is dan ook het jaar 1503 zeer goed te verklaren als sterfjaar van denzelfden Sultan en komen ook de overige jaartallen beter uit. Doch dan is het verschil 44 à 45 jaar, dus nog zooveel langer, zoodat de geheele kwestie daarmede natuurlijk niet is opgelost. Tot verklaring van Ránggâ Warsitâ's gevoelen waag ik nog de vraag, of hij, een verschil tusschen de jaartallen vindende en misschien bekend met bovenvermelde traditie omtrent de kalenderverandering reeds onder den eersten Sultan, die hij als een gevolg der verandering van den kalender beschouwde, niet eene berekening kan hebben gemaakt, die hem het jaar 1331 tot uitgangspunt van het verschil leverde.

Wat de geloofwaardigheid van de Babad betreft, verdient hier nog een enkel punt nadere bespreking. Er worden een aantal rijken opgenoemd, die in verschillende deelen van Java zouden hebben bestaan. Zijn deze met den Heer BRUMUND als geheel fabelachtig te beschouwen, of wel bestaan er redenen om ze als werkelijk aanwezig geweest te zijn te erkennen? Er is geen twijfel aan of de rijken, welke aan de uit Indië afkomstige heldendichten, bepaaldelijk de Mahabhârata, zijn ontleend, worden alleen door de overlevering op Java geplaatst en zijn volstrekt niet als historisch te beschouwen.

Google

Doch behalve deze zijn er een aantal, waaromtrent wel is waar de traditiën niet altijd overeenstemmen, maar om ze nu maar voetstoots geheel te veroordeelen, acht ik toch op de tegenwoordige hoogte onzer kennis nog te gewaagd: de mogelijkheid bestaat toch dat de herinnering aan hun bestaan in de namen is blijven voortleven, al is ook hunne geschiedenis geheel verloren geraakt.

Eene vergelijking van den inhoud der babads met berichten van andere natiën levert voor de oudere tijden weinig belangrijks op, vermits deze berichten niet alleen uiterst schaarsch zijn, maar ook zelve misschien niet altijd vertrouwen verdienen. In bijzonderheden dienaangaande te treden, zou ons te ver leiden. Wat evenwel latere tijden, bepaaldelijk de 17de eeuw onzer jaartelling betreft, worden de Javaansche berichten in hoofdzaak door die der Hollandsche zeelieden en ambtenaren bevestigd en zoo b. v. zelfs de tijdorde der veroveringen van Sultan Agoeng door hetgeen de Heer DE JONGE daaromtrent uit het Oud-koloniaal Archief in zijn voortreffelijk werk „Opkomst van het Nederlandsch gezag in Oost-Indië" mededeelt.

In de laatste tijden is voor ons een nieuwe bron ter vergelijking met de Babad niet zoozeer geopend, als wel rijkelijker begonnen te vloeijen: namelijk de opschriften van allerlei aard, die hier en daar zijn gevonden, en waarvan reeds bij RAFFLES enkele worden verklaard, en waartoe ook FRIEDRICH pogingen heeft aangewend. Ook daarin gaan wij een betere toekomst te gemoet, sedert verschillende geleerden zich op de bestudering der Javaansche oudheden nader hebben toegelegd en ook door de verklaring van inscriptiën reeds menige belangrijke bijzonderheid hebben aan het licht gebracht. Zoo zal de sluijer die de oudere geschiedenis van het belangrijke eiland Java nog bedekt, meer en meer worden opgeheven en onze kennis, al blijft zij dan ook nog zeer onvolledig, toch belangrijk kunnen worden uitgebreid, en tevens de waarde der Javaansche overleveringen in babads en andere werken bewaard, naar zekerder maatstaf kunnen worden geschat. Voorshands moeten wij ons bepalen tot het gevoelen, dat eerst met het derde vierdedeel der 16de eeuw A. C., dus met de opkomst van het rijk van Mataram, de berichten betrouwbaar kunnen worden genoemd, wanneer men ze ontdoet van de versierselen door de Javaansche fantaisie aangebracht. Vóór dien tijd bestaat nog te veel onzekerheid om aan de babads gezag toe te kennen, zonder naauwkeurige contrôle.

Digitized by Google

Ik wensch hier ten slotte nog eenige taalkundige opmerkingen bij te voegen omtrent den tekst van de babad. — Terwijl toch in het algemeen de bewerker goed geslaagd is in zijn taak om een poëtisch werk in proza over te brengen, zijn desniettemin een groot aantal woorden, die niet in het dagelijksch leven en bepaaldelijk in het dialekt van Soerakarta gebruikt worden, en daarom thans tot de poëtische, misschien liever verouderde, woorden worden gerekend, behouden gebleven. Zoo vinden wij bv. herhaaldelijk gebruikt ꦲꦤꦶ in plaats van ꦲꦩꦲꦥꦸ, ꦲꦤꦏ꧀ꦫꦺꦴꦤ voor ꦲꦤꦸꦒ꧀ꦫꦃ, ꦏꦶꦤꦸꦴꦫꦶ voor ꦲꦩꦲꦏꦶꦫꦶ, ꦱꦸꦱꦶ komt herhaaldelijk voor ꦏꦺꦏꦺꦱꦲ, ꦏꦶꦱꦸ voor ꦒ꧀ꦫꦺꦴꦱꦃ, ꦲꦤꦶ voor ꦲꦤꦺꦏꦤ, ꦏꦶꦱꦸ voor ꦲꦤꦶꦤ, ꦏꦶꦱꦸ voor ꦲꦤꦸꦤꦱꦲ. Een enkele maal komt ook voor ꦤꦤꦱꦲ in plaats van ꦤꦤꦺꦤꦴꦤ꧀꧈ Verder vinden wij ꦤꦤꦤꦴꦱꦸ voor ꦏꦤꦸꦤꦴꦱꦲ, ꦲꦤꦸꦱꦲ voor ꦲꦤꦸꦱꦲ, ꦲꦤꦸꦱꦲꦤ voor ꦲꦏꦫꦠꦲ, ꦏꦶꦩ꧀ꦩꦫꦸꦒꦫꦲ voor ꦏꦶꦩ꧀ꦩꦲꦤꦲ, ꦤꦒꦫꦲ of ꦤꦒꦺꦴꦫꦤ꧀ en ꦒꦸꦫꦲꦤ꧀ of ꦒꦸꦫꦲꦤ꧀ voor ꦲꦤꦲ꧈ Enkele poëtische vormen zijn ook bewaard gebleven, zooals ꦲꦫꦲꦥꦶꦤꦱ꧀, ꦲꦫꦺꦴꦱꦫ, ꦲꦱꦸꦤꦶꦁ voor ꦏꦶꦤꦶꦁ, misschien ꦏꦺꦴꦫꦺꦴꦱꦶꦤ, ꦲꦤꦶ voor ꦲꦤꦤꦶ, ꦲꦤꦸꦤꦾꦸꦤꦸꦁ, zamentrekking van ꦲꦤꦸꦤꦾꦸꦤꦺꦴꦤꦸꦁ, evenals ꦲꦒꦸꦤꦤꦲ voor ꦲꦒꦸꦤꦲꦤꦶ. Veelvuldig is ook het gebruik van het oude passief, terwijl tevens nog opmerking verdient het herhaardelijk voorkomen van het voorvoegsel ꦲꦤ ook voor woorden met reduplicatie en met voorvoegsels ꦏꦶ en ꦲꦱ waar men dit doorgaans niet zoo gewoon is te doen, bv. ꦲꦱꦲꦱꦺꦴꦤꦒꦲ, ꦲꦏꦶꦢꦸꦏ꧀ꦏꦤꦒꦲ꧈

Als een gevolg van het overbrengen uit dichtmaat kan ook nog worden beschouwd het menigvuldig gebruik van Ngoko- in plaats van Kråmåwoorden; enkele daarvan komen bijna standvastig voor: zooals b. v. ꦱꦤꦒꦲ en ꦏꦤꦏꦤꦒꦲ, in plaats van ꦲꦏꦶꦱꦤꦒꦲ en ꦲꦤꦏꦶꦤꦒꦲ, andere worden zeer willekeurig gebruikt, zooals ꦲꦫꦸꦏ꧀, dat gedurig met ꦲꦤꦲꦤꦏꦤꦒꦲ wordt afgewisseld. — Meer voorbeelden hiervan aan te halen acht ik thans onnoodig; zij zullen onder het lezen van zelf genoegzaam opvallen. Vermelding verdient ook nog, dat betrekkelijk weinig Kråmå-înggil uitdrukkingen voorkomen, veel minder dan men ze, naar het tegenwoordig gebruik te beoordeelen, zou verwachten.

Over het algemeen is de bewerking van Kĕrtå Prådjå getrouw gevolgd, slechts waar zijne lezing minder duidelijk was of wel klaarblijkelijk woorden of zinnen waren uitgelaten, heb ik die uit de Verbeterde Babad (V. B.) overgenomen. De gebruikelijke spelling is mede behouden, ook waar de tekst er van afweek, wanneer

Digitized by Google

mij dit om etymologische redenen wenschelijk scheen. — Groote verwarring heerschte er in de tekst omtrent het gebruik van de pĕpĕt op de derde lettergreep en in woorden als enz. Niet overal is het mij gelukt het door mij aangenomen stelsel om de pĕpĕt daar niet te schrijven, wanneer de oorsprong en afleiding van het woord dit vorderden, te handhaven. Hetzelfde is het geval met het gebruik van de pĕpĕt in het passief; zooals in enz.; evenals de tekst in het begin heb ik ze behouden, waar de beteekenis bepaaldelijk accidenteel was, zooals in enz.

Wat de gebruikte verkortingen betreft, die van grammatikalen aard zullen gemakkelijk worden herkend door de beoefenaren van het Javaansch, dewijl zij aan de terminologie van wijlen den Hoogleeraar ROORDA in zijne spraakkunsten zijn ontleend. Verder is:

V. B. = Verbeterde Babad.
B. Dj. = Babad van Djokjo.
B. S. = Babad Sangkålå.
Sadj. = Sadjarah.
Wbk. = Jav. Ned. Handwoordenboek door T. ROORDA enz.
G. R. = Jav. Ned. Handwoordenboek van GERICKE, uitgegeven door T. ROORDA;

behalve de beide laatste hierboven reeds genoemd; terwijl met R. V. E., DE JONGE, de hiervoor ook reeds vermelde werken zijn bedoeld.

Digitized by Google

AANTEEKENINGEN BIJ DEN TEKST.

Blz. 2, reg. 1. De hier volgende geslachtslijst komt mede in reeds genoemde werken en stukken voor. In de "Sadjarah" worden in plaats van vijf zonen van Batara Goeroe negen genoemd.

Ald. reg. 4: ꦩꦤꦶꦆꦱꦶ de meeste andere werken hebben ꦩꦤꦶꦆꦱꦶ aan welke van beiden de voorkeur moet worden gegeven, durf ik niet bepalen.

Van de hier volgende namen zijn Brahma, Wisnoe en Dewi Çri genoeg bekend uit de Indische godenleer. Batara Goeroe is in de Javaansche Mythologie het hoofd der Goden, de Zeus der Grieken. Door de meesten wordt hij gehouden voor den Çiwa der Indiërs en is niet alleen bij de Javanen maar ook bij de Bataks en op Celebes bij de Makassaren en Boeginezen bekend. Vergelijk o. a. Dr. H. N. VAN DER TUUK in "Taalkundige aanteekeningen op het Bat. Leesboek, blz. 48", G. K. NIEMANN, "Bijdrage tot de kennis van den godsdienst der Bataks" (Tijdschr. van Ned. Indië. 1870, I) en Dr. MATTHES, "Over de Bissoe's", blz. 1.

Sambo en Mahadéwa zijn mede namen van Çiwa, en de eerste ook van Brahma (Wbk.), zoodat men hier de verschillende namen van dezelfde personen voor andere personen heeft genomen. Wisnoe, de incarnerende God, komt ook hier in die hoedanigheid voor als Praboe Sèt, welke naam evenwel bij v. YPEREN, ll. aan den hier later genoemden Watoe Goenoeng wordt gegeven.

Het op reg. 12 beginnende verhaal, dat doorloopt tot blz. 10, reg. 2, bevat de geschiedenis van het ontstaan der dertig woekoes, die bij de Javanen in hun chronologische berekeningen een zoo groote rol spelen. Het komt ook voor bij RAFFLES, I, blz. 421 enz., benevens in het Tijdschr. van Ned. Indië. jg. 1852, dl. II pag. 394. RAFFLES heeft het ontleend aan het boek, ꦤꦒꦫꦏꦺꦂꦠꦤ geheeten.

Digitized by Google

Blz. 2, reg. 12: ꦲꦁꦒꦏ꧀ Het oude zeker fabelachtige rijk van dezen naam, doorgaans Mĕndang Kamoelan geheeten, speelt een groote rol in de Javaansche traditie, die de ligging er van zoekt òf in het tegenwoordige Grobogan, nabij de dessa Ngroeroet, waar men nog zelfs enkele overblijfselen er van aanwijst (verg. o. a. BRUMUND in Verh. van Bat. Gen., dl. XXXIII), òf op de plaats van het latere Prambanan (RAFFLES II; vrg. VETH, Java II, blz. 89). — ꦱꦸꦫꦪ wordt gewoonlijk genomen in den zin van „verblijf der gezaligden"; hier is het evenwel dat der Goden, anders ꦲꦩꦫꦲꦤ (zie reg. 10).

Ald. reg. 5 v. o.: ꦲꦤꦶ(ꦲꦗꦶ)ꦠꦶꦩꦸꦂꦏꦺꦴꦤ꧀ verg. de aanteek. op blz. 10, reg. 7.

Ald. reg. 3 v. o.: ꦩꦺꦴꦫꦺꦴꦱꦶ is mede de naam van een fabelachtig rijk op Java, gewoonlijk geplaatst bij den berg Smèroe, die ook Mahamèroe wordt geheeten en dan den naam draagt van den berg in Indië, die aangewezen wordt als de zetel van Brahma. Desniettemin vinden wij ook een Giling Wĕsi, maar als voorganger van Padjadjaran geplaatst in Tjidamar, in het zuiden der Preanger-Regentschappen (zie VETH, Java II, blz. 143).

Ald. reg. 2 v. o.: ꦲꦱꦫꦩꦸꦤ꧀ Men heeft hierin willen zien den naam van eene Oud-Javaansche godheid en in de later volgende worsteling met de goden eene figuurlijke voorstelling van een strijd tusschen de oude (echt Javaansche, Polynesische) godsdienst en de nieuwe (Indische) godsdienst. Ofschoon men kan aannemen, dat de Woekoes niet van Indischen oorsprong zijn (vrg. VETH, Java I, blz. 327 en 502), gelijk ook de namen schijnen te bewijzen, komt het mij toch voor, dat hier meer aan eene wijding van de oude Woekoes door de nieuwe godsdienst en beschaving moet worden gedacht, zooals zoo dikwijls bij het invoeren van een ander geloof is gehandeld.

Blz. 3, reg. 8: Het hier volgend verhaal doet ons denken aan de geschiedenis van Oedipus en wordt ook onder de legenden van Bandjarmasin vermeld (zie SCHWANER, Borneo, dl. I, pag. 47).

Blz. 7, reg. 3: ꦲꦱꦩꦤ꧀ꦢꦶꦪꦗꦪ „slachtoffer voor den hemel." ꦲꦱꦩꦤ꧀ is hier gebruikt in de beteekenis van ꦲꦱꦩꦤ꧀ van het Wbk., waarbij G. R. voegt „bepaaldelijk een mensch vóór het aangaan van den slag." Ook wordt het gebruikt van iemand, die zich voorneemt in het gevecht den dood te zoeken. Wij vinden het dus altijd gebruikt van menschen. Ook Bråtå Joedå, XII, 5, ed. COHEN STUART, komt het voor in de beteekenis van „menschenoffer", al schijnt de plaats zelve dan ook verdacht (zie Krit. Aant. bl. 45 en vrg. Prof. KERN, eene Indische Sage enz., blz. 27).

Digitized by Google

Blz. 10, reg. 4 en 9: heb ik voor recht verstand van den zamenhang hier ingevoegd uit V. B.

Ald. reg. 3 vlg. Merkwaardig is hier de voorstelling van Wisnoe als Vorst der geesten en Brahma als Vorst der menschen. De hier genoemde plaatsen zijn natuurlijk de zoodanige, die door het Javaansche volksgeloof voor verblijven van geesten werden gehouden. Waringin Pitoe (waarschijnlijk hetzelfde als bovengenoemde Waringin Djèdjèr pitoe) benevens Roban worden in Pekalongan geplaatst. De Mĕrapi en Koewoe zijn algemeen bekend en misschien hier om de natuurverschijnselen genoemd. Verg. evenwel over den eerste blz. 138, reg. 1. Lodåjå is een vroegere plaats van verbanning, vrg. blz. 313, reg. 3 v. o., en 354, reg. 2. Zij was gelegen in Kĕdiri en wordt ook als zoodanig genoemd in de Jav. Wetten blz. 29, art. 38 van de Nawålå Pradåtå. Ook VAN YPEREN, ll. blz. 150, weet ze te noemen. Kabaréjan is misschien z. v. a. Baréjan, volgens Wbk. eene plaats in Patjitan, die voor Djokjokarta dezelfde diensten bewees als Lodåjå voor Soerakarta. HAGEMAN in Indisch Archief I, blz. 594, vermeldt Pamantjingan, hetzelfde als ons Pamantingan, als liggende aan de zuidkust; vrg. ook Bab. blz. 21, reg. 5. Van Kajoe Landéjan heb ik geen nadere aanwijzing gevonden.

Kan de regering van Brahma te Giling Wĕsi ook eene zinspeling zijn op de vereering van Brahma bij de Tĕnggĕrezen, die in de buurt van den Smèroe wonen?

De van reg. 11 volgende geslachtslijst is eene aaneenschakeling van Indische namen, ook van Vorsten uit de Mahabhârata. Vrg. ook Dr. COHEN STUART, Aanteekeningen op de Brått Joedå, Inleiding. Voor Bramani vindt men elders Bramånå; terwijl de Sadjarah heeft Bråmå Saddårå. Tritroestå wordt doorgaans voorgesteld als de verpersoonlijking van eene Indische kolonie, evenals Adji Såkå, met wien hij door HAGEMAN geïdentificeerd wordt. Deze wordt in de Babad niet genoemd, en in het boek Adji Såkå komen de namen uit de Brått Joedå wederom niet voor. Vrg. over de verschillende Vorstenlijsten: Bijdragen Inst. Nieuwe reeks, dl. VII, blz. 260 vlg.

Blz. 10, reg. 7 en 3 v. o.: 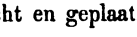 In de Javaansche overlevering wordt deze stad, het Indische Trojae, mede op Java overgebracht en geplaatst in Pekalongan; vrg. blz. 249, reg. 12. Ook op het kaartje van RAFFLES bij de Brått Joedå is dit het geval. Vrg. Dr. COHEN STUART, Inleiding op de Brått Joedå, blz. 1. Misschien heeft de priesterstad op den Djĕng (zie VETH ll. II, blz. 50 enz.) wel aanleiding tot deze legende gegeven.

Digitized by Google

Blz. 11, reg. 1: ꦏꦫꦠꦤꦒꦫꦤꦒꦫ꧀ In plaats van ꦤꦒꦫ꧀ noemt de Sadjarah Mĕmĕnang, dat volgens Dr. COHEN STUART, Bijdragen Inst. I, blz. 60, met Dâhâ voor Kĕdiri zou worden gebruikt. * Bij RAFFLES vindt men voor zijn zetel opgegeven Poerwâ Tjaritâ (zie II, blz. 81), dat hier op reg. 7 voorkomt als zetel van Sawélâ Tjâlâ, en door HAGEMAN ll., blz. 610, in het westen van Java, in Banjoemas wordt gezocht, als andere naam voor Galoeh. Op goede gronden schijnt te mogen worden aangenomen dat een Djâjâ-bâjâ, onder wien de Brâtâ Joedâ werd vervaardigd, in de 12de eeuw te Kĕdiri heerschte; zie KERN, Wrttasanc'aya, blz. 5.

Ald. reg. 4: ꦲꦚꦫꦶꦏꦺꦴꦁ regeerde volgens de Sadjarah te Pĕngging, dat algemeen in Midden-Java wordt gezocht (cf. blz. 52, reg. 13) en waarvoor later de naam Padjang in de plaats zou zijn gekomen. Vrg. KERN, Wrtta-sanc'aya, blz. 3, waaruit blijkt, dat de Balinesche overlevering nog Kĕdiri als zijn zetel aanwijst.

Ald. reg. 11. Merkwaardig is de onderscheiding in bedrijven der onderhoorigen van de nu volgende Vorsten, die klaarblijkelijk ook met de ligging en gesteldheid van hun gebied zamenhangt.

Ald. reg. 8 v. o.: ꦤꦔꦤꦤ speelt in de traditiën weêr een groote rol, zie o. a. HAGEMAN ll., blz. 613 enz. en VETH, Java II, blz. 102. — ꦲꦚꦫꦶꦲꦚ꧀ zijn zetel, die hier niet genoemd wordt, plaatst HAGEMAN te Pĕngging, terwijl de Sadjarah achter zijn naam voegt: ꦤꦶꦤꦶꦢꦏꦫꦗꦤꦶꦏꦸꦁꦏꦁ

De Sadjarah heeft ook een eenigzins andere volgorde der Vorsten en noemt Kanḍi Awan, Djâjâ Lĕngkârâ, over wien men vergelijke het artikel van dezen naam van Dr. COHEN STUART in Bijdragen van het Inst., dl. I en II.

Ald. reg. 5 v. o.: ꦥꦤꦶꦫꦤꦏꦁ HAGEMAN ll., blz. 616, zoekt dit in het oosten, en noemt Koeripans in verschillende gewesten. In de babad wordt op blz. 377 een ꦥꦤꦶꦫꦤꦏꦁ vermeld, dat

---

* Hoewel ontwijfelbaar de Javaansche overlevering Dâhâ met Kĕdiri identificeert, bestaat er toch reden tot nader onderzoek. Vrg. het artikel van den Heer H. HOEPERMANS in het Tijdschrift van Ind. Taal-, Land- en Volkenkunde, dl. XXI, „Het Hindoerijk van Dâhâ", die voor de hoofdplaats, op zeer goede gronden, de vele overblijfselen in het distrikt Oetaran, Afd. Madioen, houdt, en als tijd van zijn bestaan de 14de eeuw aanneemt, dus veel later dan men gewoonlijk daarvoor opgeeft. Zie ook KERN, Wrttasanc'aya, blz. 5.

volgens den zamenhang in het Mataramsche moet gelegen hebben.

Ald. reg. 2 v. o.: ꦩꦪꦱꦶꦩ is de Prinses die in de Pandjicyclus ook genoemd wordt. Zie Wajangverhalen, door ROORDA uitgegeven, blz. 204, waar zij Rårå Kili Soetji heet, desgelijks in de Sadjarah.

Ald. reg. 1. v. o.: ꦏꦩꦱꦤ is nog de naam van een viertal distrikten in het regentschap Sidåardjå, residentie Soerabaja. Prof. VETH heeft tegen het bestaan van een rijk of zetel van dezen naam twijfelingen geopperd; zie zijn werk, Java II, blz. 128 vlg.

Blz. 12, reg. 2: ꦩꦩꦱꦤ met bijvoeging van ꦲꦤ komt het later op blz. 552 enz. voor; nu nog is het de naam van een landschap in het tegenwoordig Madioen. Prof. VETH II., blz. 109, identificeert het met Singåsari.

Zonderling is het gebruik in de eigennamen van de woorden ꦒꦼꦭ „rund", ꦔꦗ „paard"; ꦲꦔꦫꦏ Jav. en ꦲꦩꦺꦴ Soend. „buffel"; de laatste naam komt dan ook alleen bij Vorsten van Padjadjaran voor. ROORDA verklaart ꦔꦗ door „ridder", maar de beide andere dan? Men zou hier nog bij kunnen voegen het gebruik van ꦲꦗꦫꦏ dat eigenlijk in het Sanskrit „de bul van de kudde" beteekenen zou. Doch dit verklaart toch het gebruik van zulke eigennamen niet geheel.

Blz. 12, reg. 7: ꦔꦗꦱꦠꦫꦩꦤ Volgens de Sadjarah regeerde deze eerst te Djĕnggålå en later te Padjadjaran, onder den naam van Maéså Tjandraman. Wij worden hier dus nu eenklaps verplaatst van het oosten naar het westen van Java. In het boek Adji-Såkå wordt dit feit zeer uitvoerig beschreven, doch als hebbende plaats gehad onder den volgenden Vorst Bandjaran-Sari, welke volgens de Sadjarah den zetel overbracht naar Galoeh, doch de na dezen komenden Vorst regeerde weêr te Padjadjaran.

Jaartallen worden in onzen tekst niet opgenomen; in de Babad Sangkålå (zie boven) vinden wij voor de stichting van Ngastinå aangegeven het jaar 700 (Poerwå Tjaritå wordt veel vroeger vermeld, van 300 tot 400), van Mĕndang Kamoelan 1002, van Djĕnggålå 1082, en van Padjadjaran 1200, alles Javaansche tijdrekening. Tusschen Ngastinå en Mĕndang Kamoelan vinden wij daar nog vermeld: Mĕmĕnang (zie aant. bij blz. 11, reg. 1) 800 en Pĕnging met Prambanan 900. — Zoolang wij evenwel geen andere bewijzen vinden, kunnen wij al deze opgaven voor niet anders dan gefingeerd houden.

De reeds genoemde Babad van Djokjokarta, die met het rijk van Galoeh begint, beschrijft de stichting van Padjadjaran door Rĕdjå Koesoemå, een uit Galoeh gevluchte Prins, die in onze vorstenlijst

Digitized by Google

gelijkstaat met Bandjaran Sari, want na hem volgen Moending Sari en Moending Wangi; als zoon van deze wordt echter vermeld Radèn Tanpå Oenå, na wien komt Loetoeng Kasaroeng, die dezelfde lotgevallen heeft als de Sri Pamčkas van onzen tekst.

Blz. 12, reg. 7: ᮊᮀᮊᮔᮌᮤ is de naam die nog steeds in de herinnering van Javaan en Soendanees wordt gegeven aan het Hindoerijk van West-Java. De eigenlijke naam zou zijn Pakoean Padjadjaran en beteekenen „rijen varens (?)." Er worden zelfs twee hoofdplaatsen van die naam aangenomen: één in Galoeh en één in Buitenzorg, waar de hier en daar gevonden oudheden als overblijfselen van deze plaats door den inlander worden beschouwd, en werkelijk in gevonden opschriften deze namen voorkomen. Verg. over het algemeen VETH ll. II, blz. 42 enz.

Ald. reg. 10: ᮃᮓᮤᮞᮊᮌᮤ Letterlijk beteekent ᮞᮊᮌᮤ de „besluiter" (cf: ook KERN, Kawi-Stud., blz. 69); is hier mede nu evenwel bedoeld de „laatste van de rij" vorsten, die als wettige afstammeling (van Pandji?) te Padjadjaran heerschte, of zou niet een eerenaam bedoeld zijn, als „het uiterste, uitnemendste, zooals in Wbk. staat: non-plus-ultra," en zou dat ook niet op de bovengenoemde plaats in Kawi-studiën de beteekenis zijn?

Ald. reg. 15 begint de geschiedenis van Sijoeng Wanårå, die zoo naauw zamenhangt met het verhaal dèr stichting van Mådjåpaït. Het is duidelijk dat in onzen tekst twee legenden omtrent de geboorte van genoemde Sijoeng Wanårå zoo goed zoo kwaad zijn vereenigd. De eerste, welke loopt tot blz. 13, reg. 14, komt dan ook maar alleen in de Babad van Djokjo voor, en schijnt wel de meest verspreidde te zijn, de laatste wordt grootendeels gevolgd in het boek Adji Såkå, blz. 262 vlgg.

Blz. 14, reg. 3: ᮃᮒᮤᮞᮊᮌᮤ In Wbk. wordt dit woord vertaald door „kort op handen" enz.; uit de zamenhang blijkt, dat het hier niet in die beteekenis, maar in die van ᮃᮞᮊᮥᮏᮤᮊᮤ (dat dan ook in V. B. gelezen wordt) voorkomt. Vrg. ook blz. 37, reg. 5 v. o.

Blz. 15, reg. 7: ᮃᮒᮞᮊᮌᮤ Een Kawiwoord voor ᮃᮒᮞᮊᮌᮤ is ᮊᮜᮂ, dat in den naam van ᮃᮁᮒᮊᮜᮂ (reg. 12) voorkomt: van daar deze geschiedenis als naamverklaring, waarom dan ook de V. B. hier ᮊᮜᮂ leest.

Blz. 16, reg. 1. ᮊᮊᮒᮤᮃᮁᮒᮞᮊᮌᮤ enz.; deze woorden zijn zeker een der duidelijkste voorbeelden van het gebruik, dat van het voorvoegsel „a" of „ha" vóór een benaming van voorwerp kan worden gemaakt, nog gevolgd door een andere benaming van voorwerp als bepaling,

Digitized by Google

evenals „ber" in het Maleisch. Vrg. o. a. PIJNAPPEL, Mal.-Holl. Wbk., Inl., § 22.

Blz. 18, reg. 14: ꦄꦢꦶꦱꦏ꧀ꦲ꧀ In het boek Adji Såkå, blz. 277 vlg., wordt een zeer uitvoerig en opgesierd verhaal van dit gevecht gegeven, dat eindigt met eene minnelijke schikking.

Ald. reg. 3 v. o.: ꦄꦩꦤꦶꦏꦸꦱꦸꦩ꧀ een plaats van dezen naam in het westen wordt nog aangewezen in Pekalongan, en ook een in Bagelèn, (Aardr. en Statist. Wbk. van Ned. Indië in voce), doch geen van beide past in den zamenhang.

Blz. 19, reg. 8 v. o.: ꦲꦩꦤꦏꦩ꧀ꦧꦺꦁ In het westen van Java worden twee bergen vermeld met den naam Koembang, een in de Preanger-Regentschappen en een in Tagal, welke hier bedoeld kunnen zijn.

Blz. 20, reg. 8: ꦄꦶꦄꦤꦄꦶꦮꦏꦺꦴꦱꦸꦂꦲꦶꦄꦶꦤꦄꦤꦄꦶꦱꦶꦪꦏꦺꦴꦤꦄꦤꦄꦤꦄꦤꦺꦴꦪꦏꦺꦴ, „De op den grootvader van Radèn Soesoeroeh volgende jongere zuster." Zij was dus eene zuster van Moenḍing Wangi, en dochter van Moenḍing Sari, volgens de Sadjarah eene oudere zuster, Rětnå Soewidå geheeten.

Blz. 20, reg. 4 v. o.: Het hier volgende bevat allerlei toespelingen op latere gebeurtenissen in de babad vermeld. Met de nakomelingen van Radèn Soesoeroeh, die ten zuiden van den berg Mĕrapi zouden regeren, worden de Vorsten van Mataram bedoeld, die zich tevens in den bijstand van de Ratoe Kidoel mogten verheugen.

Blz. 21, reg. 7 v. o.: ꦩꦏꦤꦩꦄꦶꦄꦶꦩꦏꦺꦴꦤꦄꦤꦄꦶꦱꦶꦪꦏꦺꦴ enz. Op zoodanige wijs wordt in de overleveringen der Javanen het ontstaan van het beroemde Javaansche rijk van Mådjåpaït en de verklaring van zijn naam beschreven; en alle berichten komen in hoofdzaak hierop neêr. Of deze woordafleiding de juiste is, is voor het oogenblik niet bepaald te beslissen. Zeker is het, dat men een groot aantal namen van plaatsen, afgeleid van die van boomen en planten, op Java vindt, en ook bv. die van Malakka, de beroemde Maleische hoofdplaats, van den naam van een boom gezegd wordt afkomstig te zijn. Als jaartal van de stichting wordt in de Babad Sangkålå vermeld 1301 met de Tjåndrå Sangkålå ꦲꦩꦏꦺꦴꦱꦸꦤꦩꦤꦺꦴꦲꦶꦁꦏꦺꦴꦱꦤ꧀. Een groot bewijs voor de onzekerheid der Javaansche traditie hebben wij wederom hierin; immers uit stukken van Mådjåpaït afkomstig heeft Prof. KERN aangetoond, dat reeds die naam er nevens een jaartal uit de 9de eeuw voorkomt. (Zie verslagen en mededeelingen der Kon. Akademie van Wetenschappen, 2e reeks, dl. I, en verg. VETH, II. II, blz. 37).

Blz. 22, reg. 6: ꦲꦶꦁꦲꦶꦩꦸꦭꦸꦏꦺꦴꦄꦶꦤꦲꦺꦴꦏꦺꦴꦤ꧀ Voor deze

Digitized by Google

gebeurtenis wordt in de Djokjosche Babad het jaartal 1300 opgegeven (Tj. Sangk. ꦱꦁꦏꦭ꧀ꦥ ꦠꦲꦈꦤ꧀ꦤꦺꦴ) Opmerking verdient nog, dat in de Sadjarah een zoon van Banjak Widé onder de geslachtslijsten van Madoera wordt vermeld als ꦩꦏ꧀ꦱꦶꦩꦶꦠꦺꦴꦤ꧀ꦔ doch zijne afstammelingen regeren te Soemĕnĕp.

Blz. 22, reg. 6: ꦔꦔꦩꦤ꧀ꦥꦸꦔ enz. De Sadjarah noemt hem als eersten Vorst van Mådjåpaït ꦏꦼꦢꦶꦫꦶ Merkwaardig is het gebruik van het woordje ꦏꦼ in de namen der Vors en van Mådjåpaït: ꦏꦼꦔꦤꦺꦴ ꦏꦼꦢꦶꦫꦶ Het zal wel zijn ꦏꦼ of ꦩꦏꦼ Kw. in de beteekenis van "schitteren, flonkeren."

Ald. reg. 12: ꦱꦸꦫꦸꦩꦤꦸꦫꦺꦴ Sadj. ꦏꦼꦔꦤꦺꦴ

Ald. reg. 2 v. o.: ꦔꦫꦶꦩꦩꦶꦏꦺꦴꦱꦶꦏꦺꦴ Volgens Wbk. is ꦩꦏꦺꦴꦱꦶꦏꦺꦴ "politiedienaar"; het woord in dezen zin zal wel wat beperkt zijn; het zijn zeker soldaten, belast met het handhaven der rust in de Kraton en met de uitvoering van straffen (verg. ook blz. 80, reg. 96 elders).

Blz. 23, reg. 4 v. o.: ꦩꦲꦤꦶꦁ Deze en de volgende Vorsten worden door de Sadjarah allen Bråwidjåjå genoemd en door bijvoeging van de eerste, de tweede, enz. onderscheiden, zoodat de laatste de vijfde wordt.

Ald. ꦩꦩꦸꦒꦸꦁꦏꦸ In plaats van dezen Vorst geeft de Babad van Djokjo aan Adaningkoeng eene dochter, waardoor men gelegenheid krijgt de geschiedenis van Damar Woelan in uittreksel op te nemen. * Deze Damar Woelan krijgt dan den naam van Brå Widjåjå, en zijn zoon Lĕmboe Amisani wordt opgevolgd door Bar Tandjang, blijkbaar dezelfde die in onzen tekst Brå Tandjoeng heet, die echter niet zijn zoon maar zijn broeder zou zijn.

Blz. 24, reg. 3: ꦩꦩꦤꦶꦩꦥꦸꦫꦤ꧀ Men houdt hiervoor algemeen Tsiampa in Achter-Indië, vroeger een afzonderlijk rijk, thans eene provincie van Cochin-China, aan de grenzen van Kambodja (vrg. DE JONGE, Opkomst v. h. Nederlandsch Gezag, dl. II, blz. 95 enz), De geschiedkundige waarde der huwelijksverbintenis daargelaten, bewijst dit bericht, evenals dat van het huwelijk met de Chinesche Prinses, hoe in de overlevering de herinnering aan uitgebreide buitenlandsche betrekkingen van Mådjåpaït voortleefde. (Verg. Tijdschr. van Ind. Taal- Land- en Volkenkunde, dl. XX, blz.

* Dit verhaal is in poëzie uitgegeven in de Verhandelingen van het Bataviaansch Genootschap enz., dl. XXX, terwijl bij ROORDA VAN EYSINGA ll. eene vertaling wordt gevonden. Vrg. ook Indisch Archief, dl. II, blz. 140 vlg.

Google

13 enz.). Volgens de Sadjarah was ook reeds een der vroegere Vorsten van genoemd rijk getrouwd met eene Prinses van Tjĕmpå. Onder de ruïnen van Mådjåpaït wordt ook nog het graf van deze Prinses gewezen, met het jaartal 1320 A. J. (verg. VETH, II. blz. 141).

Ald. reg. 7 v. o.: ꦩꦸꦭꦾꦤꦶꦩꦶꦱꦫ enz. Dit verhaal is hier zeker ingelascht, omdat de zonen van den hier vermelden Arabier later op Java een rol spelen. De naam van dezen Arabier, ꦲꦩ꧀ꦥꦼꦤꦶꦩꦶꦱꦫꦩꦸꦁ kan aldus worden verklaard: ꦲꦩ꧀ꦥꦼꦤꦶ zal het Arabisch أديم = مَادُوم zijn en „verheerlijkt" beteekenen; ꦆꦩꦶꦤꦶ is verkorting van Ibraïm = ons Abraham, en ꦩꦸꦁ zal volgens de Sadjarah, die hem ꦲꦱꦩꦫꦤꦶꦆꦩꦶꦤꦶ noemt en tot een afstammeling maakt van Mohammed, geboren te ꦗꦼꦢꦃ (Djeddah), de plaats geweest zijn in het gebied van Tjĕmpå, waar hij Imam was.

Blz. 27, reg. 11 v. o.: ꦱꦶꦁꦲꦶꦁ enz. De Babad van Djokjo stelt voor de Chinesche Prinses eene ꦆꦤꦫꦸꦩꦤꦾꦤ in de plaats, welke ook hier later voorkomt.

Blz. 27, reg. 6 v. o. wordt voortgezet de geschiedenis van Makdoem Braïm Asmårå of liever van zijne zonen, die zeker moeten worden beschouwd als tot de voornaamste invoerders van den Islam op Java te hebben behoord, waartoe dan hunne betrekking met de Vorstin, Prinses van Tjĕmpå, veel zou hebben bijgedragen, indien wij dit althans voor geschiedenis hebben te houden. In de Sadjarah worden Raden Rahmat en Raden Santri omgezet in leeftijd. Raden Santri wordt ꦩꦲꦢꦤꦫꦃꦱꦤꦠꦶ genoemd en Raden Rahmat ꦩꦲꦢꦤꦫꦃꦫꦲꦩꦠ꧀ verder ꦱꦸꦤꦤꦸꦱꦸꦤꦆꦁꦏꦸꦱꦸꦩ꧀ Beide zouden ook gehuwd zijn met dochters van Arjå Tédjå van Toeban, welke afstamde van een Arabier, die reeds tijdens den eersten Vorst van Mådjåpaït met eene dochter van dezen in het huwelijk trad en Adipati werd van Toeban. De bovengenoemde Arjå Tédjå van Toeban wordt in de Djokjosche Babad Wilå Tiktå genoemd, zoodat er onzekerheid omtrent deze personen bestaat.

Blz. 28, reg. 12: ꦲꦤꦫꦧꦗꦪ is nog de naam van een plaats bij of een wijk van Soerabaja, waar ook het graf van den Soesoehoenan wordt gewezen. Zie Reizen van Poerwå Lĕlånå, I, p. 170 enz.

Blz. 28, reg. 8 v. o.: ꦲꦤꦩꦶꦱꦤ Het Wbk. heeft ꦲꦩꦶꦱꦤ een titel aan Mohammedaansche wetgeleerden op Java gegeven, vooral in vroegeren tijd; het schijnt bovendien wel, dat door de overeenkomst met ꦲꦩꦶꦱꦤ van ꦩꦩꦶ „zwerven", door de Javanen hierbij gedacht wordt aan van elders komende en dikwijls van woonplaats veranderende predikers en priesters.

Digitized by Google

Ald. ꦱꦸꦏꦸꦂ doet ons aan Djeddah of Djoeddah denken, dat evenwel doorgaans ꦗꦏꦂꦛꦏ of ꦗꦸꦢꦢꦃ wordt geschreven. De Sadjarah noemt dezen Wali Lanang zoon van ꦗꦏꦂꦛꦏꦤꦒꦫꦏꦸꦱꦸꦩꦠꦫꦤꦒꦫ ꦄꦩꦤꦤꦒꦫꦱꦼꦤꦒꦏꦸꦂꦱꦸꦩꦠꦫꦤꦒꦫꦏꦼꦩꦥꦸꦂ. Dit zou dan ook de latere terugkeer van Wali Lanang naar Malakka kunnen verklaren (zie blz. 29, reg. 6). Volgens de geschiedenis is deze Arabier als het ware een voorlooper van zoovele latere, die op dezelfde wijze tot de uitbreiding van hun geloof medewerkten.

Blz. 29, reg. 7 v. o.: ꦱꦤꦤꦤꦶꦱꦾꦁ. Aldus leest mede de V. B., hoewel de tekst ꦱꦤꦤꦤꦒꦶꦫꦾꦁ heeft, dat blijkbaar eene fout is. De hier vermelde weduwe wordt voor dezelfde gehouden als Njaï Gĕdé Penatih, wier graf nog gewezen wordt te Grĕsik. Zie BRUMUND in Verhandelingen Batav. Gen. enz., dl. XXXIII, blz. 186.

Blz. 30, reg. 1: ꦱꦤꦫꦤꦾꦒꦶꦫꦶꦤꦏꦂ enz. Naïf is waarlijk de wijze waarop hier verhaald wordt, hoe de beide zoo bekende en vereerde heiligen van Java, de Soenans van Giri en van Bonang, hun voorgenomen pelgrimstocht naar Mekka reeds te Malakka eindigden en toch met het kostuum der bedevaartgangers uitgerust, in hun land terugkeerden. Hoe kan men er zich dan nog over verwonderen, dat velen hunner landgenooten later dit voorbeeld navolgden en op dezelfde gemakkelijke wijze de eerbewijzingen aan den Hadji voor zich verwierven?

Een zonderlinge voorstelling is het wederom, dat beide van genoemden Sjech zulke Hindoesche namen zouden hebben gekregen.

De graven dezer beide personnadjes worden nog in groote eer gehouden, dat van Soenan Giri bij Grĕsik, dat van Soenan Bonang te Toeban; zie daarover Poerwå Lelånå, ll. blz. 173 enz. en 178, en BRUMUND, ll. blz. 177 enz. In de Sadjarah worden beide vermeld; de een als schoonzoon, de ander als zoon van den Soenan van Ngampel.

Ald. reg. 11: ꦱꦸꦤꦶꦱꦾ enz. Te Pekalongan moet nog een graf bestaan, vermoedelijk wel van dezen Arabier. Zie Aardr. en Stat. Wbk. in voce.

Blz. 31, reg. 1 en 2: Achter ꦄꦥꦾꦤꦏꦺꦴꦁ volgde in onzen tekst onmiddellijk ꦱꦸꦤꦤꦤꦶꦱꦾꦁꦄꦤꦏꦺꦴꦁ. De daar tusschen liggende woorden heb ik gemeend uit de V. B. te moeten invoegen.

Ald. reg. 12: ꦄꦥꦾꦤꦏꦺꦴꦁꦩꦸꦂꦠꦤ. Een persoon van dezen naam treedt later in onze geschiedenis weêr op. Vrg. ook over zijn graf: Reizen van Poerwå Lĕlånå, dl. I, blz. 222.

Digitized by Google

Ald. reg. 13: ꦩꦏ꧀ꦏꦢꦶꦂꦗꦤ꧀ is de bekende apostel van den Islam in West-Java.

Ald. reg. 16 begint de geschiedenis van Radèn Patah, omtrent wiens afkomst van Palembang en afstamming van Brå Widjåjå de berichten eenstemmig zijn, ofschoon dit laatste ons meer zou doen denken aan het streven om aan alle Javaansche Vorsten een luisterrijke geboorte te geven.

Ald. reg. 2 v. o.: ꦲꦤꦫꦶꦩꦁ is blijkbaar hier gebruikt in den zin van „denken, bedenken", in denzelfden zin als ꦔꦫꦏ enz., „hooren, door het gehoor gewaar worden" beteekenen. De V. B. heeft ꦤꦫ ꦤꦸꦤꦸꦩꦱ꧀

Blz. 32, 5 v. o.: ꦱꦸꦤꦤꦱ꧀ HAGEMAN, II. blz. 221 heeft den ouderen vorm ꦩꦗꦱ꧀ Welke berg hiermede bedoeld wordt is moeijelijk op te geven; misschien is hij wel aan een Oud-Indisch verhaal ontleend.

Blz. 33, reg. 12: ꦱꦶꦤ꧀ Dit plaatst HAGEMAN, II. blz. 222 in Soerabaja. Het Aardr. Stat. Wbk. in voce Terong noemt er vier, een in Madioen, een in Djokjokarta en twee in Samarang. De meeste waarschijnlijkheid zou hier voor het eerste zijn.

Ald. reg. 14 en 15: ꦱꦗꦶꦢ꧀ꦗꦱꦩꦫꦔꦏꦺꦴꦤ꧀ꦏꦺꦴꦤꦤꦶꦔꦫꦤꦸꦤꦸꦩꦤꦶꦔꦫꦱꦩꦫꦁ Volgens de Sadjarah trouwde Raden Patah met eene dochter van den Soenan van Ngampèl-Dentå, Ratoe Djoemanten; doch eerst een later Sultan van Demak met bovengemelde prinses; daar wordt echter ꦔꦫꦤꦸꦤꦸꦩ in plaats van ꦔꦫꦤꦸꦤꦤ geschreven, de ligging hiervan is mij onbekend gebleven. HAGEMAN, II. noemt Raden Hoesèn na zijne verheffing Pétjo Tondo.

Ald. reg. 8 v. o.: ꦏꦺꦴꦤ꧀ꦠꦺꦴꦂ wordt in het Wbk. ꦏꦺꦴꦤ꧀ꦠꦺꦴꦂ geschreven, zooals ook V. B. heeft.

Blz. 34, reg. 10: ꦔꦤꦤꦱ꧀ Deze aanduiding bewijst reeds de latere vervaardiging van het werk na de opkomst van het rijk van dezen naam.

Ald. reg. 9 v. o.: ꦤꦸꦫꦤꦶꦱꦸꦭꦠꦤ꧀ꦤꦔꦫ ꦮꦸꦁꦏꦺꦴꦂ is de naam door de Javanen gegeven aan de kroes- of krulharige bewoners van het oostelijk gedeelte van den Archipel (van daar misschien ook de naam der Banda-eilanden), door de Maleijers ﻛﺮﻮﻨ geheeten (vrg. Jav. ꦏꦫꦺꦴꦁ); zie VAN DER TUUK, Bat. Lsbk., dl. IV blz. 118; van daar zal het woord voor kroesharigen in het algemeen gebruikt zijn, en daarom ook deze vrouw, die in onderscheiding der sluikharige Mongoolsche volksstammen kroesharig was, zoo zijn genoemd. Zij werd waarschijnlijk als kuriositeit door de Prinses van Tjĕmpå

Digitized by Google

op Java gebracht, zooals Oostersche Vorsten zeer dikwijls zoodanige personen, wier uiterlijk een of andere speling der natuur vertoont, aan hun hof houden. Het kind van deze ꦤꦪꦠꦫꦤꦁ zou nu de stamvader van het geslacht van Mataram zijn geweest, zooals later blijken zal. Merkwaardig is nog de vermelding der valsche profetie van de sterrewichelaars, die in elk geval beter op Radèn Patah had gepast. Zooals reeds gezegd is, zou Radèn Patah haar zoon zijn volgens de Djokjosche Babad.

Blz. 36, reg. 15: ꦲꦪꦸꦗꦪ Het Arabische قدس "heiligdom". Deze naam doet om zijne beteekenis vermoeden, dat hij later is gegeven, toen er een der hoofden van den Islam gevestigd was, die vooral grooten invloed had tijdens de rijken van Demak en Padjang. Tegenwoordig nog is het een der vroomste plaatsen op Java. Vrg. Reis van Poerwå Lelånå I, p. 195 en vlg.

Ald. ꦲꦫꦶꦱꦤꦶ is een meermalen voorkomende titel, welke lager schijnt te zijn dan ꦮꦫꦶꦱꦤꦶ misschien later vervangen door dien van ꦲꦗꦶ"

Ald. reg. 5 v. o.: ꦩꦫꦶꦩꦶꦏꦺꦴꦁ is hier het gebergte op de grens van Demak en Soerakarta.

Blz. 38, reg. 10: ꦲꦤꦪꦴꦤ komt thans nog in de afdeeling Grobogan, distrikt Sélå, voor en is het wegens de heilige graven aan den Soesoehoenan overgelaten gebied.

Ald. reg. 1 v. o.: ꦢꦶꦁꦒꦺꦴ een dergelijk verhaal als van deze bron kan men vinden bij Poerwå Lĕlånå, II, p. 66 en 67.

Blz. 39, reg. 10: ꦩꦶꦤꦺꦴꦩꦲꦸꦏꦸꦩꦤ Dit is een schrijffout voor ꦩꦶꦤꦺꦴꦩꦲꦸꦏꦸꦩꦤ" De hier verhaalde legende komt met andere namen ook voor in de Babad van Madoera. Zie Tijdschr. v. Ind. Taal- Land- en Volkenkunde, dl. XX, blz. 244 en 245.

Ald. reg. 6 v. o.: ꦲꦔꦏꦤ staat niet in het Wbk. maar bet. natuurlijk "aangenomen, opgenomen", hier van een kind.

Blz. 40, reg. 10 v. o.: ꦮꦶꦪꦮꦩꦏꦤ komt niet in het Wbk. voor, maar de beteekenis: "verblijf der hemelnimfen" is gemakkelijk op te maken.

Ald. reg. 5 v. o.: ꦤꦪꦤꦸꦔꦏꦭꦼꦤ zie hierover de aanteekening op blz. 49, reg. 7.

Blz. 41, reg. 12: ꦲꦥꦶꦤꦶꦱꦸꦪꦏ V. B. heeft ꦮꦶꦤꦶꦱꦸꦪꦏ doch het eerste vind ik meer passend.

Blz. 41, reg. 4 v. o.: ꦤꦶꦩꦭꦤ vrg. blz. 24, reg. 13: ꦤꦶꦩꦶ, dat beide teksten hebben. Juister schijnt evenwel ꦤꦶꦩꦭꦤ want dit wordt ook aangetroffen bij WINTER, Zamenspraken, I, blz. 265,

Digitized by Google

reg. 12, waaruit tevens blijkt, dat de hier reeds met Bondan Kĕdjawan, den stamvader van het geslacht van Mataram, in betrekking gebrachte gamĕlan nog in de Kraton te Soerakarta zou te vinden zijn. Ook de hem geschonken wapens (zie lager) komen in de verdere geschiedenis als vorstelijke familieërfstukken voor.

Blz. 42, reg. 10: ꦮꦮꦮ Dit verhaal moet zooals meer andere strekken tot opheldering van een in het geslacht van Mataram heerschende gewoonte.

Ald. reg. 1 v. o.: ꦮꦶꦢꦗꦄꦱ꧀ Het verdient opmerking, dat onder dezen naam nog een andere zoon van Brå Widjäjå voorkomt, die regent werd van Madoera en stamvader van de aldaar regerende familiën. Ook is reeds een Vorst zoo geheeten (zie blz. 11, reg. 1 v. o.).

Blz. 44, reg. 4: ꦄꦭꦶꦪꦩꦸꦭꦶꦪꦤ꧀ Vrg. hierover nog BRUMUND, II. blz 184.

Blz. 46, reg. 13: ꦤꦸꦫꦸꦢ꧀ꦢꦶꦤ꧀ De lijst der bondgenooten tegen Mådjåpaït is slechts klein, maar men kan er uit opmaken dat de Islam aan de Noordkust van Java reeds aanmerkelijk was uitgebreid. Eenige verwondering kan het verwekken, dat hier de Adipati van Madoera wordt genoemd, die volgens de Sadjarah een eigen zoon van Brå Widjäjå zou moeten geweest zijn; vrg. ook aanteekening op blz. 42, reg. 1 v. o. — Over Arjå Tédja zie aant. op blz. 27, reg. 6. — ꦩꦲꦩꦢꦄꦭꦶꦒꦶ schijnt hier meer als besturend hoofd dan als Wali te zijn beschouwd, ofschoon hij doorgaans als een der voornaamste van deze wordt vermeld, aan wie met hem den titel van Soenan wordt gegeven; vrg. over de Wali's: BRUMUND, II. blz. 169. Waarschijnlijk zijn onder de ꦄꦫꦗꦶꦤ꧀ hier de op Java gevestigde Arabieren en andere vreemde Mohammedanen te verstaan.

Blz. 47, reg. 7: ꦤꦄꦤ꧀ Dit woord komt volgens het Wbk. voor in twee beteekenissen: 1e = ꦤꦄꦗꦤ꧀ „hemelvaart"; 2e = ꦤꦄꦤꦸꦤ꧀ „zich terugtrekken". In overeenstemming met hetgeen elders van Javaansche Vorsten wordt vermeld, bv. in de Djåjå Lengkårå, geloof ik, dat door den schrijver de eerste beteekenis is bedoeld. V. B. leest ꦱꦤꦤ꧀ dat hier zeker als afgeleid van ꦱ ꦤꦤ꧀ Kw. = „het zich terugtrekken uit het aardsche leven en opvaren ten hemel", moet worden beschouwd.

Blz. 47, reg. 10: ꦄꦗꦁ Dit luchtverschijnsel is het zinnebeeld van den overgang der hegemonie op Bintårå, het latere Demak. Voor den ondergang van Mådjåpaït wordt hier geen jaartal opgegeven; gewoonlijk vinden wij daarvoor 1400 A. J. vermeld, dus 1478 van onze tijdrekening, in elk geval in de tweede helft der 15de eeuw. Dat met Mådjåpaït's val de heerschappij van het Hindoeïsme

Digitized by Google

eindigde, is zeker, maar dat daarmede geheel Midden- en Oost-Java tot den Islam zou zijn bekeerd, moet als eene onjuiste voorstelling worden beschouwd. Er ontstonden klaarblijkelijk een aantal kleine staten, die eerst na verloop van tijd het nieuwe geloof aannamen gedurende de 16de eeuw. Het gebied van Demak zelf strekte zich vermoedelijk in het begin niet veel verder uit dan over de tegenwoordige residentiën Japara en Samarang, en werd eerst langzamerhand vergroot. Dat ook zelfs in dit rijk de Islam eerst allengskens zegepraalde, blijkt bovendien uit de vele overblijfselen uit de Hindoe-periode aldaar en waarvan BRUMUND een overzicht geeft. Zelfs voor de nieuw gebouwde moskee van Demak zouden bouwstoffen uit Mådjåpaït gehaald zijn; vrg. BRUMUND, ll. blz. 188 en Poerwå Lělånå I, blz. 216. De laatste geeft ook op blz. 245 vlg. eene beschrijving van de overblijfselen van Mådjåpaït, en deelt mede, dat naar de nog bestaande gedeelten van de fundamenten der muren deze oude plaats 21 paal in omtrek zou hebben gehad. Om die reden kent hij haar dan ook een veel langer bestaan toe, dan de babads haar geven; vrg. ook het vroeger gezegde in aanteekening op blz. 22. en vooral VETH, ll. blz. 136 vlg.

Blz. 48, reg. 3. Den naam die voor Raden Patah na zijn troonsbeklimming wordt opgegeven, droeg hij volgens de Sadjarah reeds als Adipati van Bintårå; maar nam hij als Sultan een zeer l ngen Arabischen naam aan, waarvan Soeltan Sah Alam Akbar het gebruikelijke gedeelte is, maar tevens wordt nog vermeld die van Soeltan Adil Soerjå Ngalam.

Blz. 48, reg. 11: ꦱꦼꦤꦤ꧀ꦢꦺꦴꦤ꧀ Zie over de ligging van deze plaats de aanteekening op blz. 10. De hier vermelde Soenan Kalidjågå, een der Wali's, is reeds besproken op blz. 31. Omtrent de pilaren van de moskee van Demak zie Poerwå Lelånå I, blz. 217 en 218, wiens beschrijving daarvan eene zeer waarschijnlijke verklaring van het ontstaan der hier vermelde legende geeft.

Ald. reg. 8 v. o.: ꦩꦒꦾꦒ꧀ Dit jaartal, dat de stichting van Demak's moskee in het begin der 16de eeuw plaatst, wordt door berichten van elders meer of minder bevestigd, hoewel de Babad van Djokjo 1399 heeft. Poerwå Lelånå, ll. blz. 216, neemt een Tjåndrå Sangkålå op van de soerambi bij bovengenoemde moskee, die het jaar 1429 zou moeten geven, doch de Babad Sangkålå heeft dezelfde Tj. S. met het jaartal 1420, dat ook in V. B. is opgenomen.

Blz. 49, reg. 9: ꦤꦸꦫꦸꦮꦺꦴꦱꦤ꧀ Hier vinden wij den vroeger reeds voorkomenden naam van het kleedingstuk der Mataramsche Vorsten terug, cf. blz. 40, 5 v. o., met een tweeden naam er bij.

Google

Er komen dus in de Babad twee legenden voor omtrent de afkomst van dit buisje, terwijl het Wbk. er bovendien een derde vermeldt. Waar het bidkleedje en de salèndang van den Profeet gebleven zouden zijn, is onbekend; vrg. blz. 190, reg. 4 vlg.

Blz. 50, reg. 2 v. o.: ꦲꦱꦶꦭꦤꦩꦶꦫꦶꦪꦁ Voor ꦲꦩꦶꦫꦶ met een aanhechtsel, dus als substantief, vindt men tegenwoordig gewoonlijk ꦩꦶꦫꦶ gebruikt, doch in de babad komt herhaaldelijk ꦲꦩꦶꦫꦶ voor, dat ook Kawi is. Vrg. Ardj. Wiw., 21 d. en de aanteekening van Prof. KERN, Kawi-Studien, blz. 130 benevens Wrtta-sanc'aya, blz. 142.

Blz. 52, reg. 2: ꦏꦮꦫꦶꦥꦸꦠꦿꦺꦴꦱꦺꦴꦫꦶꦤꦒꦫ꧀ In de Sadjarah wordt nog een zoon vermeld, geheeten ꦄꦩꦥꦤꦏꦺꦴꦱꦺꦴꦫꦤꦱꦤ꧀

Ald. reg. 7: ꦥꦿꦠꦺꦴꦱꦺꦴ De Sadjarah geeft er twaalf op, waarbij nog een zoon.

Ald. reg. 8: ꦲꦶꦭꦤꦏꦶꦤꦱꦤ꧀ ꦱꦤꦱꦤ of ꦤꦱꦤ is de bekende plaats in Grobogan, waarvan het geslacht van Mataram afkomstig zou zijn en ook nog graven van voorouders worden gevonden; vrg. BRUMUND, II. blz. 173.

Ald. reg. 13: ꦲꦶꦭꦤꦏꦶꦝꦶꦤ꧀ Ofschoon hier bijna geheel met stilzwijgen voorbijgegaan, is Djajaningrat (beter dan Djajaningrat: V. B. heeft Andajaningrat) een zeer bekend persoon in de legenden der Javanen omtrent Mådjåpaït; zijn gebied Pĕngging, later Padjang, zal vermoedelijk na den val van Mådjåpaït mede onafhankelijk zijn geworden en hier volgt nu de beschrijving van de wijze waarop het aan Demak werd onderworpen en daarna de lotgevallen van Dajaningrat's kleinzoon, die zich later tot den machtigsten Vorst van Midden-Java wist te verheffen. Men zou in de beide broeders eene verpersoonlijking kunnen zien van den strijd tusschen het oude en het nieuwe geloof.

Blz. 53, reg. 4: ꦲꦠꦏꦤꦩꦶꦱꦶꦏꦶꦝ꧀ Deze persoon zal vermoedelijk een geestelijke van aanzien zijn geweest, hoewel hij onder de Wali's niet wordt genoemd; ook tusschen de geestelijken schijnt strijd te hebben bestaan; vermoedelijk was hij een mededinger van het geestelijk opperhoofd van Demak, Soenan Koedoes.

Ald. reg. 6: ꦲꦶꦭꦤꦏꦶꦕꦤ꧀ is blz. 52, reg. 6, reeds vermeld als schoonzoon van Ki Ageng Taroeb.

Blz. 55, reg. 9 v. o.: ꦲꦱꦸꦒꦠꦒꦠꦱꦤ꧀ ꦲꦒꦒꦠꦱꦤ꧀ is niet in het Wbk. opgenomen, doch zou naar mondelinge mededeeling hetzelfde zijn als ꦠꦒꦠ꧀ in de zamenstellingen ꦲꦱꦶꦠꦒꦠ꧀ en ꦲꦱꦶꦩꦒꦒꦠꦱꦤ꧀ De beteekenis van het woord echter zou zijn „wapperen, fladderen", en de herhaling ꦱꦸꦠꦒꦠꦱꦸꦠꦒꦠꦱꦤ꧀ in gebruik

Digitized by Google

zijn voor het wapperen van doek, b.v. van eene vlag, waarvoor ook in het Wbk. [illegible] (zie bij [illegible]) wordt opgenomen.

Blz. 56, reg. 10: [illegible] beteekent letterlijk: „de namen van landen (of distrikten) tot erfstukken maken"; en zal wel het best worden vertaald door: „namen geven aan landen als erflatingen voor de nakomelingschap."

Blz. 57, reg. 11: [illegible] is een plaats in de afdeeling Salatigå.

Blz. 57, reg. 8 v. o.: [illegible] enz. Vóór deze woorden wordt door V. B. nog het volgende gezegd, en eene dergelijke uitdrukking moet tot recht verband van den zin zeker onmisbaar worden geacht: [illegible]

Blz. 58, reg. 10: [illegible] Het hier volgende verhaal is natuurlijk niets meer dan eene zinspeling op de toekomstige grootheid der afstammelingen van Kjaï Ageng Sélå en op die van Mas Karèbèt.

Blz. 59, reg. 11 v. o.: [illegible] is een bekende berg op de grenzen van Kadoe en Samarang.

Ald. reg. 3 v. o.: [illegible] Volgens Wbk. zouden [illegible] en [illegible] verbastering van [illegible] en [illegible] zijn, en zou het laatste hier dan moeten worden opgevat in de beteekenis van „op" of „tegen iets een middel verzinnen." In het Vervolg op het Woordenboek van Gericke en Roorda, door Jansz, wordt [illegible] verklaard door „afkeeren, verijdelen", met aanhaling van deze zelfde zinsnede als voorbeeld; vrg. ook blz. 150, reg. 7, [illegible] Het zou dan moeten afkomen van het Arab. تأخير „vertraging, verschuiving tot later tijd."

Blz. 61, reg. 9 v. o.: [illegible] In de Bab. Sangk. wordt als sterfjaar van Radèn Patah opgegeven 1430 A. J.

Ald. reg. 1 v. o.: [illegible] De genoemde Bab. Sangk. noemt hiervoor het jaar 1432 A. J.

Blz. 63, reg. 11 v. o.: [illegible] Of dit woord hier gebruikt is in de beteekenis van Kw. = „haarspeld", of wel in die van „een puntig opgerold sirihblad" is onzeker; het laatste zou de kracht van Djåkå Tingkir nog grooter doen schijnen.

Blz. 63, reg. 3 v. o.: [illegible] is een drukfout voor [illegible]

Blz. 64, reg. 11 v. o.: [illegible] vrg. blz. 53, reg. 5 en blz. 54, reg. 4 v. o. vlg.

Blz. 65, reg. 4: [illegible] zie blz. 53, reg. 6 en 54, reg. 5 v. o. vlg.

Digitized by Google

Blz. 68, reg. 2: ꦥꦿꦮꦛ꧀ꦭꦫ꧀, Prawåtå is heden nog de naam van de hoofdplaats van het distrikt Oendakkan, residentie Djapårå, 13 paal van Koedoes, en bevat ook nog overblijfselen van een Kraton; eerst zomerverblijf van de Sultans van Demak (want zij gingen er gedurende den regentijd resideren), was het later vast verblijf van Soenan Prawåtå; vrg. R. M. Poerwå Lělånå, I, pag. 204 enz. en BRUMUND, II. pag. 164

Ald. reg 3 v. o.: ꦥꦫꦥꦫꦶꦪꦤ꧀ is waarschijnlijk dezelfde die elders Dĕngking en even als de blz. 69, reg. 1, vermelde Pitjis in de Afdeeling Padjang van de residentie Soerakarta wordt aangetroffen, terwijl op blz. 667, reg. 3, een dorp van dezen naam wordt genoemd.

Blz. 69, reg. 4: ꦏꦶꦱ꧀ꦲꦸꦥꦢꦫ, Dit verhaal van het gevecht tegen de krokodillen wordt ook medegedeeld: Leesboek der Jav. Spraakkunst van ROORDA, 1e en 2e uitgave.

Blz. 71, reg. 3: ꦫꦏ꧀ꦱ, zou in Soekåwati, res. Soerakarta, liggen.

Blz. 73, reg. 2: achter ꦲꦶꦪꦤ꧀ꦢꦶꦪꦤ꧀ꦥꦸꦠꦿ" te voegen: ꦱꦼꦫꦠꦤꦪꦤ꧀ ꦱꦿꦺꦴꦁꦒꦺꦴꦤ꧀ꦲꦶꦁꦏꦸꦱꦸꦩ꧀ꦢꦶꦪꦤ꧀ꦥꦸꦠꦿ"

Blz. 73, reg. 13: ꦏꦲꦶꦤꦪꦁ, Zie over deze plaats en het graf van Soenan Kalidjågå aldaar: Poerwå Lelånå, II. I, blz. 220; BRUMUND, II. blz. 172.

ꦱꦸꦤꦤ꧀ꦏꦭꦶꦗꦏ꧀ꦲꦪꦤ꧀, zie blz. 58.

Blz. 74, reg. 7: ꦏꦶꦩꦶ, is volgens mededeeling van wijlen Prof. ROORDA "de plaats bij het oor van een beest, wat ꦏꦶꦩꦶꦏꦺꦴꦤ꧀ bij den mensch is."

Ald. reg. 11: ꦲꦶꦁꦲꦶꦁꦔꦫꦠꦩꦠꦫꦩ꧀ꦏꦶꦗꦶꦁꦔꦺꦴꦁ, enz. Dit is eene zinspeling op de latere macht van het geslacht van Mataram, waarvan deze Kjaï Ageng Sélå een der stamvaders was. De hier vermelde gebeurtenis is wel als een aanslag op het rijk van Demak te beschouwen.

Ald. reg. 12 v. o.: ꦮꦮꦗꦔꦶꦁꦱꦶꦗꦪ, De Sadjarah noemt er negen en daaronder geene die getrouwd zou zijn met ꦱꦼꦫꦏꦤꦪꦤ꧀ ꦏꦭꦶꦤꦗꦩꦠ, Daar wordt ook de naam van den Pangeran Kalinjamat opgegeven te zijn Arjå Tandoeran (bij HAGEMAN Hadiri). Kalinjawat wordt door HAGEMAN in Pati, Joana en Rembang geplaatst. Het woord is op Java nog niet geheel onbekend, zooals blijkt uit het opschrift van het boek ꦏꦫꦠꦥꦫꦤꦪꦤ꧀ꦢꦺꦴꦁ, boven gemeld.

Ald. reg. 3 v. o. ꦫꦏ꧀, deze naam schijnt toen voor ꦢꦶꦩꦺ in de plaats te zijn gekomen, dus werd Djåkå Tingkir in het voorvaderlijk gebied hersteld. Was hij misschien evenwel slechts een pre-

Digitized by Google

tendent, die zich met die bewering van Padjang meester maakte?

Blz. 75, r. 3: ꦲꦪꦸꦗꦁꦲꦤꦸꦩꦤ꧀ꦠꦫ꧀ꦱꦁꦏꦏ꧀ꦱ꧀ꦲꦤ꧀ Dc Bab. Sangk. geeft hiervoor het jaartal 1503 en HAGEMAN 1542 A. C., terwijl VETH, II. pag. 248, 1539 opgeeft. Een tjándrá sangk. in de Babad van den Heer HASSELMAN geeft hetzelfde jaar 1503.

Ald. reg. 10: ꦲꦢꦶ oude naam van het gebied, tegenwoordig grootendeels bezet door de afdeeling Bodjánagárá.

Ald. reg. 8 v. o.: ꦏꦺꦴꦤꦶꦲꦫꦶꦥꦸꦤ꧀ Het gebruik van het werkwoord met het aanhechtsel is hier overeenkomstig het opgemerkte in de Jav. Gramm. van Prof ROORDA, blz. 465.

Blz. 76, reg. 11: ꦩꦶꦤꦶꦏꦺꦴꦤ꧀ Deze legende moet weêr den oorsprong ophelderen van het instrument van dezen naam, dat tot de erfelijke insignia der Vorsten uit het geslacht van Mataram behoort.

Het op blz. 77, reg. 3, volgende verhaal geeft op dezelfde wijze de oorzaak aan van een paar bij dat geslacht heerschende gewoonten. Vrg. hierover ook Mededeel. van het Ned. Zendel. Gen., jaarg. XIV, blz. 278.

Blz. 78, reg. 7: ꦏꦺꦴꦤꦫꦗꦁꦏꦸꦩꦶꦫꦤ꧀ Volgens de Sadjarah was Ki Pandjawi kleinkind van eene tante van Kjaï Agĕng Ngĕnis. Volgens het Wbk. is ꦫꦁꦏꦸꦩꦶꦫꦤ꧀ TP. (Noorderstrandwoord) zva. ꦫꦁꦏꦸꦩꦠꦺꦴꦏꦤ꧀ "oomskind", terwijl ꦫꦁꦏꦸꦏꦺꦴꦁ "oudoomskleinkind" zou beteekenen; ꦏꦺꦴꦤꦫꦗꦁꦏꦸꦩꦶꦫꦤ꧀ zou dan gebruikt worden voor "ooms of tantes kleinkind", het kind van een neef, ꦏꦺꦴꦤꦠꦺꦴꦏꦤ꧀"

Ald. reg. 7 v. o.: ꦫꦺꦩꦶꦫꦤ꧀ is volgens A. St. Wbk. een kampong, thans behoorende tot de hoofdplaats Soerakarta.

Blz. 79, reg, 6: ꦏꦺꦴꦤꦸꦥꦸꦏꦸꦩꦶꦤ꧀ De Sadjarah geeft niet minder dan 31 kinderen van Ki Pamanahan op, doch daaronder eene groote menigte dochters.

Ald. reg. 9 v. o.: ꦫꦠ꧀ꦠꦺꦴꦏꦤ꧀ dat volgens Wbk. beteekent "stok of staak voor een plant om bij op te groeijen of om bij te houden." Het is hier dus figuurlijk gebruikt van Kadèn Bagoes als de stut voor den Sultan van Padjang om zijn geslacht te doen voortduren.

Blz. 80, reg. 2 v. o.: ꦏꦺꦴꦤꦏꦺꦤꦴꦱ꧀ bij dit woord zou men onwillekeurig denken aan het Holl. "bezeren" en "bezeerd", en er eene verbastering van ꦏꦺꦤꦴꦱ꧀ in kunnen zien, doch de overeenkomst in klank zou ons hier zonder duchtiger bewijzen kunnen doen dwalen.

Blz. 81. reg. 2: ꦱꦁꦗꦸꦁꦤ꧀ De tekst had het jaartal zelf niet en is dat overgenomen uit V. B. Volgens gewone berekening zou ons dit moeten geven 1531 A. C. De Bab. Sangk. en Dj. Bab. II

Digitized by Google

hebben wederom beide 1504 (A. J.). De andere Dj. Bab. heeft de Tj. Sangk. ꦎꦸꦔꦶꦱꦸꦫꦾꦤꦶꦩ꧀ Hoewel ꦱꦶꦫꦸ in de bekende lijsten bij HAGEMAN en RAFFLES niet voorkomt, zou ik het voor 5 houden, op grond dat de woorden „wind" en „adem" dat cijfer beteekenen, dan krijgen wij weêr het jaartal van onzen tekst 1453.

Ald. reg. 11: ꦩꦁꦏꦤꦶꦠꦺꦴꦩꦺꦴꦤꦗꦿꦶ Over deze vrouw zie men nog het artikel van Prof. VETH in het Tijdschrift van Ned. Indië, jaarg. 1869 „Over vrouwenregeringen in den Indischen Archipel."

Blz. 12, reg. 1: ꦱꦸꦩꦺꦴꦱꦺꦴꦩꦺꦴꦫ is vermoedelijk de naam van den berg bij Djapara. Vrg. blz. 307, reg. 9 en aant. aldaar.

Blz. 87, reg. 6 v. o.: ꦏꦏꦫꦔꦏꦱꦤꦔꦂ In Midden-Java wordt met ꦏꦏꦫꦔ en ꦏꦔꦸꦮꦶ doorgaans alleen de Solo-rivier bedoeld, en in dezen zamenhang kan het geen andere zijn. Men zal echter aan enkele gedeelten bepaalde namen hebben gegeven, zooals ook later die van Samanggi herhaaldelijk voorkomt.

Blz. 88, reg. 10 v. o.: ꦱꦸꦭꦸꦏ꧀ waarvoor V. B. heeft ꦱꦫꦏ꧀ zal wel eene verbastering zijn van ꦱꦸꦭꦸꦏ꧀ „duidelijk voor oogen" enz.

Blz. 93, reg. 3: ꦱꦶꦩꦏꦔꦏꦫꦶꦂꦲꦶꦫꦺꦴꦱꦺꦴꦩꦺꦴꦫꦗꦿꦶ Uit het op reg. 2 staande ꦩꦫꦶ zou men opmaken, dat de bedoelde vrouwen ieder een man hadden, zoodat er met bijvoeging van drie, vijf kadjinĕmman zouden moeten zijn. Om aan dat bezwaar te gemoet te komen heeft V. B. dan ook ꦩꦺꦴꦩꦶꦂ in plaats van ꦱꦶꦩ꧀ Men zou het evenwel ook kunnen verklaren, door ꦱꦫꦶꦩꦺꦴꦤꦶꦤ꧀ꦒꦸ op regel 2 op de daad van allen te laten slaan, ook van de later bijkomenden, terwijl dan de beide vrouwen slechts één en denzelfden man zouden hebben.

Blz. 98, reg. 13: ꦩꦺꦴꦤ꧀ꦒꦤ꧀ꦢꦶꦭꦁ Deze ꦩꦺꦴꦤ꧀ zou nog bewaard worden te Ngadilangoe bij het graf van Soenan Kalidjågå. Zie R. M. Poerwå Lelånå I, blz. 221.

Ald. reg. 9 v. o.: ꦒꦸꦭꦸꦩꦸ Dit is wederom de verklaring van een bij het vorstengeslacht van Mataram bestaande gewoonte.

Blz. 102, reg. 10: ꦩꦺꦴꦤꦸꦫꦩ Do Djokj. Bab. II heeft het jaartal 1525, en stelt dus tusschen den dood van Soenan Prawåtå en dien van Arjå Panangsang 21 jaren; onze tekst 18 jaren.

Blz. 106, reg. 5: ꦏꦤꦸꦒꦺꦴꦏꦺꦴꦤ꧀ Uit dit voorbeeld blijkt, dat ꦤꦏꦺꦴꦤ꧀ als grondvorm wordt beschouwd, ofschoon de wortel zeker wel ꦤꦺꦴꦤ꧀, waarvan ook ꦲꦤꦺꦴ en ꦏꦤꦺꦴ afkomen, zal zijn.

Blz. 107, reg. 6 v. o.: ꦩꦩꦫꦸ is hier te nemen in de beteekenis, welke sub 3° in het Wbk. is opgenomen. De V. B. heeft voor dat woord de uitdrukking ꦤꦸꦩꦶꦤꦸꦂꦲꦶꦩꦩꦤꦺꦴꦩꦶꦤꦸꦒꦤꦸꦒ ꦩꦶꦤꦶꦁꦤꦸꦫ

Digitized by Google

Blz. 108, reg. 2 v. o.: ꦲꦤꦏꦭꦶꦁ komt ook reeds blz. 37, reg. 2 voor; de ligging is mij evenwel onbekend.

Blz. 110, 4 v. o. en 114, reg. 5 v. o.: ꦲꦶꦩꦤꦲꦤꦸꦭꦫꦏꦁꦒꦶꦫꦶ Klaarblijkelijk wordt hier gezinspeeld op het eerst later voorkomende verhaal van de voorspelling van den Soenan Giri omtrent de aanstaande grootheid van het geslacht van Ki Pamanahan. zijnde dat van Mataram.

Blz. 112, reg. 1: ꦱꦸꦱꦸꦲꦶꦁ Op blz. 79, reg. 6 vlg., zijn de kinderen van Ki Pamanahan reeds opgenoemd, met deze afwijking, dat Radèn Bagoes, die, na door den Sultan te zijn aangenomen tot zoon, Radèn Ngabèhi Loring-pasar genoemd wordt, daar de tweede zoon is.

Ald. reg. 2 v. o.: ꦏꦺꦢꦶ Waarschijnlijk is hier bedoeld dezelfde plaats, die in het verbaal van CORNELIS VAN MASEYCK (zie DE JONGE, »De opkomst van het Ned. Gezag over Java, dl. I, p. 91 en 94) Taetgy en door VAN GOENS in de Reisbeschrijving van Samârangh naar Mataram (zie Tijdschr. van het Kon. Inst. voor de Taal- Land- en Volkenkunde van Ned. Indië, dl. IV, p. 310 en elders) Tadie genoemd wordt en toen een poort was die den toegang tot Mataram afsloot, gelegen aan den voet van den Mĕrapi.

Blz. 113, reg. 1: ꦲꦤꦏꦶꦩꦲꦶꦤꦏꦠꦶꦪꦤ In de Sadjarah wordt ook een geslachtslijst van deze familie opgenomen, welke tot de afstammelingen van den Soenan van Ngampèl-Dĕntå zou behooren, en waartoe ook de gemalin van Pakoe Boewånå III wordt gebracht.

Ald. reg. 6 v. o.: ꦲꦶꦭꦸꦲꦶ is meer poëtisch voor ꦏꦪꦤꦲꦶ»

Ald. reg. 3 v. o.: ꦤꦪꦏꦫꦠꦏ is de naam van de bek nde rivier in het tegenwoordige Djokjokartæ, die gewoonlijk Opak of Oepak geschreven wordt; blz. 138, reg. 4, vinden wij ꦲꦤꦪꦏꦫꦠꦏ geschreven.

Blz. 114, reg. 10: ꦏꦶꦢꦶꦪꦸ Hier is het eerste sprekend voorbeeld van de tweeërlei tijdrekening, die in de Babad schijnt te worden gevolgd, daar met het vorige jaartal 1471 een verschil van 61 jaren zou bestaan, dat zeker naar den loop der gebeurtenissen niet denkbaar is. Gewoonlijk wordt in navolging van HAGEMAN de stichting van Mataram tot het jaar 1555 A. C. gebracht, dat uit zou komen op het Jav. jaar 1475 of 1480. De Babad Sangkålå heeft het jaartal 1531 met de Tj. Sangkålå ꦤꦪꦏꦫ꧀ꦲꦤꦶꦲꦶꦁꦱꦤꦁꦏꦭ꧀» Dezelfde Sangkålå heeft ook de Djokjosche Babad, doch met het jaar 1506, waarschijnlijk eene verschrijving voor 1501 of 1504, want de dood van Ki Pamanahan wordt later onder 1505 vermeld.

Blz. 115, reg. 3 v. o.: ꦤꦏꦤꦠ꧀ꦩꦸ Volgens Wbk. »lang, lang-

werpig" van vorm. Hier is evenwel klaarblijkelijk een instrument bedoeld, en volgens opgave van wijlen Prof. ROORDA is het een naam van een sikkel, grooter dan een ꦲꦫꦶꦴꦁ dat uitnemend in den zamenhang past.

Blz. 118, reg. 5: ꦲꦩꦗꦶꦱꦶꦪꦤ꧀ꦩꦫ꧀ꦱꦶꦏꦸꦱꦶꦂ ꦲꦤꦫꦲꦱꦗ enz. zal wel moeten beteeken: "de geaardheid van mensch was reeds voortreffelijk", zoodat enz.; "hij was reeds een voortreffelijk mensch", waaruit dan het volgende kan worden verklaard. V. B. heeft voor ꦲꦩꦗꦶꦱꦶꦪꦤ꧀ ꦲꦤꦏꦺꦴꦤ꧀ en ꦱꦶꦩꦶꦗꦤ꧀ voor ꦱꦶꦩꦸꦪꦶꦏ꧀"

Ald. reg. 7 v. o.: ꦧꦺꦲꦤꦸꦭꦸꦮꦩꦱꦗ is het Arab. الله أعلم, dat beteekent "God weet het", en natuurlijk moet dienen om op de onzekerheid van de toekomst te wijzen, evenals het volgende: ꦤꦫꦲꦩ꧀ꦏꦫꦩꦲꦶꦪꦶꦤ꧀ om Zijn welbehagen dienaangaande uit te drukken.

Blz. 120, reg. 7 v. o.: ꦲꦶꦫꦲꦤꦸꦒꦶꦫꦶꦏꦶ Deze togt naar Giri kan worden beschouwd als het toppunt der macht van Padjang, waarbij zijn gezag door de hierna genoemde hoofden van Oost-Java zou zijn erkend, en hem tevens den titel van Sultan verleend. Zooals later blijkt, zoekt het geslacht van Mataram zijne rechten te staven door de bij dezelfde gebeurtenis gedane, reeds vroeger genoemde, voorspelling van den Soenan Giri omtrent de aanstaande grootheid van Mataram, aan welke daardoor natuurlijk een soort van goddelijk recht werd verleend.

Ald. reg. 5 v. o.: ꦲꦶꦤ꧀ slaat, zooals uit den zamenhang blijkt, op ꦲꦤꦸꦭꦂ"

Blz. 121, reg. 2: ꦩꦶꦒꦸꦪꦤ = ꦩꦶꦔꦸꦪꦤ"

Ald. reg. 9: ꦲꦶꦮꦗ In plaats van dit jaartal heeft de V. B. in overeenstemming met de Bab. Sangk. ꦲꦶꦁꦒꦶꦗ dat meer zamenhangt met het op blz. 114 voorkomende en daar besproken jaartal. Elders komen nog twee Tj. Sangk. voor: ꦲꦩꦶꦔꦤꦾꦶꦪꦤ ꦲꦏ꧀ en ꦒꦶꦫꦶꦤꦂꦔꦤ꧀ꦏ꧀, die het mij echter niet gelukt is genoegzaam op te helderen. VETH, II. pag. 256 geeft het jaartal 1568 A. C.

Ald. reg. 7 v. o.: ꦩꦶꦔꦫꦲꦔꦸꦏꦤ꧀ꦠꦤꦱ Ng. ꦲꦤꦩꦶꦔꦫꦲꦔꦸꦏꦸꦱꦶꦩꦠꦤꦱ

Blz. 124, reg. 5 v. o.: ꦲꦶꦁꦒꦶꦗ is uit de V. B. overgenomen; ook de Bab. Sangk. heeft hetzelfde. In de Bab. Djokj. in proza komt voor ꦲꦶꦮꦶ met de Tj. Sangk.: ꦱꦶꦫꦲꦒꦶꦪꦶꦩꦪꦤꦫꦶ waarvan ik evenwel 1508 zou maken, omdat ꦱꦶꦫꦲꦒ zooals alle woorden die "olifant" beteekenen = 8 is. Volgens VETH, II. pag. 259, 1575 A. C.

Digitized by Google

Blz. 125, reg. 11: ꦤꦫꦫꦺꦴꦗꦥꦁ enz. Deze naam kan verleend zijn door den Sultan van Padjang, ingeval men wil aannemen, dat hij door dezen tot bevelhebber zijner troepen is gemaakt (zie VETH, II. pag. 259), maar de namen ꦲꦩꦶꦔꦴꦭ en ꦲꦒꦼꦁꦩꦏꦫ zijn, zoo hij ze ooit gedragen heeft, van later oorsprong, en passen, zooals bekend is, alleen voor een onafhankelijk Vorst, die als hoofd van de godsdienst optreedt, tegelijk met den titel van Panĕmbahan, hoewel wij deze ook reeds vóór dien tijd van hem gebruikt vinden. Misschien werd hem nu den naam Radèn Ngabèhi Soetå Widjåjå, die ook voorkomt, gegeven. Merkwaardig is het evenwel, dat onder zijne namen in de Sadjarah die van Sroeboed voorkomt, klaarblijkelijk het Siroeboed van VALENTIJN, die hem overigens evenwel met zijn vader schijnt te verwarren.

Ald. reg. 2 v. o.: ꦲꦩꦲꦶꦭꦾꦤ꧀ Hieruit blijkt, dat Sénåpati zeer spoedig zijne plannen om zich onafhankelijk te maken openbaarde.

Blz. 126, reg. 9: ꦱꦸꦩꦁ wordt evenals ꦲꦗꦶ (zie blz. 136, reg. 5 v. o.) gewoonlijk alleen in Kw., zooals hier, in de beteekenis van ꦱꦸꦱꦸꦩꦁ gebruikt.

Blz. 127, reg. 6: ꦱꦶꦪꦩ is de naam van een plaatsje aan de zuidkust van Java.

Ald. reg. 3 v. o.: ꦲꦏꦶꦱꦶꦪꦤꦩꦤꦱꦁ moet gelezen worden: ꦲꦏꦶꦱꦶꦪꦤꦩꦤꦫꦫꦺꦴꦗꦥꦤꦩꦤꦱꦁ.

Blz. 128, reg. 9: ꦲꦩꦁꦏꦸꦤꦤꦒꦫꦁ. Wat dit zeer zonderling schijnende bevel, waarvan elders geen sprake is, beteekent, is mij tot nu toe niet opgehelderd. Tot verklaring kan misschien dienen, wat medegedeeld wordt door VAN GOENS in zijne Reijsbeschrijving van Samârangh nae Mataram", welke is opgenomen in de Bijdragen van het Kon. Instituut voor de Taal- Land- en Volkenkunde van N.-I., dl. IV en daar voorkomt op blz. 344 vlg.

Blz. 131, reg. 10 v. o.: ꦲꦒꦶꦱꦲꦏꦼꦤꦁ enz. Kadoe en Bagelèn waren dus onderhoorig aan Padjang, en de hoofden verplicht de opbrengst naar de hoofdplaats te brengen. Het hier volgende bewijst, dat Sénåpati, niettegenstaande de vermaningen van Djoeroe Martani, die hiervoor vermeld zijn, in zijn verzet tegen Padjang bleef volharden en zich niet enkel tot bidden bepaalde, zooals men uit het hier onmiddellijk voorafgaande zou opmaken.

Ald. reg. 4 v. o.: ꦱꦶꦫꦗꦁꦩꦤꦱꦫꦸꦁꦲꦶꦔꦴꦒꦁꦤ. Vreemd is het dat hier voor ꦱꦫꦸꦁ maar vooral voor ꦤꦶꦫꦲꦔꦴꦒꦁꦤ het Ng. gebruikt wordt. Indien dit niet willekeurig is, dan heeft de vertaler in proza daarmede willen wijzen op hunne geringheid tegenover den grooten Sénåpati.

Digitized by Google

Ald. reg. 3 v. o.: ꦲꦩꦺꦤ꧀ꦱꦶꦂꦲꦶꦭꦤ꧀ꦒꦶꦭꦤ꧀ Dit aanhechtsel bij ꦭꦤ꧀ is eenigzins vreemd achter ꦲꦶ, dat het doet kennen als het gezegde, dat van het meervoud ꦲꦩꦺꦴ wordt gebruikt; men zou verwachten: ꦲꦶꦭꦲꦩꦺꦤ꧀ꦱꦶꦂꦤ꧀ꦭꦤ꧀ of ꦭꦤ꧀ꦒꦶꦭꦤ꧀" V. B. heeft het veranderd in ꦲꦩꦺꦤ꧀ꦱꦶꦂꦲꦶꦭꦤ꧀ꦒꦤ꧀ꦲꦭꦤ꧀ꦲꦩꦺꦴꦒꦶꦂꦥꦶꦭꦤ꧀"

Blz. 133, reg. 7 en 6 v. o: ꦲꦭꦶꦩꦤꦩ꧀ voor het meer gebruikelijke ꦲꦩꦶꦭꦤꦩ꧀

Blz. 135, reg. 5: ꦭꦤ is een drukfout voor ꦭꦭꦤ" Over den aanslag van Ki Bòtjòr en het gebeurde te Lipoerå, dat hier volgt, kan men nog vergelijken Baron Sakèndèr, uitgegeven door Dr. COHEN STUART, pådå ꦥꦢꦲ (vers 579 en vlg.)

Blz. 135, reg. 6 v. o.: ꦭꦤ꧀ꦭꦲꦶꦠꦤ꧀ꦲꦩꦤ꧀ꦒꦸꦩꦶꦁꦲꦸꦭꦶꦲꦶꦠꦤ꧀ꦲꦭꦤ꧀ is een poëtische uitdrukking, die dan ook in de V. B. vervangen is door: ꦲꦱꦸꦤꦶꦲꦭꦤ꧀ꦲꦱꦸꦭꦸꦲꦭꦤ꧀ꦲꦩꦤ꧀ꦒꦸꦪꦺꦴꦩ꧀

Blz. 136, reg. 7 v. o.: ꦲꦤꦸꦭꦸꦒꦸꦂꦲꦤꦭꦤ꧀ꦒꦺꦴꦭꦲꦭꦲꦶꦲꦭꦲꦶꦩꦤꦸꦒꦶꦂ ꦲꦭꦤꦩꦤ꧀ enz. Bij deze voorspelling moet men aan den Soesoehoenan Mangkoerat denken, na wiens dood de zetel van het bestuur werd overgebracht naar Kartåsoerå en herhaaldelijk onlusten in het rijk ontstonden, waarop dan de woorden ꦲꦩꦩꦤꦒꦸꦭꦩ꧀ moeten geacht worden te wijzen.

Blz. 137, reg. 6: ꦲꦤꦸꦒꦶꦲꦭꦤ꧀ ꦲꦤꦸꦒꦤ꧀ is evenals ꦲꦶꦭꦤ afkomstig uit het Arabisch, waar عجب "zelfbewondering" beteekent.

Blz. 137, reg. 8: ꦲꦕꦤꦭ꧀ is het Arab. جايس "wat kan of mag;" ꦒꦩꦲꦕꦤꦭ꧀ bet. dus een stem, die naar willekeur mag handelen, zooals ook uit de hier volgende verklaring blijkt.

Blz. 139, reg. 10: ꦩꦩꦶꦤꦸꦭꦭ꧀ elders ꦩꦲꦩꦶꦤꦸꦭꦭ꧀ (V. B.), ꦩꦩꦶꦤꦶꦤꦸꦭꦭ꧀ (blz. 140, reg. 1 enz.), ook ꦩꦲꦤꦕꦶꦩꦤ꧀ꦩꦶꦁꦭ꧀ is de naam die gegeven wordt aan de Vorstin der Geesten aan de Zuidkust van Java, en die een groote rol speelt in het volksgeloof der Javanen, zoodat omtrent haar verschillende legenden in omloop zijn. Vrg. ook blz. 20, reg. 1 v. o. en vlg.

Blz. 140, reg. 9 en 8 v. o.: ꦲꦶꦩꦲꦺꦴꦲꦤꦤꦺꦴꦤꦲꦤꦲꦩꦲꦤꦲꦤꦭꦤ꧀ Bij deze eenigzins vreemde konstruktie is om den nadruk ꦲꦲꦺꦴꦲꦤ ꦤꦺꦴꦲꦤꦭꦤ꧀ eerst geplaatst, terwijl daarna ꦲꦤꦤ als subjekt volgt.

Blz. 143, reg. 12: ꦲꦩꦩꦒꦸꦭꦸꦩꦤ꧀ Het geestelijk hoofd van dezen naam, dat reeds vroeger herhaaldelijk genoemd is, zal vermoedelijk wel door verschillende personen zijn vertegenwoordigd. De raad, die hij aan Sénåpati geeft om een muur te bouwen om

Digitized by Google

zijn hoofdplaats, was zeker bij de meer en meer vijandige houding die Sénåpati tegen Padjang aannam, zeer noodzakelijk, ofschoon het eenigzins strijdt met betgeen voorkomt op blz. 125, reg. 3 v. o.: ꦱꦫꦶꦫꦩꦸꦏꦸꦩꦶꦥꦠꦶꦏꦼꦠꦸꦤꦸꦴꦤꦶꦱꦼꦤꦤ꧀ꦥꦠꦶꦩꦸꦏꦸꦩꦶꦥꦠꦶꦏꦼꦠꦸꦤꦸꦴꦤꦶꦱꦼꦤꦤ꧀ꦥꦠꦶꦩꦸꦏꦸꦩꦶꦥꦠꦶꦏꦼꦠꦸꦤꦸꦴꦤꦶꦱꦼꦤꦤ꧀ꦥꦠꦶ

Blz. 143, reg. 10 v. o.: ꦏꦶꦤꦤꦶꦴ in plaats van ꦏꦶꦤꦤꦶꦴꦪꦤ꧀ zooals somtijds in deze beteekenis voorkomt. Vrg. hierover de Beknopte Jav. Gramm. v. ROORDA, blz. 169, bovenaan.

Blz. 144, reg. 11: ꦲꦪꦸꦥꦲꦤꦶꦴꦫꦺ Vrg. blz. 200, reg. 1 v. o. De beteekenis van het woord ꦲꦤꦶꦴꦫꦺ is niet geheel duidelijk. Volgens Wbk. bet. het „van verschillende kleuren; van gemengd ras." Het komt later dikwijls voor met ꦲꦤꦫ, dat het Wbk. vertaalt door „onderdanen van verschillende kleuren, van verschillende volken." Doch wat beteekent het hier vereenigd met ꦲꦪꦸꦥ Ín Wbk. wordt het genoemd „naam van een vroegeren rijkszetel op Java, elders ꦲꦪꦸꦥꦏꦤꦣ" en daarmede kan nu wel die van Mataram bedoeld zijn, maar dit is waarschijnlijk alleen gezet, omdat men er geen andere verklaring van wist te geven. Beteekent het dan: „een stad met inwoners van verschillende afkomst, of met gebouwen van verschillend materiaal, als van steen, hout, bamboe" en daardoor „veelkleurig"?

Blz. 145, reg. 12: ꦩꦩꦸꦤꦱꦶꦴ De ligging van deze plaats is moeijelijk nauwkeurig op te geven. Zij lag natuurlijk in het Mataramsche in de richting van Padjang, vrg. blz. 158, reg. 4 v. o.

Blz 146, reg. 10 v. o.: ꦲꦱꦺꦴ De olifanten zijn op Java niet inheemsch; zij werden echter door Vorsten bezeten en gebruikt, zooals o. a. ook blijkt uit het bezoek door de Hollanders op hun tweede reis aan het hoofd van Toeban gebracht. (Zie DE JONGE, De opkomst van het Nederlandsche Gezag in O. I., dl. II, blz. 405). Of nu echter een toen nog klein binnenslands wonend hoofd, zooals dat van Mataram, reeds olifanten kon bezitten, is wel twijfelachtig en waarschijnlijk slechts aan de opsieringszucht der Javanen in hun verhalen toe te schrijven, evenals dat op blz. 147, reg. 1, het verblijf van Sénåpati de Kraton wordt genoemd.

Blz. 150, reg. 7 v. o. enz.: ꦲꦤꦶꦪꦤ꧀ꦲꦤꦶꦪꦤ꧀ꦩꦸꦔꦏꦤ꧀ en ꦲꦩꦸꦔꦏꦤ꧀ ꦲꦪꦸꦥ zijn spreekwoorden die verklaard worden, het eerste: Jav. Zamenspraken, II, blz. 9, reg. 4 v. o.; het tweede: Jav. Leesboek (1e uitgave), blz. 63, reg. 2 v. o en Jav. Zamenspraken, II, blz. 44, reg. 1 v. o.

Blz. 154, reg. 2 v. o.: ꦲꦭꦲꦺꦴꦩꦏ wordt gewoonlijk geschre-

Digitized by Google

ven ꦥꦸꦫꦸꦮꦏꦤ꧀ en beteekent dus met ꦏꦺꦤꦠꦺꦤꦤ꧀ de "achtertuin", "de tuin achter de Kapoetrèn."

Blz. 155, reg. 5: ꦄꦩꦂꦒꦶꦭꦶꦪꦏꦩꦶ "offer van het rijk (?)", een offer dat valt door de kracht der wetten of bepalingen, die in het rijk gelden; vrg. ꦏꦫꦠꦪꦤꦤꦩ doch zie mede de uitdrukking ꦄꦩꦂꦒꦶꦭꦶꦪꦏ op blz. 7, reg. 3.

Blz. 157, reg. 6: ꦥꦩꦥꦤꦲꦤꦤꦤ꧀ Dit ꦤ heeft hier de kracht van ꦁ. Lawijan is een reeds vroeger voorkomende naam, het verblijf van den vader van Ki Pamanahan; ook zou het nu nog de naam zijn van een der kampongs van Soerakarta. In elk geval moet het een riviertje in de nabijheid van de hoofdplaats Padjang zijn geweest.

Ald. reg. 3 v. o.: ꦏꦁꦄꦏꦁ Tegenwoordig wordt nog een dorp van dien naam vermeld bij Oengaran in de residentie Samarang.

Blz. 158, reg. 12: ꦄꦢꦶꦥꦠꦶꦢꦼꦩꦏ enz. De Adipati's van Demak, Toeban en Bantĕn (Bantam) komen hier voor als schoonzonen, maar ook eenigermate als vasallen van den Sultan van Padjang. In hoeverre dit, bepaaldelijk van Bantĕn, geschiedkundig waar is, is voor het oogenblik moeijelijk uit te maken. Wel bestonden er betrekkingen tusschen West- en Midden-Java, maar Bantĕn treedt toch in de tweede helft der 16de eeuw als een onafhankelijke staat op. Vrg. hierover VETH, II. pag. 200 vlg. en 269 vlg.

Blz. 159, reg. 5: ꦄꦩꦤꦶꦁꦏꦫꦠꦤ꧀ is hier niet duidelijk; het zou moeten beteekenen "een ꦄꦩꦤꦶꦁꦏꦫꦠꦤ꧀ bewonen", in dezelfden zin als ꦩꦁꦏꦸꦪꦸ enz., maar een voorbeeld, dat zulk een woord alleenstaande in de beteekenis van een naamwoord wordt opgevat, herinner ik mij niet ontmoet te hebben. Men zal dus beter doen te lezen: ꦄꦄꦩꦤꦶꦁꦏꦫꦠꦤ꧀ zooals ook V. B. heeft.

Blz. 161, reg. 4: ꦄꦁꦭꦺꦫꦪꦤꦏ꧀ is de naam van een dorp in de afd. Padjang van de residentie Soerakarta; van de ꦤꦒꦫ heb ik nader niets gevonden dan het navolgende: RAFFLES II, blz. 158, noemt het "the tomb of the Pangeran of that name, who was descended from Abdallah, the eldest son of Raden Patah." Vrg. blz. 676, waar echter wel van de Mesdjid, maar niet van een ꦤꦒꦫ gesproken wordt.

Blz. 163, reg. 10 v. o.: ꦄꦒꦸꦪꦤꦤꦤ꧀ Zonderling is het zeker, dat deze beiden woorden, die te zamen "tuinbaas" beteekenen, als naam worden gegeven aan een ꦏꦺꦢꦱꦶ. Elders, in de Babad van Djokjo in proza wordt ook van hem, maar niet als ꦏꦺꦢꦱꦶ gesproken.

Blz. 165, reg. 3 enz.: Dit verhaal van de verkiezing van een

Digitized by Google

nieuwen Vorst van Padjang verdient opmerking, dewijl daarin eene bestrijding van de erfelijkheid der waardigheid ligt, en tevens de groote invloed der geestelijke hoofden op Java in vroegere tijden op nieuw daaruit zou blijken. Ofschoon Prof. VETH (II. blz. 260), ook op grond der mededeelingen van Mendez Pinto, dit verhaal voor waarheid aanneemt, komt het mij waarschijnlijk voor dat na den dood van Sultan Padjang de regent van Demak zich van een groot deel van het vroegere gebied der Sultans van Demak heeft meester gemaakt, terwijl ook andere hoofden, waaronder Sénåpati in de eerste plaats, zich geheel onafhankelijk maakten, zoodat alleen Djipang overbleef aan P. Bĕnåwå. Van deze gewichtige gebeurtenissen wordt hier geen jaartal opgegeven, doch de Bab. Sangk. heeft voor den dood van Sultan Padjang het jaar 1540. HAGEMAN in Indisch Archief III, blz. 20—23 stelt daarvoor het jaar 1586 A. C., dat niet onwaarschijnlijk, maar toch volstrekt niet zeker is.

Blz. 166, reg. 4 v. o.: ꦲꦩꦸꦲꦸꦤꦩꦱꦁ. Daar ꦲꦩꦸꦲꦸꦤ ꦩꦱꦁ "woudbewoner" beteekent, zou ꦲꦩꦸꦲꦸꦤꦩꦱꦁ de benaming kunnen zijn van een beambte bij of ondergeschikt hoofd over woudbewoners of een woudstreek, zooals er in den omtrek van Padjang kan zijn geweest, die ten behoeve van den Vorst werd beheerd.

Blz. 169, reg. 2: ꦏꦏꦮꦲꦶꦤꦸꦏꦏꦤꦸꦭꦶꦃꦤꦸꦂꦤꦩꦱꦁ. ꦶꦤꦸꦂꦤꦩꦱꦁ is eene spreekwoordelijke uitdrukking, die in haar geheel luidt: ꦩꦩꦶꦤꦶꦭꦶꦃꦤꦸꦶꦤꦶꦤꦸꦏꦶꦤꦸꦂꦤꦩꦱꦁ, en gebruikt wordt als er iets verloren is, dat den vinder prijs wordt gegeven. Zoo beteekent ꦶꦤꦸ ꦤꦩꦱꦁ "als eerste vinder iets prijs verklaren", en ook, zooals hier, "iets prijs verklaren om het voor zich te nemen."

Blz. 171, reg. 12 v. o.: ꦱꦸꦒꦼꦔꦩꦩ als naam voor de kleur van een paard komt dit in het Wbk. niet voor, maar het zal wel zijn "schitterend wit zooals de volle maan."

Ald. reg. 8 v. o.: Voor ꦱꦸꦒꦼꦔ moet gelezen worden ꦱꦸꦒꦼꦔ

Blz. 172, reg. 3 v. o.: ꦧꦫꦺꦴꦩꦲꦶꦱꦸꦒꦼꦔꦏꦸꦭꦭꦏꦸꦭꦭꦩꦲꦶꦏꦤꦶꦤꦸꦤꦶꦱꦸꦒꦼꦔꦲꦶꦤꦼꦴꦤꦤꦶ "daarop vochten zij en raakten handgemeen met hunne eigene (mede) kameraden"; ꦩꦲꦶ wordt klaarblijkelijk gebruikt in den zin van ons "onderling" of eene dergelijke uitdrukking als "man tegen man." Dit blijkt ook uit blz. 252, reg. 11: ꦏꦤꦤꦤꦸꦱꦸꦩꦲꦶꦫꦶꦤꦶꦤꦶꦭꦶꦤꦶ dat volledig zou moeten luiden: ꦏꦤꦤꦤꦸꦱꦸꦩꦲꦶꦫꦶꦤꦶꦤꦶꦭꦶꦤꦶ "het gevecht was levendig van kanon tegen kanon", en zoo is ook te verklaren wat voorkomt reg. 6 v. o.: ꦤꦶꦤꦶꦭꦶꦤꦶ

Digitized by Google

ꦏꦫꦶꦪꦺꦴꦤꦤ꧀ꦢꦺꦱꦤꦫꦺꦱꦶꦢꦺꦁꦮꦭꦼꦤ꧀ꦢꦺꦱꦶꦫꦺꦱꦶꦢꦺꦁꦮꦭꦼꦤ꧀ "op de kanonnen der Javanen werden de (mede) kanonnen gericht door de Hollanders.

Blz. 173, reg. 8 v. o.: ꦱꦸꦤꦸꦱꦸꦤꦤ꧀ꦢꦺꦱꦤꦶꦏꦸꦱꦸꦩ꧀ꦄꦁꦏꦺꦴꦁ ꦢꦤ꧀ꦗꦶ heeft V. B. niet, maar in denzelfden zamenhang komt het ook voor blz. 206, reg. 1 v. o.: ꦄꦁꦏꦸꦱꦸꦤꦤ꧀ꦢꦺꦱꦤꦶꦄꦱꦶꦄꦱꦶꦏꦺ" blz. 355, reg. 5: ꦱꦶꦄꦱꦶꦏꦄꦱꦶꦏꦶꦁꦱꦸꦏꦸꦩꦱꦸꦩ" blz. 442, reg. 1 v. o.: ꦄꦁꦗꦶꦱꦸꦤꦸꦱꦸꦤꦤ꧀ꦢꦺꦱꦤꦶꦏꦢꦤ꧀ꦗꦶꦄꦁꦏꦸꦭꦸꦄꦁ en het schijnt dus wel, dat deze verbinding door ꦢꦤ꧀ꦗꦶ gebruikt wordt om familiebetrekking aan te duiden, even als ons "van." Ook in het Maleisch komt een dergelijk gebruik voor van "oleh"; zoo in Dr. DE HOLLANDER's Handleiding voor de Maleische Taal- en Letterkunde, 2e druk, 3e dl. (Leesboek) blz. 135, reg. 9 v. o.: "anak oleh mantri besar"; vrg. aldaar blz. 141, reg. 14 en 4 v. o. Beide voorzetsels worden meestal achter passieven gebruikt, in den zin van ons "door" (zie over de afleiding van beide: KERN, Kawistudiën, blz. 45, 46 en 64). Men zou ze misschien kunnen vergelijken met het Latijnsche "a, ab" en het Duitsche "von".

Blz. 176, reg. 7 v. o.. ꦱꦶꦄꦱꦶꦤꦱꦶꦄꦤꦫꦸꦗꦶꦭꦁꦱꦩ꧀ꦥꦺꦤꦶꦭꦁꦱꦩ꧀ꦥꦺꦤꦶꦭꦁꦱ꧀ (reg. 3 v. o. vindt men alleen ꦭꦁꦱꦩ꧀ꦥꦺꦤꦶꦭꦁꦱ꧀ in plaats van ꦭꦁꦱꦩ꧀ꦥꦺꦤꦶꦭꦁꦱ꧀ doch V. B. heeft het laatste ook hier). De beteekenis is niet duister; er worden waarzeggers en sterrenwichelaars meê bedoeld, maar de verklaring van de woorden is eenigzins twijfelachtig; ꦤꦭꦤ꧀ is "berekening", ꦱꦶꦤꦫꦸꦗꦶ "voorspelling", en ꦭꦁꦱꦩ꧀ "hemelbol" of "dierenriem"; ꦭꦁꦱꦩ꧀ꦥꦺꦤꦶꦭꦁꦱ꧀ wordt in Wbk. niet verklaard, doch hangt blijkbaar met ꦭꦁꦱꦩ꧀ zamen, en zou, volgens mededeeling van Dr. JUIJNBOLL, kunnen beteekenen "astrologisch", dus ꦭꦁꦱꦩ꧀ꦭꦁꦱꦩ꧀ꦥꦺꦤꦶꦭꦁꦱ꧀ de "astrologische dierenriem." Voor de verovering van Padjang geeft B. S. op 1540 A. J.; HAGEMAN 1585 A. C.

Blz. 179, reg. 2 v. o.: ꦭꦱꦤꦸꦭꦸꦩ꧀ nog de naam van een dorp in Djokjokarta, distrikt Galoer.

Blz. 180, reg. 5: ꦄꦢꦺꦴꦏꦶꦄꦗꦺꦴꦄꦤ꧀ is zamentrekking uit ꦄꦢꦺꦴꦏꦶ ꦤ꧀ꦤ꧀ (voor ꦄꦢꦺꦴꦏꦶꦄꦤ꧀ꦤ꧀) ꦱꦶꦄꦗꦺꦴꦄꦤ꧀"

Ald. reg. 8: ꦭꦱꦤꦸꦭꦸꦩ꧀ꦭꦱꦱ꧀. De Sadjarah noemt 22 kinderen van Sénåpati, doch daaronder een aantal jong gestorven; er komen twee prinsen met name Poegër bij voor, dat echter verklaard wordt uit het hier op blz. 213 verhaalde.

Ald. reg 12: ꦭꦁꦱꦶꦢꦺꦤꦭꦁꦱꦩ꧀ꦥꦺꦤꦶꦭꦁꦱ꧀ Dit is de naam, die aan dezen Vorst na zijn dood werd gegeven en die voluit is: ꦭꦁꦱꦶꦢꦺꦤꦭꦁꦱ

Digitized by Google

ꦤꦫꦱꦶꦁꦲꦏꦸ waarvan VALENTIJN Sida Karippika maakte volgens het Maleisch schrift. Aan Vorsten na hun dood daarbij toepasselijke namen te geven komt ook bij andere Javaansche Vorsten voor, is vooral zeer gebruikelijk op Celebes, en bij de Maleijers niet ongewoon. De titel van Sultan wordt ten onrechte aan Sénåpati gegeven. Volgens de Sadjarah heeft hij bij zijn leven alleen die van Panĕmbahan gedragen en is hem na zijn dood de naam en titel van ꦲꦩꦼꦁꦏꦸꦤꦠꦤꦱꦪꦤꦤꦶꦁꦏꦺꦴ toegekend.

Blz. 182, reg. 4: ꦲꦤꦸꦒꦫꦲꦏꦸ Vrg. blz. 123, reg. 4 v. o. vlg.

Ald. reg. 9 v. o.: ꦲꦫꦶꦪꦢꦤꦠꦤꦱꦪꦤꦤꦶꦁꦏꦺꦴ Dit is een voorstelling voor een gedeelte genomen naar latere toestanden. Waarschijnlijk was in het laatst der 16de eeuw Oostelijk Java verdeeld onder verschillende van elkander onafhankelijke hoofden, waaronder die van Toeban, van Soerabaja, van Pasoeroean, van Madoera, terwijl het hoofd van Soerabaja als de machtigste zal moeten worden beschouwd, die zelfs een zekere suprematie op de overigen uitoefende. Waarschijnlijk was het geslacht, dat te Soerabaja heerschte, afkomstig van den Soenan van Ngampèl Dĕntå, die bij de invoering van den Islam in het rijk van Mådjåpaït een rol speelde. Verg. blz. 246, reg. 13.

Ald. reg. 5 v. o.: ꦲꦩꦸꦁꦏꦸ enz. De meeste der hier in zonderlinge volgorde opgenomen namen van landschappen zijn ook heden nog als zoodanig bekend. Van de overige weten wij dat Wiråsåbå tegenwoordig Mådjå-Agoeng heet, en dat Pakatjangan, 't welk ook in het boek Adji Såkå, blz. 63, voorkomt, tusschen Balégå en Bawéan, vermoedelijk op Madoera moet worden geplaatst. Pringgåbåjå en Pragoenan heb ik te vergeefs gezocht.

Blz. 183, reg. 13: ꦲꦱꦶꦩꦲꦶꦪꦁꦏꦸ Het is eenigzins zonderling, dat hier de persoon geheel verzwegen wordt, hoewel een dergelijk voorbeeld in ROORDA's Jav. Grammatica, blz. 385, ook wordt medegedeeld, maar niet met den Jussief. V. B. heeft er dan ook den Imperatief voor.

Blz. 184, reg. 4 v. o.: ꦲꦠꦺꦴ Waarschijnlijk hetzelfde, dat elders Waroe genoemd wordt.

Blz. 185, reg. 5: ꦲꦱꦶꦢꦸꦩꦲꦩꦶꦲꦩꦶꦪꦤꦤꦸꦁꦏꦸ Zie over dezen blz. 187, reg. 8 vlg.

Blz. 186, reg. 6: ꦲꦩꦶꦪꦩ Deze wordt in den Sadjarah vermeld als eene der vrouwen van Sénåpati en moeder van verscheiden kinderen.

Ald. reg. 9 v. o.: ꦲꦱꦲꦱꦩ De naam van deze soort soldaten wordt niet vermeld in WINTER's Zamenspraken, I, blz. 45 en 51

(1ste uitg.). De naam zal wel zamengesteld zijn uit ꦏꦱꦺꦴ "overwinning" en ꦩꦠꦺ z. v. a. ꦩꦤ꧀ꦢꦸꦩ "dood".

Ald. reg. 7 v. o.: ꦩꦤ꧀ꦠꦶꦁꦄꦴꦱꦶ "iets bediepen", "ergens diep ingaan", "ergens inkomen."

Blz. 187, reg. 10: ꦲꦭꦸꦲꦺꦴꦩꦤꦴꦫꦶ In de Sadjarah worden 24 kinderen van den Panĕmbahan van Madioen genoemd, terwijl de hier genoemde Mas Lontang later Panembahan van Djapan werd. Zie ook blz. 198, reg. 10 vlg. — De Bab. Sangk. heeft bij deze gebeurtenis de Tj. Sangk. ꦏꦱꦶꦏꦤꦂꦠꦤꦁꦲꦶꦁꦏꦁ met het jaartal 1543.

Blz. 190, reg. 3: ꦩꦤꦶꦩꦤꦸꦱ Ditzelfde verhaal vinden wij hiervoor, blz. 48 en vlg., met een klein verschil omtrent de ꦩꦲꦶꦢꦸꦩꦱ"

Ald. reg. 9: ꦱꦭꦼ V. B. heeft ꦱꦶꦭꦼꦠ terwijl op blz. 48, reg. 2 v. o.: ꦱꦤꦱꦺꦴ wordt gebruikt: ꦱꦭꦼ is dus het basterdhollandsche woord "sjaal of shawl."

Blz. 192, reg. 6: ꦤꦩꦩꦱꦶꦢꦶꦱꦩꦶꦠꦶꦏꦤꦶꦩꦸꦱꦸꦱ enz. Vergel. Mededeel. van het Ned. Zendelinggenootschap, Jaarg. XIV blz. 278.

Blz. 196, reg. 2 v. o.: ꦤꦸꦫꦼꦴ drukfout voor ꦱꦸꦫꦼꦴ"

Blz. 197, reg. 10 v. o.: voor ꦤꦺꦴꦤꦺꦴꦩꦤꦴ lees: ꦤꦺꦴꦤꦺꦴꦩꦤꦴ V. B. heeft ꦱꦶꦫꦼꦴꦱꦸꦱꦸꦫꦼ"

Blz. 198, reg. 9: ꦫꦲꦸꦤꦱꦫꦺꦴ Boven, blz. 187, reg. 13, wordt hij ꦫꦤꦏꦺꦴ geheeten.

Blz. 199, reg. 2 v. o.: ꦏꦸꦩꦤꦱꦸ In het Aardr. en Stat. Wbk. worden twee Krakals genoemd, het eene komt als in het westen gelegen niet in aanmerking. Het andere wordt geplaatst in Bodjå Nagårå; in de nabijheid van Kediri zal dus een derde hebben gelegen, dat daar niet opgenoemd is.

Blz. 200, reg. 1 v. o.: ꦏꦸꦛꦤꦱꦶꦫꦼ Vrg. aant. bij blz. 144, reg. 11. — Het jaartal der stichting 1509 is in V. B. veranderd in 1549, zooals ook Bab. Sangk heeft. — De Djokjosche Babad heeft hier de Tj. Sengk ꦱꦸꦤꦸꦠꦫꦫꦠꦸꦤꦸꦤꦶ die aldus zou kunnen verklaard worden: ꦤꦸꦤꦶ = 1, ꦫꦫꦠꦸꦤ als windstreek vermoedelijk = 5, ꦏꦸ is = 0, en ꦱꦸꦱꦸ als zamenhangende met het begrip opening = 9; te zamen 1509, indien dit niet streed met het aldaar opgegeven jaartal voor den dood van Sénåpati, dat insgelijks 1509 is.

Blz. 201, reg. 1 v. o.: ꦤꦫꦫꦸꦏꦏꦏ is een uitdrukking eigenlijk uit later tijd afkomstig, toen deze landen aan Mataram onderworpen w ren.

Blz. 202, reg. 7: ꦫꦲꦶ V. B. ꦫꦏꦶ Het is moeijelijk hiertus-

Digitized by Google

schen een keus te doen; van beide namen zijn plaatsen bekend, zonder dat een van beide den marsch der legers beter verklaart. De Djokjosche Bab. heeft mede ꦱꦫꦺ꧀ Zie ook het aangeteekende bij blz. 112, reg. 2 v. o.

Ald. reg. 11: ꦤꦒꦶ꧀ Volgens Aardrijksk. en Stat. Woordb. ligt een Oeter in de afd. Padjang, resid. Soerakarta.

Ald. reg. 1 v. o.: ꦨꦢꦶ Men vindt in het Aardrijksk. en Stat. Woordb. vele Wĕdi's op Java vermeld, waarvan één in Soerakarta. Waarschijnlijk is dat het hier bedoelde. Cf. blz. 546.

Blz. 203, reg. 8 v. o.: ꦤꦫꦶꦤꦤꦤꦱꦫꦶꦪꦤꦫꦶꦏꦫꦱꦫꦶꦪꦁ Dit is een voorbeeld van de plaatsing van een woord achter ꦤꦫꦶꦤꦤꦤꦱ als onderwerp van den zin, niet van het volgend gezegde, want van ꦫꦱꦫꦶꦪꦁ is het onderwerp ꦫꦏꦶꦫꦱꦏꦶꦫꦱꦺꦴ dat verzwegen wordt. Vrg. Jav. Gramm. blz. 502, § 530.

Ald. reg. 2 v. o.: ꦱꦺꦴꦏꦶꦫꦱꦏꦶ moet met ꦂ er tusschen herhaald worden.

Blz. 204, reg. 10: ꦱꦫꦏꦫꦏꦺꦴꦪꦱꦺꦴꦏꦤꦤꦱꦤꦱ Hoewel onder dezen titel geen der op blz. 180 genoemde zonen voorkomt en hij hoogstwaarschijnlijk ook eerst van lateren oorsprong is, is daarmede evenwel klaarblijkelijk de latere Panĕmbahan Krapjak bedoeld, die een zoon was van de zuster van den Adipati van Pati. De Sadjarah geeft hem als eerste naam: ꦤꦤꦫꦤꦱꦤꦺꦴ

Ald. reg. 1 v. o.: ꦏꦺꦴꦫꦫꦱꦫ zal wel de naam zijn van een plaatsje in de buurt van Prambanan.

Blz. 206. reg. 1 v. o.: ꦫꦱꦸꦁꦏꦸꦄꦤꦤꦏꦺꦴꦏꦺꦴꦱꦺꦴꦏꦶ Vrg. het gezegde in de aanteekening op blz. 173, reg. 8 v. o.

Blz. 208, reg. 12: ꦤꦤꦶꦤ V. B. heeft met Bab. Sangk. ꦤꦤꦶꦤꦁ Zie ook blz. 209, reg. 10.

Blz. 209, reg. 7: ꦏꦶꦤꦺꦴꦱꦫꦤꦫ Hiermede wordt waarschijnlijk bedoeld, dat Sénåpati drie jaar regeerde als Vorst na het bouwen van de muur om zijn hoofdplaats als teeken van onafhankelijke vorstelijke waardigheid. De Djokjosche Bab. bedoelt dan ook in een andere zin voor zijne regering den duur van 15 jaar.

Blz. 209, reg. 10: ꦤꦤꦶꦤꦁ Ook hier is eene afwijking met de V. B. en de Bab. Sangk., die beide ꦤꦤꦶꦤꦤ hebben. De Djokj. Bab. heeft 1509 met de Tj. Sengk. ꦫꦱꦪꦺꦴꦫꦱꦫꦱꦫꦏꦶꦤꦫ Het vermoedelijk sterfjaar van Sénåpati is 1601 A. C., hetwelk ook HAGEMAN heeft, en dat komt met geen der hier opgegeven getallen overeen. Het gebied, dat Sénåpati aan zijn zoon, naliet, bestond, voor zoo ver wij kunnen nagaan, uit Midden-Java van Ba-

Digitized by Google

gelèn tot Madioen. Veel verder oostwaarts strekte zich zijne macht nog niet uit, en het is ook twijfelachtig, in hoever de Noordkust reeds aan hem onderworpen was. Op hun eerste bezoek te Bantam troffen de Hollanders een Vorst aan die door hen Keizer van Java wordt genoemd, en die vermoedelijk de door Sénápati van Padjang verdreven Vorst van Demak is geweest. Uit hun verdere berichten blijkt, dat Soerabaja nog geheel onafhankelijk was, en dat daar evenals te Grĕsik en Toeban veel handel ook door de Portugezen werd gedreven; van de aanwezigheid dezer laatsten op Java vinden wij in den Babad geen sporen.

Ald. reg. 7 v. o.: ꦲꦢꦶꦥꦂꦠꦶ꦳ Deze titel heeft hij hoogstwaarschijnlijk evenmin gevoerd als zijn vader. In de Sadjarah wordt hij genoemd: ꦲꦢꦶꦥꦂꦠꦶ꦳ꦄꦩꦶꦫꦱꦸꦭ꦳ꦆꦱꦭꦩꦶꦏ꦳ꦄꦭꦶꦩꦱꦭꦩꦶꦁ ꦱꦱꦤꦏ꦳

Blz. 210, reg. 6: ꦄꦶꦪꦺꦴꦁꦏꦺꦴꦤꦱꦶꦤꦶꦩꦱ꦳ꦄꦗꦮꦱꦏꦺꦴꦠꦱꦱ꦳ Aan de tuinlieden der Vorsten schijnen de Javanen altijd iets buitengewoons te hebben gezien, zooals blijkt uit de verhalen van den ꦱꦺꦴꦤꦱꦱ꦳ te Padjang (vrg. blz. 163 enz.). Moet ꦄꦶꦪꦺꦴꦁꦏꦺꦴꦤꦱ in de beteekenis van albino worden opgevat? Misschien is hiermede bedoeld de Italiaan, waarvan volgnns het verhaal van Dr. DE HAAN (zie DE JONGE ll., I, blz. 308) door den zoon van dezen Vorst in 1622 gesproken wordt.

Blz. 211, reg. 5 v. o.: ꦄꦶꦪꦺꦴꦤꦥꦶꦠꦶꦏꦺꦴꦠꦺꦴ Deze naam komt ook reeds voor onder de bevelhebbers van het leger der Ooster-Javanen. Zie blz. 201, reg. 9 v. o.

Blz. 213, reg. 10: ꦲꦺꦴꦱꦺꦴꦏꦺꦴꦤꦏꦺꦴꦄꦶꦩꦶꦱꦺꦴꦫꦱ꦳ In de Bab. Sangk. vinden wij als jaartal van deze gebeurtenis opgegeven 1557 (Tj. Sangk.: ꦱꦺꦴꦄꦶꦩꦶꦱꦺꦴꦫꦱꦺꦴꦄꦶꦠꦺꦴꦱ꦳) dus 4 à 5 jaren na de troons beklimming van den nieuwen Vorst. HAGEMAN (zie Ind. Arch. III, blz. 269) geeft op het jaar 1604 A. C., 1525 A. J. als dat der overgave van Demak na bijna vierjarigen strijd, dus het zou niet zoo spoedig zijn beslist geweest als de Babad wil. Dat wordt ook bevestigd door de brieven van en aan JACOB VAN HEEMSKERK, van wien eenige schepelingen door den Vorst van Demak werden gevangen genomen en in den oorlog gebruikt (zie DE JONGE, Opkomst van het Nederl. Gezag in Oost-Indië, dl. II, blz. 269, 510 vlg.), en waaruit tevens blijkt, dat Samarang aan Demak onderhoorig was en de Vorst van Soerabaja diens bondgenoot was.

Blz. 213, reg. 11: ꦲꦺꦴꦤꦏꦺꦴꦠꦺꦴ Dit wordt eenigzins opgehelderd, doordien de Djokjosche Babad ꦲꦺꦴꦤꦏꦺꦴꦄꦶꦠꦺꦴꦏꦺꦴꦠꦺꦴ heeft. Er is dus mede bedoeld de bevelhebber van eene aldus genoemde af-

Digitized by Google

deeling soldaten, die zoo hetzij met een piek of een schild van dien eigenaardigen vorm waren gewapend.

Ald. reg. 6 v. o.: ꦏꦸꦮꦶꦱꦺꦴꦤꦤꦺꦴꦤ꧀ · Het verdient opmerking dat in 1830 tijdens de overname der residentiën Madioen en Kediri er in Prånåråga nog 5 regenten waren. Zie VAN DEVENTER, Bijdr. land. stelsel, II, 141 enz.

Blz. 213, reg. v. o.: ꦱꦼꦤꦏꦥꦠꦶ Deze eigenlijk vorstelijke naam of titel komt in de Sadjarah voor van een broeder van Sénåpåti; of die hier bedoeld is, is evenwel onzeker.

Blz. 214, reg. 9 v. o.: ꦏꦶꦢꦸꦮꦁ de juiste ligging hiervan is mij tot nu toe onbekend. Of het hetzelfde is, waarover blz. 326 wordt gesproken en op Noeså Kambangan schijnt te moeten worden gezocht, of wel wat in de Bab. Sangk. wordt genoemd ꦏꦶꦢꦸꦮꦁꦱꦼꦩꦺꦴꦩꦺꦴꦁ is niet zeker uit te maken.

Blz. 215, reg. 2 v. o.: Het gebeurde met Pangéran Djåjåråga wordt door de Bab. Sangk. gebracht in het jaar 1560 (Tj. Sangk. ꦱꦤꦒꦾꦏꦱꦏꦒꦾꦤꦁ). HAGEMAN ll. noemt het jaar 1608 A. C. doch maakt er twee feiten van: de onderwerping van Pånåråga en de verdrijving van Pangéran Djåjåråga, dien hij Djågåråga noemt.

Ald. reg. 1 v. o.: ꦭꦸꦭꦸꦒꦺꦴꦤꦤꦺꦴꦤ꧀ Volgens de Sadjarah had hij er 15.

Blz. 216, reg. 3: ꦩꦶꦱꦺꦴꦤꦤꦺꦴꦤ꧀ ꦩꦺꦴꦤꦤꦺꦴꦤ꧀ is ontwijfelbaar afgeleid van ꦩꦺꦴꦤ "tijd voor iets," en beteekent dus hier "bij tijden, periodiek."

Ald. reg. 4 v. o.: ꦏꦸꦭꦸꦒꦁ een plaatsje bij Djokjokarta, waar nog de overblijfselen van een niet voltooiden Kraton worden aangewezen. Zie Dr. COHEN STUART, Baron Sakènder, II, blz. 151.

Blz. 217, reg. 12: ꦱꦶꦏꦼꦁꦲꦶꦁ Ofschoon ꦏꦼꦁꦲꦶꦁ als toestandswoord van ꦲꦶꦁ Kw. = ꦏꦸꦭꦸꦒꦸꦁ enz. kan worden beschouwd, is het hier ontwijfelbaar als Kr. van ꦏꦼꦭꦸꦁ op te vatten. Vrg. blz. 164, reg. 9 v. o. en 259, reg. 11 v. o.

Blz. 217, reg. 10 v. o.: ꦏꦢꦼꦔ Dit zelfde jaartal heeft ook de Bab. Sangk. met de Tj. Sangk. ꦱꦤꦏꦩꦱꦼꦏꦤꦏꦶꦲꦁ De Djokj. Bab. heeft 1523 met Tj. Sangk.: ꦱꦁꦔꦶꦲꦤꦱꦼꦏꦶꦁꦏꦤꦁ HAGEMAN (ll. p. 270) geeft het jaartal 1613 als dat van het sterfjaar van dezen Vorst, 't welk overeenkomt met de berichten van BOTH en COEN, welke in het werk van den Heer DE JONGE, "Opkomst van het Nederlandsch gezag op Java", zijn opgenomen. Zie aldaar dl. I, blz. VIII, 8, 14, 15. Hieruit blijkt tevens, dat deze Vorst in oorlog met Soerabaja en andere gewesten Grĕsik had ver-

Digitized by Google

woest, maar een erge ziekte onder zijne troepen had gekregen en daaraan ook zelf was gestorven. — COEN (ll. blz. 15) vertelt aldaar verder: "Na onsen vertrek (van Djapara) is den voors. (doen regerenden) Mattaram (*), naerdat hy Jortan en Grisse hadde ingenomen, overleden, latende een soone achter van omtrent 7, 8 jaren, daerenboven sceckere van synen bloede, die nae de crone staen, welcke wel yet nieus conde veroorsaecken." Vinden wij in dit korte bericht niet eene verklaring van de zonderlinge geschiedenis in de Babad omtrent de verheffing van Martåpoerå en zijne oogenblikkelijke vervanging door Raden Mas Rangsang? De Hollanders troffen toch een paar jaar later een vorst aan van ongeveer 23 jaar oud. (Zie DE JONGE, ll. blz. 58).

De Sadjarah noemt vermelden Martåpoerå mede onder de kinderen van Soenan Krapjak, terwijl HAGEMAN hem eerst in 1638 laat sterven.

Blz. 218, reg. 5: ꦩꦲꦫꦗꦲꦤ꧀ꦩꦱ꧀ Volgens de berichten der Hollanders is de titel van Sultan pas aan dezen Vorst verleend door een Arabisch priester omstreeks het jaar 1642. Vrg. VAN GOENS: Corte beschryvinge van het eyland Java, in Bijdr. van het Instit. voor de Taal- Land- en Volkenkunde van Ned.-Ind., dl. IV, blz. 361 en DE JONGE, II, blz. 255. In 1625 had hij den titel van Soesoehoenan aangenomen. Zie DE JONGE II, blz. LXIX en 101, en vrg. VAN GOENS, ll. blz. 358.

Blz. 218, reg. 8 v. o.: ꦩꦏ꧀ꦏꦃꦩꦶꦤꦱ꧀ zal vermoedelijk moeten dienen ter verklaring van het voorafgaande ꦩꦶꦁꦲꦺꦴ Immers anders zouden de woorden moeten beteekenen: "in de moskee bidden in de richting van Mekka" en dat is niets bijzonders, dewijl ieder Mohammedaan de kiblat volgt.

Blz. 219, reg. 4 v. o.: ꦱꦶꦁꦲꦥꦸꦫ is de naam van een distrikt tegenwoordig behoorende tot Pasoeroean.

Blz. 220, reg. 4: ꦩꦸꦭꦏꦩꦢꦁꦩꦶꦤꦸꦁꦲꦥꦸꦫ Loemadjang is nog de naam van een regentschap in Prâbâlinggâ, maar Rĕnong is van elders niet bekend. De Bab. Djokj. heeft ꦫꦺꦤꦺꦴ, maar de ligging maakt dit onwaarschijnlijk. Misschien is Rĕnong een thans uit het geheugen gewischte naam na de verwoestingen in de vorige eeuw in den Oosthoek bedreven.

Ald. reg. 10. Achter ꦱꦶꦁꦲꦥꦸꦫꦏꦫꦠꦤ꧀ moet worden ingevoegd: ꦱꦶꦤꦸꦲꦤ꧀ꦏꦺꦴꦠꦤ꧀ꦏꦫꦠꦤ꧀ꦏꦺꦴꦠꦤ꧀ꦩꦶꦩꦱ꧀ꦏꦺꦴꦠꦤ꧀ꦱꦶꦁꦲꦥꦸꦫ ꦱꦶꦁꦏꦺꦴꦠꦤ꧀ꦱꦸꦫꦧꦪ꧀

(*) Zoo spreken de oude Hollanders altijd van den Vorst van Mataram.

Digitized by Google

[illegible]

Blz. 220, reg. 12 v. o.: [illegible] zal wel evenals het volgende [illegible] moeten zijn; misschien is in plaats van [illegible] ook [illegible] als naam van dit gewest in gebruik geweest. In elk geval heeft er verwarring met Pamalang bij Tagal bestaan; vrg. blz. 394, reg. 2 en blz. 669, reg. 10.

Ald. reg. 5 v. o.: [illegible] enz. Men vindt als vijanden van Mataram bij DE JONGE II. blz. 58 opgenoemd: Toeban, Lasĕm, Brondong, Soerabaja en Pasoeroean, dus niet zoovele als hier; maar de berichten der Hollanders zijn natuurlijk op dat punt nog niet zoo naauwkeurig als later, toen zij veel beter met de zaken bekend werden.

Blz. 221, reg. 8: [illegible] vermoedelijk een klein stroompje in de rivier van Kediri uitloopende. De Bab. Djokj. stelt het leger voor als bezettende Tambak Bâjâ ten oosten van Kediri. Het hier geleverde gevecht wordt door de Bab. Sangk. gebracht tot het jaar 1565, en zal wel hetzelfde zijn waarop gedoeld wordt in den brief van COEN, bij DE JONGE II., blz. 23.

Blz. 222, reg. 9: [illegible] vrg. blz. 255, reg. 9 v. o. V. B. leest [illegible] Ook Wbk. heeft alleen [illegible] (zie bij [illegible]). Waarschijnlijk is evenwel de oorspronkelijke vorm [illegible], want de beteekenis van [illegible] wordt er geheel in uitgedrukt.

Blz. 224, reg. 1 vlg.: [illegible] Vrg. DE JONGE, II. blz. 30.

Ald. reg. 11 v. o.: [illegible] Op blz. 198 wordt deze naam aan den Boepati zelven gegeven; hier is dus verwarring van personen.

Ald. reg. 4 v. o.: [illegible] enz. Vrg. DE JONGE, II. blz. 28. Wederom worden daar niet alle hier genoemde gewesten vermeld, doch in plaats van Balégâ en Pakatjangan vinden wij Arisbaja, een bekende plaats op Madoera. Over Pakatjangan zie aant. bij blz. 182, reg. 5 v. o. Balégâ komt mede op de daar aangehaalde plaats in het boek Adji Sâkâ voor en is nog de naam van een distrikt van Madoera. Djapan is het tegenwoordige Mâdjâ Kartâ.

Blz. 227, reg. 10: [illegible] enz. Dit is uit de V. B. overgenomen; onze tekst had het niet; hetzelfde jaartal heeft de Bab. Sangk. Volgens Hollandsche berichten moet dit het jaar 1615 zijn geweest; want in een stuk van dat jaar wordt gezegd, dat de Vorst van Mataram persoonlijk in het leger voor Wirâsâbâ was.

Ald. reg. 6 v. o.: [illegible] Deze voor-

Digitized by Google

stelling wijkt af van hetgeen Prof. VETH, II. blz. 305, mededeelt, dat mij ook waarschijnlijker voorkomt.

Blz. 230, reg. 1: ꦏꦶꦢꦸꦩꦸ is hetzelfde als ꦏꦶꦢꦸꦩꦸ.

Ald. reg. 2: ꦩꦶꦫꦸꦁꦒꦸ, waarschijnlijk de plaats van dien naam in Grobogan, thans in tweeën met ꦤꦺꦴꦫ en ꦏꦺꦴꦁꦒꦸ onderscheiden.

Ald. reg. 4 v. o.: ꦏꦤꦤꦤ (vrg. reg. 1 v. o.: ꦏꦤ) heeft hier eene meer figuurlijke beteekenis dan „ergens dwars over heen gaan" zooals Wbk. heeft; het is hier „iemand dwars in den weg komen", en „hem daardoor in zijne bewegingen belemmeren."

Blz. 231, reg. 7. Het leesteeken achter ꦗꦼ moet daarvóór komen. De Bab. Sangk. stelt dit gevecht in 1569 A. J. In Hollandsche berichten van 1616 wordt er ook vermoedelijk van gesproken. Zie DE JONGE, II. blz. 39.

Ald.: ꦏꦤꦶꦫꦤꦶꦏꦫꦏꦸ. Vrg. blz. 198, reg. 11.

Blz. 233, reg. 10 v. o.: ꦏꦏꦫꦏꦺꦴꦏꦶꦁ is, zooals uit Hollandsche stukken van lateren datum blijkt, een naam van de Solorivier. Over den hier vermelden oorlog met Padjang zie ook DE JONGE, II. I, blz. 90.

Blz. 234, reg. 7: ꦏꦸꦏꦏꦸ. Vrg. DE JONGE, II. blz. 314 bovenaan.

Blz. 236, reg. 6: Terwijl in de reeds meergemelde Javaansche bronnen hiervoor het jaar 1569 en 1570 wordt opgegeven, blijkt ons uit de Hollandsche berichten van dien tijd dat deze gebeurtenis in 1624 moet worden gesteld. Zie DE JONGE, II. II, blz. 40 vlg. en 88. Prof. VETH, II. blz. 313 enz. geeft op het jaar 1623. Vergelijk ook zijne uitvoerige beschrijving van deze gebeurtenis aldaar. Het in deze werken medegedeelde bevestigt in hoofdzaak wat hier gezegd wordt, en ook de berichten in de Sadjarah komen er mede overeen, met uitzondering van de jaartallen, die geheel anders zijn. Merkwaardig is het evenwel, dat tusschen de voor dezelfde gebeurtenis opgegeven jaartallen weêr een verschil van 40 jaar bestaat.

Blz. 236, reg. 12: ꦮꦗꦏꦏꦺꦴꦏꦏꦮꦁꦏꦸꦭꦸꦁꦒꦸ. Vrg. DE JONGE, blz. 88 en 97. Volgens de aldaar medegedeelde berichten zou dit in het jaar 1625 hebben plaats gehad.

Blz. 239, reg. 5: ꦏꦔꦸꦁꦏꦸꦪꦸꦗꦏꦏꦺꦴꦏꦏꦶꦮꦁꦒꦸ „een dienaar van den Vorst op den eersten rang", „vooraan zittende". Vrg. Wajangverh. blz. 324, reg. 13, ꦤꦺꦴꦫꦗꦸꦁꦏꦺꦴꦏꦶꦮꦁꦒꦸ.

Blz. 240, reg. 5: ꦏꦸꦁꦏꦺꦴꦏ moet gelezen worden ꦏꦸꦁꦏꦺꦴ.

Blz. 241, reg. 10: ꦏꦸꦫꦼꦮ. Dit jaartal was in de tekst niet ingevuld, en is overgenomen uit de V. B. en de Bab. Sangkâlâ. Bij

Digitized by Google

DE JONGE ll. II, blz. 114 wordt in een brief van COEN aan de Bewindhebbers Oktober 1627 als de datum vermeld.

Blz. 243, reg. 6: ꦲꦤꦫꦲꦤ꧀ꦲꦤꦫꦲꦁ is een drukfout voor ꦲꦤꦫꦲꦤꦒꦫꦲꦁ, dat echter niet zeer algemeen is, want doorgaans vindt men ꦤꦫꦲꦤꦒꦫꦲꦁ" of ꦲꦤꦫꦲꦤ꧀ꦲꦤꦫꦲꦁ"

Ald. reg. 6 en 7: ꦲꦱꦫꦲꦒꦶꦫꦶꦩꦶꦤꦲꦒꦫꦲꦱꦺꦴꦩꦺꦴꦠꦤꦒꦫꦲ. Het graf is dat van den Sultan van Padjang, (zie blz. 165, reg. 2), en de ligging is vermoedelijk in de nabijheid van het thans nog bestaande Kartåsoerå, ofschoon daar niet één der Boetoehs, in het Aardr. en Stat. Wbk. opgenoemd, wordt geplaatst.

Ald. reg. 9 enz.: ꦱꦸꦭꦠꦤꦒꦫ enz. Dit is een zeer duidelijke voorspelling der regering van Soesoehoenan Mangkoerat (1678—1703 A.C.), die tevens den rijkszetel naar Wånåkartå, daarna Kartå soerå geheeten, overbracht. Vrg. blz. 365.

Blz. 245, reg. 6 en 5 v. o.: ꦲꦤꦤꦶꦫꦶꦤꦶꦫꦶꦤꦒꦫ lees ꦲꦤꦤꦶꦫꦶꦤꦶꦫꦤꦒꦫ" V.B. leest hiervoor ꦲꦤꦲꦫꦶꦤꦶꦫꦤꦒꦫ"

Blz. 246, reg. 13: ꦲꦭꦒꦫꦶꦩꦶꦱꦒꦶꦫꦲ. De Soenan van Giri, de Javaansche Paus, zooals de oude Hollanders hem noemden, stamde af van Santri Giri, en de waardigheid was eene meer geestelijke gebleven; terwijl de vroeger onafhankelijke hoofden van Soerabaja hun afstamming rekenden van den Soenan van Ngampèl Dentå, waar dus een omkeer van geestelijk in wereldlijk gezag zou hebben plaats gevonden. Vergelijk hiervoor VETH, ll. blz. 326 en 327.

Blz. 248, reg. 11: ꦠꦲꦤꦲꦤ꧀ꦱꦒꦤꦲꦩꦶꦤꦒ enz. Dit is eene zinspeling op hetgeen verhaald wordt blz. 362 vlg.

Blz. 249, reg. 5: ꦲꦤꦶꦩꦺꦤꦒꦸꦫꦸꦠꦺꦴꦤ. Hiermede worden zeker bedoeld de groote, zeer vereerde stukken geschut, die in den Kraton der Vorsten en nog in die van Soerakarta worden bewaard, en onderscheiden worden met de namen Kjaï Goentoer Geni en Njaï Setomi. Over dezen geheelen oorlog kunnen de stukken, reeds vroeger door den Heer LEUPE in de Bijdragen voor de Taal- Land- en Volkenkunde van Ned-Indië dl. 3 blz. 289 geplaatst, worden geraadpleegd en evenzeer die door den Heer DE JONGE, medegedeeld in zijn meermalen genoemd werk, dl. II. blz. 125 vlg., en waaruit de weinige naauwkeurigheid der Javaansche berichten blijkt in dit opzicht. Mandoerå-Redjå vinden wij evenwel ook daar als veldoverste genoemd.

Ald. reg. 10: ꦩꦢꦸꦫ is de naam van een bekende plaats op Madoera, vroeger hoofdplaats, waarom het westelijk gedeelte ook wel zoo werd genoemd.

Digitized by Google

Blz. 249, reg. 12: ꦏꦏꦶꦏꦭꦶꦒ꧀ vrg. aant. op blz. 10. In de Bab. Djokj., wordt hier Pekalongan genoemd.

Blz. 250, reg. 8: ꦏꦏꦤꦪꦗ꧀ Deze en de volgende namen van Hollandsche aanvoerders zijn zeer moeijelijk te verklaren en in het geheel niet op bepaalde personen toe te passen. Van ꦏꦏꦤꦪꦗ꧀ zou men desnoods Jakobus kunnen maken. Voor ꦏꦗꦸꦱ꧀ heeft V.B. ꦤꦏꦗꦸꦱ꧀ en daarin kan men Willem herkennen; in plaats van ꦲꦤꦤꦪꦱ (reg. 9) moet gelezen worden ꦲꦤꦤꦪꦱ꧈ In plaats van ꦱꦸꦗꦸꦏꦫꦏꦫꦗ꧀ leest de V.B. het volgende: ꦱꦸꦗꦸꦲꦸꦥꦸꦲꦶꦢꦸꦱ ꦱꦗ꧀ ꦏꦤꦪꦏꦠꦤꦏꦫꦏꦫꦏꦤ꧀ꦠꦸꦤꦸꦭꦸꦂꦲꦶꦭꦸꦒꦏꦤꦶꦤꦪꦱꦗ꧀ꦤꦪꦤꦪꦂꦤꦶꦭꦸꦏꦫꦏꦫ ꦏꦤꦗ꧀꧈

Ald. reg. 11 v. o.: ꦤꦤꦠꦸꦭꦂ is nog de naam der rivier waaraan Pasoeroean ligt. Ook wordt het blz. 562 genoemd als de plaats waar een Hollandsch fort werd gebouwd. Misschien is hier Pasoeroean tot nadere verklaring bijgevoegd.

Ald. reg. 3 v. o.: ꦲꦗꦶꦠꦸꦭꦂꦧꦤꦏꦺꦴꦠꦪꦱ Vrg. over dezen en het door hem verrichte Baron Sakènder, pada 686 vlg. en de aanteekeningen van Dr. COHEN STUART. Ook in de stukken der Hollanders wordt hij genoemd, DE JONGE, ll. blz. 149.

Blz. 251, reg. 11 v. o.: ꦧꦿꦶꦒꦝꦪ꧀ Dit Hollandsche woord "brigade" wordt in het Javaansch gebruikt voor eene afdeeling troepen, in navolging van de bij de Kompagnie bestaande gewoonte, volgens welke, althans in later tijd, een brigade stond onder bevel van een Kapitein.

Blz. 251, reg. 2 v. o.: ꦏꦺꦴꦩꦥꦪ꧀ V. B. ꦑꦺꦴꦩꦥꦪ꧀ zal ook wel de naam zijn van een vuurwapen, maar wat is het woord? Het schijnt wel Europeesch en men zou er zoo bij denken aan "bom", maar wat is dan ꦏꦺꦴꦩꦥꦪ꧀ of ꦑꦺꦴꦩꦥꦪ꧀꧈

Blz. 252, reg. 11 v. o.: ꦱꦤꦤꦱꦸꦤꦤꦏꦂ enz. Achter ꦤꦤꦏꦂ zal wel ingevoegd moeten worden: ꦤꦤꦤꦸꦒꦺꦴꦃꦤꦤꦱꦶ꧈ De V. B. laat achter ꦤꦤꦏꦂ aldus volgen: ꦲꦶꦃꦤꦤꦱꦤꦸꦤꦸꦪꦶꦤꦏꦂ꧀ꦤꦪꦤꦤꦸꦒꦺꦴꦃꦤꦶꦃꦤꦤꦱꦶꦲꦶꦃꦤꦤꦱꦤꦸꦤꦤꦶꦪꦤꦤꦏꦶꦃꦤꦤꦏꦂ꧀ꦤꦤꦶꦃꦤꦶꦏꦂꦤꦤꦱꦤꦤꦗ꧀꧈

Blz. 253, 1 v. o.: ꦱꦤꦪꦤꦤꦗ꧀ lees: ꦱꦤꦪꦤꦺꦴꦤꦗ꧀ De beteekenis van dit woord wordt in G. R. opgegeven als "braken, vomeren", in Wbk. "kwijlen"; hier in den zamenhang past, dunkt mij, de eerste beteekenis beter. Het hier verhaalde wordt ook medegedeeld door VALENTIJN, dl. IV, 1e stuk, blz. 93, (vrg. ook Baron Sakènder aant. 108); in de officiële berichten bij DE JONGE vinden wij er echter geen gewag van gemaakt, doch waarschijnlijk is met het bericht van VALENTIJN bedoeld de aanval op het reduit Hollandia den 21sten September 1628 (niet 1629).

Digitized by Google

Blz. 254, reg. 4 v. o.: ꦩꦶꦁꦏꦶꦠꦏꦸꦱꦸꦩꦱꦼꦩꦺꦴꦤ꧀ꦤꦪ꧀ Volgens de Holl. berichten is Baoe Rekså gesneuveld in het gevecht op den 21sten Oktober 1628, en is Mandoerå Redjå (met Topasanta?) den 1sten December 1628 om het leven gebracht. Dat de Hollanders gezanten hebben gezonden naar Mataram is zeker waar, doch na dezen oorlog bleef het bij pogingen daartoe (zie DE JONGE, blz. CLVIII en CX enz.), want zij hadden, zooals daar blijkt, alle reden tot mistrouwen tegen de Javanen.

Blz. 255, reg. 10: ꦩꦢꦸꦫꦩ Dit jaartal wordt ook in de Bab. Sangk. opgegeven.

Blz. 256, reg. 2: ꦩꦶꦏꦿ De stad Balambangan moet ongeveer op de plaats van het tegenwoordige Banjoewangi hebben gelegen, ook volgens de kaart van VALENTIJN.

Ald. reg. 3: ꦩꦺꦴꦭꦺꦴꦩ꧀ꦧꦸꦭꦸꦩꦩꦶꦫꦶꦏꦤꦤ꧀ Over de naauwe betrekking van Balambangan met Bali vrg. ook bij DE JONGE, ll. II, p. 170 en 201, en over dezen oorlog p. 233 en 241. Uit deze berichten blijkt, dat Balambangan reeds onderhoorig was aan Bali, en dat deze oorlog in het jaar 1637 en 1639 is gevoerd.

Ald. reg. 7: ꦮꦏꦺꦤꦏꦢꦸꦩꦺꦴꦤ Men zou in dezen naam Boelèlèng zoeken. De Dj. Bab. heeft ꦩꦺꦴꦢꦸꦩꦺꦴꦤ

Blz. 257, reg 5 v. o.: ꦮꦶꦪꦮꦏꦢꦸꦱꦶꦏꦤꦤꦶꦁ Over deze gewesten vergelijke men de berichten bij DE JONGE, ll. blz. 175, 186, 189 en tevens XCIV. Daaruit blijkt, dat dit reeds in het jaar 1632 heeft plaats gehad, dus dat de tijdorde hier niet genoegzaam in acht is genomen. Vermoedelijk hangt dit daarmede zamen, dat 9 à 10 jaar later deze gewesten op nieuw zijn bevolkt geworden. Zie DE JONGE, ll. p. 253. Oekoer lag in het tegenwoordige Bandong. Vrg. VETH, ll. blz. 317, 330 en 336.

Blz. 258, reg. 9: ꦱꦸꦫꦩꦺꦤ Deze ꦱꦸꦫꦩꦺꦤ wordt ook vermeld in Mededeelingen van het Ned. Zendelinggen., jaarg. XIV, blz. 278.

Ald. reg. 12 v. o.: ꦏꦂꦠꦲ꧀ꦱꦤ Karta wordt in alle berichten van de Hollanders de hoofdplaats van Mataram in die dagen genoemd. Vrg. ook blz. 644, reg. 11 v. o. enz.

Ald. reg. 11 v. o.: ꦩꦩꦶꦤꦸꦭꦸꦪ Vrg. blz. 139 vlg.

Ald. reg. 3 v. o.: ꦱꦸꦪꦸꦏꦸꦱꦸꦩꦱꦢꦣꦶꦪꦃ Er worden in de Sadjarah nog meer zonen genoemd. De opgaaf is dus niet geheel juist.

Blz. 259, reg. 8 v. o.: ꦩꦢꦸꦫꦩ Ditzelfde jaartal heeft ook de Bab. Sangk., maar de Bab. Djokj. heeft ꦩꦢꦸꦭꦸꦃ. Daar het jaar 1646 A. C. voor den dood van Sultan Agoeng algemeen is aangenomen, komen de beide javaansche jaartallen met onze gewone berekening geenszins overeen. Vrg. ook wat VAN GOENS

Digitized by Google

mededeelt omtrent de regeling van het bestuur door Sultan Agoeng. Bijdr. van het Instituut, ll. blz. 364 en vlg.

Blz. 260, reg. 10 v. o.: ꦲꦶꦢꦶꦭꦺꦴꦫꦤꦫꦲꦤ꧀ De overblijfselen van den kraton van Plèrèd zijn nog aanwezig en o. a. in den Javaoorlog werden zij herhaaldelijk door de opstandelingen als vesting gebruikt.

Ald. reg. 5 v. o.: ꦲꦏꦶꦏꦸꦭꦲꦤꦤ꧀ was een zeer belangrijke waardigheid volgens de berichten der Hollanders. Vrg. VAN GOENS, ll. blz. 320.

Blz. 266, reg. 2: ꦲꦶꦔꦒꦸꦫꦲꦤ꧀ Volgens het Wbk. wordt ꦫꦲꦫꦲꦤ꧀ gebruikt voor "steken met iets dat een bos van stekels vormt"; hier dus van de menigte pieken en krissen, die op Pangeran Alit werden gericht.

Ald. reg. 6: ꦲꦫꦲꦫꦲꦫꦲꦤ꧀ Ik zou de voorkeur geven aan ꦲꦫꦲꦫꦲꦫꦲꦤ꧀ zooals V. B. heeft, omdat de beteekenis daarvan volgens het Wbk. hier de juiste is.

Ald. reg. 5 v. o. Over dit verhaal kan men vergelijken VAN GOENS, ll. blz. 334 vlg.

Blz. 267, reg. 12: ꦲꦔꦸꦤ꧀ moet hier klaarblijkelijk worden opgevat in de beteekenis van "onverwachts overvallen." V. B. heeft dan ook ꦲꦔꦸꦤ꧀"

Ald. reg. 8 v. o. Over den dood van Wirå Goenå vergelijke men ook nog VAN GOENS, ll. blz. 334.

Blz. 269, reg. 5: ꦲꦫꦠꦩꦲꦲꦶꦫꦁꦠꦺꦴ enz. Zie DE JONGE, ll. dl. III, blz. 183. Volgens dit bericht is het jaar dezer gebeurtenis 1669 A. C.

Blz. 270, reg. 3: ꦲꦲꦶꦤꦸꦩꦏꦿꦶꦲꦶꦤ꧀ V. B. ꦲꦶꦩꦿꦲꦸꦤꦸꦩꦶꦭꦲꦤꦸꦭ ꦱꦸꦭꦤ꧀ Klaarblijkelijk wordt een soort cholera met deze ziekte bedoeld.

Ald. reg. 5: ꦲꦶꦁꦒꦶꦫꦱꦸꦤꦤ꧀ Vrg. nog wat hierover gezegd wordt door DE JONGE, ll. pag. XCVII en blz. 176.

Ald. reg. 11: ꦩꦸꦱꦶꦲꦶꦤ꧀ In Midden-Java worden meerdere bergen van dien naam aangetroffen. Wij hebben hier de keus tusschen een top van den Merbaboe en een berg op de grenzen van Djokjokarta en Bagelèn.

Ald. reg. 2 v. o.: ꦲꦒꦶꦫꦲꦤ꧀ De Bab. Sangk. heeft ꦲꦒꦶꦫꦲꦤ꧀ Volgens de Hollandsche berichten zou het in het jaar 1667 moeten zijn. Vrg. DE JONGE ll.

Blz. 271, reg. 1: ꦲꦫꦸꦫꦸꦏꦸꦲꦫꦲꦤ꧀ Hiermede zijn thans alleen de zonen bedoeld. De Sadjarah noemt er nog meer, maar geen Pangéran Martå Sånå. Deze laatste wordt evenwel vermeld onder de vier bij DE JONGE, ll. blz. XCIX, wier namen dezelfde zijn als die der hier voorkomende.

Digitized by Google

Blz. 271, reg. 4: ᮃᮒᮔᮀᮊᮥᮃᮔᮀᮊᮤᮞᮥᮜᮤ Volgens de Hollandsche berichten was dit nog zoo zeker niet. Zie DE JONGE ll.

Blz. 274, reg. 5 v. o.: ᮃᮤᮞᮤᮞᮔᮞᮤᮞᮥᮔᮥᮊᮥᮃᮔᮃᮔᮃᮢᮤ enz. Vrg. het bericht uit Japara van 15 September 1668, bij DE JONGE, ll. blz. 176.

Blz. 277, reg. 4 v. o.: ᮊᮤᮏᮃᮜᮁ Eensklaps worden nu na het vorige jaartal 14 jaar overgesprongen (zie blz. 270, reg. 2 v. o.), doch hiermede komen wij op een vasteren grondslag, want wij treffen bij DE JONGE, ll. blz. 187, een bericht aan omtrent de uitbarsting van een vulkaan in het begin van Augustus 1672.

Blz. 279, reg. 4: ᮃᮒᮤᮏᮥᮜᮁ schijnt een spreekwijs te zijn: „zoo bitter als suikersap", om de liefelijkheid van haar lach uit te drukken.

Blz. 281, reg. 5: ᮃᮊᮥᮊᮤ is in plaats van ᮃᮃᮊᮤ (zie Wbk. in voce ᮃᮃ). V. B. heeft ᮃᮎᮊᮤ

Blz. 282, reg. 3: ᮏᮊᮔᮃᮞᮥ Hiermede zullen wel bedoeld zijn „realen."

Blz. 284, reg. 5: ᮃᮔᮃᮊᮃᮞᮊᮃᮃᮃ enz. De dood van Pangéran Soerabaja wordt vermeld in een brief van 1659. Zie DE JONGE, ll. blz. 81. Over de oneenigheden tusschen den Soesoehoenan en den Pangéran Dipati worden ook gedurig mededeelingen door de Hollanders gedaan. Zie bv. de berichten van 9 Augustus 1668 (DE JONGE, ll. blz. 175, cf. blz. 179) en ook van Julij 1671 (ald. blz. 186).

Ald. reg. 2 v. o. Over de hier volgende beschrijving van den toestand van het rijk van Mataram vergelijke men het resumé van den Heer DE JONGE uit de gelijktijdige berichten. Zie zijn werk dl. III, blz. XCVII enz.

Blz. 285, reg. 1: ᮃᮒᮤᮞᮃᮓᮤᮃᮔᮤᮓᮃᮃᮞᮃᮔᮏᮥ beteekent letterlijk „de lijfstraffen uitspreiden", en zal hier moeten beteekenen: „vertooningen maken van (folterende) lijfstraffen".

Ald. reg. 2: ᮃᮔᮃᮃᮔᮃᮃᮞᮃᮔᮏᮥ wordt in het Wbk. vertaald alsof het alleen van vrouwen werd gebruikt, terwijl het hier van de posten en betrekkingen voorkomt.

Ald. reg. 1 v. o.: ᮃᮒᮤᮃᮔᮃᮔᮃᮃᮔᮤᮓᮥᮌᮃᮞᮃᮔᮃᮒᮤᮃᮊᮃᮞᮃᮔᮏᮥ Onder de vrouwen van Mangkoerat wordt eene uit Kadjoran genoemd in de Sadjarah. Reeds eene der zusters van Sénåpati wordt daar vermeld als gehuwd met Pangéran Agoeng Kadjoran, terwijl ook eene Radèn Ajoe Kadjoran voorkomt onder de dochters van Panembahan Djoeminah, zoon van Sénåpati. In het Aard. en Stat. Wbk. worden drie plaatsen met den naam Kadjoran genoemd, twee in Kadoe en een in Bagelèn. Uit den zamenhang op blz.

Google

310 blijkt evenwel, dat de plaats waar de eenigzins geheimzinnige persoon, die in den opstand van Troenå Djåjå een rol speelde, was gevestigd, in het Padjangsche moet worden gezocht dicht bij Tadji.

Blz. 286, reg. 5 v. o.: ᨕᨗᨊᨚᨈᨕᨘᨔᨚᨊᨗᨊᨚᨈᨚᨊᨚᨕᨗᨊᨘ Vrg. blz. 265.

Blz. 287, reg. 8: ᨕᨘᨗᨊᨚᨔᨚᨔᨗᨊᨗᨔᨗᨕᨗ In het Wbk. is voor ᨊᨚᨔᨗᨊᨗᨔᨗ opgegeven: Kw. z.v.a. ᨔᨊᨗᨔ ᨒᨚᨒᨚᨊᨚ en ᨔᨊᨚᨔᨚᨊᨚᨔ. Het laatste alleen kan hier van toepassing zijn, wat wij zouden in het Hollandsch verwachten „omkoopen". Deze beteekenis wordt evenwel van ᨊᨚᨔᨗᨊᨗᨔᨘᨗᨒ opgegeven; desniettemin is de spelling ᨊᨚᨔᨗᨊᨗᨔᨗ in die beteekenis juist. V.B. heeft oorspronkelijk ᨕᨘᨗᨊᨚᨔᨚᨔᨊᨚᨔᨗᨊᨚᨔᨗᨕᨗ dat later veranderd is in ᨕᨘᨗᨊᨚᨔᨚᨔᨊᨚᨔᨗᨊᨗᨒᨗᨒᨗᨔᨚᨔᨗᨕᨗᨒᨗᨕᨗᨔᨚᨒᨘ. Beide lezingen zijn blijkbaar foutief; vermoedelijk moet de eerste ᨕᨘᨗᨊᨚᨔᨚᨔᨊᨚᨔᨗᨊᨗᨔᨗᨕᨗ de tweede ᨕᨘᨗᨊᨚᨔᨚᨔᨊᨚᨔᨗᨊᨗᨔᨗᨒᨗᨒᨗᨔᨚᨔᨗᨕᨗᨒᨗᨕᨗᨒᨘ zijn, maar de beteekenis van deze laatste is dan nog niet zeer duidelijk. De Bab. Djokj. heeft: ᨕᨘᨗᨊᨚᨔᨚᨔᨊᨗᨔᨗᨊᨗᨒᨗᨕᨗᨒᨘ"

Ald. reg. 10: ᨔᨘᨊᨘᨒᨘ is een drukfout voor ᨔᨘᨊᨘᨊᨘᨒᨘ"

Blz. 289—291. Over deze zamenspanning tusschen Troenå Djåjå en den Kroonprins zie ook DE JONGE, dl. IV, blz. 93.

Blz. 291, reg. 9: ᨒᨘᨊᨚᨊᨗᨊᨚᨊᨚᨔᨚᨕᨗ Deze naam alleen komt ook in de kompagniespapieren voor, bv. bij DE JONGE, dl. III, blz. 191 en elders, doch de andere treffen wij onder de daar genoemde, b. v. ll. dl. IV, blz. 87 en 88, niet aan.

Ald. reg. 12 en 9 v. o.: ᨔᨚᨊᨚᨒᨗᨒᨘᨒ en ᨕᨗᨒᨗ worden ook genoemd bij DE JONGE, dl. III, blz. 193. Zij moeten beide in den Oosthoek gelegen hebben, doch de laatste naam komt nu alleen voor als die van een berg. Zie Aardr. en Stat. Wbk. in voce.

Blz. 292, reg. 1: ᨊᨚᨊᨚᨔᨚᨕᨗᨒᨗᨒᨚᨔᨘᨔ zal wel dezelfde zijn, die bij DE JONGE, dl. III, blz. 199, Kjaï Pandji genoemd wordt. Over het zenden van het leger, zie aldaar blz. 194 en 195. De voorstelling hier in de Babad van dezen oorlog gegeven verschilt in eenige opzichten van de berichten uit het Archief bij DE JONGE, vermits hier twee veldtochten van eene gemaakt worden.

Ald. reg. 5: ᨊᨗᨔᨚᨔᨗᨕᨗᨔ de lezing ᨊᨗᨔᨚᨔᨗᨕᨗᨔ zooals deze persoon blz. 295, reg. 5 en elders genoemd wordt, schijnt beter te zijn, ook volgens de berichten der Hollanders. Zie over deze benoeming ook DE JONGE, dl. III, blz. 195.

Blz. 293, reg. 9 v. o.: ᨒᨚᨊᨘᨊᨚ Volgens Wbk. beteekent deze vorm alleen „een liedje zingen", doch hier wordt het naar den zamenhang gebruikt in de gewone beteekenis van ᨒᨚᨊᨚ"

Digitized by Google

Blz. 293, reg. 6 v. o.: ꦏꦫꦸꦪ wordt hier gebruikt in dezelfde beteekenis als ꦏꦶꦫꦸꦪ en zal oorspronkelijk wel hetzelfde woord zijn.

Ald. reg. 1 v. o. Vergelijk deze beschrijving van het gevecht tegen de Makassaren met dat bij DE JONGE, dl. III, blz. 201. Het had plaats den 25sten Mei 1676.

Blz. 295, reg. 10: ꦏꦮꦶꦱꦏꦺꦴꦁꦱꦸꦩꦥ꦳ Deze naam doet denken aan Dolkop, en wordt ook aan andere Hollanders gegeven, zie bv. blz. 650 en 686; misschien is het eene zinspeling en is er oorspronkelijk nog bij gedacht aan Couper. ꦣꦺꦴꦤ꦳ꦣꦺꦴꦂꦥ꦳ zal wel Hogendorp of Hohendorff zijn, de laatste uit den tijd des schrijvers wel bekend. Vrg. over het gebeurde te Japara ook DE JONGE, ll. blz. 194 vlg.

Blz. 296, reg. 9: ꦣꦺꦴꦩꦒꦺꦴꦁꦱꦫꦺꦴꦱ Zie over de houding van dezen ook DE JONGE, ll. blz. 199.

Blz. 299, reg. 2: ꦥꦫꦮꦶꦫꦗꦫꦺꦴꦱ De hier genoemde Prawirå Taroenå is zeker de Wirå Troenå der Hollanders, wiens dood beschreven wordt bij DE JONGE, ll. blz. 200.

Ald. reg. 10: ꦮꦶꦫꦗꦫꦺꦴꦥ꦳ is nog naam van een distrikt in het regentschap Kraksan, residentie Pråbålinggå.

Blz. 301, reg. 10: ꦏꦶꦤꦤꦶꦢꦸꦏꦺꦴꦏꦺꦴꦤ꦳ enz. is een spreekwijs, die in de Jav. Zamenspraken II, blz. 40 en 141 wordt verklaard.

Blz. 302, reg. 4: ꦏꦶꦣꦺꦴꦁꦏꦫꦠꦮꦫꦠꦺꦴꦥ꦳ wordt mede Jav. Zamenspraken II, blz. 32, opgehelderd.

Ald. reg. 12: ꦱꦸꦏꦶꦲꦶꦁꦏꦱꦤ enz. Vrg. hierover ook DE JONGE III, blz. 205 en elders.

Blz. 303, reg. 8 v. o.: ꦣꦺꦴꦩꦣꦺꦴꦩꦗꦫꦺꦴꦏ꦳ Een plaats van dezen naam heb ik niet kunnen vinden, maar naar Hollandsche berichten werd de slag geleverd boven Sidajoe. Zie DE JONGE, ll. blz. 204.

Blz. 304, reg. 1: ꦏꦶꦫꦗꦫꦺꦴꦤ꦳ꦣꦺꦴꦩꦏꦶꦫꦗꦫꦥ꦳ worden ook bij DE JONGE ll. als gesneuveld opgegeven, even als Panembahan Poerbåjå, die daar Pangéran wordt genoemd. Later, dl. IV, blz. 72, wordt ook nog Wirå Boemi vermeld.

Blz. 305, reg. 11: ꦏꦺꦴꦩꦥꦶꦏꦫꦗꦫꦱꦸꦩꦫꦠꦺꦴꦱ enz. De berichten der Hollanders komen uit op Oktober 1676. Zie DE JONGE ll.

Blz. 306, reg. 1: ꦗꦺꦴꦩꦺꦴꦤ꦳ bedoelt natuurlijk de leeftijd des schrijvers, de eerste helft der 18de eeuw.

Ald. reg. 4: ꦏꦶꦫꦗꦫꦤꦶ enz. Vrg. het medegedeelde bij DE JONGE, blz. XXIII en XXV.

Ald. reg. 9 en 10: ꦏꦶꦫꦗꦫꦩꦗꦫꦠꦸꦩꦶꦗꦪ꦳ Van deze belegering van Djapara blijkt uit de Hollandsche berichten niets en ook de namen der bevelhebbers weet ik niet thuis te brengen.

Digitized by Google

Blz. 306, reg. 10 v. o. Voor ꦲꦤꦸꦤꦸꦏꦺꦴꦤ꧀ꦤꦤ꧀ moet ꦲꦤꦸꦤꦸꦏꦺꦴꦤ꧀ꦤꦤ꧀ gelezen worden.

Blz. 307. reg. 3: ꦔꦒꦏ꧀ Dit is vooral van toepassing op de Makassaren en Boeginezen. Vrg. o. a. J. A. BAKKERS, Het Leenvorstendom Boni, blz. 84 vlg. in Tijdschrift voor Ind. Taal- Land- en Volkenkunde, dl. XV.

Ald. reg. 7: ꦏꦫꦩꦱꦼꦤ꧀ Vrg. blz. 337, reg. 1; het blijkt in de nabijheid van Djapara te hebben gelegen.

Ald. reg. 9: ꦩꦸꦤꦶꦩꦲꦩꦫ Zeker de berg van Japara, waarover in het kontrakt van 28 Februarij 1677 wordt gesproken. Vrg. DE JONGE IV, blz. 82 en Bab. blz. 82, reg. 1.

Blz. 308, reg. 2: ꦩꦔꦶꦤ꧀ꦝꦿꦸꦩꦲꦩꦶꦏꦶꦩꦸꦫꦩꦔꦸꦭꦸꦩꦏꦸꦩ enz. Vrg. DE JONGE, ll. blz. VIII, XXIV en 148, bij wien men tevens de hier gegeven berichten kan vergelijken, voor zoo ver den oorlog met Troenå Djåjå betreft tot en met blz. CXII en 73 tot 313.

Blz. 309, reg. 8 v. o.: ꦲꦩꦸꦠꦫꦤꦤꦒꦶꦔꦏꦁꦔꦶꦁꦩꦠꦫꦩꦔꦶꦁꦲꦩꦫꦏꦶꦫꦩꦏꦶꦫꦩꦲꦩꦶꦤ꧀ Vrg. over de inneming van Mataram en de vlucht van den Soesoehoenan het verhaal van den lateren Soesoehoenan aan Speelman bij DE JONGE, IV, blz. 147 vlg. De hier genoemde plaatsen zijn natuurlijk alle in den omtrek van Mataram, in het tegenwoordige Djokjokarta, gelegen en komen ook in het verhaal van Soesoehoenan Mangkoerat voor.

Blz. 312, reg. 12: ꦲꦏꦸꦭꦤꦶꦩꦏꦸꦫꦔꦸꦤꦒꦺꦴꦤ꧀ꦲꦏꦸꦭꦤꦶꦩꦏꦸꦫꦔꦸꦤꦒꦺꦴꦤ꧀ Het was een algemeen aangenomen bijgeloof bij de Javanen, dat een rijkszetel niet langer dan honderd jaar moest bestaan.

Blz. 313, reg. 3: ꦏꦩꦸꦤ꧀ꦝꦲꦤꦲꦁꦏꦁꦔꦸꦲꦶ꧈ꦏꦫꦩ꧈ꦩꦸꦫꦩꦏꦺꦴꦩꦲꦩꦶꦤ꧀ꦏꦁꦔꦸꦲꦶ꧇꧑꧐꧐ꦏꦫꦩ In een brief van Wongså Dipå vinden wij den datum van de vlucht te zijn: Vrijdag 1 Djoemadilawal = 2 Julij 1677. Zie DE JONGE IV, blz. 132.

Ald. reg. 3 v. o.: (Vrg. blz. 354, reg. 2.) ꦏꦫꦫꦫꦫ Volgens WINTERS Zamenspraken, 1e dl. (1e druk), blz. 168, zouden hier heel veel tijgers zijn. Hiermede kunnen wel eigentlijk de ꦲꦩꦶꦏꦫꦩ (zoo moet reg. 2 v. o. gelezen worden, niet ꦲꦩꦶꦒꦫꦩ) waarvan hier gesproken wordt, bedoeld zijn, ofschoon vrg. blz. 10 en aant. ald.

Blz. 314, reg. 6: ꦩꦶꦤ꧀ꦠꦤꦸꦩ꧈ ꦤꦸꦩ is hier zeker verkorting van ꦲꦤꦸꦤꦸꦩ V. B. heeft ꦤꦸꦤꦸꦩ

Ald. reg. 10: ꦤꦸꦏꦏꦫꦠꦩꦱ oude naam van een distrikt in Bagelèn.

Blz. 316, reg. 6: ꦱꦶꦏꦫꦫ wordt ook onder de zonen van den Soesoehoenan genoemd door SPEELMAN. Zie DE JONGE, IV, blz. 190.

Digitized by Google

Blz. 316, reg. 9: ꦏꦶꦢꦸꦭ꧀, ook bij DE JONGE ll., blz. 153. Het is de naam van een dorp en een distrikt in Bagelèn; vermoedelijk is hier bedoeld wat elders Kadjenar wordt genoemd, de plaats waar Sénåpati overleden is.

Blz. 317, 7 v. o.: ꦏꦶꦠꦤꦶꦱ꧀ꦢꦺꦴ, Men zou hier verwachten ꦏꦶꦠꦤ꧀ ꦥꦶꦱ꧀ꦢꦺꦴ, V. B. heeft ꦏꦶꦠꦤꦶꦱ꧀ꦠꦤ꧀ꦥꦶꦱ꧀ꦢꦺꦴ.

Blz. 318, reg. 5 en 6: ꦲꦶꦤ꧀ꦢꦺꦴꦭꦤ꧀ꦠꦸꦥꦶꦏꦤ꧀ꦭꦤ꧀ꦏ, In de instruktie van SPEELMAN (zie DE JONGE, ll. blz. 192) wordt hetzelfde feit vermeld, maar de kris wordt Belatar genoemd, doch vergelijk ook blz. 360, reg. 9.

Ald. reg. 11: ꦤꦤꦶꦪꦺꦴꦤ꧀, Wie hiermede bedoeld is blijkt niet uit het voorgaande.

Blz. 319, reg. 3 v. o.: ꦩꦏꦂ, Men zie over dezen olifant nog DE JONGE IV, blz. 153.

Blz. 320, reg. 1: ꦲꦁꦒꦸꦏ꧀, Wbk.: "kreupelbosch" of "alang-alang afbranden." Zoo b. v. blz. 221, reg. 5: ꦲꦁꦒꦸꦏ꧀ꦏꦶꦪꦤ꧀. Hier is het klaarblijkelijk figuurlijk in de beteekenis van "verdelgen" of "overvallen." V. B. heeft ꦲꦁꦏꦶꦏꦤ꧀.

Ald. reg. 2: ꦲꦏꦩꦤꦤ꧀, Vrg. ook DE JONGE, ll. blz. 154.

Blz. 322, reg. 2: ꦤꦩꦤ꧀ꦱꦶꦁꦲꦤ꧀ꦏꦶꦫꦤ꧀ꦱꦶꦩꦂ, Ook bij DE JONGE, IV, blz. 35 wordt dit plan vermeld.

Blz. 323, reg. 4 v. o.: ꦱꦤꦤꦩꦤꦺꦴꦏ꧀ꦤꦤ꧀, ꦤꦺꦴꦏ꧀ꦤꦤ꧀ "gevest van een kris" (hoewel gewoonlijk alleen Ng., komt het hier en ook blz. 101, reg. 1, in K. voor), schijnt hier wel bedoeld te zijn, en zou deze uitdrukking letterlijk beteekenen, "een kind zoo groot als 't gevest van een kris," dus z. v. a. een "dwerg," als het ware een "klein Duimpje."

Blz. 325, reg. 10 v. o.: ꦱꦤꦤ꧀ꦏꦭꦁꦱꦸ, Vrg. hiermede de opmerkingen van DE JONGE, ll. blz. XXVII vlg.

Blz. 327, reg. 4: ꦤꦲꦶꦢꦺꦴꦤꦤ꧀, herkenbaar aan den naam der rivier Tjidonan in de nabijheid van het hier mede vermelde Noeså Kambangan.

Ald. reg. 5: ꦲꦶꦏꦭꦺꦴꦩꦱꦤꦤ꧀ꦠꦤꦤ꧀, eene afbeelding van deze bloem vindt men in "Flore et Pomone de l'île de Java par Mdme. HOOLA VAN NOOTEN.

Blz. 329, reg. 1: ꦱꦲꦶꦭꦸꦁꦏ꧀, zal wel op Noeså Kambangan moeten gezocht worden. Vrg. evenwel blz. 214 en aant. aldaar.

Blz. 330, reg. 5: ꦲꦁꦒꦸꦤꦱꦤ꧀ꦠꦸꦤꦱꦤꦤ꧀ꦭꦸꦂ, vrg. blz. 528, reg 7 v. o. Klaarblijkelijk heeft in de Babad eene verwarring plaats gehad met de namen van SPEELMAN en DE WILDE (Vrg. blz. 528,

Digitized by Google

reg. 6 v. o.), en is nu uit het laatste den naam ꦥꦤꦼꦁꦒꦫꦤ꧀ ontstaan. De namen der beide inlandsche aanvoerders kan ik niet thuis brengen.

Blz. 330, reg. 8 v. o.: ꦏꦏꦶ (cf. blz. 400, reg. 10). Men weet dat tegenwoordig de Goeverneur-Generaal door de Vorsten van Java „grootvader" genoemd wordt. Zeker was het in dien tijd nog niet zoo: in de translaatbrief opgenomen door DE JONGE, blz. 130, wordt hij echter reeds „vader" genoemd.

Blz. 331, reg. 9: ꦏꦶꦥꦶꦫꦸꦱ zoowel onze tekst als V. B. hebben deze spelling naar de uitspraak; dewijl het woord van het Portugeesche woord „chapéo" afkomt, zou ik aan de schrijfwijze ꦏꦥꦶꦫꦸꦱ de voorkeur geven.

Ald. reg. 3 v. o.: ꦱꦶꦫꦏꦤ꧀-ꦱꦶꦫꦏꦤ꧀ is hetzelfde als ꦱꦶꦫꦏ ꦏꦤ꧀-ꦱꦶꦫꦏꦤ꧀ in Wbk.

Blz. 333, reg 2 v. o., het leesteeken achter ꦏꦶ moet wegvallen.

Blz. 337, reg. 3: ꦏꦶꦤꦺꦴꦱꦸꦪꦸꦥꦶꦫꦶꦪꦶꦏꦶꦁꦒꦱ Van de aanwezigheid van andere Europesche natiën te Djapara blijkt in de door den Heer DE JONGE uitgegeven stukken niets, zoodat van het hier volgende verhaal geen woord waar is; het is desnietteuin eene merkwaardige, zij het ook overdreven, illustratie van de met SPEELMAN op Java ingevoerde handelspolitiek der Kompagnie.

Blz. 339, reg. 7 v. o.: ꦏꦶꦠꦺꦴꦭꦶꦪꦤꦶꦪꦤ꧀ꦏꦸꦪꦤꦶꦪꦏꦶꦤ꧀ꦒꦱꦤ꧀ Vrg. DE JONGE IV, blz. 145.

Blz. 340, reg. 8: ꦏꦸꦁꦒꦠꦤ꧀ Een broeder van Kraeng Galésong van dezen naam komt in de stukken bij DE JONGE niet voor, wel Daèng Mangallan. Het geheele volgende verhaal is ook weêr eene Javaansche illustratie van de met Kraeng Galésong gevoerde onderhandelingen gedurende den oorlog tegen Troenå Djåjå.

Blz. 341, reg, 3: ꦏꦶꦗꦫꦶꦤ꧀ De Bab. Dj. heeft ꦏꦱꦶꦫꦶꦱꦱꦪ and dus het getal talen, dat hij kende, nog wat overdreven.

Blz. 342, reg. 8 v. o.: ꦏꦁꦒꦪꦶꦤꦶꦤꦫꦸꦱꦤꦪ Ook in de stukken bij DE JONGE, (vrg. IV, blz. 231 noot), wordt de Brantas of rivier van Kediri zoo genoemd.

Blz. 343, reg. 4: ꦏꦶꦤꦶꦤꦶꦏꦺꦴꦏꦠꦫꦱ Vrg. het gezegde op blz. 325.

Blz. 345, reg. 2: ꦏꦫꦱꦶꦏꦶ Bij DE JONGE IV, blz. 196, vinden wij Karti Joedå als opvolger van Martåpoerå vermeld.

Ald. reg. 12: ꦏꦫꦸꦏꦺꦴꦏ Het begrip van „'s nachts" bij „de ronde doen of patrouilleren" ligt blijkens dit voorbeeld niet bepaald in dit woord opgesloten.

Blz. 346, reg. 1 v. o.: ꦱꦁꦠꦺꦴꦩꦶ In het dagregister van HURDT (II. pag. 263) wordt dit verbasterd tot „St. Thomé"!

Digitized by Google

Blz. 347, reg. 6: ꦲꦭꦸꦫꦲꦤꦺꦏꦲꦫꦶꦗꦧꦪ enz. Hier zijn klaarblijkelijk de tochten van SPEELMAN naar Soerabaja en van HURDT naar Kediri tot één verhaal zamengesmolten, zoodat het, de wonderen daargelaten, in hoofdzaak als onnaauwkeurig moet worden beschouwd, al komt het dan ook in bijzonderheden dikwijls met de Hollandsche berichten overeen. Vrg. nog DE JONGE, ll. blz. 116.

Blz. 348, reg. 9: ꦏꦶꦫꦶꦩꦺꦴꦏꦪ is een spreekwoordelijke uitdrukking die verklaard wordt in WINTERS Javaansche Zamenspraken, II, blz. 50, en gebruikt wordt van iemand, die een andere meester of andere partij wil dienen.

Ald. reg. 12 v. o.: ꦩꦠꦺꦴꦩꦲꦤꦺꦴꦫꦶꦏꦱꦺꦴꦁ Uit de Hollandsche berichten weten wij, dat Galésong, kort na de inneming van zijne sterkte Kakapar op 21 Oktober 1679, is gestorven. Vrg. DE JONGE, ll. blz. 279.

Ald. reg. 8 v. o.: ꦠꦫꦠꦤꦶꦩꦶꦩꦭꦸꦃ Hiermede zal vermoedelijk bedoeld zijn de begraafplaats van Soesoehoenan Koedoes, die ook beschreven wordt bij Poerwå Lelånå, I, blz. 198. In het dagregister van HURDT (DE JONGE, ll. blz. 219) wordt mede een oude Javaansche grafstede vermeld: het is echter niet duidelijk of hij ze zelf zag. Waarschijnlijk is daar anders mede bedoeld de begraafplaats van Soesoehoenan Moerjå. Vrg. Poerwå Lelånå. ll. blz. 203.

Blz. 349, reg. 1: ꦱꦶꦩꦪ lag volgens de kaart bij het werk van DE JONGE iets noordelijk tegenover Kediri aan de Brantas. Zie ook genoemd werk blz. 231 vlg.

Blz. 351, reg. 5: ꦲꦩꦤꦶ Deze lezing heb ik behouden, ofschoon V. B. ꦲꦩꦤꦶ heeft. Wbk. heeft alleen ꦲꦩꦤꦶ, dit moet dus nader worden beslist.

Ald. reg. 4 v. o.: ꦱꦺꦴꦱꦤꦲꦤꦢꦶꦤꦫꦃ Volgens de geslachtslijst (Sadjarah) zou Troenå Djåjå als zoon van Demang Malåjå Koesoemå, afstammen van Lemboe Peteng. even als Djaran Panolèh een zoon van den laatsten Brå Widjåjå; dit komt mede overeen met de opgave bij DE JONGE, ll. blz. 92 en 93.

Blz. 352, reg. 9 v. o. ꦤꦱꦫꦮꦶꦗꦪꦏꦺꦴꦱꦺꦴꦩꦲꦤꦺꦴꦫꦤꦶꦫꦤꦢꦪ Vrg. DE JONGE, ll. blz 242. Dat daar een geheel andere voorstelling van dit gevecht gegeven wordt, laat zich verwachten en er blijkt uit, dat niet de Soesoehoenan, maar Kapitein TAK en de Baliër Djåjå Lelånå de eer van den dag behaalden.

Blz. 353, reg. 7: ꦱꦸꦩꦤꦠꦺ is op de grenzen van Kediri en Pasoeroean gelegen.

Ald. reg. 10: ꦩ꧀ꦧ꧀ꦮꦩ Deze datum der inneming van Kediri was volgens Hollandsche berichten 25 November 1678.

Digitized by Google

Ald. reg. 2 v. o.: ꦲꦫꦶꦫꦠꦼꦁꦱꦶꦪ, ook vermeld blz. 673, reg. 3 v. o., moet een plaatsje zijn in het gebied van 't tegenwoordig Djokjokarta, dicht bij Mareboeng.

Blz. 373, reg. 7: ꦲꦱꦁꦪꦸꦱ, dat ook voorkomt blz. 595, reg. 1 in de uitdrukking: ꦲꦁꦄꦱꦶꦫꦤꦶꦁꦱꦪꦸꦱ staat niet in het Wbk., maar wordt genoegzaam verklaard door hetgeen op beide plaatsen volgt; het zal dus wel zijn eene verkorting van ꦄꦱꦶꦫꦱꦁꦪꦸꦱ „één tegen honderd," en dus z. v. a. ons „ongelijk, onevenredig, geen portuur". Zie ook Tijdschr. van Ind. Taal-, Land- en Volkenkunde, dl. XXIII blz. 289.

Blz. 375, reg. 7 v. o.: ꦲꦱꦶꦭ, bij DE JONGE, ll. blz. 311 Silinga geheeten, was zeker gelegen in Bagelèn, waarheen Poeger was geweken.

Blz. 378, reg. 3 v. o.: ꦲꦁꦱꦂꦱꦶꦁꦏꦫꦁꦱꦁꦪꦸꦱ Volgens DE JONGE, ll. blz. 312 werden de Prågå en Bogåwontå beide overgetrokken, vermoedelijk is hier evenwel de eerste bedoeld. Vrg. DE JONGE, ll. blz. 60.

Blz. 380, reg. 4: ꦄꦶꦱꦺꦴꦤ. Hier echter voegt V. B. in ꦲꦤꦺꦴꦁꦱꦪꦸꦱ ꦏꦾꦺꦴꦏꦺꦴꦤꦂ ꦄꦶꦱꦺꦴꦤꦺꦴꦤꦄꦶꦪꦸꦔꦄꦶꦁꦱꦪꦸꦱ, dat zeker voor de duidelijkheid van het verhaal op de wijze der Javanen zeer wenschelijk is

Ald. reg. 4: ꦲꦏꦾꦶꦁꦄꦁ V.B. ꦔꦾꦶꦁꦄꦁꦤꦪꦸꦱ, waaruit blijkt dat de grondvorm is ꦔꦾꦶꦁꦄꦁꦪꦸꦱ, zooals ook in de verbeteringen op Wbk. is opgemerkt en niet ꦏꦾꦶꦁꦄꦁꦪꦸꦱ.

Ald. reg. 9: ꦩꦺꦴꦫ. Bij DE JONGE, ll. blz. 313 vinden wij opgegeven 17 November 1681.

Ald. reg. 8 v. o.: ꦲꦏꦾꦫꦲꦤꦸꦫꦲꦤꦸꦂꦄꦔꦾꦏꦸꦁꦏꦸꦪꦸꦱ Zie DE JONGE, ll. blz. CXI. Merkwaardig is de Javaansche voorstelling van den inhoud der kontrakten van 1677 en 1678, en voor zoover Tjeribon betreft, dat van 4 Januarij 1681; want eerst in 1705 is Tjeribon voor goed aan de Kompagnie afgestaan.

Blz. 382, reg. 8. Hier volgt nu de op Javaansche wijze opgesierde geschiedenis van den bekenden Soerapati, en van den dood van Kapitein TAK, welke mede zeer uitvoerig worden beschreven bij DE JONGE, V, blz. XVIII — XXIV en XXIX — XL benevens de officiëele stukken blz. 165 — 202.

Ald. reg. 10: ꦲꦁꦒꦤꦂꦏꦺꦴ. Hierin is gemakkelijk de Hollandsche naam „van Beveren" te erkennen. De op regel 11 v. o. voorkomende naam ꦲꦁꦄꦱꦤꦏꦺꦴ wordt daarentegen in Javaansche en ook Maleische stukken, (vrg. o. a. DE JONGE, IV, blz. 130 en 132), algemeen aan den Goeverneur-Generaal gegeven, en is vermoedelijk eene verbastering van het Portugesche „Capitano Major". Deze naam is dus hier als een bekende

Digitized by Google

door den schrijver van dit verhaal voor zijn personage genomen, want blijkbaar is de Goeverneur-Generaal niet bedoeld.

Blz. 381, reg. 15 v. o.: ꦲꦩꦥꦤꦁꦫꦏ꧀ Zeker is ꦤꦫꦏ꧀ in plaats van ꦤꦫꦤꦶ gebruikt, omdat hier sprake is van een meisje van Europesche afkomst, waarvoor op Java door de inlanders dit Maleische woord als titel wordt gebruikt. Desniettemin vinden wij blz. 383, reg. 3 en 5 enz. herhaaldelijk ꦤꦫꦶꦁꦏ꧀ de gewone benaming voor eene getrouwde Europesche of Chinesche vrouw. V. B. heeft dit dan ook veranderd in ꦤꦫꦏ꧀.

Blz. 383, reg. 9 v. o.: ꦲꦩꦶꦗꦼꦠꦤꦤ꧀ wordt hier, evenals bl. 421, reg. 4 v. o., klaarblijkelijk gebruikt in de beteekenis van ꦤꦫꦏꦗꦼꦠꦤꦤ꧀ „betrapt worden", of zooals reg. 2 v. o. z. v. a. ꦲꦤꦤꦗꦼꦠꦤꦤ꧀.

Blz. 387, reg. 10 v. o.: ꦤꦫꦤꦺꦴꦏꦫꦗꦏꦂꦠ꧀ Waarschijnlijk is onder dezen naam een der schansen in den omtrek van Batavia bij de inlanders bekend geweest (misschien Tandjong Poera?).

Blz. 388, reg. 4 v. o.: ꦱꦶꦱꦶ is een schrijffout voor ꦱꦶꦱꦶꦩ.

Blz. 390, reg. 7. Het hier volgende verhaal van de ontmoeting met Soerapati doet ons denken aan eene verwarring en verkeerde voorstelling van het gebeurde met KUFFELER.

Blz. 394, reg. 2: ꦩꦭꦁ Hiermede zal wel Pamalang in Tagal bedoeld zijn, evenals blz. 669, reg. 10 v. o.

Blz. 395, reg. 4: ꦏꦾꦲꦩꦶꦫꦁ In de officieële stukken der Kompagnie wordt deze doorgaande Amirang Koesoema genoemd. Hij was een bloedverwant van den Vorst, zooals blijkt uit blz. 334, reg. 4 v. o.

Blz. 399, reg. 4: ꦲꦤꦤꦱꦤ꧀ De schrijver is het met zich zelven omtrent de spelling van dit woord niet eens; gewoonlijk heeft hij ꦲꦤꦤꦱꦤ꧀ ofschoon natuurlijk ꦲꦤꦤꦱꦤ꧀ beter zou zijn.

Ald. reg. 10: ꦱꦶꦩꦲꦩꦶꦤꦲꦭꦶꦲꦫꦶꦲꦩꦲꦱꦺꦴꦏꦸꦩꦱꦤ꧀ Hiermede wordt klaarblijkelijk SPEELMAN bedoeld, maar van familiebetrekking tusschen hem en TAK schijnt van elders niet bekend. De op regel 11 v. o. volgende persoonsbeschrijving van TAK zal zeker alleen aan de fantaisie van den Javaan zijn ontleend.

Ald. reg. 8 v. o.: ꦲꦤꦸꦱꦩꦏ, „reuzenvorst" is poëtisch; men zou er nu ꦩꦏꦠꦸꦱ voor zeggen.

Ald. reg. 6 v. o.: ꦩꦶꦤꦱ꧀ vergelijk de belangrijke instruktie aan TAK meègegeven bij DE JONGE, ll. blz. 172—198.

Blz. 400, reg. 5: ꦤꦤꦢꦶꦱꦤꦶꦏꦾꦲꦩꦶꦫꦁ en reg. 6: ꦤꦤꦢꦶꦱꦤꦶꦱꦶꦩꦶꦤꦸꦫꦏ꧀ Hieruit blijkt dat er twee patih's van den Vorst, Rijksbestierders, waren, waarvan de eerste was belast met het beheer

Digitized by Google

der zaken buiten den Kraton, de ander met die binnen den Kraton, dus meer onmiddellijk onder den Vorst.

Blz. 400, reg. 4 v. o. en 3 v. o.: ꦩꦢꦸꦫꦲꦶꦁꦄꦗꦶ en ꦱꦸꦫꦧꦪꦲꦶꦁ Dit waren de regenten van Madoera en Soerabaja, de machtigste vasallen onder dezen Vorst, dewijl zij niet alleen een groot eigen gebied hadden, maar tevens als opperregenten werden beschouwd; de een over een deel der strandgewesten langs de Noordkust, de ander over de binnenlandsch gelegen regentschappen (de tegenwoordige residentie Kediri enz.). Bovendien was Djangrånå nog schoonzoon van Tjakraningrat. Zie bij DE JONGE, V, blz. 309 vlg.

Blz. 401, reg. 1 v. o.: ꦄꦱꦶꦱꦶꦫꦤꦶꦏꦶꦠꦩꦱꦗꦤꦶꦱꦶꦩꦏꦫꦠꦱꦸꦫꦏꦂꦠꦱꦸꦫꦏꦂꦠ enz. Vrg. blz. 395, reg. 13 vlg.

Blz. 405, reg. 6: ꦱꦶꦁꦒꦸ en reg. 11: ꦱꦩꦫꦁꦲꦺꦴꦫ zijn beide plaatsen op den weg van Samarang naar Kartåsoerå.

Blz. 406, reg. 2 v. o.: ꦩꦫꦱꦩꦫꦤꦤꦶꦁꦏꦸꦩ Het is beter de ꦀ in plaats van vóór, achter deze woorden te plaatsen.

Blz. 409, reg. 9 en 8 v. o.: ꦩꦶꦩꦱꦺꦀꦱ enz. Dit is een zonderlinge drukfout, die mij ontgaan is, voor ꦩꦶꦩꦱꦺꦱꦱ enz.; ꦄꦭꦤ ꦱꦺꦤꦾꦤꦫꦤ is herhaling met verandering van klinker van ꦄꦤꦾꦤ ꦤ het Hollandsche "verdomd" of "verdomme", hier natuurlijk gebruikt in de beteekenis van: "zeggen verdomd, verdomd!" Kurieus is de geheele beschrijving van het gedrag van TAK, zooals de Javaan zich een toornigen Hollander voorstelt, die zich niet ontziet ook in tegenwoordigheid van anderen aan zijn woede lucht te geven.

Blz. 414, reg. 6: ꦏꦶꦁꦏꦩꦤ is de later ook voorkomende naam BRINKMAN; doch iemand, zóó geheeten, wordt bij deze gebeurtenis niet genoemd; de schrijver heeft die zeker evenals andere uit zijne memorie ingevoegd.

Blz. 415, reg. 2 v. o.: ꦤꦸꦫꦶꦩꦶꦁꦏꦤ lees: ꦤꦸꦫꦶꦩꦶꦁꦏꦤ van het grondwoord ꦤꦸꦫꦶꦩꦶꦁꦏꦤ of ꦤꦸꦂꦩꦶꦁꦏꦤ dat stellig met een grondwoord ꦤꦸꦩꦶꦁꦏꦤ of ꦤꦶꦩꦶꦁꦏꦤ, van dezelfde beteekenis als ꦥꦫꦩꦶꦁꦏꦤ, zamenhangt.

Blz. 416, reg. 4: ꦥꦫꦱꦢꦶ Een eigentlijk fort had de Kompagnie nog niet te Kartåsoerå, doch blijkens de rapporten was er een pagger, waar binnen de troepen gelegerd waren. De V. B. voegt hier nog achter: ꦄꦤꦶꦠꦶꦱꦸꦤꦸꦭꦶꦱꦤꦸꦤꦸꦭꦶꦱꦤꦸꦤꦤꦱꦸꦤꦤꦶꦱꦤꦸꦤ ꦱꦩꦶꦱꦤꦤꦸꦤꦏ ꦩ ꦼ ꦮ ꦱ" In de officiële berichten wordt de datum 8 Februarij 1686 opgegeven. Uit de beschrijving van de Babad

Digitized by Google

zou wel degelijk de medeplichtigheid van den Soesoehoenan en zijne grooten, bepaaldelijk Pangeran Poeger, aan het gebeurde blijken; doch zekerheid geeft ons dat evenmin als het wantrouwen der Regering van Batavia. Het verhaal kan evenzeer ten doel hebben, vooral met het oog op de latere gebeurtenissen en de vestiging van Soerapati in Pasoeroean, de zwakheid van des Soesoehoenans regering en macht te bedekken en te vergoêlijken.

Blz. 416, reg. 5 en 4 v. o.: ꦤꦫꦤꦫꦗꦪ꧀ Dewijl de tekst had ꦔꦤꦫꦤꦫꦗꦪ꧀ is dit zoo veranderd om der regelmatigheid wille. In het Wbk. wordt deze vorm niet opgenomen; misschien dat de juiste lezing is ꦫꦤꦫꦤꦫꦗꦪ꧀ zooals V. B. heeft, maar dit wordt elders doorgaans zóó en niet ꦔꦤꦫꦤꦫꦗꦪ꧀ geschreven.

Blz. 417, reg. 5 v. o.: ꦤꦒꦶꦏ꧀ꦔꦶꦤꦸꦭꦶꦪꦤꦤ꧀ Het blijkt uit de berichten bij DE JONGE (V, bl. 23) dat na het voorgevallene kapitein SLOOT met den titel van kommandeur naar Japara werd gezonden. Men zou in zijn naam het eerste gedeelte van het zonderlinge woord, dat de tekst hier geeft, kunnen zien, maar het laatste gedeelte, ꦭꦶꦪꦤꦤ꧀, blijft dan toch onverklaard en is mij tot heden onverklaarbaar.

Ald. reg. 10 v. o.: ꦤꦏꦤꦒꦸ꧀ is in het Wbk. niet opgenomen, maar beteekent volgens mededeeling: „open, onbeschut, bloot"; hier figuurlijk „iets openlijk, in het openbaar doen; geen doekjes om iets winden". Het verschilt dus weinig in beteekenis van ꦤꦏꦤꦒꦸ꧀ = ꦤꦏꦤꦤꦒꦸ꧀ Wbk.: „zich vertoonen."

Blz. 419, reg. 5: ꦔꦶꦤꦭꦤꦔꦶꦤꦫꦤ꧀ Volgens in der tijd gegeven mondelinge opheldering van wijlen Prof. ROORDA zou ꦔꦶꦤꦫ꧀ beteekenen: „pluimvee verkoopen," afgeleid van ꦔꦶꦤꦫ꧀, ook ꦔꦶꦤꦶ꧀"

Ald. reg. 10: ꦏꦭꦏꦸꦩꦶꦁꦱꦶꦪꦤ꧀ inderdaad is volgens Generale missive van 31 Januarij 1692 (zie DE JONGE, ll. V, blz. 75) een geschenk van twee paarden in het jaar 1691 aan den Goeverneur-Generaal gezonden.

Blz. 421, reg. 12: ꦤꦶꦪꦶꦭꦶꦏꦤꦫꦤꦏꦶꦔꦫꦤꦏꦤꦔꦶ꧀" ꦤꦤꦤ꧀ beteekent: „drenzen, pruilen, aandringen om zijn zin te krijgen;" ꦤꦤꦤ꧀ꦏꦤꦔꦶ꧀ dus „bij iemand aandringen om zijn zin te krijgen," zoodat deze uitdrukking zal beteekenen: „gij zult mij zeker gehoor geven, als ik bij u op iets aandring."

Blz. 422, reg. 3: ꦭꦏꦭꦔꦶꦪꦤꦤ꧀ zal wel van hetzelfde grondwoord afkomen als ꦏꦭꦔꦶ꧀, dat door „toelaten, de vrijheid geven iets te doen" wordt vertaald. Beide komen ook voor Jav. Br. blz. 482, reg. 12 en 5 v. o. (1e uitgaaf), en zullen wel zamenhangen met het Arab.

أذان, zooals JANSZ opgeeft, van dezelfde wortel als het woord waaruit ꦄꦤꦤ and ꦄꦤꦄꦤ verbasterd zijn. ꦱꦫꦱꦄꦭꦄꦏ is dus vermoedelijk zamengesteld uit ꦱꦫꦱꦏ and ꦄꦭꦄꦏ.

Blz. 422, reg. 3: ꦱꦤꦛꦏ liever ꦱꦤꦛꦏ dewijl ꦱꦤꦛꦏ doorgaans in eene andere beteekenis wordt gebruikt.

Ald. reg. 8 v. o.: ꦄꦤꦛꦸꦱꦸꦏ beteekent „een antwoord krijgen," hier van den bode, aan wien het antwoord (op de brief) gegeven wordt.

Blz. 423, reg. 6: ꦱꦫ꦳ꦠꦺꦴꦱ „zonder nadenken, zonder besef".

Blz. 427, reg 7 v. o.: ꦱꦒꦸꦒꦸꦤꦤ is een eenigzins zonderlinge schrijfwijs naar de uitspraak in plaats van ꦱꦒꦸꦒꦸꦤꦤ.

Blz. 430, reg. 2 v. o. Van hetgeen in het hier eindigende verhaal over het voorgevallene te Djapara is medegedeeld, wordt in de officiële, door den Heer DE JONGE uitgegeven, stukken volstrekt geen melding gemaakt. Wel vinden wij den naam Djewaraga voor een Goeverneur van Djapara, (ll. V, blz. 36,) en herhaaldelijk dien van Martapoera, maar overigens zelfs geen zinspeling, tenzij men daarvoor zou willen houden de ontmoeting van SLOOT met Sindoe Redjå vermeld op blz. 44 van genoemd werk.

Ald. reg. 1 v. o.: ꦱꦒꦶꦛꦫꦱꦒꦫꦫꦄꦤꦄꦭꦸꦄꦤꦄꦭ꦳ꦸꦫꦱ Volgens het rapport van SLOOT van 20 September 1679 was deze reeds vóór Troenå Djåjå verslagen en gedood. Zie DE JONGE, ll. IV, blz. 271 vlg. Men heeft hier dus of een andere overlevering om de eer van Panĕmbahan Kadjoran als een soort heilig persoon te redden, of wel het verhaal is in zooverre waar, dat we met een valschen Kadjoran te doen hebben. In elk geval komt de naam van de verblijfplaats wel overeen, want ꦢꦶꦫꦛꦺ en Plangbang, zooals SLOOT schrijft, hebben te veel van elkaâr om aan verschillende plaatsen te denken, bovendien schijnt de ligging ook geen zwarigheid te zijn, zooals uit de vergelijking der plaatsbeschrijving blijken kan.

Blz. 432, reg. 8: ꦄꦤꦱꦸꦏꦸꦏ lees: ꦄꦤꦗꦸꦏꦸꦏ zooals reg. 11 en 12, dat klaarblijkelijk eene spreekwoordelijke uitdrukking is en schijnt te beteekenen: „de piet (of baas) verbleekt" of „zakt af (vlucht)", en dan eene zinspeling te zijn op den Soesoehoenan, als zullende zijn glans nu verbleeken, of hij vluchten.

Ald. reg. 4 v. o.: ꦫꦗꦛꦏ lees: ꦫꦄꦗꦛꦏ

Blz. 433, reg. 5: ꦏꦸꦏꦸꦗꦸꦭꦸꦒꦄꦩꦏꦄꦩꦶꦄꦩꦶ enz. Vrg. blz. 115 vlg.

Ald. reg. 1 v. o.: ꦄꦩꦫꦏ staat niet in Wbk., maar volgens Wbk. G. R. is het „goochelen, goochelaar." Een gissing is,

Digitized by Google

dat het zou zijn afgeleid van het Arab. حكمة "kennis", enz. Zie bij ꦲꦶꦁꦒꦸꦱꦶ V. B. heeft ꦲꦺꦴꦱꦁꦒꦸꦱꦶꦔꦒꦸꦩꦶꦭꦶꦃ

Blz. 435, reg. 2: ꦱꦩꦱꦼꦒ V. B. ꦱꦩꦱꦼꦒꦸ doch het eerste, ofschoon minder gewoon, is hier zeer goed te verklaren door "naar het je lust"

Ald. reg. 2 v. o. ꦱꦫꦤꦠꦏꦶ niet in Wbk. Uit de zamenhang blijkt, dat het een deel is van den kraton, doch welk? Op een plattegrond vindt ik aan de Zuidwestkant van den kraton nevens verschillende bergplaaten een als bestemd voor zadels vermeld, misschien is daarvoor het Jav. woord ꦱꦫꦤꦠꦏꦸꦱ omdat ꦱꦫꦤꦠ "het lakensch overtrek van een houten zadel" zou beteekenen.

Blz. 437, reg. 9 v. o. De pådålingså voor ꦲꦶꦁꦔꦫꦶꦔ zal moeten worden verplaatst vóór ꦲꦶꦭꦁꦒ op de volgende regel.

Ald. reg. 4, v. o.: ꦮꦁꦱꦱꦼꦔꦸꦃꦲꦶꦩꦺꦱꦫꦤꦺꦴꦫꦱꦫꦶꦏꦤꦒ Misschien is hier bedoeld hetgeen verhaald wordt door DE JONGE, V, blz. LVII, ofschoon de namen der aanvoerders ons zouden doen denken aan wat aldaar blz. 53 wordt gezegd.

Blz. 438, reg. 9: ꦠꦸꦤꦔꦫꦤꦒꦸꦫꦼꦏꦫꦤꦲꦶꦁꦒꦸꦫꦼꦲꦶꦔꦔꦫꦶꦏꦤꦒ Uit de Hollandsche berichten blijkt niets van deze expeditie, ook van een Majoor, wiens naam ons eenigzins aan ꦲꦸꦤꦱ doet denken, heb ik geen spoor gevonden.

Blz. 439, reg. 12: ꦔꦔꦤꦲꦶꦫꦼꦫꦶꦃ wordt ook in den Sadjarah onder de zonen van Tjakraningrat genoemd.

Ald., reg. 5, v. o.: ꦫꦫꦒꦸꦫꦺꦴ is een schrijffout voor ꦫꦫꦒꦸꦫꦺꦴ ꦫꦒꦸꦒ is van elders niet bekend.

Blz. 440, reg. 4, v. o.: ꦫꦱꦒꦸꦫꦶꦁꦒꦶ enz. In hoeverre dit bericht waar is, is nu niet gemakkelijk uit te maken. Het kan zeer goed een verdichtsel zijn om den Soesoehoenan hooger aanzien te geven; doch, als het waar is, blijkt hieruit zoowel als uit de geheele geschiedenis te meer het onwaardig valsch gedrag der Javanen na den dood van Tak.

Blz. 442, reg. 5: ꦫꦫꦼꦒꦫꦺꦴꦒ V. B. leest hiervoor ꦲꦶꦁ ꦫꦶꦫꦫꦼꦱꦼꦒꦸꦁꦒꦸꦒ maar het is een spreekwoordelijke uitdrukking, die Winters Zamenspr. II, blz. 243 onderaan verklaard wordt door ꦫꦒꦸꦔꦫꦫꦒꦫꦶꦫꦤꦲꦶꦁꦫꦶꦫꦶꦁꦫꦫꦫꦫ en dat dus verklaard wordt door hetgeen hier volgt.

Blz. 442, reg. 1 v. o.: ꦫꦲꦶꦁꦒꦸꦁꦒꦸꦒꦶꦔꦫꦲ(ꦒꦸꦒꦸꦫꦫ Vrg. aant. op bl. 173, reg. 8 v. o.

Blz. 444, reg. 3: ꦱꦒꦸꦒꦸꦒꦸꦩꦺꦶꦃ voor ꦱꦒꦸꦒꦸꦩꦸ zou men eerder, evenals reg. 6 ꦲꦶꦁꦒꦸꦩꦸ (niet ꦲꦶꦁꦒꦸꦩꦸ zooals de tekst heeft), ver-

Digitized by Google

wachten. De V. B. leest voor beide ꦲꦶꦁꦒꦸꦒꦸ dat zeker voor ons gevoel nauwkeuriger zou zijn, doch de vorm is te verklaren evenals b. v. ꦲꦶꦪꦼꦱꦸꦒꦸ Het is dan: "de deur gesloten houden of hebben".

Blz. 445, reg. 7: ꦲꦤꦒꦶꦃ zal wel moeten zijn ꦲꦤꦒꦶꦃꦤ zooals V. B. heeft, of ꦲꦤꦒꦶꦃꦤꦶ"

Blz. 445, 4 v. o.: ꦲꦶꦗꦶ komt mij voor te zijn een Kråmåvorm voor ꦲꦶꦔꦗꦸ die echter niet in het Wbk. is opgenomen.

Blz. 448, reg. 12: ꦲꦶꦤꦤ꧀ꦏꦪꦸꦔꦸꦤ꧀ : ꦲꦶꦲꦶꦱꦸꦫ : ꦲꦱꦸꦲꦶꦱꦩꦸꦗꦸ Onder de door WINTER (Zamenspraken I, 1e uitgaaf, blz. 350 vlg) opgegeven Javaansche werken, komen wel de beide laatste voor, niet het eerste, dat in het Wbk. met nog een ander werk (ꦤꦪꦸꦱꦸꦫ) wordt toegeschreven aan Djoegoel Moedå; bij WINTER ll., wordt deze laatste naam gegeven aan een werk, dat met de ꦱꦸꦩꦤꦩꦱꦸꦩ een ꦲꦶꦤꦤ꧀ꦱꦤꦲꦶꦩꦸꦭꦸꦩ wordt genoemd en toegeschreven aan den eersten Sultan van Demak. — ꦲꦶꦲꦶꦱꦸꦫ wordt, evenals ꦲꦱꦸꦲꦶꦱꦩꦸꦗꦸ (bij WINTER ꦲꦶꦲꦶꦱꦩꦸꦗꦸ en ook in V. B.) een ꦲꦶꦤꦤ꧀ꦒꦸꦱꦸꦩ genoemd. Het eerste wordt toegeschreven aan Sultan Agoeng; hèt tweede zou een Kawiwerk zijn, afkomstig van Adji Såkå, onder den naam van ꦱꦸꦱꦶꦤꦩꦤ꧀ꦩ"

Blz. 449, reg. 1: ꦤꦲꦶꦫꦲꦶꦤꦩꦪꦸ enz. De hier opgenoemde kinderen van Pangeran Poeger komen ook in de Sadjarah voor, indien althans ꦤꦒꦫꦒꦸꦩꦫꦤ and ꦤꦒꦫꦒꦸꦩꦫꦔꦤ terecht door mij voor dezelfde worden gehouden als ꦤꦒꦫꦒꦸꦩꦫꦤꦩꦪꦸ en ꦤꦒꦫꦒꦸꦩꦸꦫꦤ" ꦤꦒꦫꦲꦤꦲꦶꦫꦲꦪꦸ zal wel gelezen moeten worden ꦤꦒꦫꦲꦤꦲꦶꦫꦲꦪꦸ zooals V. B. heeft

Blz. 450, 1: ꦲꦤꦱꦶꦪꦲꦤꦸꦭꦸꦪꦸ "zwaar van voornemen"; "moeijelijk er toe komen een bepaald plan te maken en uit te voeren." V. B. heeft ꦤꦫꦤꦫꦤꦫꦤ"

Blz. 452, reg. 8: Hierachter wordt nog door V. B. gevoegd: ꦲꦤꦱꦶꦪꦸꦱꦲꦤꦲꦤꦲꦤꦶꦪꦩꦶꦪꦩꦶꦤꦤꦒꦸꦫꦲꦤ꧀ꦲꦱꦸꦤꦲꦤꦲꦤ꧀ꦲꦶꦁꦒꦸꦭꦸ꧀ꦤ꧀ꦲꦤꦶꦤꦲꦤꦸꦤꦸꦪꦸꦲꦤꦲꦤ꧀ꦲꦶꦁꦒꦸꦭꦸ꧀ꦤ꧀ꦲꦤ ꦱꦶꦤꦲꦤꦸꦤꦸꦪꦸ ꦤ ꦒ ꦪ ꦤ"

Blz. 453, reg. 1: ꦲꦫꦤꦶꦫꦪꦸ liever ꦲꦫꦶꦫꦪꦸ"

Blz. 454, reg. 3: ꦲꦶꦤꦶꦤ꧀ꦲꦶꦁꦲꦤꦸꦱꦸꦪꦸ" V. B.: ꦤꦶꦤꦶꦤ꧀ꦲꦶꦁꦲꦤꦸꦱꦸꦪꦸ" De juiste beteekenis wordt evenwel teruggegeven door ꦲꦶꦤꦶꦤ꧀ꦲꦶꦁꦲꦤꦶꦤꦶ ꦲꦱꦶꦫꦤꦪꦸ "de schepper van het gezicht" (in geestelijken zin) dat hier zeker veel beter toepasselijk is in den zamenhang.

Blz. 456, reg. 4: ꦲꦶꦁꦒꦸꦭꦸꦗꦸ volgens Wbk. bet. ꦲꦭꦸꦗꦸ "de afgelegde huid van een dier, dat vervelt," fig. dus vermoedelijk voor "afgelegd kleedingstuk," en ꦲꦶꦁꦒꦸꦭꦸꦗꦸ met het afleggen van een

Digitized by Google

oud kleedingstuk een ander aankrijgen; hier met ꦏꦸꦭꦺꦩꦧꦸꦩꦶꦤ꧀ꦤꦶ꧉ "met fraaije gewaden bekleed worden."

Blz. 456, reg. 10: ꦏꦏꦺꦴꦁ is in de Wbkk. niet te vinden; volgens mondelinge mededeeling zou het moeten beteekenen "angstig; gejaagd." V. B. heeft ꦲꦏꦺꦴꦁ, dat volgens Wbk. van het hart gezegd, "beleedigd, gekrenkt" is. Zouden ꦏꦏꦺꦴꦁ en ꦲꦏꦺꦴꦁ beide niet afkomstig zijn van den wortel ꦏꦺꦴꦁ en dus bijna dezelfde beteekenis hebben?

Achter ꦱꦸꦭꦸꦁ eindigt het tweede stuk der Babad volgens de verdeeling van onze tekst. Dewijl het nu echter afbrak midden in een verhaal, heb ik gemeend beter te doen met de tekst nog te laten doorloopen tot het einde der Regering van dezen Amangkoerat, want voor dien tijd vond ik geen geschikt rustpunt voor een zoo groote afscheiding.

Blz. 457, reg. 4, v. o.: ꦏꦤꦛꦸꦁ꧉ Onder de vele Gentongs op Java wordt er geen genoemd, dat hier bedoeld kan zijn. De zamenhang wijst echter ongeveer de ligging aan.

Blz. 458, reg. 7: ꦏꦶꦭꦲꦁꦲꦁ꧉ voor het eerst wordt hier melding gemaakt van de Kalangs, die voor houthakken en ander werk in den Kraton werden gebruikt, en, misschien wegens hun bedrijf minder in achting waren. In de berichten van den resident te Japara worden zij ook als zoodanig genoemd. Zie de JONGE II. III, blz. 193 en vrg. STAVORINUS, Reize van Zeeland naar Makassar enz. I, 129.

Blz. 458, reg. 12: ꦏꦲꦶꦔꦠꦸꦩꦸꦒꦶ꧉ ꦲꦶꦔꦠꦸꦩꦸꦒꦸ of ꦲꦶꦔꦠꦸꦩꦸꦒꦸ is in Wbk. niet opgenomen. Naar mondelinge mededeeling is ꦲꦶꦔꦠꦸꦩꦸꦒꦶ een spreekwoordelijke uitdrukking in den zin van de onze "iemand het gras voor de voeten wegmaaijen"; zoodat ꦠꦺꦏꦺꦴꦲꦶꦤ꧀ ꦔꦱꦶꦏꦲꦶꦔꦠꦸꦩꦸꦒꦶ꧉ zou moeten beteekenen: "hij kon niet verdragen, dat men hem voorkwam; hij was ijverzuchtig"; tenzij men wil aannemen dat ꦏꦲꦶꦔꦠꦸꦩꦸꦒꦶ een andere uitdrukking is voor ꦏꦠꦸꦩꦺꦴꦁ blz. 451, reg. 10 v. o.

Blz. 459, reg. 5: ꦔꦸꦭꦶꦏꦱꦠꦺꦴꦏꦔꦸꦭꦶꦏꦔꦺꦴꦏꦱꦺꦴꦤ꧀꧉ Vrg. blz. 316, reg. 1.

Blz. 460, reg. 4 v. o. Voor ꦏꦏꦱ moet gelezen worden ꦏꦏꦶ "het wijfje van de ꦏꦤꦛꦸꦁ"

Blz. 461, reg. 7: ꦤꦲꦶ꧉ lees ꦤꦲꦶ꧉

Ald. reg. 8: ꦤꦛꦸꦁꦔꦶꦪꦸ(ꦒꦸꦁ)ꦔꦱ enz. Vrg. blz. 355 vlg.

Ald. reg. 9: ꦔꦺꦴꦤꦱꦶ꧉ Deze eigennaam wordt meestal ꦔꦺꦴꦤꦱꦶ geschreven.

Digitized by Google

Blz. 461, reg. 3 v. o.: ꦄꦶꦫꦮꦫꦶꦄꦏꦺꦴꦱꦶꦄꦁꦒꦺꦴꦩ bet. „al het mogelijke doen om zijn (fraaije) houding te doen uitkomen."

Blz. 464, reg. 2: ꦏꦤꦒꦲꦶꦏꦺꦴꦫꦏꦤꦶꦱꦂꦏ꦳ „als ziek aan beklemming"; eene figuurlijke uitdrukking, die door het volgende verklaard wordt. Raden Ajoe Lembah is tusschen haar vader en haar man geplaatst; de een verlangt haar niet in zijn huis en de ander wil haar niet terug hebben. Het eenigzins triviale Hollandsche spreekwoord zou hier van toepassing zijn: „Zij zit tusschen twee stoelen in de asch."

Ald. reg. 3, Achter ꦏꦏꦶꦢꦸꦭꦸꦃ voegt V. B. in: ꦄꦶꦩꦏꦏꦺꦴꦫꦤꦶꦁꦔꦶꦁꦏꦤꦺꦴꦫ꦳ꦤꦏꦺꦴꦫꦤꦶꦩꦏꦺꦴꦠ꦳

Ald. reg. 8. Vóór ꦏꦤꦺꦴꦫ zou men iets verwachten zooals V. B. heeft: ꦏꦤꦺꦴꦫꦏꦺꦴꦩꦺꦴꦏꦶꦱꦸꦩꦺꦴꦤꦱꦺꦴꦁꦏꦶꦄꦶꦩꦶꦭꦶꦁꦱꦸꦩꦺꦴꦏꦶꦄꦤꦺꦴꦫꦱꦶꦂ

Ald. reg. 12: ꦏꦶꦩꦸꦭꦸ Elders en beter ꦏꦩꦸꦭꦸ"

Ald. reg. 10 v. o: ꦱꦶꦩꦶꦱꦩꦏꦶꦱꦶꦂ" ꦄꦶꦩꦶꦱꦩ wordt hier figuurlijk gebruikt van de schitterende bloem van de tjepåkå.

Ald. reg. 9 v. o.: ꦄꦶꦫꦠꦶꦔꦸꦤꦠꦺꦴꦏꦤꦺꦴꦏꦺꦴꦫꦤꦺꦴꦱ (liever dan ꦩꦺꦴꦏꦺꦴꦫꦤꦺꦴꦏ) „de tijd dat de zon in het westen daalt", namelijk dat hij het laatste gedeelte van zijn weg begint af te leggen, wanneer het is alsof hij een snellen loopt neemt.

Ald. reg. 2 v. o.: ꦱꦤꦸꦂꦏꦺꦴꦭꦫꦱꦫꦠꦸꦄꦔꦏ꦳ „Zij geleek een beeld van gestalte.".

Blz. 465, reg. 3: ꦱꦄꦶꦠꦄꦸꦄꦸꦄꦸ(ꦄꦶꦩꦏꦸꦂꦏꦺꦴꦭꦫꦱꦶꦄꦶꦤꦫꦱꦫꦶꦩꦶꦔꦏ꦳ „Hare oogen waren zacht of lieftallig", beteekent het eerste, maar het tweede is minder duidelijk. De uitdrukking moet dienen om verblindende schoonheid te kennen te geven. De uitdrukking komt elders meer voor, en ook wel vindt men in plaats van ꦄꦶꦄꦶꦤꦫꦱꦫꦶꦩꦶꦔꦏ꦳ eenvoudig: ꦄꦶꦄꦶꦤꦫꦱꦏ꦳" Voor ꦏꦺꦴꦱ wordt opgegeven: „verdwijnen", (= ꦏꦸꦱ) en „bezwijmen" (= ꦩꦔꦸꦠꦶ), doch volgens mededeeling van Prof. KERN komt in Kawi in den hier bedoelden zin ꦏꦺꦴꦱꦤ voor, dat „zalige afgestorvene, zalige, hemelling" beteekent, en niet in deze maar in eene andere beteekenis synoniem is met ꦏꦺꦴꦱ, dat nu evenwel door de Javanen foutief ook daarvoor wordt gebruikt om eene „hemelsche verschijning" uit te drukken. Volledig vindt men zoo „mukshân dinĕlö" = ꦏꦺꦴꦱꦤꦩꦸꦏꦱꦲꦤꦢꦶꦤꦼꦭꦴ꦳" ꦄꦤꦄꦶꦤꦫꦱꦫꦶꦩꦶꦔꦏ꦳ zou dus zijn z. v. a.: „Als men haar aanblikte, geleek zij eene hemelsche verschijning". ꦄꦶꦤꦫꦱꦫꦶꦩꦶꦔꦏ꦳ kan men dus opvatten als ꦔꦸꦤꦠꦺꦴꦩꦤꦤꦺꦴꦏ, „naar iemand hooren", en ꦄꦶꦄꦶꦔꦸꦤꦺꦴꦏ „naar iemand of iets met attentie kijken" (vrg. bv. Jav. Zamenspraken van WINTER, dl. I, blz. 126, 1e uitg.) en dan vertalen door „naar iemand blikken, lonken, aanblikken".

Digitized by Google

Blz. 469, reg. 5: ᮃᮊᮔᮃᮔ is drukfout voor ᮃᮊᮔᮃᮔ = ᮃᮊᮔᮃᮔ.

Blz. 475, reg. 8: ᮃᮊᮒᮥᮓᮃᮁ. Volgens Wbk. „voor iemand iets koopen en het geld daarvoor voorschieten", is hier klaarblijkelijk figuurlijk gebruikt in den zin van: „laat mij voor Soekrå den dood afkoopen en die met den mijne betalen".

Blz. 476, reg. 1 v. o.: ᮃᮊᮒᮥᮔᮓᮃᮊᮤ moet zijn: ᮃᮊᮒᮥᮔᮓᮃᮊᮤ. Men zou hier anders verwachten: ᮃᮊᮒᮥᮔᮓᮃᮊᮤ.

Blz. 477, reg. 11: ᮃᮊᮊᮃᮔᮓᮃᮔᮃᮔᮒᮥᮃᮊᮤ enz. Bij deze brief zou men denken aan die, welke door den Heer DE JONGE, ll. V, blz. LXI, vlg. wordt besproken; zie ook aldaar bl. 84. Vergelijk het gezegde op blz. 381, reg. 5, v. o. en vlg.

Blz. 479, reg. 8: ᮊᮥᮒᮥᮔᮃᮒᮊᮤ waarschijnlijk is het beter met V. B. een ᮁ voor deze woorden te plaatsen en de ᮤ er achter weg te laten.

Blz. 480, reg. 11: ᮃᮓᮁᮊᮥᮃᮊᮃᮒᮥᮃᮔᮃᮔᮊᮤ vrg. DE JONGE, ll. V, blz. 89.

Ald. reg. 8 v. o.: ᮃᮒᮥᮃᮒᮤᮔᮊᮃᮊᮃᮊ vrg. ook DE JONGE, ll. blz. LVII. Van de hier genoemde plaatsen ᮃᮁᮒᮃᮔᮓᮥ en ᮃᮊᮥᮃᮔᮊᮤ is het eerste niet nader uit te duiden, maar het laatste nog naam van een plaats en distrikt in Madioen.

Blz. 481, reg. 7: ᮃᮤᮔᮥᮓᮃᮁᮃᮁᮃᮔᮊᮤ vrg. ook DE JONGE, ll. blz. 98 noot. De namen komen daar evenwel geheel niet overeen.

Blz. 482, reg. 1: ᮃᮃᮥᮒᮤᮃᮁᮃᮔᮥᮊᮤ : ᮊᮈᮥᮔᮤ : enz. Vrg. DE JONGE ll. blz. LXVI. Volgens dit bericht zou hij slechts eenige maanden voor den Soesoehoenan gestorven zijn.

Ald. reg. 1 v. o.: ᮃᮒᮥᮔᮥᮒᮤᮃᮁᮃᮔᮥᮃᮊᮃᮔᮒᮃᮔᮤᮊᮤ : ᮈᮥᮃᮁ : ᮊᮈᮥᮔᮤ ᮃᮔᮥᮃᮁ. DE JONGE, ll. blz. LXVI en 100 geeft daarvoor op 3 November 1703. HAGEMAN ll. noemt 3 September 1703. Omtrent de gebeurtenissen, waarvan het verhaal hier nu volgt, kan men wederom vergelijken het werk van den Heer DE JONGE, dl. V, blz. LXVI—CIV, CVII—CXIV, CXL en CXLI, vergeleken met pag. 100—154 (passim), 222—268, 284—341, 354 vlg., benevens VALENTIJN, Oud- en Nieuw Oost-Indie, dl. IV, 1e stuk, blz. 146 volg.

Blz. 484, reg. 5: ᮃᮔᮒᮊᮃᮔᮊᮥᮃᮁᮃᮁᮃᮔᮊᮃᮔᮤᮊᮤ ᮃᮒᮊᮃᮁᮃᮔᮒᮊᮃᮔᮊᮥᮃᮁ ᮃᮔᮥᮃᮁ. Deze waren mede broeders van den overleden Soesoehoenan. Vrg. ook over hen DE JONGE, ll. blz. 98, noot.

Ald. reg. 6 v. o.: ᮊᮔᮥᮈᮤᮒᮤᮃᮁ behoeft, zooals uit dit voorbeeld blijkt, niet altijd een Vorst uit een ander huis te zijn, zooals Wbk. opgeeft; maar het is een die, althans volgens de bewering van dengeen, die hem vervangt en diens afstammelingen, de rechtmatige opvolging afbreekt, er tusschen inkomt.

Digitized by Google

Blz. 485, reg. 1: ꦲꦤ꧀ꦢꦸꦱꦶꦤ꧀ꦲꦤꦏꦁꦱꦏꦶꦫꦸꦤ꧀ꦢꦺꦮꦏꦺꦴꦢꦶꦭꦶꦪꦤ꧀ꦏꦺꦴꦩ "een vermogen uit het bedrijf van den Vorst zelven afkomstig"; hier dus: "geld dat overgebleven was uit de inkomsten die hij trok, dat in de schatkist was, en niet nu door de hoofden enz. werd opgebracht."

Blz. 492, reg. 7 v. o.: ꦔꦸꦒꦸꦔ꧀ꦲꦤꦏꦺꦴꦢꦶꦱꦺꦴꦤꦤꦶꦩꦤꦶꦱꦤ꧀ꦔꦺꦴꦩ Hoe men aan deze zonderlinge vereeniging van namen gekomen is, is niet duidelijk. In ꦱꦶꦤꦩꦤꦺꦴꦩ kan men zeer licht RIEBEEK herkennen en het is den Javaan niet euvel te duiden, dat hij in de opvolging der G.G. niet zoo juist thuis was; maar wat is nu ꦲꦔꦶꦱꦩꦤꦺꦴꦩ Men zou er bijna den naam HUISMAN uit willen maken, die een twintig jaren later Direkteur-Generaal was.

Blz. 493, reg. 12: ꦱꦺꦴꦩꦸꦲꦸꦁ꧀ꦩꦸꦲꦸꦁ꧀ zou men geneigd zijn te houden voor eene samentrekking uit ꦩꦸꦲꦸ en ꦲꦶꦁ꧀ of ꦲꦁ꧀ꦔ꧀ grondvorm van ꦲꦁ꧀ꦔ꧀ Vermoedelijk evenwel is er de ꦲꦁ꧀ uitgevallen en zal men moeten lezen: ꦱꦺꦴꦩꦸꦲꦸꦲꦁ꧀ꦔ꧀ of wel ꦲꦸꦁ꧀ꦔ꧀ V. B. heeft ꦱꦺꦴꦤꦲꦶꦤꦏꦲꦤꦶꦁ꧀

Ald. reg. 13. Voor ꦲꦁ꧀ꦒꦺꦴꦩ lees: ꦲꦶꦁ꧀ꦒꦺꦴꦩ en voor ꦲꦤ꧀ꦲꦶꦤ꧀ ꦲꦶꦤ꧀ꦲꦶꦤ꧀ꦏꦲꦤꦏꦲꦤ꧀ꦱꦺꦴꦩ zal moeten beteekenen, dat zijn haren wel "drie vrachten voor twee personen" bedroegen. V. B. voegt er bij: ꦲꦱꦩ ꦲꦤꦶꦩ꧀ꦱꦤꦩꦱꦺꦴꦩ

Ald. reg. 6 v. o.: ꦲꦶꦏꦸꦩꦶꦤ꧀ꦱꦶꦩꦸꦒꦺꦴꦏꦺꦴꦩ "zijn haar in de nek rees te berge". Wordt dit hier genoemd, omdat het hoofdhaar bedekt was door de hoofddoek of wel een ander aan het hof gebruikelijk hoofddeksel, zoodat dat van de nek alleen of misschien het daar langs afhangende vrije beweging heeft?

Ald. reg. 5 v. o.: ꦲꦤꦱꦶꦔꦶꦤꦸꦪꦸꦩ꧀ꦩꦶꦤ꧀ꦱꦸꦩꦤꦏꦤ꧀ꦱꦸꦪꦤꦶ Vrg. blz. 163.

Blz. 494, reg. 13: ꦩꦤꦱꦏꦩꦤꦱꦤꦶ is volgens Wbk. "een formuliergebed om de kennis van geheime wetenschappen te verkrijgen". Er zal wel meê bedoeld zijn de rapal van de Ngèlmoe sèpi, waarvan in de Mededeelingen van het Ned. Zendelinggenootschap, dl. VIII, blz. 247 vlg., verscheidene soorten worden opgenoemd. Met de daar blz. 249 noot gegeven afleiding van ꦩꦱꦤꦶ = ꦱꦲꦤꦶ voor ꦱꦲꦤꦱꦶ kan ik mij voorshands niet vereenigen. Ik zou er een Arab. woord in willen zoeken, maar welk is mij nog niet gelukt uit te vinden. Hetzelfde is het geval met het op blz. 495, reg. 6, voorkomende ꦩꦤꦱꦏꦶꦪꦸ terwijl ꦩꦤꦱꦱꦩꦏ klaarblijkelijk is de rapal der in Mededeelingen, ll. blz. 254, genoemde: "ngèlmoe bala srèwoe" waarvan de beteekenis duidelijk is.

Digitized by Google

Blz. 495, reg. 11 v. o.: ꦏꦤꦶꦱꦏꦂꦠꦤ꧀, zal wel moeten zijn: ꦏꦤꦶꦱꦏꦂꦠꦤ꧀ zooals ook V. B. heeft.

Ald. reg. 10 v. o.: ꦱꦏꦶꦤꦶꦩꦧꦁ (ꦶꦩꦧꦁ verkorting van ꦱꦶꦩꦶꦩꦧꦁ) „otterdrek". Dit schijnt hier zeer willekeurig genomen te zijn zonder bepaalde bedoeling. Vrg. ook over dit verhaal BRUMUND, Indiana, I, blz. 232, waaruit blijkt, dat het algemeen bekend is, zooals mij trouwens ook uit andere mededeelingen is gebleken.

Blz. 496, reg. 12: ꦱꦶꦏꦪꦸꦱꦏꦺꦴꦤ꧀, Uit den zamenhang blijkt, dat het hier genomen wordt in de beteekenis van: „door misleiding ergens heen gevoerd worden", zoodat het aktief ꦏꦪꦸꦱꦶ hier in de letterlijke beteekenis van ons „misleiden" voorkomt, die in Wbk. alleen aan ꦏꦪꦸꦱ wordt toegekend. Trouwens ook door Prof. KERN, in Wret. Sanć., blz. 80, wordt ꦏꦪꦸꦱꦶ vertaald met „door misleiding iemand iets doen verliezen"; zoodat nader onderzoek hier noodig zal zijn.

Blz. 497, reg. 9 v. o.: ꦏꦱꦶ꦳ꦱꦏꦤ꧀ꦠꦶꦤꦤ꧀ enz. lees: ꦏꦱꦶ꦳ꦱꦏ ꦤ꧀ꦠꦶꦤꦤ꧀ enz.

Blz. 499, reg. 5 v. o.: ꦱꦏꦱꦸꦏ enz. Men zou hier verwachten ꦱꦏꦤꦏꦱ꦳ꦶꦠꦶꦱꦸꦏ enz.; V. B. heeft ꦏꦱ꦳ꦶꦠꦺꦴꦏ꧀„

Blz. 501, reg. 11 v. o.: ꦱꦶꦩꦶꦱ lees: ꦩꦶꦩꦶꦱ als verkorting van ꦱꦶꦩꦶꦩꦧꦁ„

Ald. reg. 8 v. o.: ꦤꦏꦒꦤꦠꦤꦺꦴꦤ꧀ schijnt te beteekenen: „in een brondjong gedaan en vervoerd worden als gevangene".

Blz. 502, reg. 3: ꦩꦶꦱꦏꦤꦺꦴꦏ꧀: ꦩ꧀ꦧꦺꦒꦼꦂ: Volgens de Hollandsche berichten (zie DE JONGE, II. blz. 103) is Poeger den 12den Maart 1704 gevlucht.

Ald. reg. 6 en 7: ꦏꦤꦠꦏꦺꦴꦏ꧀, een schrijffout voor ꦏꦤꦠꦤꦏ꧀„

Blz. 503, reg. 1 en vlg.: ꦩꦶꦱꦩ. Er wordt in het Aardr. en Stat. Wbk. een Tjepågå in Kadoe vermeld, dat hier wel niet bedoeld zal zijn; het ligt meer in de richting van Samarang, evenals Kener (vrg. blz. 405, reg. 6 en aant.), waarvan ik nu evenmin nader de ligging kan aangeven. Ngampèl is een van de beide dorpen van dien naam in Salatiga of Ambarawa.

Blz. 504, reg. 4: ꦤꦱꦤꦱꦸꦒꦶꦤ꧀, is bekend genoeg in de residentie Samarang, evenals het in reg. 6 volgende ꦏꦺꦴꦩꦱ, bij ons doorgaans Ambarawa geheeten; Djamboe is naam van een dorp, aan de groote weg naar Magelang.

Ald. reg. 5: ꦏꦤꦤꦏ꧀, Uit den zamenhang blijkt, dat de beteekenis door Dr. COHEN STUART in het Wbk. in voce bijgevoegd, de juiste is, want de zin is hier ontwijfelbaar: „Pangéran Poeger hervatte zijn reis".

Google

Blz. 505, reg. 6 v. o.: ꦲꦭꦩꦥꦿꦲꦴ꧀ Een dorp van dezen naam, verdeeld in Oost en West, wordt thans nog vermeld in het distrikt Oengaran (Aard. en Stat. Wbk.).

Blz. 506, reg. 12: ꦄꦤꦶꦏꦺꦴꦁꦄꦤ꧀ Volgens Wbk. bet. ꦄꦤꦶꦏꦺꦴꦁꦄꦤ꧀ ꦔꦺꦴꦩ꧀ "iets aan iemand opdragen" dus hetzelfde als ꦄꦤ꧀ꦗꦸꦏꦺꦴꦁꦄꦤ꧀ꦔꦺꦴꦩ꧀ waarbij nog wordt gevoegd: "om te verrichten". Men zou anders uit dit voorbeeld geneigd zijn op te maken, dat ꦄꦤꦶꦏꦺꦴꦁꦄꦤ꧀ꦔꦺꦴꦩ꧀ ook beteekent: "iemand tot deelgenoot maken in een werk", en ꦄꦤꦶꦏꦺꦴꦁꦄꦤ꧀ꦔꦺꦴꦩ꧀ꦄꦤꦶꦩ꧀ꦱꦶꦭ꧀ moet vertaald worden door: "tot deelgenooten (deelhebbers) genomen worden in den oorlog".

Ald. reg. 3 v. o.: ꦄꦤꦶꦄꦤꦔꦺꦴꦩ꧀ꦄꦤꦶꦒꦺꦴꦤ꧀ꦄꦤꦔꦺꦴꦩ꧀ꦄꦤꦶꦩ꧀" ꦄꦤꦶ꧀ zou fig. beteekenen: "op zijn eisch blijven staan, zich niet laten afdingen". Hier is dus bedoeld: "ik zal van de Hollanders wel weten te verkrijgen wat wij willen zonder ze een groote belooning te geven."

Blz. 507, reg. 4 v. o.: ꦱꦩꦫꦁꦠꦺꦁꦄꦁ is naam van een kampong, die thans tot de stad Samarang behoort.

Blz. 508, reg. 7: ꦏꦺꦴꦄꦱꦸꦄꦤꦶꦏꦺꦴꦁ cf. 555, reg. 6. Een grondvorm ꦄꦱꦸꦄꦤꦶꦏꦺꦴꦁ wordt in Wbk. niet gevonden, wel ꦄꦱꦸꦄꦤꦏꦺꦴꦁ en ꦄꦔꦸꦄꦤꦏꦺꦴꦁ" Het eerste is het bekende woord, dat eigenlijk beteekent: "gesuis of gesoes van den wind" en waarvan het ww. genomen wordt voor: "iemand, met zijn velen, omstuwen, vooral van een aanzienlijke met zijn gevolg gebruikt". Nu beteekent ꦄꦔꦸꦄꦤꦏꦺꦴꦁ: "het dreunend geluid van eene menigte dravende menschen of paarden"; vermoedelijk heeft dus ꦄꦱꦸꦄꦤꦶꦏꦺꦴꦁ eene dergelijke beteekenis, immers hier wordt het gebruikt van dragonders, en op blz. 555 van troepen of leger (ꦄꦩꦸꦱ). Is nu de gissing te gewaagd, dat het bekende ꦄꦤꦄꦱꦸꦄꦤꦏꦺꦴꦁ en daarvan het passief ꦏꦺꦴꦄꦱꦸꦄꦤꦏꦺꦴꦁ ook weêr door de overeenkomende beteekenis, langzamerhand voor ꦄꦤꦄꦱꦸꦄꦤꦶꦏꦺꦴꦁ en ꦏꦺꦴꦄꦱꦸꦄꦤꦶꦏꦺꦴꦁ zijn in de plaats getreden, of wel dat het als een afgesleten vorm daarvan moet worden beschouwd?

Blz. 509, reg. 1 v. o.: ꦩꦏꦁ zal hier wel in de algemeene beteekenis van "netwerk" moeten worden opgevat.

Blz. 510, reg. 10: ꦄꦶꦫꦸꦪꦱꦶꦃ in plaats van het meer gewone ꦄꦶꦫꦸꦪꦱꦶꦃ, zooals ook V. B. heeft.

Blz. 511, reg. 8: ꦔꦤꦶꦔꦠꦺꦴꦁꦒꦸꦭꦶ De omschrijving van Wbk.: "een brief zenden om uit te dagen" is, zooals uit den zamenhang blijkt, te beperkt; het is hier een brief om uit te lokken, om onderzoek te doen, om Soeråpati op de proef te stellen.

Ald. reg. 11: ꦱꦔꦺꦴꦱꦺꦴ Deze vorm is in het Wbk. niet opgeno-

men; het zal wel ongeveer zooveel als ꦏꦼꦩꦸꦤ beteekenen: „zich onkundig houden" en in een oorlog „zich onzijdig houden". Vrg. ook ꦱꦶꦏꦼꦩꦸꦤ reg. 14.

Blz. 513, reg. 2 v. o.: ꦏꦶꦫꦤꦫꦒꦫꦤ enz. De voortzetting van dit verhaal vinden wij eerst op blz. 518, reg. 11 v. o.

Ald. reg. 1 v. o. en blz. 514, reg. 1: ꦲꦸꦱꦶꦭꦲꦶꦭꦲꦶꦤꦶꦏꦤ ꦱꦶꦭꦲꦁꦏꦶꦱꦫꦲꦶꦭꦫꦒꦺꦢꦶꦒꦸꦱꦶꦏꦫꦤ. Hiermede kunnen zijn bedoeld de kommissaris RAM en de kapitein BITTER VAN RHEEDE. Vrg. DE JONGE, II. blz. 105.

Blz. 514, reg. 3: ꦏꦶꦭꦤ dit woord is hier gebruikt in de beteekenis van ꦱꦶꦩꦸꦢꦫꦲꦭ (dat V. B. heeft), vermoedelijk dewijl hier sprake is van Hollanders, die zich van het Maleisch bedienden, waar het woord in die beteekenis gebruikt wordt. Zie ook beneden, reg. 8 v. o.: ꦏꦶꦭꦤꦱꦶꦭ"

Ald. reg. 11 en 12: ꦲꦸꦱꦶꦭꦱꦸꦭꦶꦭꦫꦱꦶꦪꦱꦶꦏꦫꦤꦫꦱꦶ enz. V. B. heeft volledieger en waarschijnlijk zal dat er bij moeten worden gevoegd: ꦩꦫꦱꦼꦫꦶꦱꦶꦏꦫꦤꦱꦶꦩꦶꦤꦫꦱꦶꦩꦏꦫꦩꦫꦱꦶꦪ ꦲꦸꦱꦶꦪ enz. als boven.

Blz. 516, reg. 3: ꦲꦸꦗꦸꦫꦫꦱꦶꦫꦱꦶꦩꦫꦲꦸꦏꦫꦤꦱꦶꦭꦂ enz. Vrg. DE JONGE, II. blz. 105.

Blz. 518, reg. 7: ꦏꦫꦸꦭꦫꦏꦪ. De beteekenissen van „zeehaven" en „pachter" voor ꦏꦫꦸ zijn hier klaarblijkelijk niet van toepassing. De uitdrukking schijnt te moeten beteekenen „heffing van tollen" in het binnenland, in tegenstelling van die, welke in de zeehavens werden geheven, en dus vermoedelijk tollen door de inlanders te betalen bij den afvoer der goederen naar het binnenland.

Met reg. 11 v. o. begint de voortzetting van het verhaal, dat op blz. 513, reg. 2 v. o., is afgebroken.

Blz. 520, reg. 2: ꦏꦫꦲꦸꦪꦏ: ꦏꦼꦢꦸꦪꦱ: Bij DE JONGE (vrg. blz. 104 en LXX) wordt de juiste datum niet genoemd, doch HAGEMAN geeft op 4 Junij 1704 voor de verheffing van Pangeran Poeger.

Blz. 522, reg. 12: ꦲꦗꦁꦏꦱꦶꦪꦸꦪꦏꦪ, welke Hollandsche naam hieronder schuilt, is mij nog niet gelukt uit te vinden. Het heeft veel van Zeisman.

Ald., reg. 6, v. o.: ꦲꦸꦪꦸꦪꦏꦪ. Is zeker de naam Gusman of Guzman, maar wie er mede is bedoeld, is nog onbekend.

Blz. 523, reg. 11, v. o.: ꦏꦶꦢꦶꦱꦶꦂ volgens den zamenhang een dorp in het Demaksche, maar niet nader aan te wijzen.

Blz. 525, reg. 2: ꦲꦏꦶꦩꦭꦶꦂ is de naam van een dorp in Salatiga.

Digitized by Google

Blz. 525, reg. 3: ꦄꦱ꧀ꦫꦏꦱꦫꦤ꧀ꦠꦶꦏ꧀ꦩꦶꦤꦱꦶꦏꦄ beteekent: "aangeraakt, bewogen door een koeltje". V. B. heeft ꦄꦩꦶꦱꦫꦤ꧀ꦠꦶꦏ꧀ꦩꦶꦤꦱꦶꦏ꧀.

Blz. 526, reg. 1: ꦄꦏ꧀ꦱꦶꦏꦸꦏꦶꦠꦶꦏ꧀ꦩꦸꦏ꧀" ꦄꦏ꧀ꦱꦶꦏ꧀ zou volgens Wbk. zijn Kw. z.v.a. ꦄꦏꦶꦠꦶꦏ꧀ꦩꦸꦏ꧀ "van angst zweeten", doch uit deze plaats blijkt, dat het, hetzij Kw., hetzij K. N. (V. B. heeft het ook) moet beteekenen "het aan alle kanten uitbreken van het zweet" (als van angst), en vermoedelijk daarbij, met het oog op de vorm van het woord met de ꦭ, het vloeijen of gudsen daarvan.

Blz. 527, reg. 5: ꦄꦏꦸ wordt en Wbk. verklaard voor K. i., en daarom in V. B. veranderd in ꦄꦕꦸꦃ. Het zal wel een thans verouderd in poëzie gebruikelijk woord zijn en daarom hier ook nog voorkomende.

Ald. reg. 6: ꦄꦏꦶꦏꦸꦄꦱꦶꦫꦱꦶꦫꦕꦼꦤ꧀ꦝꦸꦁꦱꦼ. Men heeft hier een sterk voorbeeld van de verwisseling van subjekten, zooals in het Javaansch meer voorkomt; het kan vertaald worden door: "daarop liet hij haar liggen en ging op zijn rug (zoo maar op den grond) liggen slapen."

Ald. reg. 10 v. o.: ꦠꦏꦫꦶꦁ. In het Wbk. niet. Het beteekent Vorstin, (V. B. ꦄꦢꦶꦫꦏ꧀) en is dus vermoedelijk een zamenstelling van ꦠꦏꦫꦶ met het Kw. aanhechtsel ꦁ.

Blz. 528, reg. 13: ꦄꦶꦁꦄꦶꦁꦏ꧀" de tekst heeft ꦄꦶꦁꦄꦶꦁꦏ꧀. Dewijl dit voorbeeld van oude vorm voor den zoogenaamden causatief bijna geheel alleen staat, heb ik gemeend het te mogen veranderen; want het kan ook wel eene schrijffout zijn.

Blz. 528, reg. 6 v. o.: ꦄꦱꦫꦱꦶꦮꦶꦩꦸꦪꦏ꧀. Vrg. aant. op blz. 330, reg. 5. Volgens DE JONGE, kwam DE WILDE in Julij 1705 te Samarang.

Blz. 529, reg. 5: ꦄꦩꦶꦱꦏꦸꦤꦶꦃꦄꦱꦸꦩꦶꦏꦠꦸꦏꦸꦱꦸꦩꦄꦤꦶꦏꦸꦤꦸꦱꦸꦩꦱꦶꦪꦏ꧀. Volgens de berichten bij DE JONGE fungeerde RAM nog bij deze eerste expeditie als kommissaris. Zie b. v. blz. 259.

Ald. reg. 4 v. o.: ꦄꦤꦱꦤꦸꦤꦶꦄꦤꦶꦠꦏꦤꦶꦩꦸꦄꦱꦫꦏꦠꦏꦱꦤꦏ꧀ enz. Het is bekend, dat de overeenkomst tusschen DE WILDE en den Soesoehoenan Pakoe Boewånå gesloten werd te Kartasoera den 5 October 1705. Verg. DE JONGE ll. blz. 268. Het blijkt ook door vergelijking van hetgeen voorkomt op blz. 517, reg. 5, v. o., dat de inhoud van het kontrakt den schrijver niet bekend was.

Blz. 530, reg. 12: ꦤꦠꦸꦱꦸꦩꦸꦱ꧀ zal wel een zinspeling zijn op eene figuur uit den krijgsdans, waarbij de ꦱꦸꦩꦸꦱ꧀ gebruikt wordt, hier op een gevecht van man tegen man overgebracht.

Ald. ꦱꦸꦤꦶꦠꦕꦸꦏꦏ꧀ "de lamme", is de naam die aan den Soenan Mas werd gegeven, als men met verachting van hem sprak. Vrg. blz. 466, reg. 4, v. o. en 447, 10.

Digitized by Google

Blz. 530, reg. 11 v. o.: ꦲꦤꦸꦩꦤ꧀ꦱꦸꦭꦶꦪꦤ꧀ꦏꦸꦮꦭꦶꦏ꧀ꦲꦤꦏ꧀ꦲꦤꦸꦩ꧀ꦱꦶꦪꦤ꧀ "laat ik dan liever terug keeren tot mijn oorspronkelijken naam." Hij wil hiermede zeggen, dat hij de hem gegeven titel van Panembahan niet waard zou zijn, als hij Kartasoera niet kon veroveren en men hem dus liever alle titels moest ontnemen, zoodat hij zijn eerste naam (ꦲꦤꦏ꧀ꦲꦤꦸꦩ꧀, zoo nederig mogelijk) weêr terugkreeg.

Blz. 531, reg. 2.: ꦲꦤꦱꦶꦤ꧀ꦏꦸꦭꦶꦪꦤ꧀ꦲꦤꦏ꧀ꦲꦤꦸꦩ꧀ lees: ꦲꦤꦱꦶꦤ꧀ꦏꦸꦭꦶꦪꦤ꧀ꦲꦤꦏ꧀ꦲꦤꦸꦩ꧀"

Ald. reg. 3: ꦲꦸꦭꦤ꧀ꦏꦸꦱꦤꦶꦏꦶꦤ꧀ een paard van de kleur "van gebakken suiker", "heel donkerbruin".

Ald. reg. 9: ꦠꦫꦱꦭꦶꦒꦏ꧀ naam van een dorp in Salatigå, ook genoemd in art. 5 van het kontrakt van 5 Oktober 1705. Zie DE JONGE, II. blz. 264.

Ald. reg. 3 v. o.: ꦲꦸꦠꦸꦫꦠꦤꦱꦤꦤ꧀ꦠꦸꦏꦤꦠꦤꦱꦤꦤ꧀ꦩꦶꦤꦱꦶꦤꦤ꧀ꦏꦸꦭꦤ꧀ꦲꦤꦏ꧀ Volgens art. 13 van het reeds genoemde kontrakt beloofde de Soenan gedurende 25 jaar 800 lasten rijst jaarlijks.

Blz. 532, reg. 1 v. o: ꦩꦶꦤꦠꦤꦱꦤꦤ꧀ Onder de vrouwen van Soenan Mangkoerat wordt eene ꦠꦤꦱꦤꦤ꧀ꦒꦸꦤꦤ꧀ꦱꦫꦶ, ꦏꦫꦱꦸꦤꦤ꧀ꦏꦸꦣꦸꦭꦤ꧀ꦱꦫꦶꦩꦤ꧀ꦱꦤ ꦱꦶꦪ꧀ genoemd. Vermoedelijk was deze dus eene dochter van den Regent van Samarang.

Blz. 533, reg. 4: ꦏꦸꦭꦶꦂꦩꦶꦤꦠꦏꦠꦂꦠꦤ꧀ ꦲꦠꦏꦠꦂ wordt hier evenals b. v. in het boek Rådjå Pirangon, blz 54, reg. 11 ꦲꦠꦏꦠꦂ in den vorm van naamwoord (met het aanhechtsel) gebruikt, omdat het in zijn beteekenis van "veel" moet worden opgevat.

Ald. reg. 11 v. o.: ꦲꦤꦶ V. B. heeft ꦲꦤꦶ" en dan zou de uitdrukking overeenkomen met de lezing op blz. 497, reg. 9. v. o. ofschoon het hier na ꦲꦏꦸꦪ eenigzins vreemd is.

Blz. 536, reg. 1: ꦲꦤꦶꦤꦶꦤꦸꦭ꧀ "eene omslingering." ꦲꦶꦱꦸꦱꦶꦏꦤ ꦠꦤꦱꦤꦠꦤꦤꦤꦶꦤꦶꦤꦶꦤꦸꦭ꧀ "wij zullen niet eene omslingering uitmaken"; "niet het vijandelijk leger omsingelen."

Blz. 537, reg. 5: ꦲꦤꦕꦁꦏꦤꦸꦭ꧀" ꦲꦤꦕꦁꦏꦤ꧀ is volgens Wbk. = ꦲꦏꦠꦂ met ꦤꦸꦭ꧀ maakt het hier eene zamengestelde uitdrukking op de wijze van ꦲꦤꦒ꧀ꦲꦤꦠꦤ en beteekent dus; "zij gebruikten de speren om naar boven te komen;" "Zij klommen langs de speren of piekstokken omhoog". V. B. heeft ꦲꦶꦏꦠꦂꦲꦏꦠꦏꦠꦁꦪꦤꦤ꧀"

Ald. reg. 8: ꦠꦏꦤꦶꦤꦶꦏꦸꦁꦏꦸꦁꦏꦁꦏꦤ꧀ — ꦲꦤꦏꦁꦏꦤ꧀ beteekent "lusteloos, neêrgeslagen". Het geheel zou dus beteeken: "de kanonnen en geweren deden lustig mêe; zwegen in het geheel niet.

Ald. reg. 11 v. o.: ꦲꦏꦶꦭ꧀(ꦕꦼꦁ)ꦤꦶꦭꦤ꧀ — ꦲꦏꦶꦭ꧀(ꦕꦼꦁ) zal wel bijna hetzelfde beteekenen als ꦲꦏꦶꦭ꧀(ꦕꦼꦁ) (zie bij ꦲꦶꦕꦼꦁ) dus hier van de zwaarden: "kletteren." V. B. heeft ꦲꦶꦭ꧀(ꦕꦼꦁ)

Digitized by Google

Blz. 538, reg. 3: [Javanese script] is hier klaarblijkelijk gebruikt in de beteekenis van [Javanese script] „zich herstellen in het gevecht man tegen man". V. B. heeft [Javanese script]

Ald., reg. 10: [Javanese script] zal wel [Javanese script] moeten zijn, althans een grondwoord [Javanese script] of [Javanese script] schijnt niet te bestaan. V. B. heeft deze zin geheel anders: [Javanese script] [Javanese script] zou moeten worden verklaard door [Javanese script] „gepasseerd zijn, voorbijgeraakt zijn".

Blz. 540, reg. 5 en 6: [Javanese script] Gewoonlijk vindt men in Ng. [Javanese script] in Kr. [Javanese script] dat ook V. B. heeft.

Blz. 541, reg. 2: [Javanese script] hiermede is zeker een meer zuidelijk gelegen dorp bedoeld, dan dat, genoemd in het Aard. en Stat. Wbk. en geplaatst in het distrikt Ambahrâwâ. Het moet op den weg tusschen Salatigâ en Bâjâlali geweest zijn.

Ald. reg. 12: [Javanese script] zal wel (vrg. [Javanese script]) zijn zamengesteld uit [Javanese script] Kw. voor [Javanese script] en [Javanese script] „aanstooten."

Ald. reg. 10 v. o.: [Javanese script] wordt in Aardr. en Stat. Wbk. op 9 paal van Bâjâlali geplaatst.

Blz. 542, reg. 8: [Javanese script] volgens Wbk. K. i. van [Javanese script] „verbannen worden". Hier en ook blz. 543, reg. 5 en 3 v. o. en 550, 6 v. o. is het echter klaarblijkelijk gebruikt in zijne beteekenis in Kw., als een soort K. i. van [Javanese script] en [Javanese script] V. B. heeft op deze plaats [Javanese script] maar op de beide andere [Javanese script] genomen. Daar Soenan Mas later verbannen is geworden, kon [Javanese script] in dien zin toen op hem worden toegepast, (vrg. blz. 550, reg. 10 en 9 v. o.) maar tijdens zijne vlucht uit Kartasoerâ toch nog niet.

Ald. reg. 13: [Javanese script] lees [Javanese script]

Ald., reg. 11 v. o. en 10 v. o.: [Javanese script] (voor [Javanese script]) Blz. 596, reg. 12 vindt men [Javanese script] dat overeen komt met onze uitdrukking: „hij is zwaar op de hand," maar dat gebruikt wordt in de beteekenis van: „hem is moeijelijk tegenstand te bieden;" [Javanese script] beteekent dus: „hem is geen tegenstand te bieden; hij is niet te weêrstaan;" en [Javanese script] is „een vijand die niet te weêrstaan is"; [Javanese script] enz. „een vijand hebben, die niet is te weêrstaan".

Blz. 543, reg. 8 v. o.: [Javanese script] enz. Bij de Jonge, II. blz. 257 vinden wij vermeld de 10de September 1705 als de datum van de vlucht van Soenan Mas.

Digitized by Google

Blz. 544, reg. 2: ꦲꦏꦥꦸꦤ꧀ ook genoemd bij DE JONGE, ll. blz. 256.

Blz. 545, reg. 6: ꦩꦶꦁꦲꦸꦩ꧀ beter ꦩꦶꦁꦲꦸꦩꦁ pass. van ꦲꦩꦁꦸ.

Ald. reg. 10: ꦩꦶꦔꦏꦺꦴꦄꦥꦺꦴꦏꦺꦴꦄꦏꦺꦴꦏꦺꦴꦲꦏꦺꦴꦩꦶꦩꦶꦔ enz. Van dit geschenk van den Vorst van Siam weten wij van elders niets, doch dat betrekkingen met Siam hebben bestaan, blijkt ook nog uit de opgave in de Bab. Sangk., waarin bezoek van Siammers wordt vermeld bij het leven van Sultan Agoeng.

Ald. reg. 1 v. o.: ꦲꦭꦲꦭꦔꦏꦶꦫꦶꦁ enz.; merkwaardig is hier het gebruik van het ww. als nw.; ook blz. 629, reg. 11, vindt men iets dergelijks in ꦲꦩꦶꦁꦸꦁꦏꦺꦴꦫꦺꦴꦩ꧀"

Blz. 547, reg. 6 v. o.: ꦲꦩꦸꦤ꧀. Volgens in der tijd van wijlen Prof. ROORDA ontvangen mededeeling, komt dit woord van den grondvorm ꦲꦩꦸꦁ en is in het Mscr. Wbk. opgegeven de beteekenis „met geweld zich toeëigenen", z. v. a. ꦱꦸꦩꦸꦁ" Het zal dus wel met dit woord van een gemeenschappelijken wortel ꦱꦸꦩ or ꦱꦸꦁ komen.

Blz. 548, reg. 12: ꦄꦤꦏꦲꦤꦸꦁ. De ligging van deze plaats weet ik niet nader aan te wijzen, doch ꦲꦤꦏꦴꦃ (op den volgenden regel) moet in Kadoewang (gewest Padjang) worden gezocht en is thans eene der onderhoorigheden van Pangeran Mangkoe Nagårå. Vrg. Aard. en Stat. Wbk. Zie ook mijne Geschied. der Nederl. O. I. bezittingen, dl. I, blz. 151.

Blz. 549, reg. 3: ꦲꦄꦱꦲꦤꦸꦫꦶꦄꦔꦄꦱꦲꦏꦺꦴꦩ꧀ volgens de bepaling den 11den Oktober 1705 met DE WILDE gemaakt.

Ald. reg. 4 v. o.: ꦲꦏꦺꦴꦲꦏꦺꦴ moet zijn ꦲꦏꦺꦴꦫꦺꦴꦲꦏꦺꦴ. V. B. heeft ꦲꦏꦺꦴꦫꦺꦴꦲꦏꦺꦴꦲꦫꦺꦴ"

Blz. 550, reg. 11 v. o.: ꦄꦩꦸꦩ꧀. In het Aard. en Stat. Wbk. wordt een dessa van dezen naam in Bodjånagårå genoemd; of deze hier bedoeld is betwijfel ik.

Blz. 551, reg. 6 v. o.: ꦩꦏꦺꦴꦲꦫꦸꦲꦔꦱꦩ꧀" V. B. ꦩꦏꦺꦴꦲꦫꦸꦲꦔꦱꦩ꧀" Deze naam is voluit ꦩꦏꦺꦴꦲꦫꦸꦲꦔꦱꦩ꧀ꦠꦸꦃ „de van God vervloekte Dadjal", hetzelfde als ꦤꦺꦴꦲꦠꦺꦴꦲꦫꦸꦲꦔꦱꦩ꧀ dat Adji Såkå, blz. 256, reg. 10 v. o., voorkomt. Zooals terecht in Wbk. is opgemerkt in voce ꦲꦏꦱꦩ꧀ is ꦲꦫꦱꦩ꧀ te verkiezen, omdat het klaarblijkelijk het Arab. „daddjâl", de naam van den Antichrist in de Eschatologie van den Islam, is. Dezelfde verwarring bestaat tusschen ꦄꦩꦲꦫꦶꦱ꧀ en ꦄꦩꦲꦏꦶꦱ꧀. Arab. عزازيل (ons uit het Hebreeuwsch ontleende Azazel), en deze twee zijn vermoedelijk weêr in een Javaansch hoofd vereenzelvigd. Over de Daddjâl vergelijke men nog: Mededeelingen van het Nederlandsch Zendelingenootschap,

Digitized by Google

jaarg. IV, blz. 230 en aant., en jaarg. IX, blz. 239, aant.

Blz. 552, reg. 4: ꦲꦭ꧀ꦭꦺꦤ꧀ꦏꦤꦴꦤ꧀ꦤꦺ꧀ Alleen ꦏꦤꦴꦤꦤꦺ꧀ꦤꦺ꧀ is in het Wbk. opgenomen en daarbij verwezen naar ꦏꦤꦴꦤꦤꦺ꧀ꦤꦺ꧀ bij ꦏꦤꦴꦤ꧀. Hier zal de zin wel zoo moeten worden opgevat: "hij (de Soenan) trok gehaast voort en aan alle kanten raakten er zoek (van zijn gevolg)". ꦏꦤꦴꦤꦤꦺ꧀ en ꦏꦤꦴꦤꦤꦺ꧀ wijzen met ꦏꦤꦴ꧀ op een wortel ꦤꦴ꧀, nevens ꦭꦺ꧀ wortel van ꦲꦭꦺ꧀, dat evenzeer "verloren gaan" beteekent.

Ald. reg. 7: ꦲꦔꦏꦺꦏꦺꦲꦶꦁ Het woud van Gegelang, een landschap tusschen Prånårågå en Madioen. Zie ook aant. op blz. 12, reg. 2.

Ald. reg. 8 v. o.: ꦲꦏꦺꦏꦺꦲꦔ Zie aant. bij blz. 11, reg. 1 en noot aldaar.

Blz. 553, reg. 12: ꦲꦶꦭꦶꦃ vindt men hier en later herhaaldelijk voor ꦲꦶꦭꦶꦃ.

Blz. 554, midden. De beschrijving van het gevecht tegen Soeråpati komt met eenige overdrijving in hoofdzaak vrij wel overeen met die bij DE JONGE, ll. blz. 126, 292 en vlg.

Blz. 558, reg. 10 v. o.: ꦲꦮꦃꦮꦭꦺ꧀ꦒꦺꦴꦁꦄꦴꦱꦶꦪꦤ꧀ "onzedelijk van inborst"; hij vierde op eene wijze, die de maatschappelijke orde verstoorde, zijne lusten bot, want hij had gemeenschap met de bijzitten van zijn vader (ꦏꦺꦴꦏꦺꦴꦄꦴꦱꦶꦪꦤ꧀).

Ald. reg. 7 v. o.: ꦲꦤꦶꦃꦏꦤꦪꦤ꧀ Niet twee jaar, maar slechts één jaar later werd de oorlog hervat. Zie DE JONGE, ll. blz. 133 en 304 enz. Ook wordt aldaar het gebergte Tjarat vermeld, waarvan hier op blz. 559, reg. 11, insgelijks wordt gesproken. De ligging daarvan, evenals van het ald. reg. 9 genoemde gebergte of de berg Doengkoel, kan ik niet nader aanwijzen, dan dat beide gedeelten zijn van het op de noordelijke grens van Pasoeroean liggende gebergte.

Blz. 560, reg. 6: ꦏꦤꦴꦲꦺꦴꦃ moet volgens de aangenomen schrijfwijs ꦏꦶꦤꦴꦲꦺꦴꦃ zijn.

Ald. reg. 7 v. o.: ꦲꦔꦸꦛꦸꦛꦏꦤ꧀ Een vorm ꦔꦸꦛꦸꦛꦏꦤ꧀ komt in het Wbk. niet voor, wel ꦲꦔꦸꦛꦸꦛꦏꦤ꧀ = ꦲꦔꦸꦛꦸꦛꦏꦤ꧀ "een slag met de vuist onder tegen de kin"; ww. "iemand zulke slagen geven". Waarschijnlijk is ꦔꦸꦛꦸꦛꦏꦤ꧀ een nevenvorm van ꦲꦔꦸꦛꦸꦛꦏꦤ꧀ evenals het in de Ardjoenå Wiwåhå, strophe 14, reg. 4, voorkomende kapalĕyö, naar de meening van Prof. KERN een gewijzigde vorm zou zijn van Jav. kalĕpyuk enz. Het wordt hier met ꦏꦭꦺꦥꦶꦪꦸꦏ꧀ in figuur-

Digitized by Google

lijken zin gebruikt (evenals ꦄꦩꦶꦱꦄꦩꦶ(ꦱꦺꦴ) in de beteekenis van „zware slagen krijgen, het zwaar te verantwoorden hebben."

Blz. 560, reg. 6 v. o.: ꦄꦤꦸꦫꦄꦤꦸꦫ lees: ꦄꦤꦸꦫꦔꦤꦸꦫ"

Ald. reg. 3 v. o.: ꦩꦕꦭꦸꦩ Pasoeroean werd bezet op 1 Oktober 1707; vrg. DE JONGE, ll. blz. 304. Van het hier volgende verhaal, dat ook HAGEMAN in hoofdzaak mededeelt, komt in de officiële stukken niets voor, doch VALENTYN geeft op blz. 196 in zijn genoemd werk dergelijke bijzonderheden.

Blz. 562, reg. 1: ꦄꦩꦶꦤꦸꦪꦶꦥꦸꦤ V. B. ꦄꦱꦶꦤꦸꦪꦶꦥꦸꦤ en dit zal wel de juiste lezing zijn, want de zin is klaarblijkelijk, dat de verbranding gedurig werd herhaald. Een vorm ꦄꦩꦶꦤꦸꦪꦸꦤ wordt in het Wbk. niet opgenomen.

Ald. reg. 7: ꦤꦫꦄꦢꦶꦒꦶꦤꦺꦴ Vrg. DE JONGE, ll. blz. 306.

Blz. 565, reg. 10 v. o.: ꦲꦤꦸꦩꦱ lees: ꦲꦤꦸꦩꦱ" — ꦲꦤꦼꦴ was de jongensnaam van Pangeran Blitar.

Blz. 566, reg. 3: ꦩꦕꦭꦱ Volgens de stukken bij DE JONGE kwam Soenan Mas in September 1708 te Batavia.

Blz. 567, reg. 5 v. o.: ꦄꦤꦸꦫꦤꦸꦩꦏꦤ In het Wbk. komt de vorm ꦤꦒꦫꦤꦺꦴ niet voor, doch de beteekenis is gemakkelijk genoeg af te leiden. „Hun werden afgenomen de inkomsten en titel van regent." Met ꦱꦶꦫꦄꦩꦄꦭꦸꦪꦄꦩꦶꦲꦸꦩꦄꦤ worden bedoeld de op blz. 565, reg. 6 v. o. enz. genoemde hoofden. De schrijver vergeet echter, dat er één gedood is. V. B. heeft dan ook ꦄꦩꦄꦩꦤ in plaats van ꦩꦄꦩꦤ"

Blz. 569, 3: ꦄꦤꦸꦩꦔꦄꦩꦏꦸꦩ „met fortuin en familie"; „veel fortuin en veel aanzienlijke bloedverwanten hebben." Dit is eene dergelijke uitdrukking als: ꦄꦤꦸꦩꦔꦪꦄꦤꦔꦔ

Blz. 571, reg. 3: ꦄꦩꦶꦩ „vervreemd worden;" „aan een ander overgaan."

Blz. 572, reg. 9: ꦄꦩꦄꦩꦄꦒꦶꦤ Men vindt de hier volgende gebeurtenis beschreven bij DE JONGE, ll. blz. CXII en 355.

Ald. reg. 5. v. o.: ꦩꦺꦴꦤꦸꦏꦤ V. B. ꦩꦺꦴꦤꦺꦴꦏꦤ beide zijn plaatsen aan den kant van den Aloen-Aloen.

Blz. 573, reg. 7: ꦄꦶꦒꦸꦤꦤ lees: ꦄꦶꦒꦄꦤꦤ

Ald. reg. 6 v. o.: ꦪꦺꦴꦏꦱ staat niet in het Wdb., maar zal wel oorspronkelijk hetzelfde zijn als ꦪꦺꦴꦏꦤ dat V. B. heeft. Het is z. v. a. ꦪꦺꦴꦏꦤꦫꦱ een gemoedsgesteldheid van „spijt of „vrees."

Blz. 574, reg. 1: ꦄꦤꦒꦶꦤꦺꦴ„ ꦄꦤꦤ is volgens Wbk. Kw. v.

Digitized by Google

ꦱꦶꦁ Hier komt het klaarblijkelijk voor in de beteekenis van ꦱꦶꦩꦤ het Md. van ꦱꦶꦩꦱ waarvan het wel grondwoord zal zijn. V. B. heeft dan ook ꦱꦶꦩꦱ

Blz. 574, reg. 12: ꦲꦔꦸꦛꦸꦁꦏꦺꦴꦤ is klaarblijkelijk gelegen in de nabijheid van de hoofdplaats. De anderen van dien naam in het Aard. en Stat. Wbk. opgegeven passen hier niet.

Blz. 577, reg. 6: ꦲꦤꦶꦏꦺꦴꦤꦶꦏꦺꦴꦤ beteekent letterlijk "doen wenden" en uit dit voorbeeld blijkt, dat de figuurlijke beteekenis van "bestieren" bij G. R. vermeld, ook voorkomt.

Ald. reg. 9: ꦲꦏꦼꦴꦤ is hier voor de werkwoordsvorm ꦔꦏꦼꦴꦤ"

Blz. 578, reg. 7: ꦏꦏꦲꦤ꧀ꦢꦺꦏꦲꦏꦼꦴꦏꦲꦶꦤꦶꦏꦶꦤ꧀ꦗꦺꦴꦲꦤ Vrg. DE JONGE, II. blz. CXL.

Ald. reg. 6 v. o.: ꦱꦶꦏꦼꦴꦶꦤ liever ꦱꦶꦔꦏꦼꦴꦶꦤ"

Blz. 579, reg. 10. v. o.: ꦤꦏꦺꦴꦶꦱꦶꦤꦤ꧀ꦏꦏꦲꦲꦲꦔꦸꦤꦶꦫꦏꦼꦴꦶꦱꦏꦲ ꦏꦲꦲꦲ Vrg. DE JONGE, II. blz. CXL.

Blz. 583, reg. 9. v. o.: ꦲꦲꦏꦲꦤ zal wel in het tegenwoordige Mâdjâkartâ, naar den naam te oordeelen, gelegen zijn.

Blz. 587, reg. 3: ꦲꦤꦼꦴ(ꦤꦸꦴꦤꦏꦤ De Admiraal BRINKMAN was bevelhebber in dezen oorlog; de later (reg. 10.) genoemde ꦏꦲꦤꦏꦲꦤꦸ is gemakkelijk te herkennen als GOBIUS, maar van ꦲꦏꦸꦤꦤ kan ik voorshands niets maken.

Blz. 588, reg. 10: ꦱꦶꦲꦲꦸ Ofschoon ꦱꦶ vóór tijdsbepalingen zeer gewoon is, is het gebruik vóór ꦲꦲꦸ iets vreemds. Men zou bijna vermoeden, dat de lezing was: ꦱꦶꦏꦶꦫꦲꦲꦸ" V. B. heeft de zin geheel omgekeerd.

Ald. reg. 7: ꦢꦲꦏꦸꦤꦏꦤ de vorm ꦢꦲꦏꦸꦤꦸꦤ is niet in het Wbk. opgenomen. Misschien is het ook alleen in zamenstelling met ꦲꦤ in gebruik, en dan nevenvorm van ꦢꦲꦏꦸꦏꦤꦸ dat V. B. heeft.

Ald. reg. 9: ꦲꦲꦏꦶꦲꦲꦏꦸꦲꦶꦤꦶꦤ is klaarblijkelijk eene omzetting in naamwoordsvorm van: ꦲꦲꦏꦸꦲꦶꦤꦶꦤꦲꦲꦏꦶꦲꦲꦲ "ik heb mij in het leven behouden, ik heb geleefd;" en treedt nu als onderwerp op van ꦲꦏꦤꦲꦲꦶ enz. Hetzelfde is het geval met ꦏꦲꦲꦶꦲꦲꦶꦤꦲꦤ ꦲꦏꦶꦫꦲꦲꦏꦲ "zoodat ik er rijk van ben geworden". Hier is dus een fraai voorbeeld van den regel door Prof. Kern, Wrtta Sanc'aya blz. 45 vlg. opgegeven omtrent dat gebruik van den naamwoordsvorm in het Javaansch.

Blz. 590, reg. 9: ꦲꦗꦲꦏꦺꦴꦲꦲꦲ Dat hier deze naam voor het eiland Bali wordt gebruikt, blijkt uit den zamenhang, en vrg. reg. 3 v. o., blz. 591, reg. 6 en 10, en 617, 10 v. o.

Digitized by Google

Blz. 593, reg. 12 v. o.: ꦲꦩꦸꦔꦸꦱ꧀ Dat dit woord niet is opgenomen in het Wbk., verwondert me zeer. Wijlen Prof. ROORDA wist er mij in der tijd de hier juist passende beteekenis van te geven: „zijn voedsel gaan zoeken, door in het woud eetbare wortels, enz. te zoeken."

Blz. 594, reg. 10: ꦏꦮꦫꦶꦁꦲꦶꦭꦶꦩꦶꦤꦱ꧀ De verdeeling van de stranddistrikten in links en rechts is zeker merkwaardig, dewijl anders en meer naauwkeurig die in west en oost voorkomt, bijv. ook bij de Montjånagåråsche landen. Vrg. over deze verdeeling en over de hier genoemde hoofden nog DE JONGE II. blz. CI.

Ald. reg. 5 v. o.: ꦲꦶꦁꦲꦶꦁꦒꦺꦴꦁ De beteekenis van ꦲꦶꦁꦲꦶꦁꦒꦺꦴꦁ = ꦲꦶꦁꦲꦶꦁꦒꦺꦴꦁ helpt ons hier niet, doch volgens in der tijd van Prof. ROORDA ontvangen mededeeling uit het Mscr. Wbk. beteekent ꦲꦶꦁꦲꦶꦁꦒꦺꦴꦁ in Kw. ook z. v. a. ꦏꦫꦶꦁꦏꦫꦶꦁꦏꦤꦏꦶꦪꦸ dus „een schut om zich achter te beveiligen in het gevecht;" ꦏꦤ꧀ is volgens het Wbk. „een schuinsche stut tegen iets om het te steunen;" zoo bv. ꦠꦁꦒꦒꦤꦏꦤ꧀ „een op zich zelf staande ladder." Vandaar zou ꦲꦶꦁꦲꦶꦁꦒꦺꦴꦁꦤ꧀ dan beteekenen: „een middel tot beschutting dat op zich zelf staat, zijn eigen steunsels heeft". Of hiermede misschien schanskorven worden bedoeld, kan ik niet nader uit den zin opmaken.

Blz. 595, reg. 2: ꦠꦸꦫꦤꦱꦼꦒꦸꦃ enz. Vrg. KERN, Wrtta-Sanc'aya blz. 191.

Ald. reg. 11 v. o.: ꦏꦁꦒꦶꦏꦶꦥꦸꦭꦶꦏꦺꦴꦁꦱ꧀ vrg. over ꦲꦶꦁꦒꦱ꧀ blz. 373, reg. 7 en de aanteekening aldaar.

Blz. 598, reg. 10. ꦩꦼ ꦔꦸ꧀ Volgens HAGEMAN, Handleiding tot de kennis der Geschiedenis enz. I, blz. 183 enz., moet dit in het jaar 1718 gebeurd zijn, (of 1713?).

Ald. reg. 12 v. o. en 7. v. o.: ꦲꦁꦒꦁꦏꦁ liever ꦲꦁꦒꦁꦱ꧀

Ald. reg. 5 v. o.: ꦠꦏꦶꦲꦁꦒꦸꦒꦺꦴꦏ hierachter leest B.: ꦠꦸꦫꦸꦒꦤꦶ ꦏꦤꦗꦶꦄꦫꦃ

Ald. reg. 2 v. o.: ꦠꦏꦲꦶꦫꦤꦶ hier wordt toch zeker het pijltje bedoeld, dat door een blaasroer geblazen wordt, hetwelk bewijst, dat dit op Java wel bekend was.

Ald. reg. 1 v. o.: ꦲꦶꦫꦸꦏ꧀ꦩꦏꦏꦶ V. B. heeft ꦏꦤꦏꦏꦤꦁꦒ꧀ met de volgende wijziging na ꦁꦁꦒꦁꦒꦺꦴꦁ ꦏꦤꦲꦶꦠꦏꦤꦶꦏꦤꦗꦺꦴꦏꦁꦒ꧀ ꦤꦏꦲꦶꦩꦶꦠꦏꦤꦸꦒꦏꦤꦗꦺꦴꦏꦁꦒ꧀ Het zal wel ongeveer zooveel als ꦲꦶꦫꦸꦏ꧀ꦩꦏꦏꦶ zijn, misschien is het dialektisch.

Blz. 601, reg. 10: ꦏꦠꦏꦒꦸꦁꦒꦸꦲꦶꦠꦏꦲꦶꦏꦤꦁ Over de zaken van Madoera kan men nog vergelijken: Dr. PALMER VAN DEN

Digitized by Google

BROEK, Geschiedenis van het Vorstenhuis van Madoera in dl. XX van het Tijdschrift van het Bataviaasch Genootschap.

Blz. 602, reg. 8: ꦄꦤꦶꦏꦺꦴꦤ꧀ꦱꦩꦱ꧀ Ook bij Dr. PALMER VAN DEN BROEK ll. zoo genoemd; het is evenwel moeijelijk den naam nader uit te maken; want die van PASQUES CHAVONNÈS, dien wij elders vinden, zou al zeer zonderling verbasterd moeten zijn.

Ald. reg. 7 v. o.: ꦏꦶꦪꦩꦱ꧀ deze vorm komt in het Wbk. niet voor, maar is hier juist op zijn plaats. V. B. heeft ꦏꦺꦴꦪꦩꦱ꧀"

Blz. 608, reg. 5 v. o.: ꦄꦠꦸꦁꦒꦸꦤꦶꦄꦤꦩꦱ꧀. Men zou hier verwachten een woord dat beteekent: "aan boord varen; aan boord gaan". Nu beteekent ꦄꦠꦸꦁꦩꦱ꧀ "halen", van vogels die bouwstoffen halen voor hun nest; vandaar "zich gaan nestelen"; dit kan hier dus ook figuurlijk van den Pangeran gezegd zijn, die zich als het ware met zijn bagage enz. ging nestelen aan boord.

Blz. 604, 2: ꦄꦔꦶꦱꦶꦩꦱ꧀ "zuigen", is het Jav. woord dat het best onze manier van zoenen uitdrukt, dewijl die der Javanen op heel andere wijze plaats heeft.

Ald. ꦄꦤꦶꦠꦪꦤꦸꦏꦸꦤꦶꦪꦤꦱ꧀ Op deze zoo dikwijls voorkomende uitdrukking van iemand, die in toorn geraakt, past de beteekenis van ꦄꦤꦶꦩꦱ꧀ die in het Wbk gegeven wordt, niet meer. Vermoedelijk is het "wijd geopend, strak" van de oogen, evenals bij iemand die zich boos maakt en ook bij iemand, die een deftig, ernstig voorkomen aanneemt.

Ald. reg. 12 v. o.: ꦩꦸꦭꦩꦸꦭ. Volgens Wbk. = ꦏꦫꦗ꧀ hier evenwel staat het voor ꦩꦩꦸꦭ in figuurlijken zin, dus z. v. a. ꦄꦤꦶꦭꦩꦤꦶꦱꦩ꧀"

Ald. reg. 10 v. o.: ꦤꦸꦫꦸꦠꦸꦩꦱ꧀ Wbk.: een "schop" of "schoffel". Welk instrument op een schip daarmeê bedoeld wordt, is mij niet duidelijk; misschien een "handspaak".

Blz. 607, reg. 3: ꦄꦩꦸꦒꦶꦄꦩꦄꦩꦶꦔꦱ꧀ uit dit passief blijkt, dat, ofschoon het grondwoord ontwijfelbaar ꦄꦩꦔ van het Skr. "mahardika" (zie Kern, Kawistudiën blz. 57) is, de Javaan van den actieven werkwoordsvorm op de gewone wijze het passief heeft gevormd. Misschien heeft het bestaan van een grondwoord ꦄꦩꦔ daartoe ook medegewerkt. Het beteekent hier duidelijk: "vrijgesteld worden van diensten."

Ald. reg. 2 v. o.: ꦲꦱꦶꦱꦩꦱ꧀ is niet in het Wbk. en ook van elders heb ik geen opheldering kunnen ontvangen. Het doet ons evenwel denken aan een grondvorm ꦲꦱꦶꦱꦩꦱ꧀ nevenvorm van ꦲꦱꦶꦩꦱ꧀, waarvan de beteekenis genoeg bekend is, de zin zou dan zijn: "op dat zij niet ontevreden worden en terugkeeren naar Bali".

Digitized by Google

Blz. 608, reg. 5 v. o.: ꦲꦩꦫꦤ꧀ hiermede wordt klaarblijkelijk bedoeld een gevecht van man tegen man, niet uit de verte, elders ꦲꦔꦶꦩꦫꦤ꧀.

Blz. 609, reg. 4 v. o.: Van de namen der Luitenants zou men uit ꦮꦤ꧀ꦢꦼꦂꦭꦶꦤ꧀ "VAN DER LIND" of "VAN DER LINDEN" maken, maar de andere kan ik niet oplossen met eenige waarschijnlijkheid.

Ald. reg. 2 v. o.: ꦲꦩꦺꦴꦤꦒꦺꦴꦤ꧀ꦏꦺꦴꦁꦲꦶꦁꦒꦺꦴꦤ꧀, "het te kwaad krijgen van de reuk door het bloed verspreid"; dus ꦥꦲꦺꦴꦩꦺꦴꦤꦒꦺꦴꦤ꧀ enz. "sterven door de reuk of stank van het bloed."

Blz. 610, reg. 7.: ꦲꦏꦤ꧀ poëtisch voor ꦲꦤꦏꦤ꧀. Van de hier volgende namen is mij voorshands slechts die van ꦒꦸꦱ꧀ꦠꦏ꧀ duidelijk te herkennen als "Gustaaf".

Blz. 611, reg. 2: ꦒꦸꦩꦲꦤꦒ꧀ Als dit de naam is van een korps soldaten is die al zeer zonderling; want ꦒꦸꦩꦶ beteekent "het in de mond gestoken worden van eten" en ꦲꦤꦒ꧀ "gapen".

Ald. reg. 11 v. o.: ꦲꦤꦫꦶꦏꦲꦤ꧀ꦕꦼꦁꦏꦲꦤ꧀ een ꦏꦤ꧀ꦕꦶꦕꦼꦁꦏꦲꦤ꧀ is, volgens in der tijd van wijlen Prof. ROORDA ontvangen mededeeling, een korte kiel met kraag en korte mouwen, met knoopen aan de mouwen. Misschien als dracht van Chinezen zoo genoemd? POENSEN in "Iets over de kleeding der Javanen", Mededeelingen van het Ned. Zendelinggenootschap, dl. XX, vermeldt deze klambi niet.

Blz. 613, reg. 4: ꦥꦼꦤꦱ꧀ zal wel het Hollandsche "donderbus" zijn.

Ald. reg 5: ꦲꦩꦺꦴꦤꦏꦺꦴꦤ꧀ ꦏꦺꦴꦤꦶ moet beteekenen "een laag bij of over iets vormen"; hier dus in passief "zij werden overdekt door een laag enz."

Ald. reg. 6: ꦏꦺꦴꦤꦤ꧀ is volgens het Wbk. een soort grof geschut onderscheiden van ꦏꦺꦴꦤꦱꦂ. Volgens den zamenhang is het evenwel een projectiel, vermoedelijk wel hetzelfde als ꦏꦺꦴꦤꦱꦂ maar hier bij een gevoegd in den zin van "ons bommen en granaten."

Blz. 614, reg. 1: ꦲꦩꦸꦠꦤꦒ꧀ Zie bij reg. 2 v. o.

Ald. reg. 7 v. o.: ꦤꦺꦩꦶꦤꦼꦒꦺꦴꦤ꧀ wordt hier gebruikt van tijd, maar niet "in het verschiet"; de zin is klaarblijkelijk: "zij kregen tijd (ruimte) om het volk te laten uitrusten".

Ald. reg. 1 v. o.: ꦲꦩꦸꦠꦤꦒ꧀ en ꦲꦩꦸꦥꦸꦤꦒ꧀ ꦲꦩꦸꦥꦸꦤꦒ꧀ was de naam van een kampong der stad Soerabaja, later door de vestingwerken ingenomen (Aard. en Stat. Wbk.). Vermoedelijk zal dus ꦲꦩꦸꦠꦤꦒ꧀ ook naam van een dergelijke kampong geweest zijn.

Digitized by Google

Blz. 615, reg. 10: ꦲꦩꦔꦸꦪꦺ is nog naam van een dorp in het distrikt Djåbåkotå, afd. Soerabaja.

Ald. reg. 5 en 4 v. o.: ꦲꦩꦶꦩꦶꦩꦶꦠꦤꦁ De herhaling van ꦶꦩ achter ꦲꦩꦶ is niet zeer gebruikelijk; het is hier geheel alzoo in zijn plaatselijke beteekenis gebruikt.

Blz. 616, reg. 1 v. o.: ꦲꦩꦶꦤꦼꦭꦺꦴꦱꦤꦺ ꦪꦤꦺꦴꦤꦁ zonderling is deze bijvoeging van het Hollandsche woord "verlost" of misschien "verlossing". In de Kompagniestijd werd het woord verlost gebruikt in den zin van "ontslagen van de verplichtingen jegens de Kompagnie, vooral na het uitdienen van zijn tijd". De Javaan heeft het woord gekend en nu hier ook bij de oproeping van den Kommandeur naar Batavia gebruikt.

Blz. 617, reg. 2: ꦏꦸꦤꦶꦩꦶꦠꦤꦒꦼꦭꦁ enz. De beide eerste namen zijn genoegzaam bekend; en de beide volgende zullen wel in dezelfde streek gelegen hebben. Voor ꦪꦤꦼ leest V. B. ꦪꦺꦤꦼ en dit zou volgens het Aard. en Stat. Wbk. nog de naam zijn van een dorp in Bagelèn, distrikt Gombong. Zie ook WINTER's Zamenspraken I, pag. 13, reg. 1 v. o. vlg.

Blz. 618, reg. 1: ꦩꦶꦔꦸꦪꦸꦩꦁ V. B. heeft ꦩꦶꦁꦔꦸꦪꦸꦩꦁ dat dan ook met de vroeger opgegeven ꦲꦩꦲꦸꦪꦸꦩꦁ beter overeenkomt, en wel de juiste lezing zal zijn.

Blz 623, reg. 1 v. o.: ꦪꦤꦺꦫꦁ is in den Oosthoek in gebruik voor "acht honderd". Het schijnt wel eene zamenstelling uit ꦪꦤꦺ en ꦫꦁ Merkwaardig is het dan evenwel, dat in den Oosthoek volgens Jav. Gr. blz. 329 het woord ꦲꦫꦁ voor vijf en negentig voorkomt. RIGG in Soedaneesch Wbk. geeft voor ꦲꦫꦁ vierhonderd en voor ꦪꦤꦺꦫꦁ achthonderd, terwijl hij bij beide voegt "an ancient mode of counting Chinese cash", z. v. a. 16 en 32 Holl. duiten. Noch in GEERDINK's Wbk., noch in de Soendanesche Tolk van den Heer GRASHUIS heb ik evenwel deze woorden gevonden; ze zijn dus zeker ook in het Soendaneesch uit het Oud-Javaansch overgenomen. Wij treffen ze als zoodanig aan in eene inscriptie uit Kedoe; zie Kawi-oorkonden n°. XV, *b*, 12: "gawai-nya tamwayan ḍomas, gawai-nya mangké sâmas.

Blz. 624, reg. 5 en 6: ꦩꦤꦩ en ꦲꦒꦸꦩꦁ worden nog vermeld als distrikten in Soerakarta; het eerste in het gewest Soekåwati, het tweede in Padjang. Vrg. bij DE HOLLANDER, Land- en Volkenkunde van Ned. Indie, de opgave der verdeeling van Java.

Ald. reg. 10: ꦩꦶꦫ en ꦩꦤꦶꦱꦗꦁ De ligging van beide wordt door den zamenhang aangewezen als te zijn in Djågåråga, tegenwoordig behoorende tot de residentie Madioen; ofschoon wij een

Digitized by Google

riviertje met den naam ꦗꦼꦤꦶꦁ in het Aard. en Stat. Wbk. genoemd vinden als behoorende tot Soerakarta.

Blz. 622, 11 v. o.: ꦄꦤꦸꦩꦠꦤꦺꦴꦤ꧀ In het Wbk. wordt ꦠꦩꦠꦺꦴꦤ vermeld als oude naam van het distrikt Ledok in Bagelèn. Men zou uit den zamenhang evenwel opmaken, dat zij te Kartasoerå waren. Misschien waren zij dan evenals de Wong Kalang en Pinggir derwaarts voor speciale diensten overgebracht?

Ald. reg. 4 v. o.: ꦠꦠꦤꦠꦺꦴꦫꦤꦩ꧀ de ligging blijkt uit den zamenhang. In het Aard. en Stat. Wbk. wordt eene rivier van dien naam in Soerakarta opgenoemd; reeds blz. 310 midden wordt het vermeld.

Blz. 626, reg. 3: ꦄꦤꦠꦤꦶꦗꦺꦴ hier meer als eene aanwijzing van tijd dan van plaats gebruikt, even als ꦄꦤꦩ enz. gewoonlijk voorkomt, in de beteekenis van „alsdan" enz. Cf. Bekn. Jav. Gr. blz. 156, e.

Ald. reg. 6: ꦠꦏꦤ꧀ꦠꦤꦏꦺꦴꦤ꧀ is een poëtische vorm voor ꦄꦤꦩꦠꦤ꧀ ꦠꦤꦏꦺꦴꦤ꧀ waarvoor V. B. ꦠꦤꦠꦤꦏꦺꦴꦤꦤꦩ꧀ heeft. Deze vorm wordt evenmin als het aktief ꦠꦤ꧀ꦏꦺꦴꦤ꧀ in het Wbk. gevonden, maar de beteekenis is gemakkelijk op te maken, als te zijn, „door de uitdrukking van het gezicht op iets zinspelen."

Blz. 627, reg. 7: ꦕꦠꦤꦺꦴ is poëtische vorm voor: ꦕꦠꦤꦩꦺꦴ V. B. leest: ꦄꦤꦺꦴꦠꦤꦤꦩ꧀

Ald. reg. 8 v. o. ꦄꦤꦺꦴꦠꦤꦺꦴꦠꦺꦴ is zeker een allerzonderlingste naam voor een man. Misschien is het een toespeling op een of andere gebeurtenis, of wel is hij uit bijgeloof aangenomen om juist het tegenovergestelde uit te drukken?

Blz. 629, reg. 11: ꦏꦺꦴꦄꦤꦸꦤꦠꦏꦺꦴꦫꦺꦴꦤꦤꦩ꧀ vrg. aant. op blz. 545, reg. 1 v. o.

Blz. 630, reg. 7: ꦤꦶꦫꦃ? is een schrijffout voor ꦤꦶꦫꦃ"

Ald. reg. 10: ꦏꦠꦺꦴꦤ꧀ꦤꦶꦤ꧀ꦤꦺꦴ is nauwkeuriger geschreven: ꦏꦠꦺꦴꦤ꧀ꦤꦺꦴꦩꦺꦴ of zoo men liever wil: ꦏꦠꦺꦴꦤ꧀ꦤꦺꦴꦤꦤꦩ꧀

Blz. 632, reg. 11 v. o.: ꦩꦩꦄꦤꦺꦴꦤꦤꦩ꧀ een drukfout voor: ꦩꦩꦄꦤꦺꦴꦤꦤꦩ꧀"

Blz. 633, reg. 2 v. o.: ꦩꦕ꧈ꦒꦤꦩ꧀ HAGEMAN (Gesch. blz. 186) geeft op Februarij 1719. V. B. voegt er bij ꦩꦄꦤꦶꦤꦸꦤꦤꦄꦤꦶꦤꦶꦩꦏꦺꦴ ꦄꦤꦶꦤꦩꦤꦸꦤꦤꦩ꧀"

Blz. 636, reg. 2: ꦕꦫꦺꦴꦏꦺꦴꦩꦏꦺꦴꦫꦺꦴ is de naam gegeven aan het korps soldaten, dat gevormd werd door Soenan Mangkoerat I op Tegal (zie blz. 327, reg. 7 v. o.) en dat toen onder bevel van Pangeran Poerbåjå scheen te staan.

Digitized by Google

Blz. 636, reg. 13: ᨅᨊᨘᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿ is hier klaarblijkelijk gebruikt in de beteekenis van ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿ = ᨅᨊᨘᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿ.

Blz. 637, 8: ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᩈᩮᩴ zal wel ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᩈᩮᩴ moeten worden gelezen, zooals ook V. B. heeft, terwijl de uitdrukking ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᩈᩮᩴᨾᩮᩴ ook in het Wbk is opgenomen.

Ald. reg. 8 v. o.: ᨾᩮᨊᨊ is hier voor ᨾᩮᨊᨊ.

Blz 640, reg. 1: ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿ "in het midden staan blijven; "niet naar de eene of andere zijde overhellen; niet beslissend zijn."

Ald. reg. 6: ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿ is hier een spreekwoordelijke uitdrukking voor: "hem die overwint zal ik dienen."

Ald. reg. 7 v. o.: ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿ ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿ beteekent fig. "eenstemmig van besluit", en wordt van velen gezegd; desniettemin is ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿ hier alleen onderwerp; doch het wordt verklaard door het volgende.

Blz. 641, reg. 3: ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿ zoo moet in het Wbk. gelezen worden voor ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿ.

Blz. 642, reg. 8 v. o.: ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿ is een drukfout voor ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿ zooals ook V. B. heeft; de tekst had ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿ dat een schrijffout is voor ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿ in plaats van ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿ.

Ald. reg. 6 v. o.: ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿ = ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿ is hier klaarblijkelijk in den zin van "niet behoorlijk gekleed" gebruikt.

Ald. reg. 11 v. o.: ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿ Vrg. o. a. blz. 258, reg. 12 v. o.

Ald. reg. 9 v. o.: ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿ letterlijk "tot een muur gemaakt worden", doch hier is ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿ onderwerp en het beteekent daar "er was nog geen muur gemaakt, het was nog niet ommuurd," Men zou evenwel uit de Hollandsche berichten opmaken, dat Kartâ reeds lang de residentie was van Sultan Agoeng; misschien heeft hij het evenwel willen verplaatsen.

Ald. reg. 6 v. o.: ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿ In de oorspronkelijke tekst stond stellig ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿ en heeft de overbrenger in proza gemeend dit te moeten veranderen in ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿ want ᨊᨊᨗ = ᨊᨊᨗ Dewijl het hier evenwel een eigennaam betreft en de naam klaarblijkelijk als tegenhanger van ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿ gekozen is, geef ik de voorkeur aan ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿ V. B. heeft deze lezing ook behouden.

Blz. 648, reg. 4: ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿ ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿ beteekent "voormalig goed of bezit"; hier is het van de waardigheid gebruikt; doch gewoonlijk neemt men dan het grondwoord ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿ zooals ook V. B. heeft.

Blz. 650, reg. 1: ᨊᨊᨗᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿᨊᩁ᩠ᨿ Vrg. aant. op blz. 295, r. 10.

Digitized by Google

Blz. 650, reg. 3 v. o.: ꦮꦺꦴꦤꦶꦮꦤ꧀, beteekent „plaats waar of degeen bij wien men moet verschijnen om dienst te doen". V. B. heeft ꦮꦺꦴꦤꦶꦮꦤ꧀, dat dan beteekent „degeen, dien men als zijn hoofd erkent", van ꦮꦺꦴꦤꦶ, „iemand als hoofd erkennen". Vrg. o. a. blz. 675, reg. 7 v. o.

Blz. 653, reg. 1 v. o.: ꦏꦶꦤ꧀ꦥꦶꦥꦶꦁꦏꦤ꧀, eigentlijk van meerdere personen: „geknepen worden", maar hier figuurlijk voor: „in het geheim toegewenkt, overgehaald".

Blz. 654, reg. 1 v. o.: ꦢꦶꦝꦁꦄꦭꦸꦄꦭꦸ, ꦢꦶꦝꦁ moet komen van ꦢꦶꦝ, een soort dik bamboe, dus beteekenen: „gelijkende op pĕtoeng", „zoo dik als pĕtoeng", met ꦄꦭꦸꦄꦭꦸ er bij is dus de zin: „als bamboe van de dikte van een dij". — ꦏꦫꦗꦁꦏꦤ꧀ wordt hier klaarblijkelijk gebruikt in de beteekenis van ꦏꦫꦗꦁꦏꦤ꧀ volgens Wbk. V. B. heeft ook ꦏꦫꦗꦁꦏꦺꦴꦤ꧀".

Blz. 655, reg. 2 v. o.: ꦔꦤ꧀ꦠꦶꦁ. Er zijn vele Gentings op Java, maar geen dat hier bedoeld kan zijn wordt in Aard. en Stat. Wbk. opgenoemd.

Blz. 656, reg. 3: ꦔꦤ꧀ꦠꦸꦩꦤꦤ꧀, wordt vermeld als liggende in het distrikt Klatèn (Aard. en Stat. Wbk.) even als het op blz. 657, reg. 1, voorkomende ꦢꦶꦩꦺꦴꦏ".

Blz. 657, reg. 11: ꦏꦗꦸꦄ, wordt ook nog in Klatèn aangetroffen (Aard. en Stat. Wbk. in voce Klepoe).

Ald. reg. 9 v. o.: ꦄꦤꦫꦱ, doorgaans vindt men in deze Bab. ꦄꦤꦫꦱ geschreven, zooals blz. 644, 3 v. o.

Ald. reg. 7 v. o.: ꦱꦺꦴꦏꦺꦴꦄꦭꦸ. In Aard. en Stat. Wbk. wordt een dorp van dezen naam vermeld in Djokjokarta, afd. Mataram Koelon, distrikt Sléman.

Ald. reg. 5 v. o.: ꦏꦫꦫꦏꦫꦶꦗꦶꦢꦶꦝꦁꦏꦫꦢꦶꦱꦤꦤ꧀, zooals de woorden hier staan zou men meenen, dat ꦢꦶꦝꦁꦏꦫꦢꦶꦱꦤꦤ꧀ als benaming van hoeveelheid achter ꦏꦫꦫꦏꦫꦶꦗꦶ komt en dus beteekent: „zooveel als zeven kapiteins aanvoeren"; de schrijver heeft dan klaarblijkelijk bedoeld: „kompagniestroepen onder zeven kapiteins".

Blz. 658, reg. 7: ꦏꦶꦤ꧀ꦝꦺꦴꦁꦒꦤ꧀ zal wel eene gewijzigde uitspraak zijn van ꦱꦫꦺꦴꦁꦒꦤ꧀, evenals ook de *b* in plaats van de *p* doorgaans wordt gebruikt in de eigennamen Brambanan voor Prambanan en Bagelèn voor Pagelèn; en ook het Jav. ꦏꦶꦤꦶꦂ in de plaats is getreden van het Kawi ꦏꦶꦤꦶꦂ" Vrg. ook KERN, Wrtta Sanc'., blz. 105.

Blz. 659, reg. 3: ꦏꦶꦩꦶꦭꦤꦤ꧀, hier zal wel het bekende dorp van dien naam in het distrikt Klatèn bedoeld zijn; van het op reg.

Digitized by Google

9 genoemde Babanar heb ik geen nadere aanwijzing kunnen vinden.

Blz. 660, reg. 4: ꦮꦶꦗꦼꦔꦤ꧀ꦢꦿꦒ beteekent: "pajoengdrager".

Blz. 662, reg. 8: ꦄꦩꦸꦏꦸꦩꦧꦸꦩꦶ is eene spreekwoordelijke uitdrukking die o. a. verklaard wordt in de Zamenspraken van WINTER, II, blz. 22.

Blz. 663, reg. 9 v. o.: ꦄꦩ꧀ꦥꦺꦤꦱꦫꦁ beteekent hier bepaaldelijk: "gevangenis, "de plaats waar de ꦄꦩ꧀ꦥꦺꦤꦱꦫꦁ is". Vrg. blz. 651, reg. 12 v. o.

Blz. 664, reg. 3 v. o.: ꦫꦸꦥꦏ꧀ Het Aard. en Stat. Wbk. noemt een riviertje van dien naam in Soerakarta, afd. Padjang, alwaar ook zal moeten liggen het op blz. 665, reg. 12, genoemde Kĕmlatèn, in Aard. en Stat. Wbk. niet vermeld.

Blz. 665, reg. 10 v. o.: ꦢꦺꦩꦫꦺꦏꦺꦩꦶꦂ "een wijde scheur maken"; "een wijde opening hebben"; "op een wijden afstand zijn van". V. B. heeft ꦢꦺꦩꦏꦺꦩꦶꦂ

Blz. 669, reg. 10 v. o.: ꦫꦶꦫ is hier zooals ook reeds vroeger gebruikt in plaats van het meer gewone ꦫꦫꦶꦫ

Blz. 670, reg. 10 v. o.: ꦄꦫꦸꦮꦸꦫꦸꦩꦺꦴꦤꦁꦏꦺꦴꦱ Dewijl deze uitdrukking, op zonderlinge wijze uit een Arabisch en een Javaansch woord zamengesteld, klaarblijkelijk reeds burgerrecht heeft verkregen, zou ik met het Wbk. de voorkeur geven aan de lezing: ꦄꦩꦸꦮꦸꦫꦸꦩꦺꦴꦤꦁꦏꦺꦴꦱ V. B. heeft ꦄꦫꦶꦮꦸꦫꦸꦩꦺꦴꦤꦁꦏꦺꦴꦱ

Ald. reg. 2 v. o.: ꦗꦺꦏꦺꦢꦶꦫꦸꦫꦸꦩꦁꦏꦺꦴꦱ Dit is een spreekwoordelijke uitdrukking, die verklaard wordt in WINTER's Zamenspraken, II, met: ꦢꦶꦤꦸꦩꦱꦸꦩꦺꦴꦪꦸꦩꦺꦴꦪꦱꦶꦄꦢꦶꦤꦶꦠꦺꦴꦢꦶꦤꦺꦴꦒꦺꦴꦢꦶꦮꦸꦤꦠꦸꦄꦱꦶꦪꦸꦏꦸ Dáár, evenals in Wbk., wordt ꦫꦸꦩꦫꦸꦩꦁꦏꦺꦴꦱ geschreven en dit gelijk gesteld met ꦫꦸꦩꦮꦸꦤꦏꦺꦴꦱ "grondgebied". Doch zou het niet veeleer afkomen van ꦫꦸꦩ "onnut, vruchteloos", en dan ꦫꦸꦩꦸꦩꦏꦺꦴꦱ "iets onnuts"; "iets ijdels"?

Blz. 671, reg. 2 v. o.: ꦏꦢꦶꦫꦺ of ꦄꦏꦢꦶꦫꦺ schijnt de naam van de bepaalde plaats bij Solo, waar later de Kraton van Soerakarta werd opgeslagen.

Ald. reg. 1 v. o.: ꦄꦫꦸꦩꦤꦶꦏꦺꦢꦶꦫꦱꦸꦏꦸ letterlijk "door ongeluk genaderd". Het beteekent dus: "ongelukkig worden"; en is sterker dan ꦄꦫꦩꦤꦶꦢꦶꦫꦱꦸꦏꦸ dat in Wbk. vertaald wordt door: "wat ongelukkig".

Blz. 672, reg. 2 v. o.: Voor ꦄꦤꦸꦤꦸꦏꦸ zou men ꦄꦤꦸꦤꦸꦗꦸ verwachten, evenals er ꦏꦤꦠꦺꦴꦫꦸ voorafgaat.

Blz. 673, reg. 9: ꦄꦤꦤꦠꦺꦴꦄꦤꦸꦗꦸꦩꦠꦺꦴꦄꦤꦸꦱꦶꦫꦫꦸꦩꦸꦏꦸꦗꦸꦏꦶꦗꦸꦏꦸ enz. Hieruit kan men de vleijerij van den tijdgenoot proeven,

Digitized by Google

terwijl de volgende voorspelling van den duur van 80 jaren voor de nieuwe hoofdplaats, zooals men weet, niet is uitgekomen, want Soerakarta in 1743 gesticht, bestaat nog als hoofdplaats.

Blz. 673, reg. 11 v. o. : ꦱꦸꦫꦸꦗꦭꦤꦸꦃ is Arabisch سورة النوح en beteekent: "boek der sterren"; het zou dus een boek voor sterrenwichelarij moeten geweest zijn.

Blz. 675, reg. 11 v. o : ꦱꦩꦶꦢꦶꦱꦸꦫꦸꦃꦄꦭꦶꦥꦸꦠꦤꦪꦱꦸꦤꦸꦫꦤꦩꦤꦶꦤꦏꦤꦸꦃ "En ik zal je naam zeker in het boek zetten". Welk "boek" hier bedoeld is, blijkt niet juist uit den zamenhang, doch er is blijkbaar bedoeld in dien zin, dat er rekening met hem zou worden gehouden. hetzij voor belooning van zijn diensten, of wel voor betaling van zijn verrichtingen.

Blz. 676, reg. 5 : ꦮꦸꦭꦶꦤꦪꦶ welke "wali" hier bedoeld wordt is niet duidelijk. Vrg. ook blz. 161 en de aanteekening aldaar.

Blz. 677, reg. 12 v. o.: ꦤꦒꦫꦤꦪꦴꦤ Geen der in het Aard. en Stat. Wbk. opgenoemde dorpen van dien naam kan hier bedoeld zijn; de ligging blijkt uit den zamenhang nog te zijn in zuidelijke richting van Djokjokarta, evenals van het op reg. 2 v. o. volgende ꦱꦴꦒꦫꦤꦴ dat meer tot Laroh nadert.

Blz. 679, reg. 11: ꦤꦤꦫꦤꦫꦤꦶꦤꦏꦤꦸꦃ is niet in het Wbk. ꦤꦫꦤꦫꦤꦏꦸ beteekent volgens mondelijke mededeeling "een eigenschap van lekkere vruchten", vooral aan mangga toegekend, als die er sappig uitzien. Het kan dus in figuurlijken zin beteekenen: "teeder, zachtmoedig" en hier: ꦤꦤꦫꦤꦫꦤꦶꦤꦏꦤꦸꦃ "te toegevend, te zwak". V. B. heeft hetzelfde, maar voorafgegaan door ꦤꦏꦸꦫꦤꦏ

Blz. 680, reg. 2: ꦩꦺꦴ ꦒꦶ HAGEMAN, II. blz. 186, geeft op het jaartal 1721, doch zegt niet dat Pangéran Arjå Mataram om het leven werd gebracht.

Ald. reg. 9 v. o.: ꦄꦤꦶꦤꦶꦏꦫꦤꦏꦤꦸꦫꦤꦫꦤꦏꦤꦸꦃ enz. "Hij werd ontvangen en onthaald als zijnde de aanvoerder in den krijg". V. B. heeft alleen ꦤꦤꦫꦤꦫꦤꦫꦤꦶꦤꦏꦤꦸꦃ"

Blz. 684, reg. 4 v. o.: ꦱꦸꦫꦸꦗꦭꦤꦸꦃ schijnt wel ergens in res. Pasoeroean te moeten worden gezocht.

Ald. reg. 1 v. o.: ꦩꦺꦴ ꦒꦶ HAGEMAN, II. blz. 186, heeft 1722.

Blz. 687, reg. 4: ꦤꦒꦸꦫꦶꦤꦏꦤꦸꦃ en reg. 10: ꦤꦤꦸꦤꦫꦤꦱꦸꦭꦤꦶꦤꦏꦤꦸꦃ Merkwaardig is het, dat de Javanen van het Hollandsche woord "rapport" twee woorden van zeer verschillenden vorm hebben afgeleid; het eerste is het oudere meer zuiver gejavaniseerde woord; het laatste waarschijnlijk meer uit de spreektaal opgenomen.

Blz. 688, reg. 8. Het einde van deze geschiedenis wordt door

V. B. aldus verhaald : [illegible]

Digitized by Google

ALFABETISCHE LIJST VAN PLAATSNAMEN IN DIT WERK VOORKOMENDE.

Adilangoe (zie Ngadilangoe), blz. 348.
Adipålå (zie Ngadipålå).
Andåkå (rivier), blz. 221, aant.
Antang (berg), blz. 353, aant. enz
Asem, blz. 541, aant. enz.
Asmårå, blz. 24, aant.

Babanar, blz. 659, aant.
Bagelèn (zie ook Pagelèn), blz. 524, 624 en elders.
Bahråwå (Ambahråwå, gewoonlijk Ambarawa), blz. 504 enz.
Båjålali, blz. 525 enz.
Balambangan. blz. 28 en verder passim
Balégå, blz. 224, aant.
Bali, blz. 354, 581 enz.
Bangil, blz. 554.
Banjoebiroe, blz. 67.
Banjoedånå, blz. 405, aant. enz. (het Kråmå Tojådånå, blz. 652).
Banjoemas en het Kråmå Tojåmas, blz. 315, 513 enz.
Banten (= Bantam), blz. 177.
Båråboeḍoer (berg), blz. 576.
Barongkol, blz. 584.
Batang, blz. 567.
Batavi, (Batavia) blz. 325 enz. passim.
Batoerrånå, blz. 655.
Bètèng Ngalang-ngalang, blz. 387, aant. enz.
Bintårå (woud), blz. 33.
Blitar of Balitar, blz. 182, 564.
Blorå of Balorå, blz. 184.
Boeloe, blz. 71.

Digitized by Google

Boetoeh, blz. 243 aant. enz.
Bogåwontå (rivier), blz. 311.
Brebes of Barebes, blz. 501 enz.

Dåhå, blz. 552, aant.
Dåjåloehoer, blz. 617 enz.
Dånårådjå, blz. 82 aant., 307 aant.
Demak, blz. 36 enz. passim.
Demoeng, blz. 291 aant.
Dengkèng (rivier), blz. 68 aant., 206 enz.
Derånå, blz. 56.
Dilanggoe, blz. 657, aant.
Djaboeng, blz. 367.
Djågåbåjå, blz. 320, aant.
Djågårågå, blz. 199, 307 enz.
Djågåtamoe, blz. 307 aant. enz.
Djåkartå (Jakatra), blz. 248 enz.
Djamboe, blz. 504 aant.
Djapan, blz. 120 enz.
Djapårå (Japara) of Djepårå, blz. 11 enz. passim.
Djatidjadjar, blz. 157, aant.
Djatisekar (woud van), blz. 30 enz.
Djenar, blz. 316, aant. enz.
Djenggålå, blz. 11 aant.
Djimboengan, blz. 56.
Djipang, blz. 75 aant., 562, 656.
Djoeldah, blz. 28, aant.
Djoewånå (Joånå), blz. 306.
Doempoel, blz. 684, aant.
Doengkoel (berg), blz. 559 aant. enz.
Donan, blz. 327, aant.
Dressanan, blz. 644 enz.

Galoeh, blz. 12, 21.
Gambiran, blz. 218.
Gegelang, blz. 12, aant.; (woud van), blz. 552, aant.
Gelatik, blz. 556.
Gembong, blz. 250 aant., 562, aant.
Genting, blz. 655, aant.
Gentong, blz. 457 aant.
Getassadji, blz. 66.
Giling-Wesi, blz. 2 aant., 10.

Digitized by Google

Giri, blz. 43 enz., 362, enz.
Goenoeng Kidoel (Zuidergebergte), blz. 169.
Gogodog, blz. 303 aant.
Gowong. blz. 625 aant.
Gresik of Garesik (Grissee), blz. 27 enz. passim.
Grobogan of Garobogan, blz. 71 enz.
Grompol, blz. 310, 625 aant. enz.

Kabakallan, blz. 547.
Kabangkèkan, blz. 548, aant.
Kabaréjan, blz. 10, aant.
Kadiri, (Kediri), blz. 12 enz. passim.
Kadjoran, blz. 286 aant. enz.
Kadoewang, blz. 307 enz.
Kakadjang, blz. 681 aant.
Kalepoe, blz. 657 aant. enz.
Kaliadjir, blz. 311, enz.
Kalibening, blz. 372.
Kalidadoeng, blz. 185.
Kalidjågå, bl. 31.
Kalidjirak, blz. 397.
Kaligoenting, blz. 18, aant.
Kalinjamat, blz. 74, aant.
Kalitambang, blz. 480, aant.
Kalitan, blz. 543 enz.
Kalitjatjing, blz. 525, aant. enz.
Kaliwoengoe, blz. 254, 519 enz.
Kamagettan, blz. 678.
Kamal, blz. 562 enz.
Kambangan (eiland), blz. 327, blz. 590 aant. enz.
Kandeg, blz. 631.
Kapassan, blz. 594.
Kapoendoeng (pasar, markt), blz. 453.
Kapoetran, blz. 614, aant.
Kapraban, blz. 614, aant.
Karanganjar, blz. 314.
Kartåsånå, blz. 182 enz.
Kartåsàri, blz. 644, aant.
Kartåsoerå Adiningrat, blz. 366 enz. passim.
Kebon Agoeng, blz. 677, aant.
Kedoe, (Kadoe), blz. 30 enz. passim.

Digitized by Google

Kedoe Pingit, blz. 63.
Kedoe Trajem, blz. 310.
Kelir (berg), blz. 270, aant.
Keloed (berg), blz. 349.
Kemalon, blz. 204, aant.
Kembang Lampir, blz. 108 (cf. blz. 37).
Kemlatèn, blz. 665, aant.
Kener, blz. 405, aant., 503 enz.
Kentèng, blz. 541, aant.
Kertå (Koetå Kertå), blz. 258, aant. enz.
Kiping, blz. 624 enz. aant.
Koedoes, blz. 33, aant.
Koewel, blz. 376 enz.
Koewoe, blz. 10.
Kombang (berg), blz. 19 aant.
Korippan, blz. 11, aant. 377.
Krakal, blz. 199, aant.
Krapjak, blz. 216, aant.

Lamongan, blz. 182, enz.
Laroh, blz. 548, aant., 624 enz.
Làsem, blz. 30, enz.
Lawijan, blz. 78, aant., 543 enz.
" (rivier van), blz. 157, aant.
Làwoe, blz. 201, 623.
Lipoerå, blz. 127, aant. enz.
Lodåjå, blz. 10, aant., 313 enz.
Loemadjang, blz. 182 enz.
Logendèr, blz. 365, aant.
Lopaït, blz. 531, aant.

Madioen, blz. 75 enz. passim.
Mådjålegi, blz. 543 aant. enz.
Mådjåpaït, blz. 22, aant. enz.
Mådjåranoe, blz. 583, aant.
Madjenang, blz. 71, aant.
Madoera, blz. 120 en passim. (Kråmå Madoenten).
Mågiri (Imågiri), blz. 259.
Majang, blz. 163.
Malåjå, blz. 622.
Malåkå, blz. 30.
Malang, blz. 183, 563 enz.

Digitized by Google

Malang voor Pamalang, blz. 394, aant., 669.
Malindjon, blz. 371 aant., 673.
Mangaré (eiland), blz. 345 enz.
Manjaran, blz. 677, aant.
Mareboeng, blz. 664, aant. enz.
Masaran, blz. 489.
Mataram, blz. 34 enz. passim.
Mekah, blz. 30, 322 enz.
Melambang, blz. 431, aant., enz.
Mendang, blz. 2, aant.
Merapi (berg), blz. 10 enz., 646.
Mesdjid Watoe, blz. 214, aant., 329, aant.
Moengkoeng, blz. 625.
" (rivier), blz. 624, aant.

Nålådånå, blz. 269.
Ngadilangoe, blz. 73, aant., (zie Adilangoe).
Ngadipålå, blz. 671, 673 aant. (zie Adipålå).
Ngadjibarang, blz. 315 enz.
Ngampèl, blz. 503, aant.
Ngampèl-dentå, blz. 28, aant. enz.
Ngaroe-aroe, blz. 56.
Ngastinå, blz. 10, aant., 249.
Ngàwi, blz. 681.
Ngéntå-éntå, blz. 488, aant., enz. 575, enz.
Ngloejoe, blz. 550, aant.
Ngoengaran (gew. Oenarang), blz. 505 enz.
Ngråwå, blz. 199.

Oekoer, blz. 257, aant.
Oeroet-sèwoe, blz. 314, aant.
Oeter, blz. 203, aant., 656.
Ompak of Oempak, blz. 113, aant. enz.

Padjadjaran, blz. 12, aant., enz.
Padjang, blz. 67 enz. passim.
Padjarakan, blz. 291, aant. enz.
Pagagakan, blz. 681.
Pagelèn, blz. 11 enz. (zie Bagelèn).
Païton (rivier), blz. 299, aant.
Pajak, blz. 353, aant. enz.
Pakalongan, (Pekalongan), blz. 338, enz.

Digitized by Google

Pakatjangan, blz. 182, aant.
Pakoendèn, blz. 574, aant.
Pakoentjèn, blz. 199.
Palaboehan (rivier), blz. 342, aant. enz., 683.
Palar, blz. 672.
Palèmbang, blz. 27.
Pamalang (= Malang), blz. 220, aant.
Pamantingan, blz. 10, aant., enz.
Pamekassan, blz. 601.
Pamredèn, blz. 617, aant.
Pamressan, blz. 662, enz.
Pånåråggå, blz. 213, (cf. Prånåråggå),
Panaroekan, blz. 297.
Pandonan, blz. 639, enz.
Paronggahan, blz. 586, 589.
Pasedahan, blz. 563, Kråmå van Pasoeroean.
Pasiraman, blz. 316.
Pasoendan, blz. 381.
Pasoeroean, blz. 120 enz. passim. (cf. Pasedahan).
Patalan, blz. 179, aant.
Patérongan, blz. 507, aant. enz.
Pàti, blz. 73, enz. passim.
Patjoekilan, blz. 575.
Peken Ageng, Kråmå van Pasar Gedé, bl. 662.
Pengging, blz. 53, aant. enz.
Pitjis. blz. 667, enz.
Pitjis (rivier), blz. 69, aant.
Plèrèd (of Palèrèd), blz. 260, aant. 366 enz.
Poedakpajoeng, blz. 505, aant.
Poerwåkandå, blz. 319.
Poerwåtjaritå, blz. 11, aant.
Pontjåwàti, blz. 648.
Pråbålinggå, blz. 294.
Prågå (rivier) blz., 313.
Prånåråggå, blz. 228 en Kråmå Prånåragi, blz. 550 = Pånåråggå.
Pragoenan, blz. 182.
Prambanan, blz. 11 enz., 372.
Prapag, blz. 376.
Prawåtå, blz. 68, aant.
Pringgåbåjå, blz. 182.
Randoelawang, blz. 145, aant. enz.

Digitized by Google

Råwå, blz. 314.
Rémå, blz. 617, aant.
Rembang, blz. 300.
Renong, blz. 220, aant.
Resåmoekå, blz. 32, aant.
Roban, blz. 10, aant.

Sålå, blz. 655, 671.
Salahtigå, (Salatiga) blz. 524, enz.
Salinga, blz. 375, aant. enz.
Samanggi, blz. 655.
Samanggi (rivier), blz. 233, aant., 310, 625.
Samarang, blz. 157, enz. passim.
Samas (rivier), blz. 138.
Samawis, Krâmâ van Samarang, passim.
Sampang, blz. 248 enz. passim.
Sampoera (Berg), blz. 354, aant.
Sånåsèwoe, blz. 657, aant.
Sanggoeng, blz. 376, enz.
Sapandjang, blz. 588, 599 enz.
Sedajoe, blz. 120.
Sélå, blz. 52, aant. enz. (ook Sesélå).
Selap, blz. 646.
Semboejan, blz. 624, aant.
Sidajoe, blz. 582 = Sedajoe.
Sijem, blz. 545, aant. (= Siam).
Singåsàri, blz. 12, enz.
Singkal, blz. 349, aant.
Siwalan, blz. 230, aant.
Soemedang, blz. 257.
Soemenep, blz. 182 enz.
Soeråbåjå, blz. 120, enz. passim.
Soeråpringgå, blz. 32, 564. (Krâmâ van Soeråbåjå).
Sokåwàti, blz. 307.
Sonjåsirnå, blz. 361, aant.
Soré (rivier), blz. 87, aant.

Tàdji, blz. 112, aant., 201, enz.
Tambak-oewos, blz. 212.
Tangkisan, blz. 659, aant.
Taroeb, blz. 38, aant. enz.
Tegal, blz. 295 enz., 513.

Digitized by Google

Tegal Aroem (= Tegal Wangi), blz. 318.
Telågå Wånå, blz. 311.
Télåmåjå (Berg), blz. 59, aant.
Tembajat, blz. 161, aant., 656, enz.
Tembiring, blz. 523, aant.
Teroeng, blz. 33, aant.
Tindak, blz. 71.
Tingkir, blz. 57, aant. enz. 365.
Tjalpitoe, blz. 66.
Tjarat (berg), blz. 559, aant.
Tjarebon (gew. Tjeribon), blz. 33, enz. passim.
Tjaroeban, blz. 480, aant.
Tjempå, blz. 24, aant.
Tjepågå, blz. 503, aant.
Tjiandjoer, blz. 389, enz.
Toeban, blz. 49, enz. passim.
Toegoe, blz. 522, enz.
Toendjoengan, blz. 617.
Toentang (rivier), blz. 504.
Tojåmas, zie bij Banjoemas.
Trajem, blz. 310, Vrg. Kadoe Trajem.

Wånåkartå, blz. 365, aant. enz.
Wånåkråmå, blz. 615, aant.
Waringin Pitoe, blz. 1, 10, aant.
Waroeng, blz. 184, aant.
Wedi, blz. 202, aant. 546.
Weroe, blz. 169.
Winongan, blz. 219, aant., 578.
Wiråkå, blz. 624, aant.
Wiråsåbå, blz. 120, 182, aant. enz.

NB. De bladzijde wijst aan, die van de tekst; aant. geeft te kennen, dat op die plaats eene aanteekening is. De schrijfwijze is naar de Hollandsche uitspraak; de e zonder teeken is de zoogenaamde stomme e; de wijzigingen zijn door de fransche accenten aangegeven.

Digitized by Google

BIJVOEGSELS EN VERBETERINGEN.

INLEIDING.

Gelijk uit den zamenhang blijkt, worden de woorden „Java" en „Javaansch" hier gebruikt in hun oorspronkelijke, beperkte beteekenis. Met de Geschiedenis van Java wordt bedoeld die van het oostelijk deel, dat vroeger begrepen was in het groote rijk van Mataram; van het westelijk, bepaaldelijk van Bantam, is dus geen spraak.

Blz. 1, reg. 1 v. o. en elders: VAN YPEREN, lees: VAN IPEREN.

Blz. 8, reg. 3 v. o.: „in de eerste plaats" moet wegvallen.

Blz. 11, reg. 4 v. o.: 1495; lees: 1455.

Blz. 14, reg. 9 v. o.: „en met voorvoegsels ꦄ en ꦲ" moet wegvallen.

Ald. reg. 17 v. o.: „ꦲꦤꦶꦩꦱꦼꦤꦁꦒ" moet wegvallen.

AANTEEKENINGEN.

Blz. 16. Tekst, blz. 1, reg. 12: ꦢꦶꦥꦁ. In de Beschrijving van Batavia, dl. II, blz. 5, reg. 9 v. o. enz., wordt een ꦢꦶꦥꦁꦲꦫꦶ ꦁ genoemd en gezegd, dat het thans heet Soemedang.

Bij blz. 18, reg 2 v. o. In plaats van Djĕng leze men Dijĕng.

Bij blz. 23, reg. 10, voeg bij: Deze verklaring acht ook Dr. VAN DER TUUK de waarschijnlijkste. Zie DE KLERCK, Lassen's Geschiedenis van den Ind. Archipel, blz. 52, noot 1.

Bij blz. 24, reg. 10.: Prof. VETH, II. blz. 201 aant., verklaart ꦲꦁꦒꦸꦁ met: „die gediend wordt."

Digitized by Google

Bij blz. 25, reg. 10 v. o.: ꦱꦸꦤꦶꦱ꧀ enz. Het volgende moet aldus worden verbeterd: „Te Pamalang moet nog een graf bestaan, dat dus zeker dat is van dezen Derwis; hij wordt in het Aardr. en Stat. Wbk. (in voce Pamalang) genoemd Saidi Prakidien.

Blz. 27, bij tekst, blz. 35, reg. 6: ꦮꦮꦁꦤ꧀ moet hier genomen worden in de beteekenis die het heeft in de uitdrukking ꦮꦮꦶꦮꦺꦴ (zie Wbk.) z. v. a. ꦮꦮꦁꦤ꧀ꦮꦺꦴ

Ald., bij tekst, blz. 36, reg. 1 v. o.: ꦱꦶꦱꦶꦒꦶꦁꦤ꧀ Volgens de beteekenis, in het Wbk. opgegeven, zou men hier ꦏꦱꦱꦶꦒꦶꦁꦤ꧀ moeten lezen; misschien is ook de ꦤ achter ꦏꦱ in de kopie weggevallen. V. B. heeft ꦏꦱꦤꦶꦱꦶꦒꦶꦁꦤ꧀

Ald., bij tekst, blz. 40, reg. 4: ꦤꦶꦮꦸꦒꦺꦴꦩꦺꦴꦒꦺꦴ Vermoedelijk beter: ꦤꦶꦮꦸꦒꦺꦴꦩꦺꦴꦒꦺꦴ ofschoon ꦒꦺꦴꦩꦺꦴ ook blz. 107, reg. 6 v. o. voorkomt. Zie aant. aldaar.

Bij blz. 30, reg. 5 v. o. enz. Voeg bij: in het Wbk. wordt ꦤꦸꦤ꧀ ꦒꦺꦴꦩꦺꦴꦁ opgenomen, z. v. a. ꦤꦸꦤꦒꦺꦴꦩꦺꦴꦁ dat een snelle beweging, dus ook het wapperen van doek enz., beteekent.

Bij blz. 32, reg. 4 v. o.: Zie over Kalinjamat nog Prof. Veth II., blz. 252.

Blz. 44, bij tekst blz. 93, reg. 10. Over het hier tot aan blz. 105 volgende verhaal kan men nog vergelijken het artikel van den Heer J. A. B. Wiselius, „de Heldendaad * van Ariâ Djipang en de daaruit gevolgde stichting van Mataram. Eene episode uit de Javasche geschiedenis der XVI^{de} eeuw", in het Tijdschrift van Ned.-Indie, 1876, I, pag. 241.

Ald. reg. 4 v. o.: ꦒꦺꦴꦩꦺꦴꦁ komt hier voor in de beteekenis van: „de goederen, die ge mij gegeven hebt;" de bijvoeging van Gericke: ook „geschenk", is dus niet geheel te verwerpen.

Bij blz. 36, reg. 6: „de geaardheid van mensch", lees, „de geaardheid van den man." Vrg. ook Wajangverh., uitgegeven door Prof. Roorda, blz. 37, reg. 1 en 2 v. o.

Bij blz. 37, reg. 4: ꦮꦤꦶꦤꦶꦁꦤ꧀ lees liever: ꦮꦲꦶꦤꦶꦁꦤ꧀ het is het Arab. سَيِّد آلدين „Heer des geloofs."

Bij blz. 41, reg. 17. Prof. Veth heeft het jaartal 1582.

Ald. reg. 13 v. o. Voeg bij: Deze uitdrukking wordt in de Bab. Padjang terug gegeven in deze woorden: ꦤꦶꦱꦶꦔꦺꦴꦱꦺꦴꦔꦺꦴꦔꦺꦴꦩ ꦏꦔꦺꦴꦤꦶꦩꦮꦏꦶꦤꦶ Het blijkt uit den geheelen zamenhang, dat Sé-

* Moet dit niet zijn: Heldendood?

Digitized by Google

nåpati, indien hij Padjang verovert, het beschouwt als zijn eigendom, waarover hij de vrije beschikking erlangt, zonder de aanspraken van Pangéran Banåwå in rekening te brengen.

Blz. 42. Voeg bij de aanteekening op blz. 173, reg. 8 v. o., tekst, nog: "Ook in het Manangkabausch komen soortgelijke verbindingen voor met *dè*, zooals blijkt uit de door Prof. PIJNAPPEL aangehaalde voorbeelden in Manangkabausch-Maleische Zamenspraken, blz. XIX: *wakil dè kambo*, mijn wakil; *rasoo dè kito*, ons gevoelen.

Bij blz. 55, reg. 11 v. o.: ꦲꦤꦸꦲꦤꦸꦲꦤꦸꦲꦤꦸ lees; ꦲꦤꦸꦲꦤꦸ ꦲꦤꦸꦲꦤꦸ"

Blz. 57, reg. 6. Vergelijk het hieronder aangeteekende bij blz. 90, reg. 1 v. o.

Bij blz. 58, reg. 11 v. o.: ꦠꦤꦸꦲꦤꦸ Vergelijk nog over dit bosch het verhaal, dat voorkomt in de Beschrijving der Tentoonstelling te Batavia in 1865 (Jav.), blz. 63 vlg.

Bij blz. 59, reg. 5. In plaats van: "Men zou hier verwachten" enz., leze men: "het is voor ꦲꦤꦲꦤꦲꦤꦲꦤ" Kr. ꦲꦱꦶꦲꦤꦲꦤ" cf. blz. 61, reg. 9 v. o.

Bij blz. 60, reg. 5 v. o. enz. Het komt hier dus voor in de bet. van ꦲꦤꦶ die in Wbk. poët. genoemd wordt. Prof. KERN, Wrtta Sanć., vertaalt ꦲꦤꦲꦤ dan ook alleen door "ronddolen". Vrg. nog over dit woord: Bijdragen van het Inst., 3e Serie, dl. VIII, blz. 155 en Tijdschrift van het Bat. Gen., XXIII, blz. 187.

Bij blz. 63, reg. 4: ꦲꦱꦭꦸꦲꦤꦲꦤꦲꦤ zal vertaald moeten worden: "reeds in ontwerp als Kraton aangelegd."

Bij blz. 66, reg. 14 v. o. Zie nog aant. op blz. 84 bij blz. 587, reg. 3.

Blz. 67, reg. 18 v. o. In plaats van: "Het verschilt dus" enz. lees: "Het is dus z. v. a. ꦲꦤꦲ (zie bij ꦲꦤꦲ) en vrg. ꦲꦤꦲꦤ

Blz. 69, reg. 10. ꦲꦤꦲꦤꦲꦤ lees: ꦲꦤꦲꦤꦲꦤ"

Bij blz. 71, reg. 16 v. o.: ꦲꦤꦲꦤꦲ is misschien oorspronkelijk hetzelfde woord als ꦲꦤꦲꦤ "kapmes."

Bij blz. 78, reg. 18: "en is dus vermoedelijk" enz.; lees in plaats hiervan: dus z. v. a. ꦲꦤꦲ alleen; hier z. v. a. ꦲꦤꦲꦤ (?)

Blz. 82, reg. 4 v. o. Achter "evenals": Wajangverh. blz. 12, reg. 13, gevonden wordt ꦲꦤꦲꦤꦲ in plaats van ꦲꦤꦲꦤꦲ "zadelbok" en

Blz. 84, reg. 18. BRINKMAN moet zijn BERGMAN. Zie DE JONGE, ll. VI, blz. v en elders, bij wien men over dezen geheelen oorlog

Digitized by Google

en ook den tweeden Javaanschen successie-oorlog kan nazien: van blz. I tot XII en van 1 tot 83.

Bij blz. 85, reg. 5 v. o.: ꦲꦶꦤ꧀ꦠꦏ꧀ Het zou ook nog een fout kunnen zijn voor ꦲꦶꦤꦠꦏ꧀ van ꦲꦶꦤꦏ꧀ vrg. blz. 573, reg. 6 v. o. en aant. De Heer L. TH. MAIER wil het verklaren door ꦩꦼꦤꦶꦁꦏ꧀ volgens JANSZ ook „haten, vijandig zijn", dat in elk geval niet met den zamenhang strijdt.

Blz. 87, reg. 5 v. o. ꦩꦸꦪꦸꦔꦏ꧀ wordt ook bij DE JONGE genoemd II. blz. 39 enz.

Blz. 88, reg. 1. ꦮꦺꦴꦔꦏ꧀ ook genoemd bij DE JONGE, II. blz. 51.

Blz. 90. De aanteekening op blz. 641, reg. 3, moet wegvallen.

Ald. reg. 1 v. o.: ꦲꦭꦸꦛꦁ vindt zijn verklaring in den Hollandschen naam Dubbeldekop, die voor een kommissaris in den laatsten tijd van dezen oorlog voorkomt. Zie DE JONGE, II. blz. 82 en 83.

Blz. 91, reg. 13 v. o.: ꦄꦱ꧀ꦗꦺꦴꦩꦄꦱꦩꦏ꧀ Daar men Jav. Brieven (uitgegeven door Prof. ROORDA, 1e druk) blz. 159, reg. 12 en 13 vindt: ꦮꦩꦮꦤ꧀ .... ꦩꦺꦤꦶꦃꦄꦤꦤꦸꦃꦮꦸꦥꦱ꧀ dat bet.: „elf soldaten en een korporaal", zou men hier kunnen veronderstellen, dat uitgevallen is ꦮꦤ꧀ of wel ꦩꦺꦤꦸꦥꦱ꧀, en dan zou het geheel beteekenen: „70 man met den kapitein", of „700 man met de kapiteins".

Blz. 92, reg. 10: ꦮꦸꦭꦁ is klaarblijkelijk het Marboug genoemd bij DE JONGE, II. blz. 67.

Blz. 93, reg. 16 v. o. De Heer L. TH. MAIER houdt ꦩꦤꦺꦴꦱꦤꦶꦏ꧀ voor bijna van dezelfde beteekenis als ꦩꦺꦄꦴꦗꦶꦏ꧀ „van iets zoo getroffen, dat men er verbaasd van staat." Om den zamenhang houd ik echter de eerste verklaring voor beter.

Blz. 93, bij tekst blz. 681, reg. 8: ꦩꦺꦩꦏ꧀ wordt onder vorm Kadjang ook vermeld bij DE JONGE, II. blz. 68.

Digitized by Google

LIJST VAN WOORDEN

IN DE AANTEEKENINGEN VERMELD.

---

aanbidden, 87.
aanbod, aanbieding, 56.
aandacht, aandachtig, aandachtigheid, 55 en 105.
aandeel, deelgenoot, 50.
aandenken, 38.
aandeel, deel, 85.
aanval, aanvallen, aanvaller, 40.
aanvechter, 87.
achterlijk, achterlijkheid, 76.
afdeeling, afgedeelde landen, 84.

gaarne, 65.

gebeurtenis, gebeuren, 82 en 105.

gedenken, gedenking, 104.

gelijk, gelijkheid, 79.
gemeente, 78.
genade, 80.
genade, ongenade, 85.
genegenheden, 30 en 104.
gestrengheid, gestrengheden, 30.
gevoelen, 38.
gevoelig, gevoeligheid, 72.
gezag, gezagvoerder, 34 en 104. gezag uitoefenaar, 104.
gezelschap, gezellig, 81.
gierigheid, 68.
godsdienst, 78.

haastig, 42 en 105.
hartstocht, 87.
heer, heerschappij, 26.
heiligschennis, heiligschenner, 21.

herstellingsoord, herstellingsoorden, 76.
herwaarts, herwaarts, 31.
hevig, 17.
hinderpaal, hinderpalen, 67.
hoeveelheid, 60.
huisgezinnen, 41 en 104.
huisgezin, huisgezinnen, 76, 77.
huisvesting, 84.
huwelijksplicht, huwelijksplichten, 54.

inrichtingen, inrichting, 56.
inwendig, 78 en 105.
ja, jawoord, 87.

Digitized by Google

ಅಪ್ಪ, 44.
ಅಪ್ಪಾಜಿಯವರು, 80.
ಅಮಲದಿ, 74.
ಅಮ್ಮನವರು, 34.
ಅಯಿಷಿಯಾಳ್ಳ, 104.
ಅಲ್ಲಿ, 41, 42.
ಅಷ್ಟಿಯವರು, 75.
ಅಹವಾಳ್ಳ, 88.
ಆಯ್ಕೆಆಯ್ಕೆಯವರು, 92.

ಆಜ್ಞಾ, 21.
ಆಡ್ಡಾಳ್ಳ, 26.
ಆಸೆಯಾಳ್ಳ, 83.
ಆಸೆಯಾಳ್ಳ, ಆಶೆಯಾಳ್ಳ, 21.
ಆಹವಾಗಿ, ಆಯಿಹವಾಗಿಯಾಳ್ಳ, 27.
ಆಶ್ಚಿ, 70.
ಆಶ್ರಯ, ಆಶ್ರಿಯ, 73.
ಆಳವಾಳ್ಳ, 37.
ಆಸ್ಪತ್ರೆ, 70.

ಇಷ್ಟಾಗಿಯಾಳ್ಳ, ಅನಿಷ್ಟಾಗಿಯಾಳ್ಳ, 83.
ಇಷ್ಟಾಳ್ಳ, ಇಷ್ಟಾಪಟ್ಟಾಳ್ಳ, 69.
ಇಷ್ಟಾಳ್ಳ, 92.
ಇಷ್ಟಿಯಾಳ್ಳ, ಇಷ್ಟಾಪಟ್ಟಿ, 89.
ಇಸಿಯಾ, ಅಸಿಯಾ, 83.
ಇಷ್ಟಾ, ಇಷ್ಟಾಗಿ, 59.
ಈ, ಈಷ್ಟಿ, 60 en 105.
ಈಶ್ವರ, ಈಶ್ವರ, 80.

ಉಪಾಧ್ಯಾಳ್ಳ, 71 en 105.
ಉಷ್ಣಾಷ್ಣಾಳ್ಳ, ಉಷ್ಣಾಷ್ಣ-ಉಷ್ಣಾಷ್ಣಾಳ್ಳ, 87.
ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ, 51.
ಊಟಕ್ಕಾಳ್ಳ, 88.
ಊರಿಗೆ, ಊರಿಗೆ, 91.
ಋಣಿಕೊಳ್ಳ-ಋಣಿಕೊಳ್ಳಿ, 60.
ಎಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಾಳ್ಳ, 27.
ಎಲ್ಲಾಳ್ಳ, 103.

ಏಳಾಳ್ಳ, ಅಳಿಳಾಳ್ಳ, 50.
ಐಗಿಳಾಳ್ಳ, 83.

ಒಳ್ಳೆಯವನಲ್ಲ, 88.

ಓಟಿಗಾಳ್ಳ, 38.
ಔಷಧಿಯಾಳ್ಳ, ಅನೌಷಧಿಯಾಳ್ಳ, 28.
ಔಷಧಾಲಯ, ಅಷ್ಟೌಷಧಾಲಯಾಳ್ಳ, 44.
ಕಂಠಾಳ್ಳ, 64.
ಕಂಠಿಯಾಳ್ಳ, ಕಂಠಿಯಿಷ್ಟಾಳ್ಳ, 91.
ಕಂಠಿಸು, 32.
ಕಂಡಂತಾಗಿ, 43, 44.
ಕಂಡಾಳ್ಳ, ಕಂಡಾಳ್ಳಾಳ್ಳ, 84.

ಕಾಳಜಿಯಿಂದ, 24.
ಕೆಟ್ಟದು, 72.
ಕೊಡಿಸಿ, 86.
ಕೊಳ್ಳಿಯಾ, 24 en 103.
ಕೊಳ್ಳಿಯಾಳ್ಳ, 86 en 105.
ಕೊಳಾಯಿಯಾಯಿ, 49.
ಕೊಸಿಯಾಳ್ಳ, 33.
ಕಾಳ್ಳಿಯಾ, 52.
ಕೊಳಾಳಾಳ್ಳಾ, ಅನಾಕೊಳಾಳಾಳ್ಳಾ, 93 en 106.
ಕೊಳ್ಳಿಯ, ಕೊಳ್ಳಿಯಾಳ್ಳ, 47.

ಗೆಳೆಯ, 87.
ಗಾಳಿಪಟ್ಟಾಳ್ಳ, 76.
ಗಾಳ್ಳಿ, ಗಾಳಿಯಾ, 63 en 105.
ಗಿಂಡಿಯ, ಬಿಗಿಂಡಿಯಾಳ್ಳಿಯಾಳ್ಳ, 55.
ಗಾಳಿಯಾಳ್ಳ, 86.
ಗಿಳಿಯಂತೆಯ, ಮಗಿಳಿಯಂತೆಯಾಳ್ಳ, 92.
ಗೃಹಿಣಿಯಾ, 47.
ಗೆಳೆತನವ, 50.

ಚಿಕ್ಕಾಳ್ಳಾಳ್ಳಾಳ್ಳ, 91.
ಚಳಿಗಾಳ್ಳಾಳ್ಳಾಳ್ಳ, 88.
ಚಳಿಚಳಿಚಳಿ, 35, 36.
ಚಾಳಿಯಾಳಿಸಿ, 82.

Digitized by Google

ಹಿಂಬಾಗ 77.
ಹಾಸಿಕ್ಕೆ 39.
ಹು 23 en 103.
ಹೆಣ್ಣುಕರ್ಚೀಫು ಬಾಳೆಹಣ್ಣುಕರ್ಚೀಫು 75.
ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಹಿಂಗಾರುಮಕ್ಕಳ 63.
ಹೆಗ್ಗಣ 46.
ಹೊಲಗಳು ಹೊಲಗಳಿಗಳ 52.
ಹೊಳೆ 90.
ಹಾಕ್ಕಾಯಿ 55.
ಹೊಕ್ಕಾಸು 86.
ಹಾಸಿಗೆ ಬಾಹಾಸಿಗೆ 67.
ಹಾಗಲಕ್ಕಾಯಿ 67 en 105.
ಹಾಗಲಕಾಯಿ ಹಾಗಲಕಾಯಿ 34.
ಹಾಹಾಕಾರ 71.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

DS
646.27
.M5

JUL 12 1974

Digitized by Google

Digitized by Google